

7/11/3

Wash. State

38683/2

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30520204>

75987

JOHANNIS NICOLAI

Antiq. Prof. & Contubern. Tubing. Rectoris

TRACTATUS

DE

SIGLIS VETERUM

OMNIBUS

ELEGANTIORIS LITERATURÆ

AMATORIBUS UTILISSIMUS,

In quo continentur,

QUE AD INTERPRETATIONEM NUMISMATUM,

INSCRIPTIONUM, JURIS ET FERÈ OMNIUM

ARTIUM REQUIRUNTUR,

Cujus

SUBSIDIO FACILE LITERÆ EXPLICARI

POSSUNT.

Lugduni LUGDUNI BATAVORUM,

Apud ABRAHAMUM DE SWART,
MDCCIII.

JOHANNIS NICOLAI

LIBRARIUS

TRAJECTUS

SIGILLI VETERUM

1750

LEGATIONIS LITTEAE

AMERICOENSIS

1750

AMERICOENSIS

LIBRARIUS

TRAJECTUS

LIBRARIUS

1750

LIBRARIUS

TRAJECTUS

VIRIS MUNERUM,
DOCTRINÆ,
CONSILIORUM SPLENDORE,
FAMA,
UTILITATE CONSPICUIS
QUOTQUOT VEL AD CLAVUM
REIPUBLICÆ

WIRTTENBERG.
SEDENT

VEL
SACRA MODERANTUR,

VEL
ECCLESIAE REDITUI

VEL
THEMIDI SACRA FACIUNT

HOC OBSERVANTIAE SUAE SPECIMEN
CUM VOTO OMNIGENAE
PROSPERITATIS

DAT, DICAT, CONSECRAT
VIRTUTUM VESTRARUM
ADMIRATOR

AUTOR.

DEDICATIO.

audet jam sub tutela & pa-
trocinio Vestro Viri mu-
nerum, doctrinae, con-
filiorum splendore, fama,
utilitate conspicui in publicam pro-
dire lucem tractatus utilissimus de
SIGLIS Veterum hactenus desi-
deratus, cui Vestra splendida no-
mina praefigere, non erubesco.
Vos enim estis, qui mihi ad hunc
elaborandum omnibus subsidiis
praesto fuistis, ut auxilio Dei ad
finem perducere potuerim. Quare
& Vobis, quod Vestrum est, ite-
rum

DEDICATIO.

rum humillime offero ad animi grati significationem dandam, precibus obnixis rogitans, ut serena fronte accipiatur, & tunc Vestra fultus auctoritate vigebit, florebit & omnibus gratus erit. Accipite tenue quidem hoc & levidense opus, verum solo dantis amore aestimandum, qui Vobis ut notissimus, ita semper esse gratissimus solet. Id si ardentissimis meis precibus impetravero, non habebo quicquam, ut de Vestra erga me voluntate propensa dubitem; sed po-

DEDICATIO.

tius mihi dicendum: Obruerint citius scelerata oblivia Solem, quam Vester ex meo corde recedat honos. Valete Viri munerum, doctrinae, consiliorum, splendore, fama, utilitate conspicui & favere pergite Clienti vestro. Dabam Tubingae die 4. Mart. 1703.

A D

LECTOREM
BENEVOLUM.

Siglarum notitiam omnibus Eruditis maxime necessariam esse, qui veterum monumenta explicare, numismatum impressiones intelligere laborant, nemo facile negabit, nisi elegantioris eruditionis sit osor & contemtor. Harum enim notitia eò melius in rem inquirere potest & genuinum sensum eruere; Quare in subsidium studiosorum laborem hunc, suasu summorum virorum in me suscepi, susceptum elaboravi & nunc Tibi Benevole Lector publice sisto, spe firma nixus, fore, ut inde literatus orbis magnum commodum hauriat. Haut ignoro, me omnes Siglas, quæ in orbe reperiuntur, non annotasse; interim tamen ordinem & methodum ostendi,

AD LECTOREM BENEVOLOM.

stendi, quomodo hæ, si quæ in itinere occurrant, sint supplendæ. Hoc tamen scio, me plurimas, quarum auxilio cæteræ facile intelligi poterunt, enucleasse. Ex his itaque judicabis Lector curiose, meum conatum & amorem erga eos, qui elegantiora studia amore prosequi affectant. Accipe igitur benevole has Siglas, lege ac relegere & reperies laborem meum non frustraneum fuisse. Vale in Domino, cui Te omnesque fautores commendo.

VIRO CLARISSIMO

Prisca virtute & Doctrina Præcellenti

D. JOANNI NICOLAI

Professori Honorario in inclyta Studiorum Uni-
versitate Tubingenti, & Contubernii
ibidem Rectori

Amico & Fautori æstimatissimo

S. P. D.

JOANNES ULRICUS PREGIZER D.

Sereniss. Wirtenbergiæ Ducis Consiliarius & Dicasterii
Aulici Assessor.

UTi verissimum est quod proverbii loco dudum invaluit:
Moribus antiquis stat res Romana Virisque.

Ita tunc optime cum republica literaria agitur, si principia illius & fundamenta ab antiquitate, tanquam firmissima basi petuntur, & stabiliantur. Habent equidem literarum Studia, omnesque scientiæ & artes, uti alia res humana, cum primo ortu sua incrementa & progressus, quibus ad summum culmen hodie pervenisse videntur: in ipsa tamen perfectione sua non ita remota sunt, aut separari possunt à radice illa & velut matre sua, quin subinde hanc respiciant, & primum sanguinem & vitalem succum ab illa hauriant, quamcunque ætatem ferant. Et manet sane in omnibus, etiam si religionem, & fidem respicimus, veneranda antiquitas. Melius equidem Germania hodie secreta literarum intelligit quam Taciti ævo, certans de principatu harundem cum aliis Europæ Provinciis: si quid tamen solide in his proficere, & dignum luce in populos & gentes mittere cupit, Latium vetus accedit, & priscos Quirites consulit, & ab ipsa Augusti ætate robur doctrinæ mutuatur. Ipsa autem illa rerum Domina & Caput olim Mundi Roma leges suas & nativam literarum elegantiam a Græcia petit: & Sapientiam Græcia ex Ægypto haurit, & in Persis aliquid, quod ingenium suum superet, invenit. Omnes autem denique ad Chaldaeos & Hebræos recurrunt & ex hoc primævo fonte literarum, & quicquid hæc divina ac humana notitia tradi potest, rivis deducunt.

**

Et

Et hæc sunt illa Initiorum Sacra, quibus qui imbutus non est, haud bene nomen in literis profitetur, & illotis manibus disciplinarum arcana & Studia tractat, imo conspurcat. Herendum equidem unice in principiis non est, sed semper plus ultra tendendum, & ridetur merito qui inventis frugibus glandibus vesci vellet: debetur itaque & noviter inventis suum pretium, quorum constat usus: & dandum est interdum aliquid genio Seculi, qui sepe mutatur, quandoque etiam, & licet raro, in melius. At, quia

Nil sine prudenti fecit ratione vetustas nihil etiam hujus ignorandum est penitus: & blandiuntur multa sæpe sub specie novitatis, quæ plerisque fere magis arridet, cum antiqua magis sint, si recte inquiras. Fallunt etiam haud pauci imagine quadam & larva superficialiæ cujusdam & incrustatæ doctrinæ, quæ tantum a solida differt, quantum distant ara lupinis. Quisquis igitur prodesse literas docendo aliis cupit, & ad veræ doctrinæ ac genuinæ prudentiæ habitum adspirat, antiquitatis referet thesauros, & prima cum mediis ac novissimis scite conjungat, & dextrè invicem discernat. Quod dum singulari industria facis, amicissime Nicolai, gratulor crescenti tuis studiis rei literariæ, cui promovenda tot præclaros ingenii fœtus hætenus edis, inter quos libellus hic de SIGLIS Veterum suo merito recensendus, dignus antiquitatis calculo & elogio præsentis ævi, cui facem præfert ad illustrandam multarum rerum scitu necessariarum & utilium notitiam. Gratulor etiam Tibi collatam nuper gratia Serenissimi Principis EBERHARDI LUDOVICI Wirtembergiæ Ducis, in antiqua Studiorum Universitate Tubingensi Professionem Honorariam, cui præscum illud FELICITER acclamo. Addat DEUS muneri huic perpetuitatem. Perstet immortale, & Cedro par, EBERHARDI Barbati opus, inclyta Musarum sedes, cui sub ipsa Foundationis initia primus Rector Joannes Nauclerus Wirtembergiæ Solon, fons, & origo Scholæ, antiquitatis studia insecutis Ordinationibus Academicis inter disciplinam & rationes studiorum sæpius firmata & inculcata, intulit: restauravit eadem e propinquo dictator literarum Joannes Reuchlinus vir irium linguarum peritissimus: observavit Germaniæ Præceptor Philippus Melanchthon, ipse cum Joachimo Camerario incomparabile Academiæ Tubingensis decus: continuarunt eadem post alios, quibus silentium meum non obest, viros Celeberrimos Nicodemus Frischlinus & Martinus Crusius; commendavit tantopere alter Nauclerus Thomas Lansius: propagarunt feliciter Rauscherus & Caldenbachius, qui lampada Rösslero & Newio successoribus tradiderunt. Hos inter incedens, doctissime Nicolai,

colai, fac paria his; & esto Tubinga, quod fuit quondam Professor Humanitatis Flayderus, Sal Musarum Danieli Heinsio dictus: Infer tecum Contubernio Bursa, prima Universitatis post ipsam foundationem accessioni, & augmento, (unde tot nobilissima ingenia & ipse Illustris Christophorus Forstnerus quoque prodierunt) pro flagrantissima olim Realium & Nominalium Secta studia elegantiora, ut per te quoque haec spiritum & sanguinem recipiant, in spem pristini vigoris. Ita cum Musistuis Vale & perenna. Scribebam Stutgardia die Januarii Anno Salutis MDCCII.

VIRO CLARISSIMO ET DOCTISSIMO

D^o. JOHANNI NICOLAI.

Professori in Academia Tubingensi Honorario
& Contubernii Ducalis Rectori,
Amico suo,

S. P. D.

JOH. PHILIPPUS DAT T.

Seren. Wurtemberg. Duc. Consiliarius.

Fuit illa quondam, literis iterum renascentibus, priorum temporum infelicitas, ut magni etiam homines, cum vel arti Criticæ, vel prisca ævi antiquitatibus indagandis, ex seculi genio, se totos addicerent, vano & inutili labore, hoc unum agerent, ut nihil agerent; & Latine dicentes, ne quidem intelligeret Numa Senex, nisi divinantis Egeriæ consuleret vaticinia. Cui enim bono, inter istos homines, superbo & tristi supercilio, disquisitum: *quis meretriciis Titulis color? ubi sacrum urinarium, quo Patres conscripti vesicam exonerarent? quot fibulis staret vestis? quot gradibus Tutela conscenderent?* (a) vel quod Scriptor quidam recentior (b) de antiquitate *Fesularum* urbis asseruit, an in ea Spiritus Sancti Missam audiverit *L. Catilina*? Qualia quidem scire Reipublicæ literariæ tam parum interest, quàm otiosas solvi quæstiones, de quibus Chærephon-

(a) Barclaj.
in Eu-
phorm.
part. I.
(b) apud
Forstner.
in præfat.

ad libr. I.
annal.
Taciti.
(c) in Nu-
bib. act. I.
Scen. 2.

tem in *Aristophanis* (c) Comœdia interrogabat Socrates: *quot pe-*
des saltaret pulex? & an ore, an ventre sonum culices ederent?
Successit huic malo crudelior pestis, quod antiquitatis, five sa-
cræ, five forensis, omne studium, cujus tamen, si sobrie tra-
ctetur, per omnem eruditionem se diffundit utilitas, velut *Ve-*
re Sacro prognatum esset, finibus omnium fere Academiarum,
ætate nostra, expulimus. Quis enim non hodie ad Scientia-
rum, quæ practicæ vocantur, sacra, manibus velut illotis ac-
cedit? Quis inter eos, qui Juri operam navant, de Fori Ro-
mani Historia, vel aliis Jurisprudentiæ nostræ fontibus, aut ad-
miniculis, est sollicitus? Tu ergo rectius, Vir Doctissime,
quod in altioris usum scientiæ, priscos mores, & quicquid in
antiquitate, Hebræa, Græca, Romana, pulchrum & in Sa-
cra, aut profana, reconditum est, velut a veterno iterum ex-
citas. Debet hanc Tibi gloriam Tubinga nostra, quæ, cum
Viris in omnium Scientiarum genere Doctissimis floreat, ad il-
lum literariæ gloriæ cumulum, hanc etiam, per cultissima o-
puscula Tua, reparatæ antiquitatis lauream addit. Debet Ti-
bi, Germania nostra, profundissimæ hoc in studio, Dôctrinæ,
de SIGLIS, librum, multiplici suaviorum literarum mixtura ple-
num, quem prono favore Respublica literaria suscipiet; cui,
ut collatam Tibi ex merito *Professoris Honorarii* Dignitatem,
Deus T. O. M. faustam & salutarem esse jubeat, ex animo
precor! Ita vale, & ut soles, me amare perge. Scribebam
Stutgardiæ 4. Januar. 1702.

A B A C A D. T U B I N G.

V I R O E X C E L L E N T I S S I M O ,

D^N. JOHANNI NICOLAI

Antiquitatis Literar. Inquisitori Laboriosissimo,
in Academiâ Tuing. Contubernii
Rectori, edenti librum

D E

S I G L I S V E T E R U M.

A P P L A U D I T

*Michaël Müller SS. Theol. D. Prof. Controv. &
Academiae Tubingensis Cancellarius.*

CUM fama Tui Nominis ex editis in Belgio Tractatibus, justisque libris orbi literario feliciter se insinuaret, ad nostram quoque Würtembergiam & Illustres illius Literarum Præsides ea transiit, ex quibus Stuttgartiæ aliquot ante menses, ibi tunc negotiorum quorundam causâ hærens, & specimina illa mentis eruditæ perlustrans percepi equidem brevi Te eò venturum esse, sed ob maturatum ad Academica officia iter, non licuit mihi tunc affatum tuum & colloquium eruditum expectare. Cum verò postea ita gratus acceptusque fueris Academiae Eberhardinæ Dominis Commissariis Ducalibus, ut non dubitaverint, Rectoris Officio in Antiquissimo Studiosorum Contubernio TE præficere, sufficiens mihi exinde subnata est occasio Tecum & sæpius colloquendi, & studia illa in Antiquitate literaria in TE deprehensa approbandi, quin &, ut in conscribendo hoc ipso de *Siglis Veterum* commentario strenuè pergeres, amanter cohortandi; ut nempe ad alias egregias Tuas meditationes, aususque præteritis majores, non sine famæ laudatissimæ incremento vel tandem progredi detur. Perlustravi hunc ipsum de *Siglis Veterum* tractatum, fateor uno eodemque in conspectu, tantam Siglarum copiam diversarum Nationum Linguarum Collegiorum, Artificum, militum &c. me nunquam legisse; Sparsas

in libris diversas per occasiones Siglas deprehendimus, inscriptis Græcorum, Hebræorum, Romanorum, Ægyptiorum &c. Tua verò insuperabilis diligentia unâ quasi tabulâ omnes nobis proponit, pulcherrimâ œconomia distributas & ex optimis, iisque rarioribus authoribus collectas, ut nempe & in Legibus Rom. Interpretandis, & in veteri militiâ cognoscendâ, variisque Lapidibus explicandis, quin & rerum ponderibus & mensuris eruendis offendicula historiæ, illius Studiosis sine laboriosa inquisitione è medio tollerentur. Labor certè Laudatissimus; cuius Te nunquam pœnitebit, si aliorum eodem in studio paria Tecum facientium, encomia, tantô labore coëmpta suo tempore intelliges. Interea & ego Tibi ex animo gratulor, de partu ingenii & industriæ æternitati destinato. Si porrò sedulæ apis ingenium exprimes, quod per hanc æstatem apud nos coepisti, varii generis mella ex tuâ sedulitate posteritas colliget. Sic vale, Vir Optime, & quod facis, mihi porrò favere perge. Exarabam Tub. die 3 Dec. A. C. 1701.

AD CLARISSIMUM

D^N. N I C C O L A I

De Notis Veterum Compendiariis Meditantem.

*S*cribendi Veterum Morem, quo litera verbum est, rimaris docte, sed & argumenta dedisti plura, quibus junxisti antiqua novis: Moderator exemplo Nostris scrutandi prisca futurus, qui modò sectantur nova, qua Scholâ murmura jactat.

M I C H A E L F Ö R T S C H
D. Prof. Th. Ord. Decan. Eccles.
Superint. Stipend. Senior.

Qui dudum antiquas voluisti pandere Musas,
Et veteres Orbi commemorare lares,
Nunc tandem lauro dignos exprome labores,
Et famam scriptis perge parare Tuis,

Nec

Nec tibi sufficiat nomen laudesque mereri,
Fama nisi doctum Te probet esse Virum.

*Præclarissimo Domino Autori
lubens meritoque apposuit*

JOH. CHRISTOPH. PFAFF
D.P.P. & Ducalis Stipendii
Superattendens.

AD EGREGII DE SIGLIS COMMENTARII

Auctorem Famigeratissimum,

D. JO. NICOLAI,

in Academia Tubingensi Professorem Ho-
norarium, & Contubernii Rectorem

A D L O C U T I O

ANDREÆ ADAMI HOCHSTETTERI,

S. Theologiæ & Philos. Practicæ Professoris.

COgnovisti, nisi fallor, perspectumque jam satis habes, NICOLAI
Celeberrime, quo in meliores, quas profiteris ornasque, literas ani-
mo cultuque sim; eo scilicet, qui & cupiat vehementer, & adnitatur
pro virili, ut salva nobis earum dignitas maneat, & luculentis usque
incrementis accessibusque locupletetur. Nam, quum non pauci hodie
sunt, qui cum aut sacris literis sese dediderunt, aut Jus Civile sunt
amplexi, aut Medicos ac Philosophos audiunt, literarum sibi liberalem
cognitionem non modo non necessariam, sed inutilem potius instituto suo
arbitrantur; eximendus utique ex animis discentium error tam capita-
lis est, ne peior, ac olim regnavit, barbaries nostram, si qua erit, eta-
tem consequatur. Experti suo malo Majores nostri sunt, lapsantibus,
dominantis Cleri Romanensis sive inertia, sive improbitate, pulsisque
demum literis, sacra quoque ac res divinas negligentius coli, immo
priscam pietatem in ceremonias, extravagationes, glossas $\Delta\delta\tau\epsilon\rho\acute{\omega}\tau\omega\nu$,
fabulas denique ac nugas commutari. Relegata simul, ut nugari disce-
ret;

ret, *juventus ad personatos quosdam Professores, γάμους μάλλον ἢ φιλοσοφούς*, atque ab his ad Aristotelem, non Græcum illum, sed Latine sic redditum, ut Sibyllæ etiam furentis conjecturas exerceret. In quales quidem bullatos, quos vocat, Magistros incidisse se, ab iisque per sex perpetuos pene annos detritum fuisse Philippus Melancton, Germania Præceptor, ac nobile scholæ hujus Lumen, Oratione de Corrigendis Studiis conqueritur; qui tamen illis e tenebris feliciter se emer- sit, & hunc Academia Tubingensi honorem perpetuum fuisse asserit, cui numquam defuerint, qui male precati sint nugis, & recuperatorio Ju- dicio causam literarum aut conservarint integram, aut labascentem re- stituerint. In his laudat ignotum plerisque nostratum Franciscum Sta- dianum, qui in Suevis Tybingæ conatus omnia pro virili sit, uti ar- tium elementa injuriis Barbarorum liberentur. Quem sequuti deinceps plurimi sunt, sed plerique jam alibi ex merito laudati. Igitur eos recensebo impresentiarum, quorum quidem nomina paucis constant, commendari tamen ac protrahi in lucem penitus merentur. Illos puta literarum Antesignanos Joannem & Alexandrum Brassicanos, Jacobum Henrichmannum, Sigismundum Lupulum; Matthiam Garbitium, Il- lyricum: Hesiodi Commentatorem insignem ac rarum; & qui Civilis quoque Philosophiæ amplitudinem ac fundamenta perspexit non solum, sed &, quum plerique alii de undecim virtutibus otiosè disputarent, interiores Vitæ socialis rationes ac vera Moralium disciplinarum Prin- cipia Auditoribus instillavit; Melchiorem item Volmarium, Rotvilen- sem, Beza magnopere laudatum: Michaëlem Toxitem, & Jo. Sec- cervitium, quorum monumenta ut conquirenda ab aliis esse puto, sic quæ mihi supersunt, magni æstimo & vehementer admiror. Hi tes- tes nobis sunt, & cum iis Viri plures Clarissimi, numquam sepultas heic literas jacuisse; & horum, quique eos antecesserant, industria fa- ctum est, ut Academia Wirtembergica cæteris fere doctior, & in Chri- stiana quoque Fidei doctrinis purior existeret, atque ab superstitionibus, inusitato per ista tempora exemplo, abhorreret. Habuit ea è Theologis Paulum Scriptoris, ex ordine Minorum, qui cum Scotum heic prælege- ret, Transsubstantiationem negavit, omniaque solo DEI verbo, veluti Lydio lapide probanda, cætera erronea esse adseveravit. Idem & instantem Religionis mutationem prædixit. Habuimus Cunradum Sum- menbardum, cujus de Contractibus Decimisque Liber in Galliis nitidissi- me recudi meruit. Extat ejusdem ad Monachos Libellus, in quo suimet sodales ordinis Idololatrias ventrisque servos adpellavit. Fuit etiam cæteris ævi sui scriptoribus melior Gabriel Biel, Hostis Indulgentiarum,

ac *Missæ parum favens. Pauci demum de Cive nostro Michaelæ Cocci-*
nio gloriari norunt, qui tamen rerum Italicarum historiam condidit,
& in Ducatu Mutinensi Cancellarium egit, ac ad Historiam Conradini
a nobis est obiter commendatus. Felicem ergo scholam Tubingensem,
Divino providente Numine servatam, ac Serenissimorum Wirtembergia
DUCUM, atque in his moderni præprimis Nutritii, Serenissimi EBER-
HARDI LUDOVICI, munificentiam mirificè auctam. Cujus Maximi
Clementissimique Principis benignitatem experiuntur Cives, exteri stu-
pent, ac dignis posteritati elogiis commendant. In quibus percensen-
dus mihi est, quoniam ab ejus Lectione sum recens Helmstadiensis A-
cademia Professor Celeberrimus, Jo. Werlhofius, elegantissima de Gro-
tiano opere Dissertatione, publicis ejusdem ventilationibus nuper præmis-
sa, & solenni HERI nostri encomio exornata. Felicem ergo etiam
TE, NICOLAI Doctissime, tanta qui gratia ex voto affatimque frue-
ris: & post edita diffusa pulcerrimæque doctrina monumenta præsens de
SIGLIS opus emittis in publicum; quod uti jam absoluti, partimque
adfecti de calcaribus, torquibusque libri, & necessaria Guilielmo Zep-
pero additamenta propediem sequantur, ex animo precor. Quod vero
reliquum est, opto uti valeas, & quod consequutus nuper es Honora-
rii inter nos Professoris Decus prosperrimis undecunque successibus augeas
atque confirmes. Scripsi Tubingæ KL. Februar. MDCCH

Quid Veterum *Sigla*, quasi signa figillaque signent,
 Rem raram raro significas calamo;
 Floribus è raris hoc delectabile lectum
 Mel, si libetur, quis, cui non sapiet?
 Unde bonis *Cœptis* si perges addere *Calcar*,
 Torques ex auro pectora cincta dabit,
 Annulus & digiti gemmæ fulgore micabit,
 Vel *Chirothecis* tectus, aget radios:
 Ast *Sacra* si edideris, quæ jam meditaris amanter,
 Immortale tibi conciliato *Decus*.
 Condonæ, En, *Paradi: Mi mi, Sitio* quoque, *Con: Spi:*
 Vox sacra septuplici de *Cruce* facta vice;
 Sol, *Velum, Tellus, Petra, Busta, Decurio, Sanguis*
 Edita post *Christi* tot quoque *Mira Necem*,
 Sunt quæ si tractes tanquam septem *Ultima Christi*
 Nomen *Avitorum* perpete laude geres.

Im-

Imponet capiti *Diadema* Ecclesia Christi,
Nomen erit scriptum Coeli & ab Axe tuum.
DISTICHON hoc Maneat NICOLAI fana MeDeLa,
Hanc & habeto rataM TER benedICTa Trlas.

*Hec in honorem Excellentissimi Domini
Nicolai subjicere voluit*

*Serenissimi Ducis Wirtembergici
Antiquarius & Professor Mathem.*

JOHANNES SCHUCCARDUS
Æra SaCræ MeDICInæ.

De SIGLIS Variis prolixam congeris artem,
*In manibus DOMINI * sint tua Signa precor!*

* Es. c. 49. v. 16.

ITà Nobilissimo Domino Authori, Fautori suo
honoratissimo, Suavissimoque, gratulabundus
acclamat. Tubinga, ipsò die Nicolai. 1701.

Universitatis Secretarius.

JACOBUS ESSICH.

PRÆCLARISSIMO VIRO

D^N. JOHANNI NICOLAI

Professori in almâ Eberhardina Publico.

Sal. Pl.

JOHANN FRIDERICUS HOCHSTETTER

*D. Sereniss. Wyrtemb. Duci à Concionib. Confes. &
Consil. Eccles. ut & Præpositus Herprechtinus.*

Consecutus es haud ita pridem, Deo benè fortunante, quod
& eruditio tua dudum meruisse, & amicorum gratula-
tio-

tiones haud inani omine augurari visæ sunt. Eam intelligo orationem, quâ ante hoc semestre in Universitate nostra Tubingensi Professio literaturæ abstrusioris tuæ Curæ demandata fuit. Nimirum hoc præcipuum erat, quod deesse Tuis Musis videbatur, ut civitate alicubi donatæ tanto majori cum successu operi dehinc insisterent pergerentque elucubrare & proferre ea, quæ & raritate se commendant, &, quam haud postremò intendis, pietate.

Itaque incertum, utrum hoc majori Tuo commodo & bono factum, an uberius abs Te ornamentum expectare alma nostra Eberhardina debeat. Ego, quod in me est, utrique gratulor, dumque modò novum de Sigillis scriptum post multa alia in lucem profers publicam, non modò inde argumentum capio Tuæ diligentia, sed & spero fore, ut cum ad universam Rem literariam tum vel maximè Academiam nostram Tub: Matrem Studiorum optimam fructus exoptatissimi per Te redeant, ita quidem, ut Musarum consecranei qui sunt, Tuo exemplo animati ea consecrentur studia, quæ & Tibi multum profuerunt, & ipsorum pariter instituto insigne adminiculum afferre possunt. Ita ex voto Vale, meique memor vive. Exarab. Stutgardia 18. Januar. 1702.

*Ævi dum veteris thesauros arte recludis,
Et Siglas docto discutis ingenio:
Roma quibus toto quondam se monstrat in Orbe:
Et Sapiens Hellas gentibus increbuit,
Hebræusque animi sensus signavit acutè:
Et Tabulis legum robora Tunto dedit.
Ipsam Te prodis his inclytus undique notis:
Et Nomen Fastis imprimis inde tuum:
Quod populi celebrant queis curæ cana vetustas,
Interiore sinu quæ tulit omne Sophos.
Sic lucem accendens aliis, illustrior instas
Deque tuis meritis fama loquetur anus.*

AD CLARISSIMUM VIRUM

D^N. NICOLAUM.

Comment. de SIGLIS Auctorem.

Amicum Veterem.

Non opus est multis animum distendere verbis,
Florida vel laudi nectere ferta tua.
Quis nescit scio Te condere Scripta nepoti,
Qui TUA, CEU VETERES TU, MONUMENTA LEGET.

Scriptis prospera quavis adprecatus

D. HEDINGER

INDEX

I N D E X

C A P I T U M

HUJUS TRACT. DE SIGLIS VETERUM.

C A P.	Pag
I. D E Etymologia & descriptione Siglarum.	3
II. D e discrimine Siglarum & Notarum.	5
III. De Arte & Origine scribendi per Notas.	10
IV. De Arte & Origine scribendi per Siglas apud Hebraeos.	16
V. De Arte scribendi per Siglas Graecorum.	21
VI. De Arte scribendi per Siglas Latinis usitatissima.	23
VII. De Siglarum vel Notarum usu.	43
VIII. De Aliis scribendi & significandi generibus per Notas & membra corporis variorum populorum.	46
IX. De Usu Siglarum Publicarum in Prænomminibus, Legibus & plebiscitis.	50
X. De Usu Siglarum Publicarum in Edictis & Actionibus.	53
XI. De Siglis Judiciariis.	58
XII. De Siglis Juris Consultorum.	61
XIII. De Siglis Medicorum.	77
XIV. De Siglis Magicis.	85
XV. De Siglis Philosophicis & quidem Arithmeticis.	89
XVI. De Siglis & Notis Zifrarum der Zahlen.	99
XVII. De Siglis & Notis Grammaticis & Astronom.	103
XVIII. De Siglis Musicis & Notis.	105
XIX. De Siglis in Fastis Romanorum.	114
XX. De Siglis Officiorum publicorum & Tribuum Rom.	118
XXI. De Siglis Numismatum.	121
XXII. De Siglis Numismatum Romanorum usque ad nostra tempora.	147
XXIII. De Graecorum Siglis Numismatum.	158
XXIV. De Siglis & Notis Ponderum & Mensurarum.	166
XXV. De Siglis & Notis Servorum & Malitiosorum hominum.	176
XXVI. De Siglis & Notis Militaribus.	179
XXVII. De Siglis Tesserarum & Sortium.	190
*** 3	XXVIII. De

INDEX CAPITUM.

XXVIII. De Siglis, Publicis Locis Inscriptis & quidem Templis &c.	199
XXIX. De Siglis in publicis Viis.	204
XXX. De Siglis in pontibus, portis, muris, ripis, thermis, arcubus Triumphalibus & carceribus observatis.	208
XXXI. De Siglis privatis & quidem sepulchralibus.	215
XXXII. De Siglis Sepulchralibus Christianis usitatis.	244
XXXIII. De Siglis Urnarum & Ollarum Sepulchralium.	253
XXXIV. De Siglis Ararum Sepulchralium & Cipporum.	258
XXXV. De Siglis Epistolice.	265
XXXVI. De Siglis Statuarum, publicarum & privatarum.	269
XXXVII. De Siglis privatis Oeconomicis & quidem Aedium, Museorum, Pavimentorum, Vinearum, Hortorum.	278
XXXVIII. De Siglis Vestium.	281
XXXIX. De Siglis Calceorum.	284
XL. De Siglis Supellectilibus.	286
XLI. De Siglis Artificum Opificumque.	288
XLII. De Siglis Lucernarum.	290
XLIII. De Siglis Annulorum.	293
XLIV. De Siglis Clavium & Serarum.	299
XLV. De Siglis Cellarum.	304
XLVII. De Mercatorum & Opificum Siglis.	308
XLVIII. De Sigla ista qua Judai notantur & Literis Alphabetice Moneta Gallorum incis.	309
XLIX. De Siglis & Notis pecudum.	311

IN NOMINE JESU.

TRACTATIO

DE

SIGLIS VETERUM.

PROLOGUS.

INTER cætera humanitatis studia, Lectores Benevoli, à multis illud eximium est habitum, quod ad venerandæ Antiquitatis studium duceret, SIGLARUM usus & notitia. In hac etenim non leve spargit jubar prisca Sapiencia. Sine harum cognitione plurima in re literaria ignorantur, neque legi satis neque intelligi possunt. Quis enim in re antiquaria numismatum, inscriptionum, aliarumque rerum felices successus habebit, nî prius benè in notulis seu *Siglis* instructus, rem aggrediatur? Careat verò licet nunquam suis invidis; sunt tamen semper, qui eandem laudibus extollunt, sapientes, qui cum summo illo rerum omnium judice *Aristotele Metaphys. l. c. 3.* statuunt, honorabilissimum esse, quod antiquissimum. Inter hos non ad infima subsellia colloco Te, vir Excellentissime *Herti*, qui non solum in Jure, sed etiam in elegantiori literatura, ad summum honoris culmen adscendisti. Pauci ferè hoc tempore reperiuntur, qui hoc genus studiorum utilissimum

2 JO. NICOLAI TRACTATIO

simum magni æstiment, cum tamen omnes, qui nomen eruditi habere desiderant, hac in re exercitati esse debeant; hinc, ut rei literariæ subsidio esses, omnem moves lapidem, ea proponere laboras, unde commodum maximum studiosa Juventus haurire possit. Cum itaque paucis ab hinc mensibus, cum in Academia Gissensi famigeratissima degerem, quæstionem moveres de SIGLIS Veterum, & anxie desiderares, ut de hac materia abstrusa, attamen utilissima, quædam literis traderem, facile conjecturare poteram, hanc materiam maximo usui Eruditis fore; Quare mente volvi revolvique, diuque dubius fui an tentarem hoc, laboremque hunc humeris meis imponerem. Tandem multis argumentis convictus, mecum constitui, quædam de hac materia utilissima in medium proferre & prælo committere. Cum porrò ad hanc elaborandam materiam multa subsidia requirantur, consilium inii cum Viris in hac literatura doctissimis Domino *Dathio & Pregi Zero Consiliariis SERENISSIMI DUCIS WURTEMBERGENSIS*, Domini mei clementissimi, fidelissimis, qui conatui meo stimulum quasi addiderunt, & instigarunt, ut rem aggrederer. Voluntas quidem aderat, sed subsidia ad rem peragendam deerant, cum destitutus libris meis, *Stutgardia* vitam agerem: Ne itaque mihi remora injiceretur, jussu & mandato Illustris *de Rhüle* Patroni mei summa devotione æternum venerandi factum, ut Bibliotheca instructissima mihi à viro humanitate singulari prædito Domino *Secretario Zweifelio* aperiretur, ex qua, quæ ad scopum meum pertinerent, ut depromerem. Huic accessit vir *Excell. Dominus Johannes Schuckardus Mathematic. Profess. famigeratissimus, Fautor meus certissimus*, qui ex *Cimeliarchio Stutgardiano* non solum Antiquitatum Scriptores, sed & numismata communicavit. Horum itaque Patronorum autoritate suffultus rem aggressus & bono cum Deo intra menstruum absolvi tractatum de SIGLIS, quem ut benevolis oculis B. Lector aspiciat & legat, est quod ardentissime rogo.

CAPUT I.

De Etymologia & descriptione Siglarum.

§. I. **Q**uod ad Etymologiam SIGLARUM attinet, non diu anxii erimus in evolvenda hac, cum facile pateat, unde dicantur. SIGLA vel SIGLÆ igitur per sync. pro *Sigilla*, subintellige literæ, memorantur in *Papia Glossario*. Unde *Festus*: SIGLÆ erant literæ, sed singulæ vel binæ. Cui ad stipulatur *Carol. du Fresne in Glossario, fol. m. 857. edit. Francofurt.* his verbis: SIGLÆ singulariæ literæ sic dictæ, quod singulæ verbum componant. Calculum album adjicit autor *Lexici Juridici ex Brissonio, Hotomano aliisque composito, qui pag. 937.* ita differit: SIGLÆ sunt singulariæ literæ. conf. *Ernest. Salom. Cyprian. dissert. de Siglis edit. Helmstad.* Verissima est sententia *Petri Gregorii Tolos. lib. 16. de Republ. c. 1. §. 6.* asserentis: SIGLA Latinum esse vocabulum contractum ex Sigillo, quasi dicas; SIGLUM, parvum Sigillum: quemadmodum enim Sigillum est parva icuncula, seu nota, qua literas obfirmamus; ita SIGLUM est nota, qua intelligitur, plus esse intelligendum, quàm expressè ad longum, ut dicunt, scriptum.

§. II. Observandum autem hoc loco venit, quod vocabulum SIGLA interdum etiam significet *Velum* à Saxonibus *Seytsch* dictum; unde *Siglare* est, plenis velis navigare. *Gall. Singler.* Nangius in *S. Ludovico an. 1269.* — *die Jovis subsequente cum vento satis prospero siglaverunt.* Deinde SIGLA quoque notat *monile*. *S. Bonifacius epist. 100.* ita scribit: De auro verò & argento quod dedit *Regenthrich* filia *Athoalphi* ad Ecclesias nostras duas armillas aureas & quinque SIGLAS AUREAS i. e. monilia. Verum hæ *Siglarum* significationes non ad scopum nostrum pertinent.

§. III. SIGLÆ itaque dicebantur compendia literarum, cum una vel duæ literæ pro integra voce pluribus literis constante ponerentur. Hinc *Barnabas Brissonus in supremo Sena-*

tu Parisiensi præses lib. de verborum significatione edit. Paris. 1596. fol. 596. ita de Siglis differit: SIGLA in epist. ad Pandectarum confarcinatores vocantur Sigilla, i. e. parva signa, quæ Græcis σημεῖα, Latinis NOTÆ, quibus in legibus publicis Pontificum monumentis, Jurisque Civilis libris scribendis usos fuisse veteres ostendit Valer. Probus. Notæ autem Petro Diacono de not. liter. dictæ sunt eò, quòd verba, quæ syllabas præfixis characteribus notent. Sunt igitur signa quædam literarum, quibus vox integra intelligitur, unde σημεῖα χαρακτῶν dicuntur Dioni lib. 55. Signa verborum S. Hieronymo ad Julianum, & Epist. ad Principiam. Cicero pro Muræna Singulas literas vocat. Gellius lib. 17. c. 9. Singularias dicit. Tales cum literarum initio scribitur S. pro Salutem, vel S. P. D. Salutem plurimam dicit. Item S. V. B. E. E. Q. V. h. e. Si vales bene est, ego quoque valeo.

§. IV. Notæ & notulæ igitur dictæ olim sunt brachygraphiæ, h. e. compendiosæ scriptionis literæ vel characteres, quibus Scribæ & Cancellarii Principum dictata ilicò consignabant, aliàs SIGLÆ. Consentientem habemus hoc loco Balthasar. Bonifac. Rhodigini historiam ludicram lib. 2. cap. XXXII. pag. m. 52. edit. Bruxell. 1656. his verbis: Nec privatim modò, sed publicè per notas scribebant. Quare Manilius leges Romanas vocavit notis levibus pendentia verba. Quas quidem notas SIGLAS vel SIGLA Justinianus epist. ad antecessor. §. illud autem; σημεῖα i. e. Signa Cicero ad Attic. lib. 13. epist. 32. appellat. His calculum album adjicit Cujacius lib. 3. Observat. cap. 3. & lib. 12. cap. ult. Notæ seu compendia dictionum Justiniani tempore SIGLA dicebantur. conf. Salmuth. not. ad Panciroll. pag. m. 264. part. 2. edit. Francof. 1660. Signa etiam parva Plutarchus notificat: σημεῖα, inquit, ἐν μικροῖς ἢ βραχέσι τύποις πολλῶν χαρακτῶν δύναμιν ἔχοντα: Signa in parvis & brevibus figuris multarum literarum vim habent.

§. V. Audiamus quoque in hanc rem optime differentem Anglum doctissimum Thomam de S. Quercu in Lexico suo Etymologico, quod summo studio & labore confectum prodiitque Londin. 1677. Sigla contractè pro Singulæ sunt compendia lectionis & scripturæ, notæ. Anglicè, Notes breviores, let-

ters set for words. Cum autem vocabulum **NOTA**, æquivocum sit & variarum significationum; itaque non intelligimus hoc loco notas seu maculas, quas natura foetibus in utero impressit, de quibus *Suetonius de Augusto, cap. 80.* Corpore traditur maculoso, dispersis per pectus atque alvum genitivis notis in mundum ac numerum stellarum caelestis ursæ: Græce *σημεῖα σύμφυτα*, *signa congenita.* de his maculis naturalibus videatur etiam *Justin. lib. xv. conf. Auson. in urbib. Epigr. 2. Alexander ab Alexandro lib. 2. Gen. Dier. c. 19.* Has notas alii appellant *stigmata naturalia materialia.* Vid. *Petr. Ostermann. de stigmat.* Porro **NOTA** pro probro usurpatur, *Non. Marcell. de propriet. serm. c. 4. sub litt. N.* & quæ aliæ sunt significationes, de quibus agere non animus est, sed de illis, quas vulgò, non Latine **ABBREVIATURAS** ferunt, quæ sunt aliarum vocum literæ initiales, in vocis formam conjunctæ, & duobus apicibus supernè notatæ, quarum singulæ singulas dictiones alias connotant. Hinc ab Hebræis vocantur *חֲבוּרֵי הַכֹּתִיבִים* *capita seu initia vocum.* Tanto hoc scribendi genere seu compendio gaudent Hebræi, ut nullus liber, nullum Scriptum, nulla Epistola, nulla pagina aut scheda eo careat. Videatur de his literis *cl. Buxtorfius in libro suo de Abbreviaturis pag. 2. it. Clav. Masor cap. 3.*

CAPUT II.

De Discrimine Siglarum & Notarum.

§. I. **V**isa etymologia & descriptione **SIGLARUM**, occurrit quæstio: Annon **SIGLÆ** à **NOTIS** differant? Hanc quæstionem si accuratius examinamus, in propatulo est, quosdam affirmare, dari discrimen aliquod, præprimis si *Justi Lipsii* verba perlustremus, in *epistola xxvii. Centur. i. ad Belgas* afferentis, *duplicem apud Veteres fuisse scribendi rationem*, unam scil. per *notas*; alteram per **SIGLAS**. Sunt quoque alii, inter quos est *Wowerius*, quem Scriptorem ex bibliotheca instructissima sua benevole *plur. Reverendus Fortschius Pa-*

tronus noster magnus nobis communicavit, qui capit. 6. *Poly-math. edit. Lips.* ait: Triplex autem scribendi ratio apud antiquos: NOTIS, sive διὰ σημείων, LITERIS SINGULIS seu SIGLIS, & VERBIS INTEGRIS. Verum is haud difficulter cum *Lipfio* est conciliandus. Vocabulum enim NOTA, quod fit ambiguum, diffensionis, sed non veræ causa est. Id enim nunc pro SIGNIS solùm, nunc pro SIGNIS ac SINGULARIIS LITERIS simul usurpari consuevit. Hæc quidem latior significatio *Lipsii* est; illa strictior *Wowerii*; ut qui ipse paulò post, tum *litteras* tum *Signa* sub *Notis* comprehendit. Itaque scribendi modum per signa & literas singulas seu SIGLAS uno nomine NOTARIAM; quæ verò fit verbis καὶ ἐξοχλῶ Scripturam nominat.

§. II. Discrimen quoque aliquod facit *Festus*, qui ita loquitur: *Nota*, inquit, alias significat signum, ut in pecoribus, tabulis, literis. Amplius *Barnabas Brissonus de significatione verborum fol. m. 457. edit. Parisi.* his verbis: *Nota* σημεῖα γραμμάτων πρὸς τὰ χθ' ἐξέπεδέντα. *Notæ* item, inquit, in *L. 2. ff. de servis fugitiv.* significant signa, stigmata, puncta servis inscripta & iniusta. Clariùs diceret: *Notæ* sunt quælibet signa seu scriptilla elementa, ut loquitur *Marcellinus*, vel literæ solitariae positæ pro signis. Duorum autem generum fuerunt NOTÆ; Quædam σημεῖα tantum erant & non literæ, quæ ab aliis ZIFRÆ vocabantur. Aliæ autem erant *Literæ* (*Sigla*) quæ præfixis characteribus syllabas vel voces significabant. De notis seu ZIFRIS, non literis, passim sunt *Scriptorum* testimonia, qui eas vocant σημεῖα, signa, imagines, puncta, flexuras & similia. *Cicero ad Attic. lib. 13. epist. 32.* ita scribit. Quod ad te de decem Legatis scripsi, parum intellexisti credo, quia διὰ σημείων scripsi. Sanè hîc vult *Cicero* notas pressè dictas à SIGLIS distingui. Pariter *Plutarchus in Catone*: Ubi vocat σημεῖα ἐν μακροῖς ἢ βραχέσι τύποις πολλῶν γραμμάτων δυνάμιν ἔχοντα. Ita signa quoque appellantur NOTÆ ab *Ovidio lib. 4. Trist. eleg. 4.*

Scis benè cui dicam positus pro nomine signis.

Ita etiam ab *Horatio lib. 2. Satyr. 4.*

————— non est mihi tempus averti
Ponere signa.

A *Sidonio Apollinar. lib. 9.* Comprehendebant signis, quod literis non tenebant.

§. III. Porro *Nota*, quæ non literæ, sed *Zifra* vel *signa* tantum erant, à *Quintiliano lib. 11. c. 2.* vocantur **IMAGINES**, quæ ab aliis **ZIFRÆ** & *notæ* dicuntur. Vid. *Spiegel. de Signific. verbor. Turneb. lib. 14. cap. 24. Adversar. Porta de Furtivis literis, lib. 1. cap. 13. Confer. Panciroll. Tit. XIV. de Zifris seu furtivis literis, part. 2. pag. m. 262. edit. Francof. Ejusmodi NOTÆ* reperiuntur in *Dictionario à Cicerone conscripto*, qui singulis verbis signa quædam præfixit, significantia id verbum, cui præfixa sunt. Verbi gratia. **W** *mundum*, **M** *modum*, **T** *tempus* signant, & hæc signa aliaque *Apulejus lib. 11. de Asin. vocat ignobiles literas. Theodoricus Imperator apud Cassiodorum lib. 3. in epistola 11. quasi literas vocat*, aperte nimirum indicantes **NOTAS** quasdam, præsertim tales, quæ sint literæ, sed quasi literæ & imagines potius ac signa. Hoc etiam ex variis Autoribus doctissime observarunt *Barnabas Brisson. fol. 437. edit. Paris. de verbor. signif. docens: NOTAS non esse literas ex leg. 33. ff. ex quib. caus. major. leg. 9. §. 1. ff. de hered. instit. leg. 41. ff. de milit. testam. Qua de causa etiam à literis separantur nota in leg. 1. §. Ludi. ff. de var. & extr. cogn. & Paulus de Pedio in leg. Sed cum Patron. 6. §. fin. ff. de bon. poss. & Gregorius ex Paulo lib. 16. de Republ. cap. 1. qui eadem verba recenset; NOTAS LITERAS NON ESSE. confer. Salmuth. not. ad Panciroll. pag. m. 264. edit. Francof.*

§. IV. Ut ergo pluribus hanc nostram sententiam probeamus, prodeat *Franciscus Polletus lib. 5. de foro Romano cap. 12. affirmans ex iisdem legibus, NOTAS NON ESSE LITERAS. Cujacius lib. 12. cap. 10. NOTÆ, inquit, non sunt literæ: quod ut demonstrarem exemplis, Senatam Populum Que Romanum ita scribebant SIGLIS seu Singulis, S. P. Q. R. Notis autem hoc modo, S. Senatus consultum, per Singulas sic, S. C. Per Notas ita **S**. & lib. 3. Observat. cap. 3. Dolus malus abesto SIGLIS ita, D. M. A. Notis autem hoc*

hoc modo, *M*, & quæ alia sunt exempla, quæ pag. 657. videntur. Quis itaque dubitabit de veritate, quod NOTÆ non sint literæ, quarum Iconismum nobis quoque exhibet *P. Caspar. Schott. in Technic. curios. edit. Norimberg. pag. m. 535.* Conferatur *Janus Gruterus*, qui *Lexicon Ciceronis & Tyronis* excudi curavit in opere doctissimo *Inscriptionum antiquarum*. Rectè itaque has NOTAS vocamus ZIFRAS.

§. 5. Succedit aliud genus NOTARUM, quæ sunt nota & literæ simul, de his *Festus*, cujus verba refert *Barnab. Brisson. de verbor. significat. lib. XII. fol. m. 437. edit. Paris.* NOTA, inquit, nunc significat signum, nunc literas singulas, aut binas, eodemque nomine eas appellant *Suidas cent. 12. prov. 87. in Paræmiis Andreae Schotti, & Cicero Orat. pro Muræna.* Singulas literas *Gellius Singularias lib. 17. cap. 9.* vocat. Has verò Singularias, Siglas seu Singulas literas quidem notas, sed à prioribus diversas esse, observarunt *Spiegel. de verborum significatione. Petr. Gregor. lib. 16. de Republ. cap. 1. Torrent. in Galb. Sueton. & omnium accuratissime Raderus*, ubi in hæc verba concludit sententiam suam. Auctores non pauci separant omninò literas singulas, seu Siglas sive quæ uno verbo SINGULÆ appellantur à NOTIS; ita ut NOTÆ non sint literæ. Unde mirandum quod vir aliàs doctissimus *Jctus Cujacius* Notas voluerit esse SIGLAS, qui in hæc prorumpit verba: *Vocabimus igitur has Notas seu Zifras SIGLAS, cum satis ostensum, illas non esse literas, sed signa.*

§. 6. Extra omnem dubitationis aleam igitur ponimus literas Singularias pro SIGLIS positas fuisse. Probat hoc libellus *Magnonis* de SIGLIS *Carolo Regi* dicatus his verbis:

*Hæc juris cupiæa lubens Rex accipe Carle,
Offert devotus quæ tibi Magno tuus.*

In quo *Magno* nihil aliud docet, quam literas initiales pro integris vocibus positas esse; uti nec aliter ille, cujus juridicas notas ex veteribus membranis in corpore Grammaticorum habemus *Gerhard. Johann. Vossius de arte Grammat. lib. 1. cap. 40.* Et licet *Ammianus Marcellinus lib. 16.* scribat: *Apud Ægyptios singulas literas singulis verbis inserviisse, tamen improprie loquitur: non enim Ægyptiorum nota erant singulæ literæ,*

ræ, sed & meræ notæ non literæ. Interim tamen ex *Magnanis & Probi* libris perspicimus literas *Siglas* esse. Cognoscimus etiam hoc ex *Siglis* veterum ad oram librorum positis. Solebant enim Veteres inter legendum ad libri oram notas quasdam appingere, quibus indicarent, quæ ipsis notatu digna vel etiam corrupta aut vitiosa aut improbanda viderentur. Laudis seu Laudabilium ut vocat *Gellius* Sigla duplex LL. apud Latinos reperitur. Unde apud *Petr. Diacon.* in notis liter. LL. *laudabiles loci*. Alibi etiam est L. S. *laudabilis sententia*.

§. VII. Ex his prolatis facilè cognoscere possumus differentiam NOTARUM & SIGLARUM, quæ in externa tantum forma consistit, quoad sensum & interpretationem autem convenit, uti benè disserit *Don Antonio Agostino in discurs. ad numismata antiqua edit. Rom. 1592. Dialogo undecimo pag. m. 239.* qui cum longa serie de literis seu *Siglis & Zifris* differuerit, alius objicit hoc modo: *Pare che V. S. faccia differenza tra le LETTERE PARTICOLARI, e le NOTE ò CIFRE desidero sapere in che consiste?* Agostino respondet his verbis: *Si come è differenza trà le lettere, e le cifere, così è nella interpretatione dell' una, e dell' altra. Ne i numeri servivano i Romani le lettere, e le cifere come I. V. X. che sono trè lettere, ma il mille scrivevano con cifera ∞ & cinquemilla IDD, e così altri numeri maggiori facevano con cifere, e cifera è ancora l' abbreviatione di Centurio che noi chiamavano diplo* , *e così ce ne sono altre che gli antichi Romani chiama-*

vano note, e quelli che le usavano Notarii, e dicono che furono introdotti questi Notarii che scrivevano con cifere à i tempi di Cicerone, e che ce ne solevano essere i libri di Tirone suo liberto, come credo che referisca Plutarco nella vita di Cicerone, e sopra di questo c' è una epistola molto elegante del Cardinal Pietro Bembo, e piu amplamente alla distesa ne tratta l' Abate Giovan Tritemio in un libro che in titola Poligrafia; l' altre abbreviature che interpretano Valerio Probo, e gl' altri consistono in abbreviationi di lettere come è ne i prenomi che P. significa Publius. C. Cajus M. Marcus, e gl' altri, & ancorche alcuni s' abusino chiamando queste lettere singolari Note, ò vero No-

te publiche , e l'altre Note volgari pare à me che ci sia trà loro la differenza già detta.

CAPUT III.

De Arte & Origine scribendi per NOTAS.

§. I. **F**uerunt tam varia per NOTAS scribendi artificia ut dixerit *Ausonius*:

*Innumeras possim celandi ostendere formas,
Et clandestinas veterum referare loquelas.*

Neopolitanus ille à *Porta* Notarum faciendarum modos cum novos tum veteres adfert circiter CLXXX. in lib. de notis furtiv. Quò spectant etiam illa tria scribendi genera, quæ *Trithemius* prodidit initio lib. de Polygraphia, *Dermaticum*, *Hyphasmaticum*, *Aleoticum*: adeoque totus liber sextus continet viginti quatuor Alphabeta ignota ad usum *Notarum*; & libro quinto programma proponit variæ literarum transpositionis, quem modum etiam ostendit cl. *Ludovic. Henric. Hiller.* in *myster. art. Steganograph. edit. Ulm. 1682.* conf. *P. Caspar. Schotti Technic. curios. lib. VII.*

§. II. Usus & ars scribendi per NOTAS olim familiarissimus fuit, non infimis modò & ancillis ipsis, ut de quadam refert *Marcellinus* teste cl. *Salmuth.* in not. ad *Panciroll. pag. m. 264. edit. Francof.* quæ nomine *Assyriæ* epistolam scripsit ad *Barbationem* Præfectum peditum; verum etiam Summis quibusque viris, ut *Tito Cæsari*, qui solitus NOTIS velocissime excipere, autore *Suetonio cap. 3.* & *Octavio Augusto* qui nepotes suos & literas & notas notare docuit, ut monent *Lipsius* & *Torrentius*. Non igitur mirandum Scribas & Librarios in describendis olim veterum JC. libris NOTARUM compendio usos fuisse.

§. III. Notis igitur scribere multifariam accipi posse ex veterum Scriptorum monumentis colligimus. Nam vulgo tabellionum primas exceptiones & præscriptiones informes, NOTAS appellavere Jcti, uti in c. cum P. tabel. de fid. instrument.

ment. quas postea transcribunt notarii in proprio Codice, quas & vulgò vocant minutas, eò quod vel minutis literis vel *Zifris* scriberentur. Ita notis scribere est, qui vice verborum utuntur characteribus quibusdam. Hinc *ars notoria*, quæ docet modum *compendiariae scriptiois*. Hanc ejus inventores reconditam artem prædicant, quæ id præstaret, ut homo minimo negotio perdisceret omnes artes Liberales & Scientias. Pinxerunt proin multifarias notas: animalium formas, draconum, Leonum, Serpentum aliorumque, rerum sensibus carentium figuras, arborum, pontium scalarum & similium, quarum obscuritas animo cognitionis lumen pareret. In hac arte exercitati fuerunt quidam populi: nam NOTÆ HIEROGLYPHICÆ aut à Phænicibus vel Ægyptiis excogitatæ sunt ad celanda sua mysteria, ne vulgus ita facile in adyta Sacrarum Scientiarum irreperet.

§. IV. Quam ob rem & *Persæ* Magos, *Indi* Gymnosophistas, *Gelta* Druidas habuerunt mysteriorum suorum interpretes, quæ plebi proposita esse volebant, sicut & Hebræorum legem fuisse scribit *Gregor. Nazianzen. Apolog. fuga sua*, qua libros sacros vulgò communicari vetebant. Imò Romani hujus rei gratia NOTARIOS adhibebant, autore *Suida*, quos Scribas à Secretis vocant, qui notarent res, seu notis vel *Zifris* scriberent, quas non liceret propalare. Et *Trithemius* Abbas tradit, *Ciceronis* Lexicon de NOTIS à *Cypriano* auctum, ut Ecclesiasticis juxta prodesset atque profanis ad arcana celanda. Ita etiam *Jurisperiti* ad tegendos astus suos, inquit *Cicero pro Muræna*, NOTAS invenerunt, ne plebs sciret, quibus diebus fas nefasve esset LEGE AGERE: Irati, ait, Jureconfulti, ne dierum ratione pervulgata & cognita, sine sua opera posset *Lege* agi, NOTAS quasdam composuerunt, ut ipsi omnibus in rebus interessent. Sunt in hanc sententiam elegantes *Manilii* versus, in IV. *Astron.* quibus NOTARUM compendia qui tenuerit, eum Leges & jura populi Romani sciturum & intra domesticos ac privatos parietes qualiter cuique jus reddendum sit, in promptu habiturum significat:

Hic etiam Legum tabulas & condita jura

*Noverit, atque notis levibus pendentia verba.
Et licitum sciet, & vetitum qua poena sequatur
Perpetuus populi privato in limine Prætor.*

§. V. In præcedente paragrapho mentionem fecimus *Cypriani*, quod *Dictionarium Ciceronis* de NOTIS auctius reddiderit, ita, ut etiam tam Ecclesiasticis, quam Politicis prodesse possit. Et si *Scriptorum* tam Sacrorum, quam profanorum testimonia perlustramus, negare non possumus, magnum *harum notarum* fuisse usum. Nam hunc scribendi modum celebratum fuisse à Græcis è *Solino cap. 6.* comprobari potest, narrante *Iliadem* totam NOTIS scriptam adèò fuisse brevem, ut nucis unius testulis geminis tota clauderetur, quo in artificio excelluisse *Myrmecidem Milesium & Callicratidem Lacedæmonium* scribit *Ælianus lib. 1. Var. histor.* quos fama fuit in *Sesamo* (quod minutissimum genus est seminis simile milio aut panico) distichon unum Elegiacum aureis literis scripsisse; sed per *Notas & Signa* inquit *Henric. Salmuth. comment. in Panciroll. pag. m. 263.* Rarò enim veteres integris in scribendo literis utebantur. Unde memoratur apud *Galen. lib. 7. de composit. Medic. Menecratis* quondam Medici liber *ὀλοζαμμάτων*, quod integris literis exaratus esset. Ingeniosus tamen *Bauhusius* Poeta non inelegans *lib. 3. fol. 55. de Iliad.* ludit ad *Paulum Palmerinum*:

*Iliadem magnam parva in nuce Paule videbis
Hæc duo si patiens carmina nostra legis.
Attride gemini, Laërtius, Hector, Achilles
Æneas, Priamus, Troja, Lacana, Paris:
Ilias in nuce clausa una est: nisi, Paule negabis
Aut hanc Iliadem aut carmina nostra nuces.*

§. VI. Ad *Scriptores Ecclesiasticos* nos accingimus, qui etiam hoc genere scribendi usi sunt. Ne itaque hîc aliquis litem movere possit, illorum testimonia recensebimus, quæ ad oculum demonstrabunt, nostram sententiam verissimam esse. Recenset *Petrus Diaconus* in præloquio libelli *de notis* ad *Conradum I. Imperatorem*. Ejusmodi notis *Davidicum Psalterium* exaratum in *Bibliotheca Argentoratensi*, id quod te-

stimo.

testimonio suo approbat *Johannes Trithem. in Polygraphia sua* his verbis : *Biennio ferme post hac* (scil. quo reperi Cypriani libellum de notis) *eques Argentinam in causis Ordinis mei adsciscendi, admissusque per Johannem Keisersbergium insignem loci Concionatorem in Bibliothecam majoris Ecclesie PSALTERIUM reperi totum hisdem Tullii & Cypriani notis exaratum aureisque capitellis decentissime scriptum. Superscriptio autem ab ignaro mysterii talis fuerat extrinsecus posita, Psalterium in Armenica lingua. Doctorem adhibui, falsitatem ostendi, ita rescribendum admonui. PSALTERIUM NOTIS CICERONIS DESCRIPTUM.* Habemus hic testimonium firmum, quod etiam libri Sacri NOTIS scripti fuerint. Imò, si conjecturare licebit, cognoscimus hoc quoque ex libro quarto Esdræ, ubi *capite XIV. vers. 14.* expressis legitur verbis, quod per quadraginta dies ducenti quatuor libri scripti fuerint, id quod de notis bene interpretatur *P. Caspar Schott. in Technic. curios. edit. Norimberg.* quem evolvat. B. L.

§. VII. Passim quoque apud Scriptores Ecclesiæ rationis per NOTARUM compendia scribendi est mentio. *S. Augustinus Epist. 258.* de quodam Notario: *Erat, inquit, strenuus in notis & in scribendo bene laboriosus. Idem lib. 2. de doctr. Christian. cap. 26.* Ex eo genere sunt etiam *notæ*, quas qui didicerunt propriè jam *Notarii* appellantur. *Idem in collat. 2. diei cum Donatist. cap. 3.* Et cum se *notas* ignorare dicerent, petentes, ut prius eis ederentur gesta conscripta *Cognitor* jussit, ut quod eorum *Notarii* exceperant, eis recitaretur. *Collatio Carthag. 2. pag. 43.* *Notas* non novimus, neque ea natura rerum est, atque ipsarum, ut ita dixerim, *literarum*, ut quisquam legat *notas* alienas. *Martyrium S. Genesii Arelat. apud Surium 25. Aug.* Sanctus itaque *Genesius* in juventutis flore primævo Provincialis militiæ tyrocinium suscepit, eam officii partem studio & arte complexus, quæ Patronorum verba vel nova *Signorum* velocitate, vel dexteræ sonum vocis æquaret Spiritalem futuræ gloriæ imaginem præfigurans, ut qui præcepta divina celeritate audiret, ea fidelibus NOTIS piæ mentis exciperet. *Ennodius in vita S. Epiphaniæ Episcopi Ticinen-*

sis. Notarum in scribendo compendia & figuras varias verborum multitudinem comprehendentes brevi affectus, in Exceptorum numero dedicatus enituit. *Marcus Diacon. Gazensis in vita S. Porphyrii Episcop. Gazens. n. 88. ex versione Gentiani Hervet. — Cornelius —* sciens notis scribere, quibus utuntur in jure — notabat omnia, quæ dicebantur & opponerentur. *S. Rembertes in vit. S. Anscharii. Arch. Brem. cap. 15.* Porro — quàm studiosus fuerit testantur Codices magni apud nos, quos ipse propria manu per NOTAS conscripsit.

§. VIII. Quod ad Originem NOTARUM attinet, variæ sunt Scriptorum sententiæ. Quidam *Xenophonti* inventionem NOTARUM tribuunt. Nam cum Academici Lectiones suas ΑΚΡΟΑΣΕΙΣ appellatas (vid. *Gell. lib. 2. cap. 22. & lib. XX. cap. 4.*) dictare cæpissent, teste *Apulejo Florid.* & celerius vox Doctoris præcederet, quàm ut integrè scribendo discipuli eum assequi possent: Itaque ad hoc artificium conversi sunt primusque *Xenophon*, quæ dicebantur hoc modo excepta in publicum edidit apud *Laert. lib. 2. in ejus vita.* Vid. *Gregor. Horn. histor. Philosoph. lib. 7. cap. 11.* Ast *Justus Lipsius Centur. 1. ad Belgas Epist. xxvii.* dubitat de hac sententia, ita scribens: Ego libenter Græcis gloriam dederim & nominatim *Xenophonti* Philosopho & historico de quo *Diogenes*: Καὶ πρῶτῳ ἠποσημοσάμεν τὰ λεγόμενα, εἰς ἀνθρώπους ἠγάμεν: *Primus notis excipiens dicta (Socratis) in lucem hominesque protulit.*

§. IX. Hæc fanè *Lipsii* verba quandam invidiam involvere videntur, quasi Græcis exprobraret, quod hoc sibi vendicarent, quod ipsis non conveniret. Interim & ipse quoque errat, cum potius *Ægyptiis* ex sententia *Antonii Guberti Polyhistor. cap. vi.* tribuendum hoc sit. Ita enim citatus Autor dicto loco refert: Hic autem mos per NOTAS scribendi ab *Ægyptiis* manasse videtur, qui hieroglyphicis notis (hoc est exsculptis sacris figuris animalium aliarumque rerum) atque adeò literis primi omnium usi sunt; ut res & animi pensa significarent. Videatur *Athanas. Kircher. Oedipi Ægyptiac. Tom. 2. ubi plurima.* Idem poenè sentit *Johan. Baptist. Porta de furtiv. liter. Notis lib.*

lib. 1. cap. 2. dum inquit: *Sunt qui putent, cum per animalium figuras sensus mentis Ægyptii effingerent, nondum usitatissimam literarum scripturæ rationem extitisse. Verum sic mos hic scribendi antiquissimis temporibus invaluit, ut vetustatis monumenta omnia in columnis, quæ in Minervæ aliorumque Deorum templis erant posita, hujusmodi Notis signarentur: Cujusmodi columnas multas fuisse ab Hermete Trismegisto inscriptas, Jamblicus aliique testantur.*

§. X. Atque hæc cum veritate non certare videntur. Sunt enim Ægyptii primi literarum hieroglyphicarum inventores, à quibus aliæ gentes eas doctæ sunt. *Tacitus lib. xi. Annal.* Primi per figuras animalium Ægyptii sensus mentis effingebant, & antiquissima monumenta memoriæ humanæ impressa faxis cernuntur & litterarum semet inventores perhibent. Inde *Phœnicas*, quia mari præpollebant, intulisse Græciæ, glorianturque adeptos, tanquam repererint, quæ acceperant. Quippe fama est *Cadmum* classe Phœnicum vectum, rudibus adhuc Græcorum populis artis ejus auctorem fuisse. Quidam *Cecropem Atheniensem*, vel *Linum Thebanum*, & temporibus Trojanis *Palamedem* Argivum memorant sexdecim litterarum formas; mox alios, ac præcipuum *Simonidem* cæteras reperisse. Cum igitur multi *Cadmo* hoc tribuant; ita facilè contigerit, ut NOTÆ item ab Ægyptiis ad Græcos emanârint, apud quos, cum variis hominum ingenia delectentur, *Xenophon* præcipuè Notarum studio tractus, easdem diligentius excoluit, & intermissione veluti sepultas in lucem hominesque retulit.

§. XI. Verum hîc iterum *Lipsius* objicit & scribit: At *Latini* ad se trahunt, & illos arrogantiaë cujusdam accusare vult, quod insolenter inventionem Notarum sibi tribuant, qui vehementius hoc studium tractarunt, quàm Græci. Inter quos primus Auctor *Ennius*, cui nihil tribuere conatur *Lipsius*, cui tamen inventionem notarum tribuit *Isidor. lib. 1. cap. XXI.* Ait quidem ille, *Tironem* primum Notas esse commentum; sed ait non simpliciter: addit notabiliter *Romæ*; quæ vocula quasi conservatrix *Ennii* auctoritatis, ut qui alibi longe ante *Ciceronis* libertum NOTAS potuit effingere. Idque hausit
pro-

procul dubio à Græcis, quos amore sibi devinxerat. Porrò laborat *Lipsius* nomen *Ennii* prorsus ex verbis *Isidori* expungere. Verum retinent *Ennii* nomen *Petr. Diacon. lib. de notis. Wower. cap. 6. Polymath. edit. Lips. & alii.* Hunc sequentibus temporibus plures sunt secuti.

CAPUT IV.

De Arte & Origine scribendi per SIGLAS,
apud Hebræos.

§. I. **H**actenus longa serie vidimus originem & artem scribendi per NOTAS, quæ literæ non erant; jam tempus & ordo postulat, ut etiam quædam de arte & origine scribendi per SIGLAS in medium proferamus. Quod ad originem SIGLARUM attinet, illa est antiquissima. Sunt qui *Sethi* liberis filii *Adami* adscribunt, qui in duabus columnis rerum cælestium disciplinam literis descripsissent, quarum unam se in *Syria* vidisse testatur *Josephus lib. 1. Antiq. cap. 3. in fin.* Alii *Abrahamo*, quod probare nititur *Suidas.* Alii ipsi *Adamo*; cum fuerit summa prudentia, quod facit doctiss. *Freinsheimius in notis ad Curt. lib. iv. cap. 4.* citatque consentientis sibi *Camerarii* judicium & *Altiissiod. Chronici.* Alii denique à lege coepisse ajunt per *Mosen*, *Isidor. lib. 1. cap. 3. Eupolem. lib. de legib. Judææ, Polydor. Virgil. lib. 1. cap. 6.* Dicunt & affirmant quidem *Lipsius & Johann. Baptista Porta* cum aliis *Tyronem Ciceronis Libertam* notas invenisse, quod veritati conveniens non videtur, & merito dubitamus, cum diu ante hos SIGLÆ apud *Judæos* in usu fuerint. Operæ pretium erit de hac re audire *Raderum*: Multis annis ante *Ciceronem* *Judæa* SIGLARUM videtur artem invenisse; captata ex *Danielis* interpretatione hujus compendii occasione: מֵנֶה מֵנֶה *Mene*: תֵּקֵל *Te-
kel.* פָּרִים *Phares.* *Daniel* enim ex illa cœlesti digito exarata verba sic est interpretatus, ut singula verba singulas observarent orationis sententias. Ita *Rasche tefoth* literas initiales fuisse *Maldonatus, Menochius, Cornel. à Lapid.* statuunt.

§. II. Ita

§. II. Ita apud Hebræos SIGLA sæpe conjunguntur & in unam vocem coalescunt, quæ nihil significat, ut tamen quæ-

libet litera integræ vocis notationem fervet, ut in voce רמבם quæ interpretatur per *Rabbi Mosen Ben Maimon*. Rectè *Johannes Smetius in Antiquit. Neomag. pag. 27*: Genus Scriptio- nis in omnibus linguis obtinet, Hebræorum Rabbini capita dictionum vocant; unde Macabæorum fluxit nomen. Cum Judas Matthathiæ filius quatuor vocibus quasi simbolo uteretur, quæ *Exod. xv. §. xi.* leguntur: מי כמוך באלהים הוה *Mi Camoca Baelohim Jehovah*: Quis sicut tu inter Deos ô domine? Capita seu initia istarum dictionum vocem MaCBaI dabant, inde Macabæus dictus. Sæpius SIGLA seorsim ponuntur, ut H. M. E. H. N. S.

§. III. Similiter apud Hebræos *Masoretha* quibusdam literis utebantur in distinctione Scripturæ in versus, vel vocum diversa scriptione & lectione. Tres tantum hujusmodi literas hic exposituri sumus: פ. Nota est, quæ in margine juxta voces diversæ lectionis ponitur, quarum ea, quæ in textu, dicitur פֿ? Scripta, quæ in margine פֿ? Lecta: ב denotat, bis eam vocem, ad quam notatur reperiri. Nun inversum נ in voce ננס (in proficiscendo) scribitur *Num. x. 35.* quo innuitur, ut sic RETRORSUM cogantur hostes Israelitarum. Exquisitè hæc pertractata lege apud *Cl. Buxtorf. in Tiberiad. præcipue Comment. Masor. cap. 16.*

§. IV. Porrò artem hanc scribendi per SIGLAS exercuerunt apud Hebræos *Cabalista*, qui arte *Cabalistica* usi sunt, quæ est symbolica Theologia ac Philosophia, in qua non modo literæ ac nomina sunt rerum signa, verum etiam res rerum, uti definit *Johann. Capnio* (seu Germanice *Reuchlinus*) *lib. 3. Cabala pag. 713. & lib. 1. pag. 613. in edit. Galatino affixa.* Dicitur autem Cabala à קבלה accepit, quod sit doctrina accepta de divino auditu, ut vocant, & mysteriis Legis divinæ. Ita *Athanas. Kircher. in Oedip. Egypt. Tom. 1. cap. 1. class. IV. de Cabala Hebræorum fol. m. 211. edit. Rom. cum P. Caspar. Schotto in Techn. cærios. describit: Cabala est divinarum humanarumque rerum arcana per Mosaica legis typum, allegorico sensu*

madita & insinuata facultas, quæ nullo rationis discursu, nec calamo sed auditu tantum recipitur. Confer. Petr. Galatin. de Arcan. Cathol. Veritat. lib. 1. c. 6. Buxtorf. in Lexic. Rabbinico-Talmud. Raymund. Lullius autem in Proœmio de auditu Cabalístico vocem CABALA compositam vult ex Arabicis ABBA i. e. Pater & ALA Deus meus: per quæ Christus Filius Dei intelligeretur, qui divina Sapiencia. Ut Cabala sit nihil aliud quam habitus tradens superabundantem Sapienciam.

§. V. Ea triplex Hebræis est, teste Athanas. Kirchero loc. cit. cui accedit Caspar Schott. in Techn. curios. pag. 936, 937 edit. Norinberg. GHEMATRIA i. e. Geometrica sive Arithmetica, quæ consistit in supputatione numerorum & syllabarum dictionumque transpositione. Seu est mensura numeralis terrenorum & sensibilibum characterum, qui ab illa Arithmetica formali dependent, quæ per abstractam suam simplicitatem non est ulli sensibili notitiæ subjecta; Atque in hoc consistit, quod in ea plurimum una dictio pro alia, vel litera una pro alia ponatur, videatur Schott. Techn. curios. pag. 937 uti in Psalm. XXI. legitur in virtute tua שמח המלך letabitur Rex. Hic Cabalisticæ teste Reuchlino lib. 3. Artis Cabalisticæ in voce שמח jismach inveniunt, transponendo literas, vocem משיח Messiah, & ita legunt, in virtute tua Messiah rex, subaudiendo, venit, vel operatur. Est enim Messias virtus Dei, & in Dei virtute operatur. Sic Exod. cap. XXIII, 20. dicitur: Ego mittam Angelum meum מלאכי Melachi, Cabalisticæ per metathesin legunt מיכאל Michael. Hæc & alia quam plurima exempla legi possunt apud Schottum, Reuchlinum, Kircherum & alios.

§. VI. Altera Cabala est NOTARICA. Notaricum vocabulum autem est corruptum à Notariorum sive Scriptorum apicibus & punctis, quæ subinde ad integram aliquam significationem innuendam apponere solent, desumptum; quam consuetudinem NOTARICA CABALA imitatur, dum ex capitalibus Nominum literis sensum rimantur Cabalisticæ. Appellatur ita ab apicibus Notariorum, quod ibi quælibet littera in culmine notetur, ut sit alicujus integri vocabuli signum.

De-

Describitur à P. Caspar. Schotto cap. 8. lib. 12. pag. m. 948 hoc modo: Notarica Cabala est, cum alicujus dictionis Hebraicæ è Sacra Scriptura desumptæ, singulæ litteræ expenduntur, & ex singulis integra dictio, quæ ab illis literis incipit, colligitur, atque ex omnibus deinde dictionibus simul conjunctis arcana quædam sententia eruitur, quæ sub illis literis latere creditur.

§. VII. Antiquissimum sane scribendi artificium per SIGLAS, quandoquidem Rabbinorum antiquissimi hanc Cabalæ partem observarunt, qui per litteras Capitales voces significativas eruerunt. Hujusmodi est illud *Esaia cap. LXV.* Benedicetur in Deo אֱמֵן Amen. Ecquis est Deus? Respondebunt Cabalistsæ teste cl. Buxtorffio in lib. de Abbreuiatur. Hebr. pag. m. 31. אֱמֵן אֱמֵן אֱמֵן Dominus Deus Rex fidelis. conf. Sanhedr.

fol. III, I. Ita meminit Reuchlin. lib. 3. Cabal. אֱמֵן אֱמֵן אֱמֵן quæ litteræ Deum æternum, immutabilem, unicum & semper sibi similem describunt hoc modo: אֱמֵן אֱמֵן אֱמֵן ראש אֱמֵן ראש אֱמֵן ראש אֱמֵן ראש אֱמֵן ראש i. e. Unum, principium unitatis suæ, principium singularitatis suæ, vicissitudo ejus unum. Similiter in precibus in fine hoc modo scribunt אֱמֵן אֱמֵן אֱמֵן & Cabalistsæ ita

exponunt אֱמֵן אֱמֵן אֱמֵן i. e. Benedictus sis, ô Domine, exaudiens preces. Exemplum aliud ex 1. Regum cap. II. v. 8. afferre possumus, ubi David moriturus loquens ad Salomonem filium, ait de Semei: Qui maledixit mihi maledictione pessima, ubi pro voce illa pessima in Hebræo est vox נִמְרֵשֶׁת nimreseth, quæ quinque literis enuntiatur, nempe נ Nun, מ Mem ר Resch צ Tsade ת Thau. Cabalistsæ igitur hanc vocem in suas literas resolventes, & singulis suas dictiones ab illis literis inchoatas adscribentes, ajunt, illis exprimi quinque execranda convitia à Semei in Davidem conjecta, nempe נאף Naph i. e. adulter; מואב Moab i. e. Moabita רצח Rothseach i. e. homicida צרוע Tfaruah Leprosus: תועבה Thozeba i. e. Abominatio seu Abominatus. Volunt Cabalistsæ, quod Simeï Davidem Adulterum & alienæ uxoris raptorem vocaverit, Moabitam genere i. e. stirpe ignobilem, utpote ex Ruth Moabitide ortum; Homicidam, ut qui Uriam innocentem occidi curaverit; Leprosum, utpote urbe & regno ejectum; ac denique Abomi-

natum à Deo & hominibus. Vid. *Athanas. Kirch. Oedip. Egyptiac. Tom. 1. fol. 217.*

§. VIII. Operæ pretium esse duximus, ut plura exempla adducamus, inter quæ non ultimum locum obtinet primum Scripturæ Sacræ vocabulum **בראשית** in principio, cujus singulas litteras in dictiones totidem resolvunt Hebræi & quidem hoc modo: **בראשונה ראיה אלהים שיקבלו ישראל תורה** in Principio vidit Deus quod acciperent Israëlita legem. Exemplo etiam nobis est vox **אביר** *Abir*. Et putant Cabalistsæ in hac latere mysterium Trinitatis. **א** significare **אב** patrem, **ב**, **ג** filium, ultima **ד** Spiritum Sanctum **רוח**; dum verò post secundam literam **י** inseratur, hanc esse initialem **ישוע** & indicare incarnationem filii Dei. Plura exempla adducere possemus; ast hoc fecerunt Cabalistsæ, ad quos benevolos Lectores remittimus. Confirmat etiam hoc cl. *Buxtorfius* qui ordine Alphabetico SIGLAS seu Abbreviaturas Hebræorum in unum librum congeffit. Meretur sane ut evolvatur, quia nostrum non est, actum agere:

§. IX. Non autem semper ejus singulariã littera seu SIGLA illam dictionem significat, cujus litera est, aut esse potest. Vel enim talis litera est *Grammaticalis*, quæ Grammatica expositione rem ipsam notat, quam ejus appellatio significat: v. g. litera **א** denotat institutionem, doctrinam &c. Radix *Alaph* significat, *instituit*, *didicit*. **ד** *Ostium* quod voce *Deleth* declaratur. **ס** *Impositionem*, *Semach* enim est *imposuit*, *fulcivit* &c. vel *Numeralis*, quæ certum numerum denotat. Vel *Disciplinariis*, quæ ad aliquas magistrorum seu doctorum intentiones refertur, ut **א** & **ב** illis significant *prudentiam*, **ג** & **ד** *remunerationem pauperum*, **ה** *sermonem apertum & occultum* &c. Progredimur ad tertiam Cabalæ speciem, quæ *Temura* hoc est *mutatio*, cum literæ transponuntur, ut **ב** pro **א**, aut **א** pro **ב**: de qua videantur *Athanas. Kircher. in Oedip. Egypt. tom. 1. fol. m. 219. P. Caspar. Schott. in Techn. curios. pag. 254. seq.*

CAPUT V.

De Arte scribendi per SIGLAS Græcorum.

§. I. Nunc ad Græcos nos conferimus & exempla notaricæ
 Scriptionis perlustramus, quibus etiam in more fuit per
 SIGLAS vel notaricam scriptionem integras dictiones & sen-
 tentias indicare. Intelligimus hinc, quod una gens ab altera
 notaricam Scriptionem seu SIGLAS quasi mutuo acceperit &
 in usum proprium contulerit. Ut autem ea, quæ jam de
 Græcis diximus, probemus, quibusdam exemplis illa ita decla-
 rabimus, ut lector non habeat sibi queri de opinione nostra,
 quod veritati non sit consona.

§. II. Sit ergò exemplum primum nomen *Adami* proto-
 plasti nostri, quod Græcis literis ita scribitur ΑΔΑΜ, vel ἀδάμ;
 ejus Etymon dum examinat D. *Augustinus tr. 9. super Joan.* &
 ante illum D. *Cyprianus Commentarioliolo de Sion. & Sina*, ac
 post utrumque Venerabilis *Beda in Commentariis super Johan-*
nem, arbitrantur, primum hominem sic à Deo appellatum,
 quod terra illa ex qua factus est, à Deo sumpta esset ex qua-
 tuor mundi Cardinibus, qui quatuor literis ejusdem nominis
 comprehenduntur. Nam Α, ἀνατολήν i. e. *Orientem*; Δ, Δύσην,
Occidentem; Alterum Α, ἀρκτον *Septentrionem*; Μ. Μεση-
 βειαν *Meridiem* significant. Alii autem volunt, iis quatuor
 literis, quatuor mundi plagas indicantibus, significari, quod
 Adami posteritas in quatuor Orbis partes esset distribuenda,
 easque repletura. Hanc nominis Interpretationem & literarum
 resolutionem indicaverat *Sibylla in lib. 2. Oracul.*

Αὐτὸς δὴ Θεὸς ἔσθ' ὁ πλάσας τετραγράμματον Ἀδάμ.

Τὸν πρῶτον πλασθέντα, ἢ ἔνομα πληρώσαντα

Ἀνατολίωτε, Δύσειε, Μεσημβείαντε ἢ Ἀρκτον.

Nimirum Deus is finxit tetragrammaton Adam

Qui primus factus fuit, & qui nomine complet

Ortumque Occasumque, Austrum Boreamque regentem.

§. III. Quid dicamus de verbo Græco ΙΧΘΥΣ piscis
 quod ex initialibus literis in carmine acrosticho Sibyllæ Erith-

rææ formatur, quo nomine putant Sancti Patres Christum Salvatorem mundi denotari: nam si ex literis illis fiant dictiones, confurgit hæc verborum complexio: Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Υἱὸς Σωτήρ. *Iesus Christus Dei Filius Salvator.* Qua de causa passim Sancti Patres Christum vocant ἰχθῦν i. e. *piscem*, ut *Optat. Milevitanus lib. 3. advers. Parmen. S. Augustin. lib. 18. de Civ. Dei c. 23. Tertullian. lib. de Baptism.* quorum verba citat *P. Eusebius Nierenberg. lib. 5. de Origin. Sacr. Script. cap. 5.* Christianis etenim à Tyrannis & Ethnicis Imperatoribus prohibitum erat, Christum profiteri & nomen suum proferre; quare finxerunt nomen ἰχθῦς quo Christum vocarunt.

§. IV. Utuntur & SIGLIS Græci, quinque Patriarchas voce ΚΑΡΑΙ designantes, & per Κ intelligunt Patriarcham Constantinopolitanum, per Α. Alexandrinum, per Ρ. Ruthenum, per Α. Antiochenum, per Ι. Ierosolymitanum. Non dissimili sagacitate *Thessalonicensis* Episcopus, ter audita voce, ΜΑΡΠΟΥΤΙC sic eam est interpretatus: Μιχαήλ Ἀναξ Ρωμαίων Παλεολόγος Ὁξείως Τμηθήσεται i. e. *Michael Imperator Romanorum Paleologus cito celebratur*, & ita contigit. De *Basilide* constat, eum nomine ΑΒΡΑΣΑΧ ΣΙΓΛΑΡΥΜ instar usum esse. Neque tamen assentiri possumus *Godofredo Vendelino* literas ita explicanti, ut mysterium Trinitatis & Salvatoris meritum innuant hoc modo

A.	Αβ	אב	<i>Pater</i>
B.	Βεν	בן	<i>Filius</i>
P.	Ρσαχ	רוח	<i>Spiritus</i>
A.	Ακαδως	שקדש	<i>Sanctus</i>
Σ.	Σωτηρία		<i>Salvatio</i>
A.	Από		<i>a beneficio</i>
Ξ.	Ξύλα		<i>Ligni.</i>

§. V. Exemplum quoque valde illustre est illud, quod in *vita Aesopi* legitur. Is cum unà cum hero suo *Xantho* veteres ædificiorum ruinas perlustraret, fortè incidit in columnam quandam marmoream cui septem *Gracia* literæ, non quidem in unam vocem cœuentes, sed à se invicem discretæ, erant insculptæ, indicantes thesaurum eo in loco non longe à columna

de-

defoffium. Literæ erant, A. B. Δ. O. E. Θ. X. vel α. β. δ. ο. ε. θ. χ. Quarum literarum fignificationem cum *Xanthus* anxie quæreret ex *Æfopo*; *Æfopus* inventis dictionibus quæ ab iisdem characteribus incipiebant, scripturam illam ita exposuit: Αποβάς Βήμαζα Δέσαρα Ο'ρύζας Ευήσας Θησαυρόν Χρυσίς i. e. *Descendens, vel abscedens gradus quatuor* (nam δ. apud Græcos significat quatuor) *fodiens invenies thesaurum auri*. Placuit solers hominis conjectatio *Xantho*, defossaque humo thesaurum invenit. Sed cum ejus partem nullam, ut par erat, conjectatori daret; *Æfopus* modestè eum admonuit, ut præcepto pareret, quod iisdem literis indicaretur, nimirum: Ανελόμωοι Βαδίσαντες, Διέλεσθε Ο'ν Ευήσε Θησαυρόν Χρυσίς, *Tollentes ite, dividite quem invenistis thesaurum auri*. Quod cum ingratus *Xanthus* facere contemneret, solusque auro potiri vellet, indignatus *Æfopus* comminatus est, nisi partem acciperet, se alterum ejusdem Scripturæ mandatum executurum, ita præcipientibus literis:

Απόδ' Ο βασιλεῖ Διονυσίω Ο'ν Ευήσε Θησαυρόν Χρυσίς.

Redde Regi Dionysio quem invenisti thesaurum auri.

Colligimus hinc artem scribendi per SIGLAS Græcis quoque usitatam fuisse.

CAPUT VI.

De Arte scribendi per SIGLAS Latinis usitatissima.

§. I. **Q**uemadmodum apud Hebræos triplex Notaricarum Literarum erat scriptura, ita apud Latinos triplex SIGLARUM ars reperiebatur. Prima erat *Literarum permutatio, nova figura inventio & perplexa transpositio*. Per primi generis literas scripsit *Julius Cæsar*, si qua occultius proferenda erant, sic structo literarum ordine, ut nullum verbum effici posset, quæ si quis investigare ac persequi vellet, quartam elementorum literam i. e. D pro A & perinde reliquas commutet, *Sueton. in Jul. c. 56. Dio Cass. lib. 40.* Fingamus eum in literis per hostium legiones *Ciceroni* missis ita consignasse FHOHV M

VHVDGHVR interpretandum esset, *celeriter adeo*. Vid. *Jul. Caf. lib. 5. de bello Gall. pag. m. 200, 201.* Augustus illum imitatus sequentem pro antecedente substituit, B. pro A, C. pro B, ac deinceps eadem ratione cæteras. Pro z autem duplex AA, ut à novissima ad primam duplicatam rediret, *Sueton. in August. c. 88.* Et hæc tantum literarum potestatis mutatio.

§. II. Est quoque alia occultè scribendi ars, cum variis fabulosisque verbis vera involvuntur, quæ inter se amici confinxerunt, ac tutò per ea colloquuntur. E. G. Si ita scribere dubitares: *Scito Regem consueto itinere ad suam se conferre urbem è Gallia longè, veritum hostium insidias, ne prodatur: noscit enim eos sibi fore infestos, sceptrum perdere, & omnes in sui exitum conspirare: Iis facile hoc tegumentum superindueres: Scito Apollinem signorum ordine Leonem subire, longè à Scorpione, ejus vim cauda noscens: sentit enim alium sua lauro tempora præcingere & monte potiri.* Abbas *Trithem.* ex integris verbis furtivas literas fecit, quibus singularum literarum vice usus fuit. Has adjectis certis numeris & literis per tabulas singulari ordine disposuit, quem vide; confer. *Porta lib. 2. c. 17. 19. &c.*

§. III. Alterum hujusmodi Scripturæ genus est, cum pro formis nostrarum litterarum, quodvis aliud ex arbitrio depingimus v. g. si conversum Q Latinum nobis valeat s., si inversum Y Græcum T & ita porro. Tertium, cum literæ in Scriptura transponuntur. Fit istud variis modis: si à tergo scribamus, *Roma* pro *Amor*, *Sutantes*, pro *Senatus* &c. aut si, cum Scriptura recto ordine legatur, encomium proferat, sin retrogado, vituperium. Refert *Theophylus Raynaudus in Erotem. de malis & bonis libris partitione 1. Erotem. 13. num. margin. 370.* quod ante aliquot lustra Bohæmis hæreticis, nescio à quo, tale scriptum compositum sit, cujus exiguum fragmentum hîc adscribimus: *Bokami semper fideles in factò & re suis Regibus fuerunt; obedientiam usque præstant, neque jus violant; reservant justitiam omnibus suis administrationibus, impugnantes falsa, non vera; Romanum Imperatorem sequuntur per multas tribulationes; dant aliis, juramentum ipsi præstant, nec oderunt Reges suos; omnia agunt amore patriæ, non perfidiæ.* Hoc encomium si mutatis duntaxat commatibus ac punctis, recurrendo

à fine ad principium contrarium sensum gignunt. *Perfidia*, non patriæ amore agunt omnia, suos Reges oderunt, nec præstant ipsi juramentum, aliis dant tribulationes multas, persequuntur Imperatorem Romanum; vera, non falsa impugnantes, administrationibus suis omnibus justitiam reservant, violant jus, neque præstant usque obedientiam, fuerunt suis Regibus re & facto infideles semper Bohemi: & quæ alia sunt occultæ scriptio- nis genera, quæ superfedemus.

§. IV. Verum nos missis his, tantum SIGLAS describimus, quibus certis literis animi sensum declaramus. In his tantum utebantur Scriptores literis initialibus, uti demonstrat M. Ludov. Henric. Hiller. in *myster. artis Steganograph. edit. Ulmens.* & has SIGLAS vocabant, uti Magno iste, qui Juris *συμψύχου* collegit, quoque probat, quem sequitur Valer. Probus *Grammatic.* ita differens: Nam apud Veteres cum usus Notarum nullus esset, scribendi facultatem maximè in Senatu, qui aderant, ut celeriter comprehenderent, quædam verba ac nomina ex communi consensu primis literis notabant, & singulæ literæ quid significabant, in promptu erat, quod nominibus, legibus publicis Pontificumque monumentis, Jurisque civilis libris etiam nunc manet. At verò latius se SIGLÆ seu literæ singulariæ extendunt: earum usus non tantum coram Senatu in concionibus, contentionibus ac publicis judiciis: etiam in rebus longè pluribus, pariter ad publica pertinentibus. Specialius igitur Probus allegato loco: Quod (scilicet literis ceu notis scribere) in Nominibus, Prænominibus, Legibus publicis Pontificumque monumentis, Jurisque Civilis libris etiam nunc manet. Ad quas Notas publicas accessit & studiosorum voluntas, ut unusquisque familiares sibi Notas pro voluntate signaret. Quas comprehendere infinitum esset. Publicæ sanè tenendæ sunt, quæ in monumentis plurimis & Historiarum libris sacrisque publicis reperiuntur, ut P. *Publius. SER. Servius. AB. V. C. Ab Urbe condita. P. C. Patres conscripti. S. N. L. Socii Nominis Latini. Et similia.*

§. V. Ut autem eò melius SIGLAS seu NOTAS LITERARUM memoriæ mandemus, ipsum tibi, B. Lector, libellum Probi sistimus, qui abunde docebit, quod SIGLARUM no-

titia in re literaria antiquaria maxime utilis sit. Recenset itaque juxta literas Alphabeticas hoc modo :

A.

A. Aulus vel ager.

AUG. Augustus vel angur.

AA. Augusta, vel Augusti.

A. GELL. Aulus Gellius.

AA. vel AUG. Augustalis.

AUR. Aurelius.

AG. Agit.

AC. Actio.

ACON. Actiones.

ACON. Actionem.

AM. Amicus.

AM. N. Amicus noster.

AUT. vel AUTHOR. Autoritas.

A. aut vel ager.

AT. Antem.

AN. M. Actionem mandat.

AP. Apud.

APP. Appellat.

ACC. Accepit, acceperat.

ADI. Adjutor.

ADI. P. Adjutor Provinciae vel potentiae vel populi.

AD. L. Ad locum vel ad limites.

AD. F. Ad finem.

AD. E. Ad exactorem, vel ad effectum vel effectorem.

AB. V. C. ab urbe condita.

AED. Aedes.

A. A. A. F. F. Aere, argento, auro, flato, ferundo, vel flavo, ferundo vel facundo.

A. L. E. Arbitrium litis estimanda vel Arbitrium liti estimanda.

A. D. P. Ante diem pridie.

A. A. L. M. Apud agrum locum monumenti.

A. P. R. C. Anno post Romanam conditam.

AG. Agrum vel Agrippa.

AEDIL. CUR. Aedilis curulis.

AEDIL. PL. Aedilis plebis.

A. P. Q. Aulii Publicii Quinti.

A. A. Apud Agrum.

APP. Appius.

ANN. vel AN. Annis vel annos.

ANT. Ante vel anteor.

A. N. Ante Noctem.

A. X. Annis decem.

ANT. T. C. Ante Terminum constitutum.

A. A. A. F. F. QV. T. Auri, Argenti, aris, flator fabrica Quirinalis Tiberii.

ADP. vel ADOP. Adoptivus.

A. CUB. AUGG. à cubiculo Augustorum.

Additio.

ADIAB. Adjabenicus.

A. B. Alia bona.

A. B. V. A bono viro.

ABS. Absolutus.

AER. COL. Aere collato.

A. L. Alia Lex.

AER. Aerarium.

- AM. P.* Amabilis persona, vel
Amicus Principis.
A. O. Alii omnes.
AP. IUD. apud Iudicem.
AEQ. P. Aequalis vel eque-
 stris persona.
A. TER. a tergo.
A. F. Auli filius.
A. A. V. C. Anno ab Urbe con-
 dita.
AUGG. Duo vel plures Augu-
 sti.
AU. Aucus.
AUREL. Aurelius.
AUR. Aurum vel Aurelius.
AUG. LIBER. Augusti liber-
 tas vel libertus.
A. A. V. Ambo alterve.
A. F. P. R. Actum fide Publii
 Rutilii.
- B.**
- B.* Bonus, vel Brutus vel Bal-
 bius. Balbus.
BR. Bonorum.
B. F. Bona fide, vel fortuna vel
 bona filia.
B. F. Beneficium, vel bonum fa-
 ctum vel benefecit.
B. F. C. Bona fide contractum.
B. M. Bonae memoriae.
B. A. Bonam Actionem.
B. M. Bene merenti.
B. P. Bona Possessio.
B. M. F. bene merenti fecit.
B. M. P. bene merenti posuit.
B. P. Bonum Publicum.
B. P. Bona paterna.
- B. F.* bene fecit.
B. A. Bonis auspiciis vel bonis
 avibus.
B. V. Bonus vir.
B. F. Bona femina.
B. RP. N. Bono Reipublica na-
 ta.
B. F. P. Bona fidei possessor.
 Additio.
B. R. Bonorum Rector.
B. C. Bonis cessit.
B. D. Bonum datum.
B. G. Bona gratia.
B. H. Bonus homo, vel bona ha-
 reditaria.
B. I. Bonum iudicium.
B. L. Bona Lex.
B. J. J. Bonum iudicis iudicium.
B. N. Bonum nomen vel bona
 nostra.
B. O. Bene, optime.
B. Q. Bona quaesita.
B. S. F. Bene satis fecit.
B. T. Bonorum tutor.
BRT. Britannicus.
BEN. ME. Bene merenti, vel
 bene merito.
B. V. bene vixit.
- C.**
- C.* Cajus, vel cum, vel cen-
 tum.
C. S. Consultum, sententia.
CL. Claudius.
CIPP. Cippum.
CM. Comes.
CN. Cneivius, vel Cneiv.
COR. Cornelius.

CAES. *Cesar.*

CAES. A. vel AUG. *Cesar Augustus.*

CR. *Contractum.*

C. CR. vel C. CT. *Contrarium Contractum.*

∩. *Con.*

∩. *Caja.*

∩. O. vel ∩. *Controversia.*

CC. *Circum.*

CA. *Causa.*

C. M. vel CA. M. *Causa mortis, vel Cajus Marius.*

C. R. C. *Cujus rei causa.*

C. R. C. P. *cujus rei causam promittis, vel causa.*

COS. *Consul.*

COSS. *Consules.*

C. LIB. *Caji libertas.*

CON. *Consularis.*

C. R. *Civis Romanus.*

COL. vel CL. *Colonia vel Colonia.*

COL. *Coloni vel Collega.*

COLL. *Collega, vel collegia, vel collegium, vel Colonia, vel Coloni.*

∩L. *Conlibertus vel Conliberta.*

COIUX. vel CO. *Conjux.*

C. E. C. *Coloni ejus Colonia.*

CR. *Creticus.*

CONS. *Consiliarius.*

CN. ARR. *Cneus Arrius.*

C. C. *Consilium cesset, vel capit.*

C. C. *Causa cognita.*

CV. *Centumvir.*

COM. OB. *Comitia obdriaca,*

vel obchiaca.

CEN. A. *Censoris arbitratu.*

COH. *Cohors.*

COS. DES. *Consul designatus.*

COSS. DESIG. *Consules designati.*

C. F. *Caji filius.*

CR. *Crispus.*

∩. T. *Caja liberta.*

∩. T. X. *Conliberta Karissima.*

CUR. *Curionum, curiarum, vel cursor.*

CENT. *Centenarium, vel centurio, centuria, vel centurionum.*

CENTN. *Centuriones.*

CA. vel CAM. *Camillus.*

CENS. vel CNS. P. *Censor perpetuus vel peregrinus.*

C. L. *Cajus Libertus.*

CONLIB. *Conlibertus.*

Additio.

CES. *Cespius.*

CAES. *Cesares.*

CS. *Consiliarius.*

CSS. *Consilarii.*

C. P. *Civis publicus.*

CONIV. *Conjux vel conjuxit.*

CR. *Cajus rufus.*

C. V. *Clarissimus Vir vel Consularis.*

CEN. AR. *Censoris arbitratu.*

CAR. *Carissimus.*

C. N. *Cajus noster vel Civis noster.*

CUL. *Culteres.*

- C. D.** Capite diminutus, vel Cajuus Datus vel Drusus.
CONTUB. Contubernalis.
C. O. Civitas omnis.
CA. Camillus, vel canis, vel Cato.
C. B. Commune Bonum.
C. C. C. Censa Civium capita.
C. H. Custos heredum.
C. F. C. Clam fugiendi causa.
COLLE. FABR. M. R. Collegio fabrorum Militia Raven-
 natis.
COER. Cœravit.
CUR. VIAR. Curator viarum.
COS. II. Consul iterum.
COS. III. Consul tertium.
CON. SEN. ET. E Q. OR. P.
 Q. R. Consensu Senatus & e-
 questris ordinis populique Ro-
 mani.
D.
D. Divus.
D. & Q. Diva.
DEST. Destinatio.
D. PP. Deo perpetuo.
D. P. Divus pius, vel diis Pe-
 natibus.
D. Devotus, vel diutius.
D. D. Deo dicavit.
DEC. Decius.
D. D. Dotis dictio.
DD. Dedicaverunt.
D. V. Devotus Vir, vel vester.
DOT. dotem.
D. P. Dotem petit, vel diis pa-
 ternis.
D. F. Dotem fecit, vel dolum,
 vel donum, vel Decii filius.
D. M. vel DM. Dolum malum
 vel dubium malum.
D. D. S. Diis, Deabus sacris.
D. M. Domus mortui.
D. M. Diis Manibus.
D. M. S. Diis Manibus sacrum.
D. D. Diis dantibus.
DT. Duntaxat.
DN. Dominus.
DNN. Dominis.
DL. Delego.
DICT. Dictator.
D. Q. Diis Quirinalibus.
DD. vel D. dedicavit.
DE. Defunctus.
DIL. Dilectissimus.
DUL. Dulcissimus.
D. Q. R. de qua re.
D. Q. S. de quo supra.
D. C. S. de Consulium sententia.
DIG. M. Dignus memoria.
D. PEC. R. de pecuniis repe-
 tundis.
D. T. S. P. Diem tertium sive
 perendinum.
D. V. Diis volentibus.
D. L. S. Diis Laribus sacrum.
DR. Drusus.
D. N. Domino nostro.
DD. NN. Dominis nostris.
D. D. D. Datus decreto Decu-
 rionum, vel decreto sen dono
 Decurionum, vel dono dedit,
 dicavit, vel dono Decurio de-
 dit.

- D. D. *Dono dedit.*
 D. D. *Deo domestico.*
 D. M. A. E. *Deo Magno aeterno.*
 D. D. *Dedit, donavit.*
 DIL. S. *Dilectissimus servus.*
 DEC. DEC. *Decem Decani.*
 DEC. DEC. *Decreto Decurionum.*
 D. L. *Dat laudes.*
 DES. *Designavit.*
 D. D. L. M. *Dono dedit libero munere.*
 D. C. vel CAES. *Divus Caesar.*
 D. P. S. *Deo posuit sibi.*
 D. L. D. P. *Diis locum dedit publice.*
 DUC. DUC. *Ducum ductore, vel ductorum ductor.*
 D. IMM. S. *Diis immortalibus sacrum.*
 D. I. M. *Diis inferis maledictis.*
 D. D. D. D. *Dignum Deo donum donavit, vel dicavit.*
 D. V. *Devotus Veste.*
 D. AUG. vel A. *Divo Augusto.*
 D. C. A. *Divus Caesar Augustus.*
 DOMIC. COS. XIII. LUD. SAEC. F. C. *Domicius Consul tertium decimum Ludos seculares faciundos curavit.*
 Additio.
 D. Q. *Divus quaestor, vel Dique.*
 D. G. *Dedit gratis.*
- D. H. *Donavit vel dedit heredibus.*
 D. I. *Diis immortalibus vel dari jussit.*
 D. L. *Donavit locum, vel Decii libertus.*
 D. O. M. *Deo optimo Maximo, vel Diis omnibus Manibus.*
 DATHI. *Dathicus.*
 D. O. *Diis omnibus, vel Deo optimo.*
 D. M. F. V. C. *Doli mali fraudisve causa.*
 D. P. S. D. L. D. P. *Deo posuit sibi, diis locum dedit publice.*
 DOMIC. COS. IN. LU. SAEC. F. C. *Domitius Consul in ludos seculares faciundos curavit.*
 D. *Quinquaginta.*
 D. D. D. *Dono dedit, dicavit.*
 DED. vel DEDIC. *Dedicam.*
 D. S. P. *De sua pecunia.*
 D. S. P. L. D. *De sua pecunia Laribus dant, vel dedit vel dederunt.*
 D. L. A. P. *Donum libens animo posuit.*
 D. *Decius, Drusus, devotus, domus, dicavit, dedit.*
 D. V. *Dies quintus.*
 D. E. R. I. C. *De ea re ita curatum vel consultum est.*
 E.
 E. *Est.*
 EE. *Esse.*
 ER. *Erunt, vel erit.*

EI. M. vel E^o. M. Ejusmodi.
 E^o. vel E. Ejus.
 E. N. Etiam nunc.
 EG. Eger.
 EPI. vel EP. Epistola.
 EP. M. Epistolas misit.
 EQ. R. Eques Romanus.
 EX. R. Exactis Regibus.
 EOR. Eorum.
 E. F. Ejus fecit.
 E. F. vel FIL. Ejus filius.
 EDIL. CUR. vel ED. CUR. *Æ-*
dilis curulis.
 Additio.
 E. Ennius, vel *adilis.*
 EQ. P. Equalis, vel *equestris*
persona, vel equus publicus.
 ER. COL. *Aere collato.*
 EDIL. P. *Ædilis plebis.*
 ER. P. *Aere publico.*
 E. B. *Ejus bona.*
 E. D. *Ejus domus.*
 E. E. *Ejus atas.*
 E. H. *Ejus heres.*
 E. L. *Edita Lex.*
 EMP. *Empta.*
 EQ. OR. *Equestris Ordinis,*
vel equester ordo.
 EQ. AUR. *Eques auratus.*
 EX. DO. AU. *Ex domo Augu-*
sti.
 EXCUR. *Excursor.*
 EQ. M. SP. POM. *Equitum*
Magister, Spurius Pompejus.
 EX. SC. *Ex Senatusconsulto.*
 EX. S. D. *Ex Senatus decreto.*

F.
 F. vel FIL, *Filius.*
 F. vel J. *Filia.*
 F. F. A. *Filius familias.*
 FS. *Fratres.*
 FR. F. *Fratris filius.*
 FOR. *Foris vel foras.*
 FOR. *Forum vel forte, vel for-*
tuna.
 FR. L. *Forum Livium.*
 FR. J. *Forum Julium.*
 F. F. E. *Fortior fortuna, fato,*
vel fortius fortuna fatum.
 F. M. *Fati munus.*
 F. M. I. *Fati munus implevit.*
 FC. *Fideicommissum.*
 F. C. *Fiducia causa.*
 F. C. *Fraude Creditoris.*
 F. F. *Fecerunt, vel fundaverunt,*
vel fabricaverunt.
 FF. *Fabrefactura.*
 F. F. *Fabricari fecerunt.*
 F. F. *Fabrè factum.*
 FR. *Fronte.*
 FL. *Flavius.*
 FLAM. vel FL. *Flaminius.*
 FAC. *Facti.*
 F. J. pro F. *¶ dicitur digamma*
¶ ponitur pro V. ut Ser Jius pro
Servius ¶ Julgus pro Vulgus.
 FV. C. *Frandisue causa.*
 FAB. *Fabius.*
 F. H. *Filius heres.*
 Additio.
 F. F. vel EIL. FA. *Filius fami-*
lias.
 F. FL. vel FR. F. *Fratris filius.*
 E. E. D.

F. E. D. *Factum esse dicetur.*
 FABR. *Fabritius.*
 FAC. C. *Faciundum curavit.*
 F. D. *Fides data, vel fide data.*
 F. E. *Fides ejus.*
 F. F. E. *Fiat fides ejus.*
 F. I. *Fieri jussit.*
 F. N. *Fides nostra.*
 FR. S. *Forum Sempronianum.*
 FOR. RED. *Fortuna reduci.*
 FEBR. vel FEB. *Februarius.*
 F. F. F. *Ferro, flamma, fame
vel Flavius filius fecit.*
 F. F. *Fidem fecit, vel Flavius
fecit.*
 F. N. C. *Fidei nostra commisit.*
 FUNC. *Functus.*
 FID. *Fides.*
 FAC. *Facundum vel factum.*
 F. *Fecit.*
 F. C. *Facundum curavit & cu-
ravit.*
 FAB. vel FABR. *Faber vel Fa-
brorum.*
 FOR. *Fortuna vel forma.*
 F. M. *Fieri mandavit.*

G.

G. *Gaudium vel genius vel ge-
nus.*
 GR. *Gratia.*
 GR. *Gerit.*
 GS. vel GG. *Gesserunt.*
 G. R. *Genus Regium.*
 G. R. *Genus rerum.*
 GL. *Gloria.*
 GL. P. *Gloria parentum vel
patriæ vel populi.*

GL. E. R. *Gloria Exercitus Ro-
mani.*

G. S. *Genio sacro vel sacrum.*

G. AUG. *Genio Augusti.*

GL. N. L. *Gloria Nominis La-
tini.*

GER. *Germanicus.*

GL. R. *Gloria Romanorum.*

GL. P. R. *Gloria populi Roma-
ni.*

Additio.

G. *Gellius, vel Gades, vel Ga-
jus.*

GERMANIC. vel GER. vel
GERM. *Germanicus, vel
Germanus.*

GN. *Gneus.*

GN. S. *Genio sacrum vel Gnei
sacro.*

GRAC. *Gracchus.*

GR. D. *Gratis dedit.*

G. L. *Gajus libertus vel Gaja
liberta.*

GL. C. *Gloria Consulium.*

GL. VR. RO. *Gloria Urbis Ro-
mae.*

H.

H. *Honor, honos, vel honestas.*

H. V. *Honestus Vir.*

H. V. *Honestæ Vita.*

H. M. vel W. *Honestæ mulier.*

H. F. *Honestæ fœmina.*

H. L. *Honesto loco.*

H. L. N. *Honesto loco natus.*

H. *Heres vel hæredes.*

H. *Hora.*

H. B. vel H. *Hora bona.*

H. M.

H. M. vel *H.* *Hora mala.*

H. P. vel *H.* *Hora pessima.*

H. S. vel *H.* *Hora secunda vel sacra.*

H. H. vel *HO. H.* *Homo honestus.*

H. P. *Hic posuit vel possunt.*

H. S. *Hæc sit.*

H. I. *Hereditario jure.*

H. F. *Hic fundat vel fundavit.*

H. M. H. S. *Hoc monumentum hæredes sequuntur.*

H. DD. *Hic dedicavit, vel dedicaverunt.*

H. S. V. F. M. *Hoc sibi vivens fieri mandavit.*

H. L. H. N. S. I. *Hic locus hæredes non sequitur: vel C. loco H.*

Additio.

HR. *Hæres vel hereditas.*

H. M. AD. H. N. TRAN. *Hoc monumentum ad hæredes non transit.*

H. VI. *Hora sexta vel horis sex.*

HS. *Sextertium.*

HDR. *Hadrianus.*

H. B. F. *Homo bonæ fidei vel homo bonus fecit.*

H. POSS. *Hæres possessor vel hereditatis possessor.*

H. L. D. *Hunc locum donavit, vel dabit.*

H. M. P. *Hoc memoria posuit, vel hoc monumentum posuit.*

HOS. *Hostilis vel Hospes.*

H. R. *Honestæ ratio.*

H. S. S. *Hic sepulti sunt.*

H. D. *Hoc vel hic donavit vel dedit.*

HS. *Sestertia.*

H. M. H. ex T. *non seq. Hoc monumentum hæredes ex testamento non sequitur.*

HS. III. M. N. *Sestertia tria millia nummum.*

H. ex T. est. *Hæres ex testamento est.*

H. Loc. Hæ. *non seq. hic locus hæredes non sequitur.*

H. hæres, hæredes vel hic.

H. B. M. F. C. *Hæres benè merenti faciendum curavit.*

H. M. ex. N. recip. *Hoc monumentum exterum non recipit.*

H. M. D. M. A. *Huic monumento dolus malus abesto.*

H. M. H. N. S. *Hoc monumentum hæredes non sequitur.*

HS. *Sestertium.*

H. S. *Hæredes sunt, vel hæredes socii.*

I.

I. in.

I. inter.

ID. *interdum.*

IA. P. *Intra Provinciam.*

I. L. *Intra limitem.*

I. C. *Intra circulum.*

I. T. C. *Intra tempus constitutum.*

I. *In vel Iulius vel justus.*

IMP. *Imperator.*

IMPP. *Imperatores.*

I. D. In dimidio.
 I. S. D. In feriis diis.
 I. D. juris dicendi, vel juri dicundo.
 I. P. In possessione.
 I. L. S. In loco sacro.
 I. L. R. In loco Religioso.
 I. L. D. In loco divino.
 I. E. judex esto.
 I. L. P. In loco publico.
 I. S. judicium solvi.
 I. S. In Senatu.
 I. S. C. In Senatus consulto.
 I. P. Justus Possessor.
 I. F. In foro.
 I. FO. C. In foro Caesaris.
 I. FO. P. In foro pacis vel Palladis.
 I. FO. TR. In foro Trajani.
 I. FO. I. vel JU. in foro Julii.
 I. FO. POMP. In foro Pompeji.
 I. FO. LI. vel L. In foro Livii vel Lucii.
 I. R. jure rogavit vel jure Romano.
 I. FO. FLAM. in foro Flamini vel Flamini.
 II II II vel III III. vel sextum vir vel sexum.
 I. FO. P. R. In foro pro rostris.
 I. F. P. R. ——— ——— ———
 I. N. Q. Injustis nuptiis questus.
 I. D. P. Juri dicundo praeerit.
 I. D. C. Juris dicendi causa.
 J. C. E. V. Justa causa esse vel ejus videbitur.

III. V. Quartumvir.
 III. V. Triumvir.
 I. FO. POP. In foro Pompilii vel Popilii.
 J. O. M. S. Jovi optimo maximo Sacrum.
 I. D. Inferis diis.
 IN. FR. P. VI. In fronte pedes sex.
 IN. AG. P. X. In agro pedum decem.
 JUNON. ET PROSERP. Junoni & Proserpina.
 In F. IN. A. V. L. P. X. in fronte in agro versus longe pedum decem.
 Additio.
 I. inter.
 I. A. Interea.
 I. C. Julius Caesar vel intra circulum.
 I. T. Intra tempus.
 I. S. S. Inferius scripta sunt.
 I. F. B. In foro boario.
 I. F. FL. In foro Flavii.
 IUD. Judicium.
 I. H. Justus homo vel in honestum.
 I. L. jure Legis vel justa lege.
 JAN. Januarius.
 X. V. Decemviri.
 ID. Idus.
 IURD. Jurisdictio.
 I. P. justa persona.
 I. V. justus vir.
 J. O. M. IM. Jovi Optimo Maximo immortalis.

IN. FRO. P. VI. LAT. VII. In fronte pedes sex, latitudine septem.

I. SN. R. In Senatu Romano.

IM. Imperator.

IN. F. P. vel IN. FR. P. In fronte pedes.

IN. AG. P. In agro pedes.

I. Unum vel Junius vel Julius.

II. Iterum & secundus.

II. V. vel II. VIRI. Duumviri.

7. P. jus Pontificium.

I. S. Judicatum solvi.

K.

K. vel KL. Kalenda.

K. Q. Kalenda quintiles.

K. 7. vel 7AN. Kalenda Januarii.

K. S. Kalenda Sextiles.

K. D. Capite diminutus.

K. C. Capite census, vel censuum vel casus.

K. P. Cardio positus.

K. C. Carthago civitas.

K. T. Capite tonsus.

KAR. Carthago.

K. M. Cardio maximus.

K. F. Cardio finalis.

K. Castra.

K. P. Castra ponit.

K. DD. Castra dedicamus.

K. vel KA. Carissima.

K. Caput.

K. K. Calumnia causa.

K. Cardio.

Additio.

K. N. Kalenda Novembris.

KAL. Kalenda.

KAL. 7AN. Kalendis Januariis.

K. D. Kalenda Decembris.

K. DD. Castra dedicata.

KAR. Carissimus.

L.

L. Lucius vel Lolius.

L. C. Lucius Cacijs.

L. M. Lucius Muten.

L. C. Lucrum Sacrum.

LC. D. Lucrum divinum.

L. D. Locus datus.

L. EM. Locus emptus.

L. P. Locus propitius vel proprius.

L. Q. S. Locus quo supra.

LA. C. Latini Coloni.

L. T. Lucius Tacijs vel Titius.

L. D. DD. Locum diis dedicavit.

L. S. Laribus Sacrum.

L. P. C. R. Latini prisca cives Romani.

L. D. D. D. Locus datus decreto decurionum.

L. D. A. B. M. Locum dedit Aulus bene merenti.

LG. D. Legem dat, vel dedit.

L. AG. Lex Agraria.

L. IV. Lex Julia.

L. VOC. Lex Voconia.

L. CIN. Lex Cincia.

LIB. Libertas vel libertus.

L. L. Lucii Libertus.

LEG. X. Legio decima.

L. PVB. Loco publico.

E 2

L. PR.

- L. PR. Loco privato.
 L. H. Locum hunc.
 L. F. Lucii filius.
 L. D. Locum dedit.
 L. L. Q. F. Lucium Luccium
 Quinti filium.
 L. L. L. Lucii liberti locus.
 Additio.
 L. V. G. P. Lucius vetus Gallia
 procurator.
 LG. Legavit vel Legatum.
 L. AP. Ludi Apollinis vel A-
 pollinares.
 L. P. D. Locus publice datus.
 LG. D. Legio decima.
 L. L. Liberto suo.
 LL. SS. vel L. SS. Libertis suis.
 L. M. Locus monumenti.
 L. P. Lege punitus.
 L. Q. S. Locus quaesitus Sena-
 tui.
 L. F. Lucius Flavius, vel Fla-
 minius, vel Lucii filius.
 L. AN. Lucius Annus, vel
 quinquaginta annis.
 L. L. L. M. M. Lacerat lacer-
 tum Largii mordax Memmi-
 nus.
 L. A. D. Locus alteri datus.
 L. B. M. D. Locum bene meren-
 ti dedit & donavit.
 L. E. D. Lege ejus damnatus.
 L. R. Lege rogatus, vel lex Ro-
 mana.
 L. V. Lex vetat, vel quinqu-
 aginta quinque.
 L. F. Lucii filius.
- L. Quinquaginta.
 LVD. Ludus vel Ludi.
 LVD. SEC. Ludi Seculares.
 LVD. SEC. FAC. C. Ludos Se-
 culares faciendum vel faciun-
 dos curavit.
 LEG. X. Legionis decima.
 LEG. III. Legionis tertia.
 LAT. P. VIII. S. Latum pedes
 octo & semis.
 L. Q. ET. LIB. Libertique &
 libertabus.
 L. C. Latini Coloni.
 L. C. Lucius Cornelius.
 L. D. Legem dat, vel locus di-
 vinus.
 L. P. Locus populi.
 L. S. Locus vel Lucus sacer.
 L. D. D. Locum dono dedit.
 L. PVB. Lucius Publius.
 L. H. Locus heredum, vel lo-
 cum heredibus.
- M.
- M. Marcus.
 MAX. Maximus.
 MA. Macuvius.
 MVN. Municipia vel municeps.
 M. E. M. Municeps ejus muni-
 cipium.
 MAG. EQ. Magister Equi-
 tum.
 M. Monumentum.
 MV. vel M. Mutius.
 M. F. Marci filius.
 M. L. Marci liberti vel militis
 locus.
 MNE. L. Manifestus locus.
- M. N.

- M. N.* Meo nomine.
M. V. F. Mutii filius.
W. Mulier.
M. S. Mensibus vel menses.
M. POS. vel *P.* Mensam posuit.
MIL. Miles.
M. C. Monumentum condidit, consecravit.
M. MAN. Marcus Manlius.
M. N. Milia nummum.
M. LEP. C. REG. INST. Marcus Lepidus Civitatem Regii instauravit.
M. R. Militia Ravennatis.
M. POP. Marcus Popilius.
M. AEM. Marcus Æmilius.
M. REG. Militia Regiensium.
 Additio.
MAG. Magister, vel Magistratus.
MO. Monumentum vel Mone-
 ta.
M. P. Marcus Pacuvius.
M. C. Marcus Cicero, vel Ca-
 to vel Calphurnius.
MER. S. Mercurio sacrum.
M. H. Magnus homo.
M. I. Maximo fovi.
M. R. Miles Romanus.
M. S. P. Monumentum suum, vel memoria sua posuit.
M. B. vel *MKL. B.* Mulier bona.
M. AVR. Marcus Auxilius.
M. M. Milites.
M. X. Menses decem.
- MAXX.* Maximi in multitu-
 dine.
M. N. Millia nummum.
M. Mille.
MET. Metius.
MAN. Manius.
MIL. Miles.
MILIT. Milites vel militavit.
M. Mille, vel miles, vel Mu-
 tius, vel Munius, vel mo-
 neta.
M. L. Mille quinquaginta.
 N.
N. Non, vel Nonius.
N. vel *N̄.* Noster vel Nepos.
N. L. Nominis Latini.
N. K. C. Non calumnie causa.
NON. Nonarium.
N. Numismatis vel nummum.
N. Nostro vel Neptuno.
N. F. N. Nobili familia natus.
N. CL. Nero Claudius.
N. G. vel *NOB. G.* Nobilis ge-
 nere.
N. MACR. Nonius Macrinus.
N. vel *N.* vel *NEP.* Nepos vel
 Neptis.
NEP. S. vel *SAC.* Neptuno sa-
 crum.
 Additio.
N. vel *NR. CL.* Nero Claudius.
NN. PP. Nostrorum Princi-
 pum.
NEG. Negociator.
N. L. Non licet.
NOB. Nobilis, *NOBB.* Nobi-
 les.

N. F. C. *Nostrum* vel *nostra* *fi-*
dei commissum.

N. Q. *Nunquam*, vel *nusquam*,
vel *nequam.*

N. H. *Notus homo.*

NAT. *Natalis*, vel *natalitia*,
vel *natalia.*

NAV. *Naves*, vel *nauta.*

NVP. *Nuptie.*

NATOR. *Natorum.*

N. F. A. N. A. *Nobili familia*
natus.

NEPTVN. *Neptunus* vel *Ne-*
ptunalia.

NR. *Nero.*

NAC. *Nactus.*

NEP. RED. *Neptuno reduci.*

N. L. *Non liquet.*

NON. *Nonis.*

NV. *Numa.*

N. *Numerus* vel *nomen.*

NON. AP. *Nonis Aprilis.*

N. C. C. vel N. K. *Non calum-*
nia causa.

O.

O vel OP. *Optimo.*

OP. *Oportet.*

O. P. *Optimo Principi.*

OR. *Ornato.*

O. *Ordo.*

OB. CIV. SER. *Ob cives serva-*
tos.

O. V. F. *Omnibus Viris fecit.*

OB. M. E. *Ob merita ejus.*

OB. M. P. E. C. *Ob merita pieta-*
tis & concordia.

OB. *Obiter.*

O. *Opertum*, vel *mortem sub-*
it.

OR. M. vel \overline{M} . *Ordo militum.*

ORB. PAR. *Orbati parentes.*

O. V. D. *Omni virtuti dedito.*

Additio.

O. M. *Optimus Maximus.*

O. P. F. *Optimo Principi fe-*
cit, vel *patrono*, vel *pa-*
truo.

OPP. *Oppidum.*

O. V. F. *Omnia vivens fecit*,
vel *optimo viventi fecit.*

O P. MAX. *Optimus Maxi-*
mus.

O. P. vel OPT. PRIN. *Optimo*
Principi.

O B. C. S. *Ob cives conserva-*
tos.

OP. *Opiter.*

O. V. F. *Optimo viro fecit.*

P.

P. *Publius.*

POP. *Populus.*

P. R. *Populus Romanus.*

P. I. R. *Populum jure rogavit.*

P. S. *Posuit sibi.*

P. S. *Plebiscitum.*

PR. *Prator.*

PRR. *Pratores.*

PP. C. vel P. C. *Patres conscri-*
pti.

P. C. *Paatum Conventum.*

P. C. *Pecunia constituta.*

P. P. *Pater patria.*

P. P. P. *Primus pater patria.*

PR. S. *Pratoris sententia.*

P. RE.

- P. R. E** vel **EX.** post Reges ex-
Etos.
- PROC.** Proconsul.
- PONT. MAX.** Pontifices Ma-
ximi.
- PR. VR.** Prator Urbanus.
- P. H. C.** Publicus honor curan-
dus.
- P. AR.** Parentum.
- P. M.** Principi militum.
- P.** Pupillus.
- PV.** Pupilla.
- PR. PER.** Prator peregrinus.
- PIENT.** Pientissimus.
- P. P.** Pater patratus.
- P. IV.** vel **I.** Principi Juventu-
tis.
- PROCOS.** vel **PROCC.** Procon-
sul. Proconsules.
- PRAE. VIGIL.** Praefectus Vi-
gilum.
- PRAE. VRB.** Praefectus Urbis.
- P. S. F.** Publicè sibi fecit.
- P. F.** Publici filius, vel Pius fe-
lix.
- P. L.** Publici Libertus.
- PRI. KL.** vel **K.** Pridie Kalen-
das.
- P. M.** Pontifex Maximus.
- PRAE. PRAES.** Praefectus Prae-
sidii.
- PATR.** Patritius.
- PLAEB.** vel **PLE.** Plebis.
- P. S. F. C.** Publica saluti faciun-
dum curavit, vel publico, vel
proprio sumptu faciendum cu-
ravit.
- PLEBS VRB. ET HON. V.**
Plebs Urbana & honore usi.
- P. P. P. P. E. S. S. S. E. V. V. V.**
V. V. V. V. F. F. F. F. Primus
Pater patriae profectus est, se-
cum salus sublata est. Venit
Victor validus, vincens vires
urbis vestrae, ferro, fame,
flamma, frigore.
- PACE.** P. R. pace populo Ro-
mano.
- Additio.
- P. IR.** Populus vel Publius irro-
gavit.
- P. A. DIG.** vel **P. D.** Patritiatus
dignitas.
- PO.** Potestas.
- PARTH.** Parthicus.
- P. D.** Publicè dedit.
- PEC.** Peculium vel pecunia.
- P.** vel **PRI. K.** Pridie Kalendas.
- P. Q.** Postquam.
- PROV.** Provincia.
- POM.** Pomponius.
- PRS.** Praeses.
- PRSS.** Praesides.
- PVB.** Publicus.
- PICE.** Piceni.
- PRON.** Pronepos vel Proneptus.
- PRAEF.** Praefectus.
- PERT.** Pertinax.
- PRS. P.** Praeses Provinciae.
- PRAEF. VR.** Praefectus urbis.
- PRINC. JUVVENT.** Princeps
Juventutis.
- P. AEL. AVG. LIB.** Publius
Aelius Augusti Libertus.

P. S. F. *Publica saluti vel sibi fecit.*

P. *Posuit, vel pes, vel passus, vel Publius.*

POST. *Posthumus, vel Posthumus.*

PROPRAET. *Pro-prator.*

PRID. NON. APR. *Pridie Nonas April.*

PRPR. *Pro-prator.*

P. P. HISP. C. *Præses Provincia Hispania citerioris.*

PAL. *Palmensi.*

P. F. *Publicè fecit.*

P. SS. *Plebiscita.*

Q.

Q. *Quintus, vel Quintius.*

Q. vel QV. *Quartus.*

Q. M. *Quo modo.*

QAM. vel A. M. *Quemadmodum.*

Q. S. S. S. *Quæ supra scripta sunt.*

Q. R. F. E. V. *Quod recte factum esse videbitur.*

QV AESS. *Questores.*

Q. L. *Quinti libertus.*

QV AES. *Questor.*

Q. N. A. N. N. *Quando neque ais, neque negas.*

Q. B. F. *Quare bonum factum.*

Q. E. R. E. *Quanti ea res erit.*

Q. F. *Quinti filius.*

Q. L. F. *Quinti Lucii filius.*

Q. vel QVINT. *Quintilius.*

Additio.

Q. B. M. V. *Quæ bene mecum vixit.*

Q. E. R. E. IV. D. A. *Quanti ea res erit judicium dabo.*

QVIR. *Quirites.*

Q. M. *Quintus Mutius.*

Q. B. F. *Quare bene factum.*

R.

R. L. P. *Rege legi (lege) possit.*

R. F. E. D. *Recte factum esse dicetur.*

R. F. E. V. *Recte factum esse videbitur.*

RP. *Respublica.*

RET. P. XX. *Retro pedum viginti.*

RVR. *Rura.*

R. P. C. *Retro pedes centum.*

R. P. *Romani Principes.*

R. C. *Roma civitas.*

R. R. *Rurum Romanorum.*

R. REG. *Rurum Regiensium.*

R. FERRARIN. *Rurum Ferrariorum.*

R. D. *Regis domus.*

R. R. *Ruderibus recolligendis.*

R. R. R. F. F. F. *Regnum Romæ ruet, ferro, flamma, fame.*

RP. C. *Reipublica constitutor.*

R. N. LON. P. X. *Retrò non longe pedes decem.*

Additio.

R. vel RO. *Roma.*

RO. vel ROM. *Romani.*

REG. *Regio.*

REI. M. *Rei militaris.*

R. R. *Rejctis rudibus, vel rudibus.*

R. VE. *Rex Veronensis.*

RG. F.

RG. F. Regis filius.

R. G. C. Rei gerenda causa.

R. S. P. Res sua publica.

RVR. Rursus.

S.

SP. Spurius.

SER. Sergius vel Servius.

SC. Senatus consultum.

SEX. Sextus.

S. D. Sententiam dicit vel dedit.

SYL. Sylla vel Sylvius.

S. N. L. Socii nominis Latini.

S. F. S. Sine fraude sua.

S. T. A. Sine tutoris auctoritate.

S. P. Q. R. Senatus Populusque Romanus.

S. N. S. Q. Si negat Sacramento quaesito.

S. S. C. Secundum suam causam.

S. L. Sacrorum Ludorum, vel Sacrum ludum.

S. S. Sacri Scrinii.

S. P. Sacri palatii.

S. Semis.

S. P. D. Salutem plurimam dicit.

S. S. S. Senio Sanctissimo sacrum.

S. C. F. E. Senatus consultum factum est.

SS. Sanctissimus, Sacro-Sanctus.

S. Sacrum, vel Sacellum vel Sulpitius vel Sanctus.

S. S. Somnium Somniator.

SIC. V. Sicut voluit.

Additio.

SEX. P. Sextus Pompejus.

SARM. Sarmatus.

S. vel SN. Senatus.

SATUR. Saturnus vel Saturnalia.

ST. Stibus pro litibus.

SEPT. Septimus vel Septimius.

S. vel SEV. Severus.

SEV. AVG. ARM. PARTH. Severus Augustus Armenicus Parthicus.

S. Sacrum.

ST. Status.

SER. Sertor.

SAC. SOL. DED. PRI. NO. AP. IDIB. JANVA. Sacrum Soli dedicavit pridie nonas April. Idibus Januariis.

S. D. Senatus decreto.

SCRIB. AEDIL. Scribe Aeditio.

S. S. vel SEN. SEN. Sententia Senatus.

SS. Sestertius.

T.

T. Titus.

TI. Tiberius.

T. A. Titus Annius. Tutore auctore. Tutoris auctoritate.

TR. PL. Tribunus plebis.

TVL. Tullius.

TR. M. Tribunus Militum.

TR. AER. Tribunus aerarii.

TR. POT. vel TRIB. POT. Tribunicia potestatis.

F

TR. CEL.

TR. CEL. <i>Tribunus Celerum.</i>	V.
TR. V. MON. <i>Triumviri monetales.</i>	V. F. S. ET. S. <i>Vivens vel vivus fecit sibi & suis.</i>
TR. V. CAP. <i>Triumviri capitales.</i>	V. R. <i>Urbs Roma.</i>
T. F. <i>Titi filius.</i>	VRBISAL. <i>Urbi salia vel Urbs Salvia.</i>
T. F. 7. <i>Testamento fieri jussit.</i>	VAT. <i>Vates vel Vatum.</i>
T. S. F. 7. <i>Testamento sibi fieri jussit.</i>	V. A. <i>Veterano assignatum.</i>
TIB. D. F. M. <i>Tibi dulci filio meo.</i>	V. FR. vel F. <i>Usus fructus.</i>
T. K. vel TIT. V. <i>Titulo usus.</i>	V. F. <i>Vivens vel vivus fecit.</i>
<i>Additio.</i>	V. B. A. <i>Viri boni arbitrati.</i>
TR. PL. vel P. <i>Tribunus plebis.</i>	V. P. R. <i>Veteri possessori redditum.</i>
TP. B. vel T. B. <i>Tempus bonum.</i>	V. PRAE. <i>Vir Pratorius.</i>
TM. D. vel DD. <i>Terminum dicavit.</i>	V. DICT. <i>Vir Dictatorius.</i>
T. C. <i>Testamento cavetur.</i>	V. VRB. <i>Vir Urbanus.</i>
TAR. <i>Tarquinius.</i>	VI VIR. vel VI. VIR. <i>Sextum vir.</i>
TER. <i>Terentius vel Terminus.</i>	V. S. L. M. <i>Vivens sibi locum monumenti.</i>
T. L. <i>Titus Livius, vel Titi libertus.</i>	V. C. <i>Quintum Consilium, vel Consulis.</i>
TR. LEG. II. <i>Tribunus Legionis secunda.</i>	V. S. L. M. <i>Vivens sibi legavit monumentum.</i>
T. P. <i>Terminum vel titulum posuit.</i>	V. P. <i>Vivens posuit.</i>
TVT. <i>Tutela.</i>	V. D. <i>Vivens donavit vel dedit.</i>
T. S. F. I. <i>Testamento suo fieri jussit.</i>	V. S. <i>Vivens statuit.</i>
TI. <i>Tiberius vel Titius, Titus.</i>	V. F. <i>Vale feliciter vel felix.</i>
TRI. PL. <i>Tribunus plebis.</i>	VX vel VC vel VX. <i>Uxor.</i>
TR. MIL. <i>Tribunus militum.</i>	V. S. L. M. <i>Voto soluto vel sellenni libero munere.</i>
TT. <i>Titi duo, vel plures, vel Testamento.</i>	V. M. M. <i>Vetum merita Minerva.</i>
TIT. V. <i>Titus Vespasianus.</i>	<i>Additio.</i>
TRANS. P. A. <i>Trans Padum amnem.</i>	V. F. <i>Ususfructus vel vir fortis.</i>
	VAL. <i>Valerius.</i>
	V. B. F. <i>Vir bonae fidei.</i>

duplices, *publica* & *privata*. *Publica* quæ ad universam Rempublicam, *Leges*, *Magistratus* pertinent. *Privata*, quæ ad res privatas. Utriusque usus species *Lipsius* enarrat; sed paucis & brevissimis. Publicum SIGLARUM usum ex *Isidoro* illustrat, qui *lib. 1. cap. 21.* ait: *Notarum usus erat, ut quicquid pro concione, aut in iudiciis diceretur, librarii scriberent complures simul adstantes divisim inter se partibus, quot quisque verba & quo ordine exciperet.* Omnia itaque quæ publicè coram multitudine, *Senatu ac Iudicibus* agebantur, à librariis SIGLIS & notis conscribebantur. Ait *Isidorus*, fuisse complures simul, quia necessum erat, cum unius mens aut manus longam orationem excipere non sufficiat, ut plures adsint, qui dicta excipiant & provulgent. Ita *Asconius* tradidit, *Orationem Ciceronis pro Milone*, ipsam quam dixerat, exceptam fuisse. Et *Fabius lib. VII. cap. III.* queritur, orationes aliquot suas circumferri, negligentia excipientium in quæstum Notariorum corruptas. Conf. *Herman. Hugo. de prim. origine scribendi. cap. 18.*

§. II. Privatus autem usus plurimus erat, sive in epistolis, orationibus, scriptis aliis subito dictantis, sive in excipiendo statim & sine jactura magna lectionis adnotando. Hi autem qui notabant NOTARI dicebantur à notare seu notis, quia notare est notis exscribere apud *Quintil. in prefat. l. de institut. Orat.* Conf. *Marcell. Donati dilucid. ad Sueton. pag. 776, 777.* Hi semper ad latus fuerunt in itinere, vel iudicio. Hi notarum compendiis utebantur, ut *Marcus Manilius lib. IV.* testatur:

*Hic & erit felix scriptor, cui litera verbum est,
Quique notis linguam superet cursumque loquentis
Excipiat, longas nova per compendia voces.*

Conferatur huc *Balthasar. Bonifas. Rhedigin. histor. Ludicr. lib. 2. cap. XXXII. pag. m. 52.*

§. III. Tanta quippe horum in scribendo erat velocitas, ut sensa nostri pectoris vix dicta, jam ceris tenerent; quemadmodum de suo Amanuense; quælibet velocissime excipiente, scripsit *Ansonius Epigram. 146. pag. m. 88. edit. Amstel. 1671.*

*Puer notarum præpetum
 Solers minister advola
 Bipatens pugillar expedi,
 Cui multa fandi copias,
 Punctis peracta singulis
 Ut una vox absolvitur.
 Ex salvo libros uberes:
 Instarque densa grandinis
 Torrente lingua perstrepo
 Tibi nec aures ambigunt,
 Nec aucupatur pagina
 Et meta parce dextera.
 Volat per aquor cerenæ
 Cum maxime nunc proloquer
 Circumloquentis ambitu:
 Tu sensa nostri pectoris
 Vix dicta, jam ceris tenes &c.*

§. IV. Versus hi *Ansonii* pertinebant ad Notarium velocis-
 simè excipientem, quorum prima verba *puer notarum*, & ele-
 gans est *Dimetria*, qua Notarium celerrime excipientem com-
 mendat. Erant autem duum generum: ii, qui *notis* propriè
notarii: item SINGULARII, ii, qui SINGULIS scribebant,
 quæ *σὶγγλαί* dicuntur Imperatori Justiniano. Græci duplex
 genus Scriptorum commendant, aut τὰς γράφοντας εἰς καὶ δὲ,
 quos Antiquarios appellabant: aut τὰς γράφοντας εἰς βίχης, qui
 dicuntur NOTARII, quorum nomine extant ἀναθήματα. Vo-
 cat Poëta *Notarium præpetum*, velocium notarum, velociter
 excipientem & scribentem, quæ alius dictitat. *Suetonius* de
Tito Vespasiano: *E pluribus comperi, notis quoque recipere velo-*
cissime solitum. Cujusmodi notis, nemini dubium esse debet,
 quia ante *Ciceronem* quoque illi usi sunt, qui ex ipso dicentium
 ore, orationes totas excepisse traduntur, uti paulò ante dictum.
 Et hodiè adhuc in Parliamentis Actuarii miranda solertia omnia
 propemodum dicta Advocatorum, nedum judicum excipiunt.
 Quare Poëta addit, *vix dicta ceris tenes*, quibus verbis velocitatem
 in scribendo exprimere conatur. De Notariis his *Divus Hie-*
ronymus in *Epist. ad Julian.* ita: *Et tamen ille apposito notario*

cogebat loqui, quæ velociter edita velox consequeretur manus, & lingua celeritatem prenderent signa verborum.

§. V. Nec ab his recedit illud *Martialis lib. 14. epigram. 208.*

Currant verba licet, manus est velocior illis,

Nondum lingua suum dextra peregit opus.

Ut ut igitur volubili fluat lingua, manus eis τὰχὺς διὰ στυλίου γειφοντῶ (ut loquitur Galenus) loquentem prævenit. vid. *Senec. epist. xci.* Quæ forte sunt hyperbolicè dicta; At saltem sine ampullis & vento dicta sunt illa *Boëtii lib. 5.*

Ut quondam celeri stylo

Mos est equore pagina &c.

Accedunt quoque illa *Sidonii l. 9. epist. 9.* illa *Prudentii de Cassiano:*

Præfuerat studiis puerilibus & grege multo

Septus, magister literarum sederat,

Verba notis brevibus comprehendere multa peritus

Raptimque punctis dicta præpetibus sequi.

Plura qui de hac re legere cupit, evolvat *Balthas. Bonifac. Rhodigini histor. ludicr. pag. 52.* & *Salmuth. Comment. in Panciroll. part. 2. pag. m. 266.* Et hæc de usu sufficiant SIGLARUM.

CAPUT VIII.

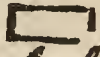

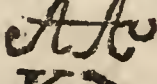
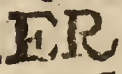
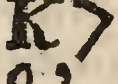

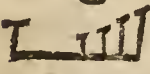
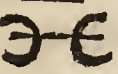
De Aliis scribendi & significandi generibus per Notas & membra corporis variorum populorum.

§. I. **H**actenus plures perlustravimus populos, qui animi sensa per SIGLAS seu literas expresserunt, quorum vestigia alii acerrimè presserunt. De Ægyptiis constat, quod literis hieroglyphicis usi, quæ potius signa & imagines, quàm literæ dicendæ: de quibus legi poterit *Athanas. Kircher. in Obelisco Pamphil. & Oedipo Ægyptiaco* variis locis. Hinc *Sinenses* etiam notas excogitarunt, quibus rem exponebant. vid. cit. *Athanas. Kircher. Oedip. pag. m. 13. Tom. 2.* Hos secuti sunt *Brachmanni* seu *Gymnosophista*, quorum characteres mundi triplices fuerunt

ΩΑΥ

& prior mundum intelligibilem, alter

ter Sydereum & tertius Elementarem exprimebat. Ut igitur Lectorem de his certiores faciamus, characteres principalium mundi partium ex Kirchero apponere lubet:

	<i>mundus intelligibilis.</i>		<i>mundus Sydereus</i>
	<i>Mundus elementaris.</i>		<i>Univerſum.</i>
	<i>Deus.</i>		<i>Angeli.</i>
	<i>Damones.</i>		<i>Calum.</i>
	<i>Stella.</i>		<i>ignis.</i>
	<i>Aër.</i>		<i>aqua.</i>

 Terra.

Et quæ alia signa sunt, quibus conceptus mentis indicabant, quæ longa ferie exhibet prælaudatus Kircher. in *Oedip. Egypt. fol. m. 24. 25.*

§. II. Ita Ægyptii figuris animalium ea, quæ in animo conceperant, significabant, quos secuti sunt deinde alii, id quod testatur CORNU illud DANICUM hieroglyphicis animalibus ornatum, de quo cl. Bartholin. tractatum integrum edidit, & figuram ejus cum imaginibus omnibus delineari & exsculpi curavit. Simulacra vero in eo ficta censemus nihil aliud indicasse, quam Optimi Regis Danici mores & attributa tum bellum pacis tempore Regnum sibi subiectum benè gubernantis, & Rempublicam prudenter & juste administrantis. Nam imagines illæ SERPENTUM passim per omnes annulos majores efformatæ videntur prudentiam indicare, quâ uti debet Rex bonus in omnibus Actionibus suis, sive bella gerat, seu jura dicat, seu propria negotia curet.

§. III. Ut igitur ad explicationem ipsam imaginum nos conferamus, sciendum, quod in primo circulo, qui omnium maximus est, duosque figurarum ordines habet, occurrat homo nudus manus ad calos tendens & stans medium inter serpentem à dextris atque piscem & alitem pisci inhaerentem ipsumque depascentem à sinistris. Per hominem nudum Rex nudus indicatur, qui propriis affectibus exutus & omni privatus passionum propriarum habitu, totus esse debet in commodis subditorum;

pro-

propriisque substantiis privari ac nudus fieri, ut populorum commodis & saluti consulat. *Manus insuper ad cælum tendit;* quia cælitus auxilium sibi petere debet ad populos bene gubernandos. In eodem circulo ponuntur seu conspiciuntur quatuor subditorum imagines, ad Regem palmas tendentes, quorum unus genu flexus integro corpore, Sacerdotum chorum designat, tres alii sedentes laicorum varia genera repræsentant; etenim eorum medius corpore brutali facinorosum genus humano capite significat; à dextris ejus est homo frugi sua vivens industria: tertius à sinistris indicat ordinem ministrorum justitiæ, qui quatuor hominum status, Sacerdotes, laici probi, facinorosi & satellites ita sub regia potestate ponuntur, ut eorum Rex curam habere debeat & eos regere prudentia summa & vigilantia. Nunc in secundo circulo præcipui modi describuntur, quibus optimus Rex uti debeat ad quatuor hominum genera bene gubernanda. Ac primo quidem *genu flexus* iterum Sacerdos est, manus ad cælum tendens ac orationi vacans pro Rege & grege. Quod autem manu sinistra truncus habeatur, id non injuria temporis factum; sed denotat Sacerdotum omnes actiones sanctas esse debere. *Secundum simulacrum* sub humano capite bruti gerens effigiem bis ponitur, duplici pœnarum genere notatum; nam & collo catena vinctum, fustique velut vibrato, seu verius virgarum fasci lictoris obversum, carceris & verberum pœnis mulctatum: & pisci velut insidens designat non minus ad triremes damnatum, quàm ad insulam exilio relegatum. *Tertius* homo facinorosum catena vinctum detinens est justitiæ minister satellites officio sui ministerii fungens. *Quartus* bis inter serpentes collocatus, & semel inter Sacerdotem & lictoris virgas positus prope facinorosum sibi veluti minitantem, ob oculos ponit insontem variis angustiis circumseptum, cui tamen adest proximum Numinis auxilium, Sacerdotis orationibus imploratum. Possemus in medium proferre cætera hyeroglyphica, quæ in cornu isto conspicienda dantur, nisi vitaremus prolixitatem. Interim tamen cognoscimus ex his paucis, Ægyptios aliosque populos per *figuras animalium* animi sensa exprimere voluisse.

§. IV. Non solum autem Veteres per figuras animalium
rem

rem denotatam significabant; sed etiam *Manu & digitis* certas NOTAS fingebant, de quibus *Isidorus cap. xxv.* ita: Sunt quædam & digitorum Notæ, sunt & oculorum, quibus secum taciti proculque distantes colloquuntur. Sic mos est militaris, ut quoties consentiat exercitus, quia voce non potest, manu promittat; alii quia voce non possunt, gladiatorum motu salutent. Ennius de quadam impudica; quasi in choro pila ludens, data-tim dat sese & communem facit. Alium tenet, alii adnutat; alibi manus est occupata; alii pervellit pedem, alii dat annulum spectandum, & à labris alium invocat, cum alio cantat, attamen aliis dat DIGITO litteras. Perspicimus ex his *Isidori* verbis, quod membris humanis, præprimis digitis, indicata fuerint ea, quæ desiderata & in votis habita.

§. V. Sic autem digitis NOTÆ conficiebantur: si quinque digiti vocalium naturam veluti induerent, incepta numeratione a pollice, tunc ex membrorum contactu literas ac verba componebant. v. g. Attacta *Frons* literam F. Linguam L subnotabat. Hujus usum amantibus præcipuè tribuit *Ovidius: Nil opus est digitis, per quas arcana loquaris.* *Quintilianus lib. xi.* manuum motum communem dominum sermonum videri, scribit *Petron. in Satyrico*, digitis vocem gubernari. Singulis tum sua erant officia. *Pollex ἀντίχειρ* dictus, quasi altera manus ob adminiculi præstantiam, pressus notabat FAUSTAS PRECES: versus, IMPRECATIONES: uterque junctus MAJOREM LAUDEM. Secundus a Pollice *Index, δεικνὸς* & salutaris appellatus, *Sueton. August. 80.* Admotus ori silentium indicabat, uti videmus in imagine *Harpocratis*. vid. *Johann. Lomejeri Diei Genial. diss. 3. pag. m. 140. edit. Daventr. 1694.* Extensus, gloriosum ostendebat. Pulchrum & gloriosum censebant veteres, teste *Persio Satyr. 1, DIGITO MONSTRARI* & dicitur HIC EST. confer *Barnab. Brisson. de formul. lib. 8. pag. m. 736.* ubi plura lectu digna. Sublatus *Licitationes factas* significabat. *Cicer. lib. 3. in Verr. conf. Barnab. Brisson. lib. 6. de formul. pag. m. 523.* Tertius *Medius, VERPUS* dici solitus, quod *Judæi* in recondendis interaneis, exulceratis & putrescentibus visceribus ejus opera essent usi: item *famosus, petulans & libidinosus*, cujus objectu PROBRVM objectarunt, alteriusque

famam contumelia notarunt, unde *Juvenal. Satyr. x. — me-
diumque ostenderet unguem. Quartus Annularis* δακτυλιώτης,
qui annulo indutus SPONSALIORUM testis fuit. Hunc Ro-
mani Medicinalem appellabant. *Quintus Auricularis* à potiori
officio. Vid. *Alexandr. ab Alexand. G. D. lib. 4. cap. ult. Ma-
crob. Saturn. VII. c. 13.*

CAPUT IX.

De Usu SIGLARUM PUBLICARUM in Præno-
minibus, Legibus & plebiscitis.

§. I. **I**N capite VII. SIGLAS distinximus in PUBLICAS
& PRIVATAS; jam autem videbimus, quæ ad pu-
blicas pertineant. Inter has referimus Prænomina Romanorum,
quæ triplici genere SIGLARUM notabantur, id quod constat
ex *Diomede lib. 1. cap. 12. Alia, inquit, nomina & prænomi-
na aut SINGULIS Litteris notantur, aut binis aut ternis.*
Priscianus Casar lib. 2. c. 7. Ex illo consuetudo venit, ut ne-
mo Romanus sit absque prænomine, & notatur vel SINGULIS
litteris vel binis vel ternis. Idque cum à veteribus traditum,
tum ab antiquissimo quoque lapide, nummoque ita esse reten-
tum, auctor est *Carol. Sigon. de Nominibus Roman. SINGULIS*
LITTERIS scribebantur A. *Aulus* C. *Cajus*. Q. *Quintus* L. *Lucius*.
M. *Marcus*. N. *Numerius* &c. Binis: AP. *Appius* CN. *Cnejus*.
SP. *Spurius*. OP. *opiter*. Ternis: MAM. *Mamercus*. SEX. *Sex-
tus*. SER. *Servius*. TUL. *Tullius*. vid. *Hubert. Goltz. in the-
saur. rei antiquar. edit. Antwerp. 1579. pag. 156, 157 seqq.*

§. II. Deinde etiam inter SEGLAS PUBLICAS refereban-
tur SIGLÆ LEGUM, à populo ad consulis rogationem lata-
rum: initio solennes Nota seu SIGLÆ præfigebantur. Leges
autem ROGARI primum & FERRI AD POPULUM, dein
postquam à populo recipiebantur, Perferri & perrogari dice-
bantur. Initio quoque cujusque legis legitima & solennia ver-
ba præponebantur hæc: *Consul populum jure rogavit, populis-
que jure servit.* Docet hoc *Cicero I. in Anton. Orat. Cedo,*
in-

inquit, illa legitima: COSS. POPULUM JURE ROGAVERUNT POPULUSQUE JURE SCIVIT. Id ipsum ex ea lege patet, quæ à *Frontino lib. 2. de Aqueduct.* prioribus verbis valde corruptis refertur. Ea sunt hujusmodi: TITUS QUINTUS CRISPINUS COS. POPULUM JURE ROGAVIT, POPULUSQUE JURE SCIVIT IN FORO PRO ROSTRIS AEDIS D. JULI POPULI ROM. & JULIÆ. Quæ verba apud *Valerium Probum SIGLIS* hisce designata reperiuntur: COS. P. I. R. P. Q. I. S. I. F. P. R. E. A. D. P. Consul populum jure rogavit populusque jure scivit in foro pro rostris & ante diem pridie. Cujusmodi verba posteriora ex vitiosa interpretatione in priori imperfecta sunt, retinendaque Probi sunt. Videatur *Barnab. Briffon. lib. 2. formul. pag. m. 137.*

§. III. Vulgaris fuisse hæc legum videtur clausula, uti citatus *Barnabas Briffon. lib. 2. formul. pag. 138.* recenset. S. Q. D. E. R. A. P. P. V. L. O. E. COSS. PRÆTT. TR. PL. Q. N. S. Q. E. V. A. P. P. V. F. hoc est. *Si quid de ea re ad populum plebemve lati opus est, Consules, Prætores, Tribuni plebis qui nunc sunt, quod eis videbitur ad populum plebemve ferant.* Omnibus plane legibus duo adscribi solennia capita moris erat. Unum erat de impunitate, si quid contra alias leges ejus legis ergò, quæ promulgabatur, factum esset, Cicero *translatitium* idcirco vocat *lib. 3. Epist. ad Attic.* Alterum erat hujusmodi: S. Q. S. S. Q. E. Q. I. N. S. R. E. H. L. N. R. h. e. *Si quid sacri sanctique est, quod jure non sit rogatum (vel, jus non sit rogari) ejus hac lege nihil rogatur.* confer. *Briffon. pag. 138.* Totidem verbis & Cicero pro *A. Cæcinna* explicat.

§. IV. Usitatae præter has in Legibus à Plebiscitis sequentes erant SIGLÆ. S. C. *Senatus consultum.* P. S. *Plebiscitum.* D. C. S. *de consilii sententia.* D. S. S. *De Senatus sententia.* V. A. *Veterano assignatum.* S. F. S. *Sine fraude sua.* Observanda etiam vulgaris clausula S. L. E. I. C. Q. O. R. E. i. e. *Siremps lex ei, jus causaque omnium rerum esto.* Consulatur hîc *Barnab. Briffon. lib. 2. formul. pag. m. 142.* Senatus consultorum planè vulgaria initia erant, id quod ea, quæ in *Calii Epistolis* & *Frontini lib. 2. de Aqueduct.* & in *Pandect.* posita sunt exempla comprobant. Et vero singularibus literis scribi consuevisse in

hunc modum: Q. V. F. Cos. D. E. R. Q. F. P. D. E. R. I. C. i. e. quod verba fecit Consul de ea re, quid fieri placeret, de ea re ita censuerunt & iterum: S. C. D. E. R. I. C. i. e. Senatus Consultus de ea re ita censuit. Patet hinc Veteres in Legibus SIGLIS usos fuisse.

§. V. Ut autem quasi uno intuitu SIGLAS in jure civili de Legibus & plebiscitis intueamur, ex Valerio Probo hoc loco recensebimus.

P. J. R. PQ. J. S. I. F.

Populum jure rogavit Populusque jure suscepit in foro

P. R. E. A. D. P.

pro rostris & ante diem pridie.

E. H. O. L. N. R.

Ejus hac omnibus lege nihilum rogatur.

S. R. L. E. E. C. Q. O.

Si rem lex ex ejus causa quæ omnium

R. E. S. N. L.

rerum esto Socii Nominis Latini.

L. P. C. R.

Latini Prisci Cives Romani

M. E. M. D. D.

Municipibus ejus Municipii dare damnas:

E. C. E. C.

Esto Coloni Ejus Coloniae

Q. E. R. F. E. D.

Quod ejus recte factum esse dicetur.

L. J. D. A. C.

Lex Julia de Adulteriis coercendis:

U. D. P. R. L. F.

Unde de plano recte legi fecit.

A. A. A. F. F.

Aere Argento auro flando ferundo.

I. N. Q. Q.

Injustis nuptiis quæsitæ quæsitus.

Alii: justus Nuncius quæsitos quæsitus

S. Q. S. S. E. Q. J. N.

Si quid sacri sancti est quod jure non

S. R. E. H. L. N. R.
 fit rogatum, ejus hac lege nihil rogatur.
 V. P. R. Veteri possessori redditum
 V. A. Veterani assignatum
 V. F. Ufus fructus
 S. P. Q. R. Senatus Populusque Romanus.
 S. C. PS.
 Senatus Consultum Plebiscitum.
 Q. D. E. R. F. P. D. E. R. U. I. C.
 Quod de ea re fieri placeret, de ea re universi ita censuerunt.
 Q. F. E. I. S. F.
 Quod factum est in Senatu ferunt.
 D. C. S. De Consulium sententia.
 S. Q. M. D. E. R. A. P.
 Si quid me de ea re ad populum
 P. V. L. O. E. Coss. PR.
 plebemve latu opus est, Consules Prætores
 TR. PL. Q. N. S. Q. E.
 Tribuni plebis qui nunc sunt quod ejus
 V. A. P. P. F.
 Videbitur, ad populum plebemve ferant.

CAPUT X.

De Ufu SIGLARUM PUBLICARUM in Edictis
& Actionibus.

§. I. **E**dicta Romæ dicebantur, quæ Prætores, antequàm
 ejus redderent, solebant proponere, ut scirent ci-
 ves, quod jus de qua re dicturus esset, seque præmuniret. E-
 dictum autem aliud est *perpetuum*, aliud *temporale*. Perpetuum
 est, quod à Prætore jurisdictionis perpetuæ causa proponi
 dicitur, nimirum quod *Prætores* inito Magistratu proponebant,
 quo civibus denunciabant, quemadmodum anno suo jus dictu-
 ri essent. *Temporale* vero est, quod certi negotii oborti causa
 proponitur. Varia autem Edictorum genera fuerunt, *Consula-*

ria, Censoria, Prætoria & plura alia. Quodlibet igitur horum Edictorum certis utebatur formulis, quæ vel expressis verbis vel SIGLIS proferebantur.

§. II. Quod ad *Consularia* edicta attinet, illa clausula hac utebantur.

S. V. A. C. D. V. i. e.

Si venire ad causam dicendam vellent.

Ita etiam ad edictum Consulare refertur illud, ne quis civem Romanum vinculis captum teneret.

N. Q. C. R. V. A. C. T.

Ne quis civem Romanum vinctum aut clausum teneret

Ad Edicta Censoria pertinet illud *Livii lib. 13. c. 13.* ubi refertur *P. Licinium Crassum L. Julium Cæsarem*, Censores, edixisse:

N. Q. V. U. E.

Ne quis venderet Unguenta exotica.

§. III. Quod vero de jure dicundo Prætores edicebant, varie quidem, pro re subjecta concipiebantur, ut plurimum autem in hæc verba desinebant. *J. D. judicium dabo.* vel. *A. D. actionem dabo.* Si scil. Prætor de negotiis gestis edixerat. Formula hujus erit hæc: Si quis negotia alterius, sive quis negotia, quæ cujusque cum is moritur, fuerint, gesserit. *I. E. N. D. judicium eo Nomine dabo.* Sic etiam de *D. M. dolo malo.* Quæ de *D. M. dolo malo* facta esse dicentur, si de his rebus alia actio non erit, & justa causa esse videbitur. *J. D. judicium dabo.* Similiter de *capite minutis, de noxalibus actionibus.* Edictum de *servo corrupto, de deposito, commodato.* Semper hæc verba in clausula addebantur. *J. D. judicium dabo.* In formulis seu edictis quæ in *fraud. credit.* facta, addebatur *R. restituatur.* vel *C. C. D. causa cognita dabo.* Interdum prætor utebatur his verbis *A. P. F. agendi potestatem faciam,* ut in edictis sepulcri violati. Edictis verò, quæ ad Interdicta pertinebant, addebatur *V. F. V. vim fieri veto.* ut in Edicto de mortuo inferendo. qualia edicta nobis exhibet *Barnab. Briffon. lib. 3. form. pag. 283.*

§. IV. In Edictis igitur has SIGLAS invenimus: *C. C. causa cognita. D. M. F. V. C. dolo malo fraudisve causa. F. E. D. factum esse dicetur. J. S. Judicatum solvi. M. F. P. Mala fidei*

dei possessor. In Edictis restitutoriis addebantur I. I. R. *id illi restituas* vel F. R. *fiat, restituas*. Cum autem Edicta subscribi à Tribunis deberent, factum ut litera T. subscriberetur. *Valer. Maxim. lib. 1.* Illud quoque in memoria repetendum est, quod Tribunis plebis intrare curiam non liceret, ante valvas autem positis subselliis, decreta patrum attentissima cura examinabant, ut, si qua ex eis improbasset, rata esse non fernerent. Litera T autem subscripta significabat, Tribunalium censuisse.

§. V. SIGLAS in Edictis perpetuis recensuit *Valer. Probus* quas huc adscribere non pigebit:

‡. D. P. E.

‡uri dicundo præ erit.

‡. D. C.

‡uris dicundi causa.

Q. R. F. V.

Quod recte factum videbitur.

V. B. A.

Viri boni arbitrati.

D. M. F. V. C.

Doli mali fraudisve Causa

‡. D. ‡D.

‡udicium dabo, ‡urisdictio

Q. S. S. S.

Que supra scripta sunt.

Q. E. R. E. T. P. ‡.

Quanta ea res erit tante pecunie iudicium

R. D. T. Q. P.

Recuperatorium dabo testibus qua publica

DT. C. D. P. F.

Duntaxat Centum denunciandi potestatem faciam.

N. K. C. Non calumnia causa.

CC. Consilium coepit, vel causa cognita.

F. C. Fraude Creditoris, vel fiducia causa vel fidei commissum.

C. E. D. Convictum esse dicetur

P. C. Pactum conventum, vel pecunia constituta.

H. S. Hoc sic, vel hic sit, l. hora secunda.

C. V. Centum virum vel clarissimi viri

S. T. A. Sine tutoris autoritate.

Q. A. M. Quemadmodum

Q. M. quomodo vel quo magis

P. P. L. 7. Pro predicta litis iudiciis

7. S. Judicatum solvi

M. F. P. Mala fidei possessor

§. VI. Nunc etiam ad SIGLAS seu Notas in *Actionibus* observatas progredimur. Hic varias offendimus & quidem in *Vadimonis* solennia verba hæc erant. I. D. T. S. P. i. e. *in diem tertium sive perendinum*. Comperendinatio autem est ab utriusque litigatoribus invicem sibi denunciatio in perendinum diem. Nam cum in rem aliquam agerent litigatores, & poena se sacramenti peterent, poscebant Judicem, qui dabatur post trigesimum diem, quo dato deinde inter se in perendinum diem, ut ad iudicium venirent denunciabant, quo cum esset ventum, antequam causa ageretur, quasi per indicem rem exponebant, quod ipsum dicebatur. C. C. *Causa coniectio*, quasi causæ suæ in breve coactio. Reus qui vadimonium promiserat, iudicio adesse sese, citatus respondebat his verbis: E. S. M. *Ecce sisto me*. Jam ubi in Jus ventum, interdum à Prætoze Advocati petebantur, quos se daturum Edicto pollicebatur his verbis: D. I. P. *dabo isti patronum*.

§. VII. Postulabantur etiam à Prætoze Judices, qui de ea re, de qua agebant, cognoscerent. Videntur autem desiderantium verba hæc fuisse, quæ SIGLIS à Valerio Probo ita scribuntur: P. I. A. V. P. V. D. i. e. *Prætor iudicem arbitrumve postulo ut des*. Sin autem Judicem datum rejicerent, solemnibus verbis eum iniquum proclamabant his formulis: E. I. E. *Ejero iniquus est*. vel H. N. T. E. i. e. *hunc nolo timidus est*. vel I. N. Q. C. F. A. i. e. *illum nolo quia Casarem fortiter amat*. Cæterum Sacramento Litigatores plerumque inter se contendebant, uti ex Varrone, Cicerone & Festo constat. Qua in re videntur fuisse receptæ hæ SIGLÆ. Q. N. S. Q. i. e. *Quando negat, Sacramento querito*. In formulis Iudiciorum dandorum hæc verba erant: S. P. *Si paret*. Actiones certe in personam datas hæc formula pronunciabant: S. P. T. M. D. F. O.

O. S. I. E. *Si paret Titium Mævio dare facere oportere, Sempronius Judex esto.* Pertinebant quoque verba hæc actorum in actionibus ad stipulantes: A. T. M. D. O. i. e. *Ajo te mihi dare oportere.*

§. VIII. De actionibus in rem Prætor hæc verba ad judicem dabat: *Si paret fundum (Q. D. A. P. i. e. quo de agitur publice) Titii ex jure Quiritum esse, neque is fundus ei a Mævio restituatur, Sempronius judex esto.* Qui servum vindicabat sibi, injecta manu dicebat. H. M. E. *Hic meus est.* In homine autem petendo verba addebantur: E. J. R. *Ex jure Romano* vel E. L. Q. *Ex lege Quiritum.* Formulaque hæc erat, quæ SIGLIS ita: H. E. H. E. I. Q. M. E. A. *Hunc ego hominem ex jure Quiritum meum esse ajo.* In fundo petendo alter dicebat: *Hic meus est, quia ego eum ex jure Quiritum meum esse ajo.* Alter autem respondebat: *Inde ego te ex jure manu confertum voco.* Quid autem sit *ex jure manu confertum* Agel. lib. 20. cap. 9. testatur, quando scil. disceptatur inter litigantes de re aliqua. vid. Barnab. Briffon. formul. lib. 5. pag. 375. Hinc in juris civilis notis has Valer. Probus ponit literas. E. I. M. C. V. i. e. *Ex jure manus confertum voco.* Similiter si qui de hæreditate certarent, præ constituebatur, ne aliqua pars horum hæreditatem deteriore redderet, qui damnum refarcire tenebatur. Unde in Juris notis SIGLÆ hæ. P. P. L. V. i. e. *pro prade litis vindictarium.* Hæc & alia quam plurima testimonia satis probant, In actionibus usum SIGLARUM observatum fuisse. Confer huc Barnab. Briffon. de formul. lib. 5. & Lexic. juridic. ex Briffon. aliisque collectum. pag. 28.

§. IX. Ut igitur Lectores in compendio comprehensas habeant SIGLAS, in Actionibus observatas, quæ sparsim alibi reperiuntur, hîc damus.

A. T. M. D. O.

Ajo te mihi dare oportere

Q. N. T. S.

Quando negas te Sacramento

Q. P.

Quinquagenario provoco

Q. N. A. N. N.

H

QUAN-

Quando neque ais neque negas.

E. 7. M. C. V.

Ex jure manu confertum vocavit.

S. N. S. Q.

Si negat Sacramento querito

S. S. C. S. D.

Secundum suam causam sicuti dixi.

E. T. V.

Ecce tibi Vindicta

Q. I. 7. T. C.

Quando in jure te conspicio.

P. A. F. A.

postulo anne fias author

T. 7. A. V.

Teneor (Tento) judicem arbitriumve

P. U. D.

populo (postulo) uti des.

I. D. T. S. P.

In diem Tertium seu Perendinum.

A. L. Æ.

Arbitrium (Litis) Liti estimanda.

Q. B. F.

Quare bonum factum.

CAPUT XI.

De SIGLIS Judicariis.

§. I. **I**n gravioribus causis Judices olim non pronunciabant sententiam de tabulis, sed eam in iis notabant, teste *Ascon. in divin. Verrin. Singuli*, inquit, *Judices* sententiam de tabula pronunciarunt in levioribus causis, & ob id neque nota, neque custode opus fuit. Idem docet *Carol. Sigon. lib. 2. de judic. c. 22.* Prætor judicibus tabellas dabat, & ut sententiam ferrent, in concilium mittebat. Mittere autem in concilium erat, jubere illos, ad urnas ire, atque in eas tabellas, sententiam continentes conjicere. **U**rnæ

verò

verò ceu cistæ tot fuerunt, quot Judicum ordines, qui judicantur. Tres autem erant, *Senatorum, Equitum Tribunorum, ærariorum.* vid. *Marcell. Donat. dilucid. in Sueton. cap. xli. pag. m. 232. 233.* Tabellæ verò quæ datæ erant iudicibus, quarum unam in urnam mitterent, erant tres, una *absolutionis*, altera *condemnationis*, tertia *ampliationis* eæque omnes ceratæ erant.

§. II. Accuratius *Afcon. in Divin. teste Barnab. Briffon. lib. 5. de formul. pag. m. 480.* tabellas describit his verbis: In causis majoribus universi iudices in cistam tabulas conjiciebant suas. easque insculptas literas habentes, A. *absolutionis*. C. *Condemnationis*. N. L. *Ampliationis*. *Rosinus lib. 6. cap. 14. antiq. scribit, tabellas notatas fuisse literis A vel U. R. uti rogas.* Quod si tabellæ, quibus inscripta erat A litera, numero prævalerent, reus absolvebatur; Si autem plures essent, quæ U. R. habebant, reus condemnabatur. Si vero numero essent pares, pro absolutione putabant, teste *Dionysio lib. 7.* Sed idem *Rosinus lib. 9. c. 24.* paulo aliter inquit: Ampliatio, in quibus causis adhibebatur, erat, quoties iudices significabant, rem sibi non liquere, & secundam actionem instituendam esse, & Prætor ex consilii sententia pronunciabat, amplius cognoscendum esse: Itaque ut nota absolutionis in tabula fuit A. condemnationis. C. Ampliationis N. L. non liquere. Cæterum quidam literas istas Græce scribunt, ut in *Alexand. ab Alexandr. lib. 3. c. 5.* legimus, ubi modum ita describit: Apud Romanos quandoque inolevit, ut in capitis iudicio per Θ seu κ. in urnam conjectas litteras signum mortis & capitis supplicio afficiendum notarent: per τ & α. absolutionis: per λ vero & ν. prolationis, & diem diffundi, cum parum sibi liquere de causa significarent, quæ ampliatio nis tabella dicta est. An autem Romani tabellas Græcis literis signarint, non satis constat, quia literæ istæ sunt initia vocum Latinarum seu Romanorum, nimirum Absolutionis, Condemnationis, Non Liquet. Forsan ex Græco Authore ista petita sunt, qui literas Romanas Græce scripsit.

§. III. Hæ tres præcipuæ notæ seu Siglæ Judicum erant, nam *Sueton.* præter hæc tres tabellas scribit *cap. xxxiii. ab Augusto* (cum de falso testamento ageretur, non tantum damnatoriam & absolutoriam cognoscentibus datam esse, sed ter-

tiam quoque, qua ignoscebatur iis, quos fraude ad signandum vel errore inductos constitisset) cujus tabellæ nota non potuit fuisse ulla ex præcedentibus; sed quod fuerit fortasse I. i. e. *ignosco*, quidam statuunt. *Crinitus* etiam *lib. 6. c. 6.* scribit Θ & κ. fuisse etiam Condemnationis notas, nam κ. *Græcum & Latinorum* C. significans κατὰδικάζειν, quanquam *Britannicus Persii* Commentator scribit; κ. fuisse notam absolutionis & significasse καλὸν *pulchrum*.

§. IV. De aliis præterea *absolutionis & condemnationis* notis apud Suidam hæc reperiimus: Μακρὰ γραμμή ἢ κατὰδικάζουσα, Longa linea condemnationem, brevis absolutionem significat. De quibus forte *Plaut.* cum longam quandam literam infelicem vocat, quam alii ajunt esse I. alii L. alii ut *Ascon.* & *Cælius T.* ut ut fit, absolutionis literam *Cicero pro Milone* vocat salutarem, condemnatoriam autem tristem vel ut *Livius* tristiore. Verum, an I longa litera fit dicenda, meritò dubitamus, cum I fit brevis; ideò non possumus in eorum partes venire, qui longam literam apud *Plautum* J O T A ipsum fuisse statuunt, quippe quod linea unica eaque rectissima designetur, ut inquit *Rocch. biblioth. Vatic. in Alphab. Latin. pag. 147.* Verum ut evidentius tota res elucescat, ipsa verba *Plauti ex Aulul.* citabimus:

*Neque quicquam melius est mihi,
Ut opinor, quam ex me ut unam faciam literam
Longam, laqueo collum quando obstrinxero.*

Probabilius nobis hoc *Comicum ænigma Robert. Stephan. in thesaur. verb. lit.* explicat, quando de L. interpretatur. Longam literam de se facit, qui suspendio sibi spiritum intercludit, nam suspendiosi hominis corpus rectum, brachia pressa & pedes porrecti L. literæ speciem præbent. At *Cal. Rhodigin. lib. 10. c. 8.* & *Gilbert. Cognat.* perspicacioris forsitan interpretatione hoc ad T. referunt, quoniam qui pendet, eam plane reddit imaginem. vid. cap. 3. *lib. 14. pag. 405. Rhodigin. histor. ludicr. qui lib. 14. pag. 404.* asserit, & H. notam patibularem fuisse.

§. V. Græci eadem ferè ratione in capitalibus actionibus seu sententiis Judiciariis sententiam tulisse constat. Apud hos

⊖ *damnationis*. T. *absolutionis*. A. *ampliationis* fuit symbolum, uti *Anton. Foquelin. ad Satyr. iv. Persii* annotat, ubi Poëta sub Socratis persona ad *Neronem*, quem *Alcibiadem* recte nominat: *Et potis es nigrum vitio præfigere Theta* i. e. potestas tibi vitiosos condemnandi cives. Unde *Martial. lib. 7. epigr. 37.*

*Noſti mortiferum Pratoris, Caſtrice, ſignum,
Eſt opera pretium diſcere Theta novum.*

Sensus itaque Martialis est. Pro veteri illa condemnationis & mortis Θανάτης litera, Quæstor noster novam habet notam, e-muncto scil. naso dat carnifici signum occidendi hominis. Novum enim mortis signum invenit, ut quempiam interfecturus addat ⊖. Litera hæc non tantum formâ cor dissectum exhibet, sed & significatione mortem infert; notat enim Θάνατον; Hinc Judices literam ⊖ apponebant ad eorum nomina, quos supplicio afficiunt merito. Unde quidam ait: *ô merito ante alias infelix litera theta.* Et *Ausonius ad Eunum epigramm. 128.* non ut alii citant. *120. edit. Amstel. 1671. pag. m. 78. 79.*

Miselle doctor & sit obscena

Tuumque nomen ⊖ sectilis signet.

Ubi Scaliger: & erat signum suspendii, refert enim laqueum collo involutum. Et hæc de SIGLIS Judiciariis Romanorum & Græcorum sufficiant.

CAPUT XII.

De SIGLIS Juris Consultorum.

§. I. Ad usum publicum referimus etiam SIGLAS Juris Consultorum, quæ usitatissimæ olim illis erant. Testantur hoc verba *Imperatoris Justiniani in proæmio Institut.* ubi hæc extant verba: D. C. P. II. Kal. Decemb. D. Justiniano PP. A. Ut igitur rem clariorem reddamus, repetimus illa, quæ antea dicta fuerunt. Fuit apud antiquos triplex scribendi ratio, NOTIS, LITERIS SINGULIS seu SIGLIS & VERBIS INTEGRIS. Notæ quidem signa appellata, quod vox signi ge-

neralis esset, erant tamen exiguæ figuræ, plurium literarum vim habentes. *Plutarch. in Caton.* Quinimo quandoque vocabulum generis applicatum certæ speciei & ita per Signa nonnunquam, NOTARUM signa significant. Comprehendebant signis, quæ literis non poterant, loquitur de *notis Sidon. Apollin. lib. 9. epist. 8.* Quæ *Ansonio Epigram. 138.* punctorum veniunt nomine. SIGLÆ græcis Σιγλαί sunt literæ Singulares, seu quæ singulæ per se quid significant. *Justinianus* ea signa compendiosa nominat. Et licet NOTÆ & SIGLÆ sint distinctæ, videntur tamen quandoque NOTÆ pro SIGLIS acceptæ fuisse, quo sensu generali, sicuti & signa, complectentur literas singulas seu singulares, id est, SIGLAS. Ut igitur ad subscriptionem Justiniani revertamur per SIGLAS factam, sensus est: *Datum Constantinopoli Domino Justiniano. P.P. A.*

§. II. Negandum autem non est, *Notas* seu SIGLAS illas bono fine inventas fuisse; verum quàm perniciosæ fuerint in libris Jurisprudentiæ experientia docuit. Tot enim temporis successu ex hisce notis earundemque auguranda significatione existere circumventiones, ut *Justinianus* Imperator lege sanxerit, ne quis iis in jure uteretur, sed omnia perscriberentur *lib. 1. Codic. tit. 17. de veteri jure enucleando leg. 1.* Causam addit *Salmuth. in Com. ad Panciroll. pag. m. 264.* ne eæ minus difficultatis & negotii legentibus exhiberent, quàm res ipsæ notis descriptæ: & multi præterea subtili ac varia harum interpretatione in fraudem inducerentur, magnæque insuper Judicantibus & discentibus tenebræ inde offunderentur; disserite *Justinianus* prohibuit, ejusmodi posthac NOTIS & signis in describendis Jurisprudentiæ libris uti, ne qua malignis interpretibus imperitifve verborum evertendorum ansa præberetur. Hinc *Barnab. Brissou. lib. 4. select. interpret. cap. 21.* & *Foquelin. tit. Instit. de vulg. substit.* disserunt bene. Quis enim, si ejusmodi, velut stigmatum notis deformatos veteris Jurisprudentiæ libros, *Justinianus* ad nos transmisisset, earum sese laqueis expedire potuisset, aut quis in illis reddendis exprimendisque litium altercationumve finis fuisset, cum in earum interpretatione *Tribonianus* ipse frequenter hæsisse deprehenderetur.

§. III. Ne itaque per SIGLARUM captiones & compendiosa

ænigmata ejusdem Codicis textus conscriberentur, etiam si numerus librorum significetur, aut aliud quicquam, *Justinianus* prohibuit. Hinc addit: Nec enim hæc per specialia SIGLA numerorum manifestari, sed per literarum consequentiam explanari concedimus. Et eodem *titulo leg. 2.* Eandem pœnam falsitatis constituimus adversus eos, qui impostero leges nostras per SIGLORUM obscuritates ausi fuerint conscribere. Omnia enim, id est, & nomina prudentium & titulos librorum, numeros per consequentiam literarum volumus, non per SIGLA manifestari, ita ut qui talem librum comparaverit, in quo SIGLA posita sunt, in quocunque loco libri vel voluminis, sciat inutilis esse Codicis dominum: neque enim licentiam aperimus, ex tali Codice in Judicium aliquid recitari, qui in quacunque sui parte SIGLORUM habet malitiam.

§. IV. Hujus Imperatoris laudabilia vestigia legerunt etiam alii, qui severe interdixerunt rationem per SIGLAS scribendi, quod *Isidorus lib. 1. c. 22.* indicat his verbis: *Has juris notas novitii Imperatores à Codicibus legum abolendas sanxerunt: quia multos per has callidi ingenio ignorantes decipiebant, atque ita jusserunt scribendas in legibus literas, ut nullos errores, nullas ambages afferant, sed sequenda & vitanda aperte demonstrant.* Legimus quoque, quod ante *Justinianum* in Oriente sancitum à *Basilio Imperatore l. 2. Jur. Oriental. n. 2. tit. Ἐὶ τὸ σφραγίστων τὸ ἀριθμῶν* de signis numerorum; ubi imperat, loco notarum arithmeticarum reponi literas, quas etiam rustici facile legere possent. Et verò ita est: subsunt profectò Notis non rarò & fraus & error, cum istæ diversimodè explicari possint, uti apparet ex historia illa lepidissima, qua *Rutilius* in vita *Rutilii* Jurisconsulti narrat his verbis: *Scaurus* absolutus crimine ambitus, in *Rutilii* accusatoris sui tabulis ostendit has literas. A. F. P. R. easque sic interpretatus: *Actum fide Publii Rutilii.* *Rutilius* contra sic: *Ante factum post relatam.* Q. *Cannius* verò qui *Rutilio* aderat, exclamavit, neutrum significari, sed illud: *Emilius fecit, plectitur Rutilius.* Cum itaque notæ variè exponi possint, meritò abrogatæ sunt ab Imperatoribus. Videtur de hoc ipso queri *Sigonius lib. de Nomin. Roman.* cum Nominum ac Prænominum Romanorum confusionem ex notis ortam autumat.

§. V. Etiam si

§. V. Etiamfi autem severiffimè notarum vel SIGLARUM usu Jureconsultis à Justiniano Cæsare fuit interdictum, non tamen illud unquam effici potuit, ut notæ à Jurisprudentiæ libris exularent. Notæ Jctorum in usurpandis formulis, quibus unam & alteram allegant, sunt vel D. vel P. & π. vel etiam ff. De cujus origine diversæ Jctorum inter se sententiæ. *Dionysius Gothofredus in Not. ad histor. Jur. de concept. Digest.* illis assentitur, qui *Notariorum* hoc inventum esse ajunt, cujus indagare rationem duceretur supervacaneum. Quem tamen multi non audientes, in rem inquirere laborant. *Alciatus* putat, cui calculum addit *Joan. Corraff. lib. 5. Miscell. jur. c. 15.* ex litera π circumflexu notata indoctas librariorum manus effinxisse ff. *Waltherus* ex duabus PP. quibus Pandectæ designari consuevissent. *Cotta* opinatur, duplex ff idem esse atque facta fuerunt. *Antonius* duplex ff. scribit, ut significetur, Sanctio Sancta. *Ferrandus Adduensis* censet, antiquos gemino Il quod duplici ff. simillimum, annotasse, quæ nota aut Leges designaret, aut numerum quinquagenarium: tot enim Digesta libros continent. Sunt qui Digesta olim per DG. signari solita producunt. *Laurentius Valla annot. in Raudensem pag. 85.* rectius Digesta Græco Δ, ad differentiam minoris d. quod distinctionem significet, denotari ducit. Videantur de hoc *Schard. Lexic. Jurid. in Digest. Gueinzus in disput. Pharos ad Themidos montem Hale 1649. habit. Hahn. observ. ad Wesenb. diff. 1. ab init. Lexic. Juridic. ex Brissou. aliisque collect. pag. m. 326. C.* grandiusculum notat Codicem, ut differat à c. parvo, quod vel canonem vel capitulum significat.

§. VI. Cum itaque variæ SIGLÆ & NOTÆ in Jure occurrant, operæ pretium esse duximus, ut libellum *Magnonis* de SIGLIS Juris, Carolo Regi dicatum, rarissimum Lectori sistamus, quò eò melius SIGLAS intelligere discat. Sunt autem sequentes:

A.

AUG. Augustus.
 AA. Augusti.
 A. Augustalis.
 AUR. Aurelius
 AG. agit
 AGs. Ager.
 A. Aut.
 AT. Autem.
 AC. Actio.
 ACM. Actionem.
 ACB. Actionibus.
 AMN. Amantissime.
 AM. Amicus
 ATR. Authoritas
 A. Ms. Actio mandati
 AP. Apud
 APP. appellatio.
 APA. amputata
 ACC. accepta.
 ADI. Adjutor.
 ADI. P. Adjutor Provinciae.
 AD X. Ad locum.
 ADF. Ad finem.
 ADQS. Ad Quaestorem, vel
 questionem
 A.P.T. Ad potestatem tuam.
 AP. A. apud Acta
 ACO. Accusatio
 APP B. Appellationibus
 AVCTI B. Auctoritatibus
 A. T. Auctoritas tua
 ALL. Allegata.
 AQI. S. Aquilina stipulatio.
 ANN. P. Annona praefecto.

AQL. Aquileia.

AFR. Africa.

ANT. Antestatus.

ASI. Asia.

ACH. Achaja

APU X. Apulia.

A. PPO. Apud Praefectum praetorio.

A. PPURB. Apud Praefectum Urbi.

AT. Auditor tutor.

ANT. Antonius.

AL. Antelata.

AUR. Aurelius.

B.

BA. Bona.

BP. Bonorum possessio.

BF. Beneficium.

B Bus.

BI. Brevis.

BFD. Beneficium dedit.

BFO. Beneficio.

BF. Bona fide.

BOF. Bona fortuna, bonum factum.

BFII. L. Beneficii loco

BE. Bonorum emptor.

B. PO. Bonorum possessio.

BPN. Bonorum possessionem.

BOR. Bonorum.

BN. Bene.

BC. Bona caduca.

BV. Bona vacantia.

BT. Brevi tempore.

BPT. Bona paterna.

I

BEO

BEO Bonorum emptio
 B. G. Bona gratia
 BFOT. Bona fide contractum.
 BM. Bona memoria.
 Bg. Balbius.
 BM. Bona materna.
 C.
 CA. Causa.
 U Cum.
 Q. Q. Con.
 Q. Contra.
 C. Causa.
 CC. Causa cognita.
 CD. Contradictio.
 CT. Certum tempus.
 C, R. N. Comes rerum niten-
 tium
 CR, PI. Causa Reipubl.
 CL. V. Clarissimus Vir
 CAMP. Campania.
 CUR. P. Cursus publicus.
 CDO. Conditio.
 CORS. Corsica
 CRI. Consulari.
 COR. Correctori.
 EC. VV. Clarissimis viris
 C. M. V. Clarissima memoria
 vir.
 C. M. F. Clarissima memoria fœ-
 mina.
 CP. Clarissimus puer.
 CSL. Comes sacrarum largitio-
 num.
 CRP. Comes rei privata.
 COM. Comes.
 C. LARGN. Comes largitionum.
 QSNUS. Constantinus.

QSUS. Consensus.
 CUI. Cujus.
 COM. OR. Comes Orientis.
 CMV7. Centesimum miliarium.
 C. R. Civis Romanus.
 CS. Causas.
 CALA. Calumnia.
 COVSLA. Controversia.
 CDRNC. Cautem de re non ne-
 cessaria.
 CDM. Comes domesticorum.
 C. Q. R. F. Cautumque ratum
 fore.
 CALAB. Calabria.
 CA. M. V. Causa memorati vi-
 ri.
 CMD. Centum milia denario-
 rum.
 CVIVD. Centumvirale judi-
 cium.
 CTRIO. Centurio
 CL. Claudius.
 CF. Confinius.
 CS. Caesar.
 CP. Corpus.
 CPTUS. Corporatus.
 CAT. Cautus.
 CD. Certo die.
 CT. Certo tempore.
 C. D. E. R. N. E. Cujus de ea
 re notio est.
 C9. Cautio.
 C9NS. Cautiones.
 CSA. Caesar Augustus.
 COMOB. Comitua Obriziaca.
 C. Cornelius.
 CT. Contractus.

CR^o. Contrarium.
 C̄C. Circum.
 C̄M. Causa mortis.
 C^{VI} Cujus.
 CRC, P. Cujus rei causa pro-
 mittis.
 C̄OS. Consiliarius.
 CM. Capitis minutio.
 D.
 D. Dedicavit.
 DD. Dedicaverint.
 DML. Dolum malum.
 D. M. Domus mortui
 D̄. Dixit.
 D̄D. Deinde
 D̄D̄. Dixerunt.
 D̄. Donatio.
 DOT. Dotem.
 D. P. Dotem petit.
 D. Q. S. Die quo supra.
 DT. Duntaxat.
 D. Divus.
 D. C. Divus Caesar.
 D. C. A. Divus Caesar Augu-
 stus.
 DN. Dominus.
 DP₂. Divus Pius.
 D̄A. Divus Augustus.
 D̄B. Devotus.
 D. V. Devotus vir.
 D. P. Devota persona.
 D̄. Dampnat.
 D. L. Do lego.
 D̄CT. Decretum.
 D̄D̄. Dotis dictio.

D̄F. Defunctus.
 DIG. Dignus.
 DIG. M. Dignus memoria.
 DQR. de qua re.
 DU X. Dulcissimus.
 DI X. Dilectissimus.
 DPC. Deprecatio
 DT. Dotis tempore.
 D. Divus.
 D̄S. Deus.
 DT. Dentur.
 D̄. Dam.
 D Q. Denique.
 D̄BO. De beneficio.
 D̄MO. Domino.
 DAT. Data.
 D̄OCS. Diocletianus.
 D̄ELO. Delatio.
 D. I. S. Decimus Julius Sil-
 vanus.
 D̄QAT Denique auctoritas tua.
 D̄NM. Dominum.
 D̄DN̄. Domini nostri.
 D̄, P̄. Decretum Principis.
 D̄CRION₂. Decuriones.
 D̄OPA. Data opera.
 D̄A. Dicto audiens.
 D̄IAM. Divina manu.
 D̄OS. Domus sua.
 D̄AT. Datiano.
 DON D̄. Donationibus.
 D. F̄T. Directum factum vel
 I 2 po-

- potius defunctum.
 DBAT. Debuerat.
 DCRAT. Decuerat.
 DFQ. Domi forisque
 DNE. Dubium non est.
 DNP. Dubitari non potest.
 DDT. Dictum decies.
 DELNIS. Decretum legationis.
 DP. De periculo.
 DL. de libello.
 D. C. S. de consilii sententia
 DN. Damnum.
 D.,. Damnatuſ.
 DRP. De Republica.
 DES. de ſtatu.
 DE S. I. De ſtatu ingenuitatis.
 DM°. Dum modo.
 DECB. Decembres.
 DFP. Dare, facere, præſtare.
 E.
 ET. Etiam.
 ETNc. Etiam nunc.
 EI9 Ejuſ.
 È. Eſt.
 E9M°. Ejuſmodi.
 EE. Eſſe.
 ER. Erunt.
 EG. Eger vel Ergo.
 EP. Epiftola.
 EPM. Epiftolam miſit.
 EN9. Enim.
 EET. Eſſet.
 EDO. Editio.
 EEM. Eſſem.
 EAT. Eatur.
 EX7. Exiſtimo.
 EX9. Exiſtimatio.
 EXPRT. Experientia
 ED. Ediſtalis.
 EEL7. Exemplum.
 EMA. Emiſſa.
 ETMD. Et manu divina.
 E D Ediſtum.
 EX9 ~ Exiſtimationi.
 EX7CX,T. Excellentia tua.
 EX. S. C. Ex Senatuſ conſulto.
 EXI. Q. Ex jure Quiritum.
 Ex 99. Ex communi conſenſu.
 F.
 F. Filiuſ.
 FA. Filia.
 F. FAM. Filiuſ familiaſ.
 FF. Fratres.
 FA. Fœmina.
 F. C. L. Fraudationiſ cauſa latitare.
 FR. Finiuſ regundorum.
 FF9. Fratriſ Filiuſ.
 FL9. Flaviuſ.
 F°. Forte.
 FR. Forum.
 FM. Fati munuſ.
 F. M. I. Fati munuſ implevit.
 F. C. Fidei commiſſum.
 FF. Fecerunt.
 FF. Fabricarunt.
 FF. Fundaverunt.
 FSR. Fidei juffor.
 FV. Fuerit.
 FVA. Fubia vel Fulvia.
 FO. Fortes.
 FV. Fuiſ.

FV. Fuit, fuerit.
 FI. Fidei.
 F. Fundus.
 FICA. Fiducia.
 FÖB. Fusonibus.
 FE. Factum est.
 FD. Fundum.
 FAMA. Familia.
 FLCA. Falcidia.
 FUAT. Fuerat.
 FLAM. Flamina.
 FLAV. Flavianus.
 FHCD. Familia heriscunda.
 FFAE. Filius familiae.
 FEB. Februarum.
 FLP. Flamen perpetuus.
 FL. D. Flamen Dialis.
 FLQI. Flamen Quirinalis.
 FCTAS. Facultas.
 FACTIB. Facultatibus.

G.

G. Gratia.
 GR. Gerit.
 G. Gaudium.
 GG. Gesserunt.
 GÖRD. Gordianus.
 G. Gajus.
 GRANS. Gratianus.
 G. VAL. Gajus Valerius.
 G. C. Gajus Caesar.
 GS. Gravitas.
 G. Genus.
 GR. Genus Regum.
 GM. Germanus.
 GF. Germanus frater.
 GFI. Germanus filius.

GL. Gloria.
 GLP. Gloria parentum.
 GLD. Gloria decus.
 GT. Gravitas tua.
 GRA. Gratia.

H.

H. Honor.
 H. Honestus.
 HV. Honestus vir.
 HP. Honestus persona, vel puer.
 HF. Honestus femina.
 HV. Honestus vita.
 HL. Honesto loco.
 HLN. Honesto loco natus.
 H. Hora.
 —H—. Heres.
 HH. Heredes.
 OHO. Homo.
 OHON. Homo honestus.
 HB. Hora bona, l. heres bonorum.
 H. M. Hora mala.
 H. P. Hora pessima, l. hereditatis possessio.
 HI. Hereditario jure.
 HPD. Hic posuit.
 HF. Hic fundavit.
 HDD. Hic dedicavit.
 H. B. V. P. Hereditatis bonorumve possessio.
 HC. Hac.
 HT. Hereditatem.
 HV. Hujus.
 HVC. Hunc.
 HVIM. Hujusmodi.
 HONOR. Honorius.

HVS. Heres institutus.

HS. In susum.

HĒRĒ. Heredem facio.

H. E. V. Heredem esse voluit.

H. D. Hereditas divisa.

HĒRB. Hereditatibus.

HV. Ave.

HRC. Honestæ recordationis.

HMV. Honestæ memoriæ vir.

H̄DNVS. Hadrianus.

I.

I. In.

I. Inter.

I I. Interea.

I D. Interdum.

I^A. Intra.

I. L. Intra limitem.

I. C. Jurisconsultus vel intra circulum.

I. T. Intra tempus.

I. T. C. Intra tempus constitutum.

IMP. Imperator.

IMPP. Imperatores.

IMP. CS. Imperator Caesar.

IMP. A. Imperator Augustus

I. J. In jure.

I. D. In domino.

I. PS. In possessione.

I. L. S. In loco sacro.

I. D. P. Furi dicundo præst.

I. L. R. In loco religioso.

I. L. D. In loco divino.

I. L. P. In loco presenti.

I. P. In publico, in platea.

I. L. A. In loco absenti.

I. SN. In Senatu.

I. SN. R. In Senatu Romano.

I. F^o. In foro.

I. F^o. CS. in foro Caesaris.

I. F^o. CS. A. In foro Caesaris Augusti.

I. F^o. P^o. in foro pacis.

I. F^o. TR. in foro Trajani.

I. F^o. N. in foro Nervæ.

I. F^o. TR. in foro transitorio.

I. F^o. IVL. In foro Julii

I. F^o. POP. in foro populi.

I. F^o. B. In foro boario.

I. F^o. FLM. In foro flaminio.

I. I. Inibi.

IX. Duodecies.

IXXI. Duodevicies.

IG. Igitur.

I. Q. Jure Quiritum.

IDNE. Jurisdictione.

ID Inde.

IT. Item.

IVD. Judicium

IR. Jure.

I Iter

I RM. Interim.

IL. Illustris.

IDV. Indulcatio, indulgentia.

ID. Inde.

II. Integris.

IIR^o. Integri restitutio.

IVDO. Judicio.

IVDA. Judicia.

IA. Ita.

IT^o. Itaque

INL.

INL. MA. T. Illustris Magnificentia tua.

Ī 9. Interjectio vel interdictio.

IVN. Junias.

ILST. Illustris sublimitas tua.

IEA. Interea.

ID. AA. Iidem Augusti.

I. A. R. in aqueductus restitutionem.

ĪI. Jurisjurandi.

IVL. Julias.

FULANVS. Julianns.

I. C. E. Jure cautum est.

K.

K. Kalende.

K. JAN. Kalendas Januarias.

K. F. Kalendas Februarias.

K. M. Kalendas Martias.

K. AP. Kalendas Aprilis.

K. M. Kalendas Majas.

K. JVN. Kalendas Junias.

K. JVL. Kalendas Julias.

K. AG. Kalendas Augustas.

K. SEPT. Kalendas Septembris.

K. OCT. Kalendas Octobris.

K. NOV. Kalendas Novembris.

K. DEC. Kalendas Decembris.

K. Q. Kalendas Quintiles.

K. S. Kalendas Sextiles.

K. Karissime.

KK. Karissimi.

K. D. Kapite deminutus.

K. C. Kapite census.

K^o. Kardo.

KM. Kardo maximus.

KAR. Kartago.

K. C. Kartago civitas.

K. P. Kardo positus.

K. F. Kardo finalis.

K̄. Kalins.

KA. Kastras.

KMT. Kali montanus.

K. P. Kastras posuit.

K. DD. Kastras deditia.

L.

LG. Legem.

L̄T. Licet.

L̄TP7P̄O. Longi temporis praescriptio.

L. Lucius.

L. T. Lucius Titius.

L. C. Lucius Cornelius.

L. M. Lucius Murena.

X Locus.

X sc̄. Locus sacer.

L. DIV. Locus divinus.

L. DD. Locus deditus.

L. R. Locus religiosus.

L. Q. S. Loco quo supra.

LVD. Ludus.

LG. D. Legem dedit, vel Legatum dedit.

LG. Legavit.

LVD. A. P. Ludi Apollinares.

LP. Libri pens.

L. P. Locus proprius.

L. PL. Locus publicus.

L. VAL. Lucius Valerius.

L. EM. Locus emptus.

L. CESS. Locus cessitius.

L. M. D. Locus mortuo dedicatus.

L. ADQ. Locus adquisitus.

L. B. P. Locus bene possessus.

L. M. P.

L. M. P. Locus male possessus.

L. II. Locus in jure

L. I. Q. Locus juri Quiritum.

L. $\text{P} \text{P}$. ADF. Locus inter affines.

L. IMPL. Loca imperialia.

L. PB. Loca privata.

L. SA. PAL. Loca sacri palatii

L. IC. Loca incerta.

L. VAL. RF. Lucius Valerius Rufus.

L. $\text{P} \text{I}$. Loca periculosa.

M.

MO. Modo.

$\overline{\text{M}}\text{C}$. Mancipium.

$\overline{\text{M}}\text{T}$. Mortis tempore.

$\overline{\text{M}}$. Mihi.

$\overline{\text{M}}\text{M}$. Matrimonium

$\overline{\text{M}}\text{FTI}$. Manifesti furti.

M. Marcus.

M. CS. Marcus Caesar.

MAX. Maximus.

MAX. CS. Maximus Caesar.

MAX. PONT. Maximus Pontifex

M. P. TRI. POT. Maximus Pontifex Tribunitia potestatis

$\overline{\text{M}}$. Miles

MM. Milites.

M. L. Militis locus.

M. AG. Militis ager.

M^o. Modo.

MG. Magis

MAG. Magister.

MAG. MIL. Magister militia.

$\overline{\text{M}}\text{T}$. Momentum.

$\overline{\text{M}}\text{MP}$. Momentum petit.

MM. ACC. Momentum accepit.

MM. L. Momenti loco.

M. FI. Mala fide

$\overline{\text{M}}\text{FI P}$. Mala fidei possessor.

M. III . Malus homo.

MF. Maleficus.

M^o. Martius.

M. RF. Martius Rufus.

MIN. Minor.

$\overline{\text{M}}$. Men.

M^o. Mus.

Mⁱ. Mihi.

M^F. Manifestum.

M^s. Molestus.

M^P. Male positus.

MT. Mater.

MVL. Mulier.

M^AM^A. Matertera.

MUL. B. Mulieris bona, mulier bona

MVL. M. Mulier mala.

$\overline{\text{M}}\text{NF}$. Manifestum.

$\overline{\text{M}}\text{F}$. L. Manifestus locus.

$\overline{\text{M}}\text{F}$. OPP. Manifestum oppidum.

$\overline{\text{M}}\text{F}$. T . Manifestum territorium.

N.

N^o. Nisi.

NQ. Neque.

NS. Nisi si.

$\overline{\text{N}}$. Nam.

N^o. Nec.

$\overline{\text{N}}$. Non.

Ns. Noster.

NOB.

NOB. Nobis.
 NOB. P. Nobilissimus puer.
 NOP7. Non oportet.
 NĀ7. Non possunt
 NĪ. Nihil
 NVO. Nunc verò.
 NĒ7. Necessè est.
 Nc. Nunc.
 N°. Noster.
 NĪ. Nihil.
 N. Nam.
 N'N°. Nostrum.
 NĪ. Nisi
 NM. Non minus
 N. Nus.
 N Q. Namque
 N Q̄. Nusquam.
 NŪ. Non vis.
 NVV. Non vult.
 NOB. G. Nobilis genere
 NOB. G. N. Nobili genere na-
 tus.
 NOB.F.N. Nobili familia natus.
 NR. Nero.
 NC. Nero Caesar.
 N. CL. Nero Claudius.
 O.
 O. Oportet.
 OMB9. Omnibus.
 OO. Oportuit.
 Os. Os.
 OB. Obriziacum.
 OP9. Opus.
 OPP. Oppidum.
 OO. Omnino.

OE. Oportere.
 O. C. Ope consilio
 O.D. M. Opera donum manus
 P.
 P̄. Pre.
 P̄P. Propter.
 P. R. Populus Romanus.
 P̄. Pris.
 P'. Pos.
 P, pro.
 P̄. Per.
 P̄O. potest.
 PL. placuit
 PE. peregrinum.
 P̄Q. postquam.
 P̄S9. possunt.
 P̄R. Prator.
 P. RO. Populus Romanus.
 P̄RS. Praeses vel praesens.
 PR. P. Praeses Provincia.
 P. P̄V. C. Praeses Provincia vir
 clarissimus.
 P. Q. R. Populusque Romanus.
 P. KA. Parens Karissime.
 Pr. Pri.
 P̄. Prater.
 P̄V̄G. Privilegium.
 P̄S. possunt.
 P°. poterit.
 P̄F. Praefectus.
 P̄FL. Patris filius
 PFM. Pater familias.
 PP. Proposita
 P'. Post.
 P̄C. Post Consulatum
 P. C. Patres conscripti.
 K
 P. AO.

P. AO. Patris actio, principalis actio.

P. Panam.

P IC. Periculum.

PV. Provincia.

PAT. Patri ejus.

P. Publius.

P RGⁱ. Peregrinus

PC. Proconsul.

Pⁱ. C. L. Priscalex l. prisci latini.

PIC. Picano.

PIC. ANN. Picano annonario.

PIC. VRB. Picano urbicario

PV. Praefectus urbi

P. P. Praefectus Pratorio.

PF. VIG. Praefectus Vigilum.

PF. ANN. Praefectus annona.

P. CL. R. Praefectus classis Ravennatium.

P. CL. Praefectus classis.

P. AEG. Praefectus Aegypti.

P. STR. Praefectus Syriae.

P. JVD. Praefectus Judaeae.

P. GAL. Praefectus Galliarum.

P. AF. Praefectus Africae.

P. AF. P. Praefectus Africae Provinciae.

PP. AVG. Perpetuo Augusto.

P. S. T. Q. H. Praecipito sumito tibi que habeto.

Q

QA3. Quia.

QR7. Quare.

QS. Quas.

Q. Quod.

Q. Quam.

QN. Quando & quoniam.

Q. Quare.

QVAM7. Quemadmodum.

QD.. Quaedam.

Q3. Quia.

QS. Quis.

QVI. Quarevis.

Q. Q. Quaeque

Q. Qui.

QPP. Quippe.

QB9. Quibus.

Q. Que

Q. Qua

QQ. Quanquam

QIS. Quis.

Q. Quem

QS. Quasi.

Q^o. Quaestio.

Q. Querius.

Q. R. Querius Relius, vel quaeres.

QT. Quantum.

Q. T. Quotiens.

QOT. Quo tempore.

Q^oM^o. Quomodo.

Q^o. Quoque.

Q^oQ^oM^o. Quoquo modo.

QA. Qua.

QR. Quare.

Q^oPP. Quapropter.

Q. D. R. Qua de re.

Q. D. R. P. G. V. qua de re peto gravitatem vestram

Q. D. R. P. L. V. qua de re peto

peto laudabilitatem vestram

Q. Quir.

Q³N. Quenam.

Q. D. C. Qua de causa.

Q. D. C. V. Qua de causa venit.

QRO. Quero.

Q^oMG. Quo magis.

Qⁱ. Qui.

QⁱT. Quintus.

Qⁱ9 C9. Quintus Celius.

Qⁱ. M. Quintus Muræna.

Q_x R. Quam rem.

QL. Quem locum.

Q. P. T. Quam patriam.

Q. PROV. Quam Provinciam.

Q^o. P. Quo petit.

Q_x P. Quem petit.

Q_x R. Quem rogat.

Q_x ADS. Quem adserit.

Q. DIC. Quem dicit.

Q_x V. Quem vult.

R.

R. Res.

RT. Rescriptum.

RPON. Respondit.

RD. Reddi.

R. Rum.

R. Respondit

R. Romanus.

R. Rem.

RS. Responsum

RG. Recognovi.

REG. Rege.

REC. Recuperatores.

R. C. Romani cives.

R. Rex.

RP. Respublica.

R. Pⁱ. Rei privata.

RGL. Regulis.

RG. F9. Regis filius.

RG. FA. Regis filia.

R. D. Regis domus.

R. M. Regis munus.

RA. Roma.

RAV. Ravenna.

S.

S^D. Secundum.

S^C7. Sicuti.

S^N. Senatus.

S. C. Senatus consultum.

S^T. Sententia.

S^V. Sive.

S^N. Sine.

S^N. A. Senatoria Auctoritate.

S. Sunt.

S₂. Sed.

S^A. Sententia.

S^D. Sententiam dedit.

S. D. Sententiam dixit.

S. F. Satis fecit vel sacris faciundis.

S^{FT}. Satisfactum.

S^S. Sestis.

SND. Sine dubio.

S. Ser.

S^{CL}. Scilicet.

S^{NP}. Sine periculo.

SN. P. M. Sine periculo mortis

SIGN. Signum.

SS. Supra scriptus.

S^PM. Supra memoratus.

S^CS. Sanctus.

S^CA. Sancta

S^C. MM. Sancta memoria.

S^PD. Supra dictus.

SCD. Secundum.

ST. Statutum.

S^T. TP. Statutum tempus

S^T. D. Statutum diem

S^T. SS. Statutum Consulem

S^T. SN. Statutum Senatum

S. P. Q. R. Senatus populusque
Romanus.

SCL. Sacra Largitiones

SCLCM. Sacrarum Largitio-
num Comes.

S^T. P. Stadium posuit.

ST. DD. Stadium dedicavit.

T.

TR². Trans.

T^M. Tamen.

TRAC. Transactio.

TR. Ter.

TR. P. Tribunitia potestas.

TAB. Tabula.

T. Ton.

T. Tum.

TMT. Testamentum.

T. T. Testamenti.

T. T. Testamento.

Tc. Tunc.

T7. Tur.

TB. M. Tabulae memoriales

T. Tunc

T. Tanto.

T. Ter.

F. Trans.

TP. Tempus.

TP. B. Tempus bonum.

T. B. Tribunus.

TR. PL. Tribunus plebis

TBC. Tribunitia.

T. Tullius.

TIB. Tiberius.

TIB. CS. Tiberius Casar.

TIB. CL. Tiberius Claudius.

T. Tri.

T^M. Terminus.

T^M. P. Terminum posuit.

T^M. DD. Terminum dedicavit.

TIBI. Tiberii

TIBI. R. Tiberii Roma.

F. M. Terme.

F. M. DD. Terme dedicata.

T. Tem.

TB. Tibi.

TB. D. F. Tibi dulci filio

TB. D. F. M. Tibi dulci filio.

meo. AOPT. adoptivo.

TRAI. Trajanus.

V.

V. Vel.

V^VT. Velut.

V^VI. Veluti

V. Vero.

V. F. Usum fructum

VC. Usucapio.

V^B. Verba.

V^V. Velut.

V^ET. Verum etiam.

VG. Verbi gratia.
 VRB. Urbis.
 V. P. Vir perfectissimus.
 VIR. Virgo.
 VIR. V. Virgo Vestalis.
 VJ. Vestes.
 VESP. Vespasianus.
 VESP. CS. Vespasianus Caesar.
 VAL. Valerius.
 VAL. CS. Valerius Caesar.

V. MVN. Vias munivit.
 X.
 X. Existimavit.
 X^o. Existimatio.
 X. Xenodochus.
 X. Decies.
 Y.
 YMN. Hymnum.
 Z.
 ZEN. Zenobius.

En ! benevole Lector hinc in brevi quasi tabella Magnonis celeberrimi libellum depinxi, quo feliciter utere. Et hæc de SIGLIS Jurisconsultorum sufficiant.

CAPUT XIII.

De SIGLIS Medicorum.

§. I. **H**actenus SIGLAS Jurisconsultorum perlustravimus, nunc ordo etiam requirit, ut paucis etiam SIGLAS Medicorum consideremus. Hi præ omnibus aliis & SIGLIS & NOTIS in arte sua utuntur, quibus materiam vel artem significabant. Hinc & Nota & Sigla in medicorum Scholis semper occurrunt, quas à Galeno, Dioscoride & Paulo Aegineta descriptas ait Gubertus Polyhistor. cap. VII. Ut etiam aliquam cognitionem habeant Lectores, NOTAS illorum, quæ literæ non sunt, & tamen animi sensa his exprimuntur, in medium producemus. e. g.

Acetum his notis significant. †. ∇E. †^o, †, †^o,
 †. X. †^o, Ⓐ Acetum Cydoneorum Ⓐ Acetum de-
 stillatum †, †, †, † †. X^o, †, †, † Acetum ter-
 K 3 de-

destillatum . Acetum vini rubri . Aer his signis pin-

gitur   , , . Erugo . Es,

♀. Aqua . . Aqua ardens . Aqua fortis .

. . Aqua solvens . Arena . Argentum . .

Argentum vivum ♀. Ignis , . Jupiter ♃. Lamina .

Lapis . Mars ♂. Oleum . Hæc & alia quam plurima

Signa reperiuntur in Scriptis Medicorum, quæ summo studio & cura collegerunt Schröder Zwelffer. & alii Medicorum doctissimi, ad quos curiosum Lectorem remittimus, in primis autem Sommerhoffii. Lexic. Chym. ubi plura.

§. II. Vis Medicorum signis quibusdam, quorum magnus numerus & ob prolixitatem huc scribere supersedemus, progredimur ad Medicorum SIGLAS, quæ literæ quidem sunt, sed verba significantes. Quintus Serenus Sammonicus, qui Medicinam olim carmine tradidit, de hæmitritæo depellendo ita canit:

*Mortiferum magis est quod græcis ἰμπεριτρίων
Vulgatur verbis: hoc nostra dicere lingua
Non potuere ulli, puto, nec voluere parentes.
Inscribis chartæ quod dicitur Abracadabra:
Sapius & subter repetis, sed detrahe summam
Et magis atque magis desunt elementa figuris
Singula qua semper rapies & cætera figes,
Donec in angustum redigatur litera conum.*

Et hæc Sereni mens est, vocem abracadabra chartæ inscribendam, collo annectendam dietimque ordine retrogrado minuentam esse hac ratione:

ABRA-

A B R A C A D A B R A

A B R A C A D A B R

A B R A C A D A B

A B R A C A D A

A B R A C A D

A B R A C A

A B R A C

A B R A

A B R

A B

A.

Similis Medicina ad sedandum narium profluvium præscribitur à Marcello his verbis, repetendo subter diminuendis, uti refert *Robert. Kenchenius not. ad Seren. pag. 276.*

S I C Y G U M A

C Y C U M A

Y C U M A

C U M A

U M A

M A

A.

Nemo ignorat, literarum nullam esse sanandi potestatem, sed iis voces, quæcunque sint, denotari. Ita doctiss. *Ernest. Salom. Cyprian. Profess. Helmstad. pag. 17. dissert. de Siglis.*

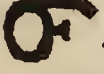

§. III. Verum quàm malè à quibusdam Medicis adhibitæ & usurpatæ fuerint hæc literæ, pluribus demonstravit *Julius Reichelt in curioso amuletorum scrutatore edit. Francof. pag. m. 165. 168. 626.* quia hæc vox juxta quosdam ex Chaldaicis vocibus composita tribus אַבְרָחָא רִיחַא דְּאֲבְרָחָא quæ significant *Patrem, Spiritum & Verbum.* Nomen verò contractum superstitiosi schedulæ inscriptum affigunt, qui febre laborant, & putant febrim hóc posse profligari. Cum autem contingat crebrò in medicina, ut febres post aliquot paroxysmos quinque vel septem evanescant; Quid mirum, si post undecim dies aut totidem

dem paroxyfmos febris evanescat, vel *Satana* astus etiam concurrat. De voce itaque ista *Abracadabra* à *Q. Sereno Sammonico* carmine aliàs descripto & ab aliis repetito, quod contra hæmitritæum faciat, videatur *Angl. doctiff. Joh. Seldenus de diis Syr. pag. n. 118.* ubi arbitratur, quod dicta vox ab *Abra-xa Deo Talismath* seu *σοιχείων* deducatur. Quid vox *Abraxas* ulterius juxta quorundam mentem denotet, pluribus cognoscere licet, ex dicto loco *Seldeni.* Videri quoque potest in locum illum commentator *Andr. Beyer. additam. pag. 207. edit. Lips. Conf. Johan. Saubert. tr. de Sacrif. veter. cap. 23. pag. 578. edit. Jenens. 1659.* De voce *Abraxas*, quid hâc indicetur, evolvi etiam meretur *Gregor. Michael. not. ad Gassarelli curiositates inauditas. pag. m. 266. edit. Hamburg. 1676.*

§. IV. Missis itaque his superstitionis SIGLIS, ad ipsas nos conferimus, quibus hodie utuntur Medici in medicina componenda. In hac autem considerandæ sunt SIGLÆ Metallorum, Mineralium, ponderum, planetarum & aliarum rerum, quas ordine recensëbimus; ita tamen, ut juxta seriem Alphabeticam primo loco Latina locemus vocabula. e. g. Si verbum *Abstrahere* usurpant Medici *Siglam* ponunt *A* superne lineâ transversâ ductâ, hoc modo *Ā*. Similiter *Acetabulum* ita *PR.* & sic porrò. Sit ergo ordo hic:

A.
Abstrahere.
Acetabulum. *PR.*
Acetum. *X.*
Acetum destillatum
Aër. *R.*
Ærugo. *H.*
Æstas
Alcohol vini. *A.*

Alembicus cucurbita vel
XP.

Alumen O. *AIA.*
Alumen catinum. *OC.*
Alumen Facum
Alumen plumosum *OP,* *.R.*
Alumen ustum *R. M,*
Amalgama. *E.* *.äää. aaa.*

Ana.

Ana. ā. āā. āā. an.

Antimonium. X. A. **F. H.**

Aqua. S. **N. V.**

Aqua fortis **F. V. P. D.**

Aqua Mercurii **M.**

Aqua pluvialis **P. R. V. P.**

Aqua Regis **R. R. R.**

Aqua vita **A. V. V. A.**

Arena. **S.**

Argentum vivum **A.**

Atramentum. A, 7, **A.**
B.

Balneum. **B. B.**

Balneum Arena. **A. B.**

Balneum Maria **M. B. B. M. B.**

Balneum Roris vel Vaporis. **BR.**
VB.

Bolus albus **B.**

Bolus Armenus **B.**

Borax. **M. N.**
C.

Calcinare **c.**

Calx viva. **CV. R. X. C.**

Capella oder auf der Capelle T.
P, O, X.

Caper **P.**

Capitellum oder helm **P.**

Caput mortuum **M.**

Cementare z.

Cera. **C. E.**

Chalybs **S. H. S. S.**

Cineres **C. E. A.**

Cineres clavellati **V. Z.**

Coagulare G. **G. H. E.**

Cornu C.

Cornu cervi. **CC.**

Cornu cervi ustum. **CCV. V.**

Corpus **C.**

Crocus. **S. S.**

Cristallus **C.**

Cuprum V.
D.

D e a. durch einander.

Destillare. **M. M. S. d. d.**

Digerere. **DG. D.**
F.

Ferrum. **F. L.**

Fiat. **F, f.**

Filtrare **F.**

Filtrum **F.**

Fixare **V.**
L

Flores aris **Ze. Z**

Flores Benzoin. **B**

Frigidum **Ki. G.**

Gradare Mu. Mar: T.

Gradus **J.**

Gutta. G. gutt.

Gummi **g. I.**

Ignis Balnei **B.**

Ignis circularis **Δc. ER.**

Ignis fortis **Δ.**

Ignis lentus **Δ.**

Jupiter. **4. M₃ R. L.**

Lapis Armenus **R.**

Lapis Calcarinus seu calcis **F.**

Lapis Chrystallin. **Q. CHE.**

Lapis Lazuli **L.**

Lapis pumex **L.**

Lapis Tutia **F.**

Lazura **L.**

Lutare **N.N. N.**

Lutum Sapientia **F. LN. M.**

M. e. a. Mit ein ander.

Magnesia **M.**

Manipulus, **Mj.**

Manipulus semis **M₃.**

Marca-sita **M.**

Massa pilularum **M.**

Materia **ââ. maa.**

Mel. **M. H.**

Mensis. **Σ M N**

Mercurius Jovis **H.**

Mercurius Saturni **M.**

Mercurius sublimatus **SS.**

Mercurius vite **IV.**

Minium **WV.**

Misce. **M. M.**

Mixtura simplex **M. S. M.**

Mortificatus **4M.**

Multiplicare. **Mu. N.**

Nitrum **N.**

Nix. **O.**

Nuces Moscha. **nM O.**

Obuli quatuor **F. T.**

Obuli quinque **E. L.**

Obulus dimidius **3. V.**

Obulus unus **X. P.**

Preparare **PP H. PP. PP.**

p. P. PP

pugillus. **pi.**

pugillus semis **ps₃.**

Pulvis

Pulvis P .

Pulverisare P .

Patrifacere. ES. Q .

Quantum placet. q. pl. q. p.

Quantum satis. q. f.

Quantum vis, q. v.

Quinta Essentia. qee. QE. VE .

Quinta Essentia vini QV .

R.

Receptum. R.

Reverberare. R.

Rustgelb. X .

S.

Sal Alkali *TAR

Sal commune S

Sal Gemma G .

Sal vini essentielle VE .

EV .

Sal volatile OV .

Saturnus S . S.

Scorpio M . MV

Scrupuli quinque X . C.

Scrupulus D . F.

Scrupulus semis E .

Secundum artem SA. f. a.

Septimana Σ

Sextarius ff.

Siccare D.

Solvere. E SIESSB

Solutio P.

Spiritus. S. sp. S .

Spiritus per ascensum S .

Spiritus per descensum S .

Spiritus Mercurii M .

Spiritus Tartari S .

Spiritus Tartari volatilis TV .

Spiritus Vini V .

Spiritus Vini Acoholisatus VA

Spiritus Vini Rectificatus VR .

Spiritus vini Tartarisatus VT .

Stratum super stratum SSS .

sst. sst. f. f. st.

Succinum B.

Succinum album, BS. SVA .

SV. A.

Succinum Citrinum. S. C. SV. C.

Sulphur Tartari, Ra. QR .

T.

Tartarus EHR .

L 2

Terra

Terra

Terra Lemnia LL

Terra Sigillata Terra Tartari foliata Terra Virginea

Tignum. T.

Tinctura Tingere Tumor

V.

V. e. a. Unter ein ander

Venus

Vinum V.

Vinum adustum Vinum album Vinum Circulatum Vinum Coctum Vinum Correctum Vinum Emeticum Vinum hippocraticum Vinum laxativum Vinum Medicatum Vinum mortuum Vinum Rubrum Vinum Sublimatum Virgo Vitellum ovi

Vivum. V.

Uncia Uncia Semis Urina

Z.

Zingiber

Ex his paucis videre licet, quam frequens Medicis sit SIGLA-
 RUM usus, quæ quidem mixtæ sunt interdum, partim ex pu-
 ris literis, partim ex signis & literis constantes, ut ex figuris
 adpictis facillima opera conjecturari potest.

CAPUT XIV.

De SIGLIS MAGICIS.

§. I. Cur post SIGLAS Medicorum SIGLAS MAGICAS collocaverimus, aliquis objiceret? Verum non vitio nobis vertet, si *Plinii* verba *lib. 3. c. 1.* loco responsionis adducamus, ita dicentis: Notum est, primum in Medicina *Magiam* ac specie salutari irrepfisse, velut altiore sanctioreque, quam Medicinam. Per *Magiam* autem hoc loco intelligimus artem illam Diabolicam, qua homines astu Diaboli fraudantur. Hi qui artem hanc exercebant *Magi* seu *Venefici* vocabantur, qui in arte sua characteribus & literis ad depellendos morbos utebantur, quas nemo facile intelligere poterat. His enim proprii characteres erant, quos in incantationibus usurpabant, iis tetram & horribilem scientiam occultantes. *Johannes Wierus de prestig. dæm. lib. 2. c. 7.* de his ita scribit: Malefici hi, qui se honestiori nomine *Magorum* appellari malunt, multa miracula fraudulentè ostentantes, plerumque Goeticis incantamentis, conjurationibus ineptis, illicitis imprecationibus, gentilitiis sacrificiis, mentione divinorum nominum, recitatione verborum sacrorum aut barbarorum, sive adhibito quocunque murmure: nonnunquam plantis, animalibus eorumque partibus: Interdum etiam certis suffumigiis, luminibus, collyriis seu alligationibus & suspensionibus: insuper metallis aut arte fabrefactis corporibus, simulacris, imagunculis, annulis, sigillis, characteribus hoc vel illo modo usurpatis, quibus admirandas rebus imprimi vires commentantur. Idem *lib. v. c. 9. & 10.* quasdam magorum barbaras voces & characteres nominat, quibus hodiè venefici utuntur.

§. II. Quam despectæ autem fuerint literæ, quas diabolus aliquando ipse docuit, testatur *Joan. Rudolph. Camerarius syllog. memorab. cent. 8. particula 44.* Magos, dicit, propterea suas nugas peregrino idiomate vel obscura notâ tradere, quo majorem confidentiam iis concilient. Sæpe enim ignota, suspecta &

mixobarbara, monstrosa & horrifona sunt, uti patet in his quæ attulit *Reichelt. in tract. de amulet. hax, pax adimax*, ut aliquis certo credat, quod rapax iste Erebi Nycticorax suos clientes ea docuerit. Ab his Christianum sibi cavere oportere, multis verbis ostendit citatus *Julius Reicheltus in curioso amuletorum scrutatore pagg. m. 581. 582. seqq.* Et tamen multi inter Christianos reperiuntur, qui in morbis à Deo immixtis ad amuleta literis & *Siglis* inscripta currant & auxilium quærant, quod à nullo alio nisi à Deo impetrandum, quem ardentibus precibus flagitare deberent; & hac in re *Gnosticos* sectantur, qui certis characteribus usi in amuletis, quorum copiam nobis exhibet *Athanas. Kircher. in Oedip. Ægyp. fol. m. 461. seq.*

§. III. Hinc mos non solum apud Hebræos, Græcos, Arabes, Latinos, imo & Christianos invaluit, ut *SIGLAS* magicas in morbis usurparent. Et licet multi Medicorum hoc approbent, falsam tamen illorum opinionem esse, multis argumentis firmissimis demonstravit citatus *Reicheltus l. c. p. 574.* Ita ab Imperatoribus Christianis suspecta & rejecta sunt illa *Diaboli Alphabeta*. Prodeat *Constantinus*, qui Edictum hoc promulgavit: *Si quis remedia quartana vel alterius doloris collo gestaret, ut veneficus capitis reus interiret.* Hunc secuti alii *Anton. Caracall. Æl. Spart. vid. Reichelt. pag. m. 29.* qui ex Jure multa quoque adfert testimonia. Et quamvis *Cornel. Agrippa l. 1. de occult. Philos. cap. LXXIV.* defendere conetur, literas Hebraicas majorem vim habere; attamen nugæ tantum sunt, quæ manibus explodendæ potius, quam recipiendæ. Interim tamen olim, ut & hodie hoc sibi persuasum habent homines, magnam vim inesse *SIGLIS* magicis, quibus olim *Idola* ornarunt, & hodie in amuletis conspiciuntur.

§. IV. Quod ad *Idola* attinet, apparet hoc ex *literis Ephesia*, quæ *μαγανδύματα* incantamenta erant, quæ expiabant loca infesta & morbos abigebant vel dæmones adjurabant. Dicuntur *Ephesia*, quia *Diana Ephesia* simulacro insculptæ: ita *Clemens Alexandrin. lib. 1. Strom.* Et *Plutarch. in Symp.* earum his verbis meminit: *Super obsessos à Demonibus Magi Ephesia grammata recitare & nominare jubebant.* Etymon assignat *Eustathius* his verbis: *Ephesia literæ incantationes sunt, per quas aliqui ex magis*

gnis periculis servati sunt & victorias reportarunt. Erant autem quadam voces in corona, Zona & pedibus Dea Ephesia Diane enigmatica, unde & iis, qui parum diserte loquuntur, dicuntur Ephesia litera. Hinc Suidas in hac voce T. I. p. 1106. edit. Genev. 1619. refert, quod Milesius nihil potuerit in conflictu, eò, quod in talo characteres haberet. vid. Athanas. Kircher. Oedip. Egypt. fol. m. 470. Tom. II.

§. V. Erant autem sequentes Α'ου, Κα'ου, αιξ, δαμναμυδς, αισιον, quod quidam Doctus Cascarum vocum collectori ad literas reponebat; Idem hic referres

Rebare, te fari scio, fabare nescio;

Sensus tamen est Græcarum vocum: Tenebra, lumen, ipse sol verum. vid. Erasmi. chil. 2. Adag. cent. 8. n. 49. Clem. Alex. lib. 5. Strom. pag. 568. Athanas. Kircher. Tom. 2. fol. 470. Ex hoc quoque penu processerunt nomina barbara, quibus Branchus Vates Milesios à fame expiassè fertur, ille enim multitudinem ramis lauri aspergens hymnum dicendo præivit hoc modo: Cantetis pueri heus, heca ergon atque heca ergon. Ita autem exclamavit populus, Bedy, Zaps, Chton, plectrum, Sphynx, Cnackzbi, Chrypotes, Phlegmo, Drops. Et Bedy quidem, teste Clemente aquam, Zaps mare, Chton terram, Plectrum Solem, Sphynx ætherem mundi compagem, Cnackzby lacteum nutrimentum, Drops denique verbum efficax significat. Ad Ephesias literas igitur omnia portentosa nomina à Magis prolata revocari possunt, quæ uti in tenebris nata, & in tenebris prolata, ita tanquam lucè indigna in tenebris æternum sepulta relinquimus.

§. VI. Interim tamen dolendum, quod gens Hebræa eò prolapsa, ut etiam SIGLIS MAGICIS in morbis usa fuerit. Nam in morbo oculorum quem שברירין vocant i. e. fatuitates oculorum, cæcitates, hoc adhibebant amuletum, de quo Avotha Zarah: Ne bibat quisquam aquam tempore nocturno: Si bibat, sanguis ejus super caput ejus propter periculum. Quale periculum? סכנת שברירי periculum cæcitatis. Quod si fitiat & bibat, quæ est curatio ejus. i. e.

שברירי
ברירי
רירי
ירי
רי
י

Dicebantur scil. verba quædam magica, & vox hæc magice scripta adpendebatur de collo, quod, ut hæc vox singulis diebus minuitur litera una, donec tandem in nihilum redeat, sic quoque morbus cæcitatæ. Dicitur enim in cit. lib. שברירי princeps sive præfectus cæcitatæ, angelus scotomatis. De Eleazero Hebræo naribus obsessi anulum coram *Vespasiano* applicare & dæmonem extrahere solito narrat *Joseph. l. 8. Antiq. Judaic.*

§. VII. Apud Græcos SIGLAS quoque MAGICAS frequentes fuisse testatur nummus, qui ut Phylacterium in improbum usum facile à superstitionis assumptus. Commune in Magorum Scholis usitatum signum, ut illud salutis symbolum male adhiberint. Græci enim salutis nomen, ὕγιαν inscriptum, amuleti loco gestarunt hoc modo:

Ut scil. singulæ literæ Y. r. E. I. A. singulis angulis scriberentur, quibus omnia bona eventura sibi sperabant. Ita *Polydorus Virgilius* memorat, M. Servilium Novianum adversus oculorum morbos gestare consuevisse amuletum, duabus literis Græcis signatum α & ς. Alii α & π.

§. VIII.

§. VIII. Nec negari poterit, quod veteres SIGLAS MAGICAS annulis inculpi curarint, quo pertinet illud medicamentum descriptum à *Marcello. cap. 29.* in coli dolore observatum & laminæ aureæ inscriptum hisce literis:

L* MORIA
L* MORIA
L* MORIA

Verum Lugenda MORIA i. e. *μωρία* sive stultitia, quam merito mundi stultitiæ inferere poterat. Ad superstitiosum quoque anulum revocare possumus priscum illum, in cuius Jaspide hos characteres inculptos vidit *Pignorius*, itidem ignotos nulliusve significationis, ut ipse notavit ad oram *Marcelli Empirici*, teste *Liceto de annulis libr. quem habet Johan. Rhodius*,

F V A V S
T N T O R D F
N E A T I D F D.

Hæ literæ sanè magicæ astutia Diaboli inventæ sunt, quarum subsidio multa millia hominum ad infernum traxit. Dolemus sane statum Christianorum hodiernorum, qui adhuc SIGLIS MAGICIS dediti, & seposito auxilio Dei, ad illas confugiunt, uti experientia quotidiana docet.

CAPUT XV.

De SIGLIS PHILOSOPHICIS & quidem Arithmeticis.

§. I. **H**actenus occupati fuimus in eruendis SIGLIS Medicorum; nunc tempus & ordo postulat, ut etiam quædam de *Philosophorum* SIGLIS in medium proferamus. Cum itaque non ultima scientia in Philosophia Arithmetica sit, operæ pretium esse duximus, numeros per SIGLAS ostendere, quæ *Hebrais, Græcis & Romanis* usitatae fuerunt. Sine harum noti-

tia nemo paginas apud Hebræos & Græcos vix evolvere poterit. Hinc facile quivis conjecturare potest, quam utilis sit hæc notitia, præsertim si paginæ literis Hebraicis vel Græcis loco numerorum signatæ reperiantur. Imò sepositis his omnibus nemo capita Hebræorum Bibliorum evolvere conabitur, ni memoriæ firmiter imprimat numerorum significationem per literas denotatam. Ut igitur subsidio simus studiosæ Juventuti, laborem hunc suscepimus, & speramus hunc magno usui futurum.

§. II. Me non latet, Arithmeticos quoque manum adhibuisse supputationibus, quod fiebat aut apertis & porrectis, aut constrictis & complicatis digitis. Olim enim veteres numerabant per nodos, articulos, digitos manuum, & in manu læva numerabant usque ad nonaginta novem. Sed cum ad centenarium numerum pervenerunt, tunc ad manum dextram perveniebant & illa numerum centesimum repræsentabat. Hinc *Plautus* in milite glorioso:

Dextera digitis rationem computat feriens femur

Dexterum;

Et Juvenal. lib. 4. Satyr. 10. vers. 248, 249. ubi de Nestore:

Felix nimirum qui tot per secula mortem

Distulit, atque suos jam dextra computat annos

i. e. pervenit ad ætatem gravem & provecctam, & jam agit annum centenarium. Quia læva usque ad centum exclusive numerabant, sicut, cum ad secundum centenarium pervenerant, iterum ad lævam & sinistram regrediebantur.

§. III. Rursus quia à læva ad dextram transibant, cum absolutus numerus erat nonagenarius & novenarius, ut centesimus notaretur. Sed absoluto numero *CLIIIIIX.* ad lævam revertiebantur, ut ducentesimum numerum repræsentarent. Cum autem centesimum vellent significare, à læva ad dextram transibant & dextra computare incipiebant. *Jam dextra computat annos* i. e. jam centesimum annum agit & supergreditur. Ut igitur probemus hæc, quæ dicta fuerunt, testimoniis quibusdam, audiamus *Hieronymum contra Jovinianum l. 1.* ubi parabolam de femine fructus uberrimos producente, modo triginta, modo sexaginta, modo centum his verbis explicat, & torquet ad nuptas, viduas & virgines. *Centesimus sexagesimus &*

trigesimus fructus, quanquam de una terra & uno semine nascantur; tamen multum differunt numero. Triginta referuntur ad nuptias, nam & ipsa digitorum conjunctio, quasi molli osculo se complectens, ac fœderans, maritum pingit & conjugem. Sexaginta verò ad viduas, eo quod in angustia & tribulatione sunt posita. Unde & superiore digito deprimuntur, quantoque major est difficultas experta quondam voluptatis illecebras abstinere, tanto majus & premium. Porro centesimus numerus de sinistra transfertur ad dextram, & iisdem quidem digitis.

§. IV. Huic possumus addere *P. Chrysologum*, qui quoque alludit morem istum per digitos computandi & centesimum numerum per dextram designandi. Sic enim ille de ove centesima amissa *Serm. 108.* differit. Namque amissio unius totum dissipaverat centenarium numerum, & totum de dextera redegerat ad sinistram, ut dispendio unius, & sinistra clauderet omnes & dextera nihil haberet. Eundem morem innuit *Sidon. Apollin. lib. 9. epig. 9.* ita *Cassian. Collat. lib. 24. c. 25.* Cum verò ad ducentesimum numerando pervenissent, iterum ad sinistram redibant. Nam sinistra ducenta numerasse veteres credibile est. Trecenta iterum dextera. Hinc statua *Jani Gemini*, seu *Solis à Numa Pompilio* dicata, quæ situ manuum & digitorum, trecenta sexaginta quinque notabat, quod anni dierum 365 numerum indicabat. De ea *Plin. lib. 34. c. 7. Macrob. lib. 1. c. 9.* Hunc morem ferè apud omnes gentes obtinuisse constat. De Latinis constat ex supra allatis. Inter Græcos notant *Dio in Marco, Palladas apud Stobæum.* Licet itaque hic mos antiquissimus, attamen nulla apud *Hebraeos* occurrunt exempla, & certum, illos computandi ratione per literas usos. de quibus in sequentibus.

§. V. Modum porrò computandi per digitos ita perficiebant. Quartus digitus complicatus senarium numerum demonstravit *Macrob. Saturnal. VII. c. 13.* Indicis extremus articulus medium pollicem tangens X. notat. Indicis & pollicis extremi unguis mutuo complexu juncti xxx. Interiora pollicis exteriori dorso Indicis imposita xl. Exactius hæc persequuntur *Calius Rhodigin. Lecton. antiquar. lib. 23. c. 12. 7. B. Porta lib. 1. c. 11.* Adde *D. Augustin. de C. D. lib. 18. c. 53.* Hinc

Plinius Jun. lib. 2. ep. 20. de M. Regulo: Agitas digitos, computat nihil. Ovid. lib. 3. Fast.

----- *digiti per quos numerare solemus.*

Senec. epist. 88. Numerare me docet Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos. confer. Jan. Gruter. animadvers. in Senec. epist. pag. m. 670. edit. 1595. Thesprio servus apud Plautum quærenti Epidico conservo quot minis adolescentulam emisset herus? respondet Tor. Nimirum compositis digitis quadragenarium numerum indicavit. Patet id ex alterius servi verbis, qui impensum pretium indignatione admiratus exclamavit: QVADRAGINTA MINIS! Plant. in Epid. Act. 1. sc. 1. v. 50. Idem in Milite Act. 2. sc. 2. v. 49. Verum hæc in antecessum dicta funto.

§. VI. Regredimur ad SIGLAS nostras Arithmeticas, quæ literæ erant, & tamen certus per has designabatur numerus. Constat & extra omnem dubitationis aleam positum, quod Hebræi per literas Alphabeticas numerarint. Observandum autem quod in tres ordines seu gradus numeros distinguant, in monades, decades, & hecatontades seu centenarios. Primus Ordo ab א usque ו inclusive habet numeralem potestatem monadicam hoc modo:

	Secundus à י usque ו denariam habet h. m.	Tertius à פ ad finem, additis literis quin- que finalibus. h. m.
א. unum	י. Decem.	פ. Centum
ב. duo	כ. Viginti.	ק. Ducenta
ג. Tria	ל. Triginta.	ר. trecenta
ד. quatuor	מ. Quadraginta.	ש. Quadringenta
ה. quinque	נ. Quinquaginta.	ת. Sexcenta
ו. Sex.	ס. Sexaginta.	י. Septingenta
ז. Septem	ע. Septuaginta.	יא. Octingenta
ח. Octo	פ. Octoginta.	יב. Nongenta.
ט. Novem	צ. Nonaginta.	

Numerus millenarius exprimitur per ׁ duobus punctis superne

notatum, quanquam etiam integra voce לר"מ scribunt: cui in plurali tot numerales literas præmittunt, quot millia indicare volunt. verbi gratia

מ"מ mille ב"ב duo millia ג"ג tria millia ד"ד quatuor millia ה"ה quinque millia ו"ו sex millia ז"ז septem millia ח"ח octo millia ט"ט Novem millia, & sic deinceps. Verum hoc loco etiam monendum, quod post ת quæ litera efficit 400. ut vidimus in ordine tertio, non semper literas illas finales appositas habeant, sed compositos numeros usurpent Hebræi sic: תק. 500. תר. 600. תש. 700. תת. 800. תתק. 900.

§. VII. Intermedios numeros inter 10 & 20, inter 20 & 30. &c. nempe 11. 12. 13. &c. 21, 22, 23. ex aliorum compositione faciunt, ita tamen, ut si litera numeralis sit una virgula illi unica imponatur; si plures semper duæ. Ita calculum album adjicere non possumus doctissimo Schotto, qui in *Techn. curios.* pag. 924. asserit, quod duæ virgulæ apponi debeant. SIGLÆ itaque numerales ita formantur. א' undecim ב' duodecim ג' tredecim ד' quatuordecim. Jam scribendus esset numerus ה' qui quindecim significaret; verum quia istæ literæ Sanctum Dei nomen constituunt, loco numeri hujus ponunt Judæi has literas טו. Si vero à numero vigesimo numerare volunt, ita scribunt, ut duabus virgulis superne literas figent. ut א"כ viginti unum ב"ב viginti duo; ita etiam א"ל triginta unum ב"ל triginta duo. מ"ה quadraginta unum. נ"א Quinquaginta unum ס"א. Sexaginta unum. Ut igitur facillima opera numeros cognoscamus, quos per SIGLAS exprimunt, hîc demonstrabimus.

י' Decem.
 א' Undecim.
 ב' Duodecim.
 ג' tredecim.
 ד' quatuordecim.
 טו quindecim.
 יו Sedecim.
 יז Septendecim
 ח' Octodecim.
 ט' Novendecim.

כ' Viginti
 כ"א Viginti unum
 כ"ב Viginti duo
 כ"ג Viginti tria
 כ"ד Viginti quatuor
 כ"ה Viginti quinque
 כ"ו Viginti sex
 כ"ז Viginti septem
 כ"ח. Viginti octo
 כ"ט Viginti novem

Et sic deinceps de aliis. In numerandis Epochis majoribus omninò millenarium omittunt, substitutâ ejus vice singulari N O T A. Sic cum à mundo condito annum 1216. numerant, scribunt ita: שנת ד'י"ו לפ"ק hoc est

216. ad supputationem minorem, (quia major numerus non est expressus.) Videatur Capnio lib. 3. Cab. p. 750. seq. Buxtorf. clav. Masor. c. 1. in Thesaur. Gramm. l. 1. c. 1.

§. VIII. Hebræos imitati sunt Arabes, qui etiam per literas Alphabeticas numerarunt, inter quas literæ primi ordinis ix. unitates exprimunt. ix sequentes denarios, reliquæ centenarios ultima ع millenarium; cæteros additione suppleant Arabes, uti Hebræi. Quod autem Arabes figuris literarum in numeris usi fuerint, testatur Johannes Kirstenius in Grammatica sua Arabica fol. 27. ubi de literis & potestate literarum ita disserit. Utebantur olim figuris literarum etiam pro figuris numerorum, & hunc morem adhuc hodie retinent. Modus autem hic est:

ا unum.	ي decem	كـ Vigiñti
ب duo.	يا undecim	كا vigiñti unum
ج tria.	يب duodecim	كب vigiñti duo
د quatuor.	يج tredecim	كج vigiñti tria
ع quinque	يد quatuordecim	كد vigiñti quatuor
و Sex	يه quindecim	كه vigiñti quinque
ز Septem	يو sedecim	كو vigiñti sex
ح octo	يز septendecim	كر vigiñti septem
ط novem	حـ Octodecim	كح vigiñti octo
	يط Novendecim	كط vigiñti novem.

Ita ل 30. ج 40. و 50. س 60. ع 70. ف 80. ص 90. ق 100
 ر 200. ش 3000. ت 400. Literæ fortes autem denotant nu-
 meros sequentes ث 500. خ 600. ذ 700. ض 800 ظ 900 غ
 1000. Si itaque ponere velles numerum 130 ita scriberes:
 قل 1100. عش 1613. غغج 3000 &c.

§. IX. Græci similiter literis ad notandum numeros utun-
 tur: idque modo triplici. Primo singulæ literæ, seu SIGLÆ
 in ordine loci sui numerum exprimunt, ut α . unum β . duo &c.
 usque ad ω . 24. Sic Homeri Ilias & Odyss. numeratæ, ut
 Iliad. α . Iliad. β . Iliad. γ . Iliad. Δ . Iliad. E. Iliad. Z. Iliad. H.
 Iliad. Θ & ita porro usque ad Iliad. ω . Secundo literæ in tres
 clas-

classēs dividuntur : prima continet *numeros monadicos* ab $\acute{\alpha}$, prima unitate ad $\acute{\iota}$ exclusivè: Nota enim $\acute{\varsigma}$ pro senario usurpatur: Altera *denarios* à litera $\acute{\iota}$ i. e. 10. usque ad $\acute{\epsilon}$ item exclusivè, & signo $\acute{\varsigma}$ interposito, quod 90. denotat: Tertia *Centenarios* à $\acute{\epsilon}$ i. e. 100. usque ad $\acute{\omega}$ quod 800. Tum hæc nota $\acute{\pi}$ vel ut aliis placet, $\acute{\pi}$ pro 900. additur. Postea literis *millenariis* scribunt, dejecto solum accentu ad imum in sinistra parte. v. g. $\acute{\alpha}$, 1000. β , 2000. γ , 3000. Hæc verò tantum ad litteras minuscucas. Majuscularum alia est ratio: quarum sex in usus simplices: 1 *nota unitatis*, Π , *quinarum*, Δ *denarii* H *centenarii* χ . *millenarii*. M . *decies millenarii*. Hæc, excepto 1, ventre inclusæ quinquies numerum augment, ut Δ denarium numerum indicat, sed $\overline{\Delta}$ valet 50. $\overline{\text{H}}$ 500.

§. X. In præcedentibus mentionem fecimus numerorum Græcorum juxta literas Alphabeticas, simulque ostendimus ordines, quo ordine sint locandæ literæ; ubi tamen monendum, quod prima classis nonaria octo primas complectatur & sexto loco hanc notam $\acute{\varsigma}$ peregrinam admisceat, ut enneas compleatur. Hæc classis est unitatum. Secunda est denariorum, & continet octo literas sequentes & ultimo loco hanc peregrinam notam χ adjungit. Tertia classis est centenariorum & complectitur octo literas Alphabeti sequentes & ultimo loco peregrina additur nota D vel D . Literæ sic distributæ tres primos limites faciunt, cujus exemplum extat *Apocal. XIII. Qui mente præditus est, computet numerum bestia*, numerus enim hominis est $\chi\xi\varsigma$ hoc est 666. Et D. *Lutherus* sexcentos sexaginta sex annos intelligit, & addit Papatum mundanum tamdiu stare. *Irenæus lib. 5.* non longe à fine putat vocem Græcam $\lambda\text{ATEINOS}$ esse, cujus numerales hunc numerum conficiunt.

λ .	30.
α .	1.
$\bar{\iota}$.	300
ϵ .	5.
ι .	10.
ν .	50
\bar{o} .	70
σ .	200

Aliis est

ε	5	}		I	10	}		
κ	20			τ	300			
κ	20			ω	1			
λ	30		294	λ	30			371
η	8			ι	10			
σ	200			κ	20			
ι	10			ω	1			
ω	1							

Summa 666.

Jani simulachrum de quo ante, apud Veteres ita effingebatur olim, ut in dextra quidem manu τ. in sinistra vero ξε literas præferret, quæ Græcis CCCLXV. notant

τ	300
ξ	60
ε	5

365.

§. XI. Quemadmodum autem notæ numerorum Latinorum omnes millenariæ fiunt, si vel linea prostrata supra caput addita erat vel si M. literæ præpositum haberent: Ita apud Græcos moris est, ut literis lineola instar acuti addatur, & tunc omnes millenarium numerum efficiunt ut

α β γ δ ε ς ζ η θ
 , , , , , , , , ,

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000. Secunda classis est denariorum millenariorum, litera hac addita \hookrightarrow . ut:

I. κ. λ. μ. ν. ξ. ο. π \hookrightarrow
 , , , , , , , , ,

Tertia classis est centenum millenariorum hoc modo:

ρ. σ. τ. υ. φ. χ. ψ. ω. λ:
 , , , , , , , , ,

Et toties centena millia significant, quoties centum designant, uti Suidas de Augusto populum Romanum recensente exemplum recenset.

§. XII. *Herodianus* Grammaticus Græcus alias sex notas habet numerorum Græcis usitatas, quæ à literis initialibus fere
 fu-

sumuntur: quæ omnes quales suæ syzigæ notæ, idque bis in sua classe nonaria ad dextram adduntur, & cum Latinis notis commune habent. Ac prima quidem nota unitatis hæc est I: quæ quater repetitur, idque bis, ut apud Latinos. I. II. III. IIII. Deinde secunda nota sequitur quinarium π. quæ quinque significat, quia est litera initialis πέντε. Huic quater additur ad dextram latus prima nota hoc modo: π. πI. πII. πIII. πIIII. Tertia nota est Δ. litera initialis vocis δέκα, quæ decem significat: cui rursus prima ad dextram additur: Δ. ΔII. ΔIII. ΔIIII. Δπ. ΔπI. ΔπII. ΔπIII. ΔπIIII. Sic viginti notantur ΔΔ. triginta ΔΔΔ. quadraginta ΔΔΔΔ. Quinquaginta vero notantur ΔΔπ. Quinquaginta quinque ΔΔπI. Sexaginta ΔΔπII. Septuaginta ΔΔπIII. Quarta nota est Centenarii ἑκατόν η. Quinta nota millenaris χίλια. Sexta & ultima est decies millenarii M: quippe vocis μυριάδες litera initialis. Sic autem collocantur centenarii. H. HH. HHH. HHHH. Η. ΗH. ΗΗ. ΗΗΗ. ΗΗΗΗ. Chiliadici hoc modo: x. xx. xxx. xxxx. x̄. x̄x. x̄x̄. x̄x̄x. Myriadici sic ponuntur. M. MM. MMM. MMMM. M̄. M̄M. M̄M̄. M̄M̄M. M̄M̄M̄.

§. XIII. Ut igitur hæc, quæ diximus, clariora & magis perspicua faciamus, brevi quasi compendio demonstrabimus Latinorum, Græcorum & Hebræorum numerandi rationem. Quod attinet ad Latinos, septem tantum reperiuntur notæ seu Siglæ ab unitate ad millenarium, ut sunt I. V. X. C. L. D. M. Harum primæ quidem duæ copulatæ seu conjunctæ I & V. unitatibus feruiunt in primo limite seu classe nonaria. Sequentes verò duæ X & L. denariis in secundo limite seu classe nonaria tribuuntur. Cæteræ autem numerum centenarium & Millenarium significant. Prima numeri nota I. quater tantum in eadem unitatum regione usitatim iteratur hoc modo. I. II. III. IIII. & quinto loco mutatur ita V. hic augetur hoc modo: VI. VII. VIII. VIII. Denarius numerus est ex duobus V compositus, X. & x. Hæc SIGLA seu Nota in ordine decadico quater iteratur: idque bis tum ante, tum post σύζυγον hoc modo: x. xx. xxx. xxxx. L. LX. LXX. LXXX. LXXXx. ut classis denariorum sit plena. L. quarta est nota quinquagenarii. C. Centenarii. Iteratur iterum qua-

ter tum ante tum post suam $\sigma\upsilon\zeta\upsilon\gamma\omicron\nu$. C. CC. CCC. CCCC. D. DC. DCC. DCCC. DCCCC. D. vel I σ sexta numeri nota est *quingen-*
tenarii. M. septima & ultima *millenarii* nota est. Eadem etiam
reperitur ∞ . vel $\text{C}\infty$. uti paulo ante ostensum. Et hæc bis,
ter, quater repetitur. uti ex præcedentibus elucet. Ex his no-
tis prima *unitatis* & tertia *denarii* & quinta *centenarii*, ut aliis
notis præpositæ sinistrorsum easdem suo valore spoliant: ita dex-
trorsum additæ easdem augment. ut IV. quatuor. VI. sex. IX. no-
vem. & prima geminata IIX. *octo*. XI. undecim. XL. quadragin-
ta. LX. sexaginta. XC. nonaginta. CX. centum & decem. CD.
Quadringenta. DC. sexcenta significat. Si his numerorum no-
tis Latinis lineola, supra caput prostrata addita fuerit, omnes
millenariæ fiunt, ut $\overline{\text{P}}\text{rob. Grammatic.}$ testatur, ut $\overline{\text{I}}$. mille. $\overline{\text{V}}$.
quinque millia. $\overline{\text{X}}$. *decem millia*. $\overline{\text{C}}$. centum millia. $\overline{\text{D}}$. *Quingenta*
millia. $\overline{\text{M}}$. mille millia notat.

§. XIV. Porro SIGLAS Latinorum recensibimus, qui juxta
Literas Alphabeti majores numeros exprimebant, has non ita
vulgares omnibus huc notabimus:

A. 500.

B. 300.

C. 100.

D. 500.

E. 250.

F. 40.

G. 400.

H. 200.

I. I.

K. 51.

L. 50.

M. 1000.

N. 90.

O. 11.

P. 400.

Q. 500.

R. 80.

S. 70.

 $\overline{\text{A}}$ *quinque millia.* $\overline{\text{B}}$ *Tria millia.* $\overline{\text{C}}$ *Centum millia.* $\overline{\text{D}}$ *Quingenta millia.* $\overline{\text{E}}$ *Ducent. quinquag. mill.* $\overline{\text{F}}$ *Quadr. millia* $\overline{\text{G}}$ *Quadringent. millia.* $\overline{\text{H}}$ *Ducent. millia.* $\overline{\text{I}}$ *Mille.* $\overline{\text{K}}$ *cent. quinquag. unum mill.* $\overline{\text{L}}$ *Quinquag. mill.* $\overline{\text{M}}$ *Mille Mill.* $\overline{\text{N}}$ *Nonag. mill.* $\overline{\text{O}}$ *Undecim millia.* $\overline{\text{P}}$ *Quadr. mill.* $\overline{\text{Q}}$ *Quingent. mill.* $\overline{\text{R}}$ *Octuag. millia* $\overline{\text{S}}$ *Septuag. mill.*

T. 160.

V. 5.

X. 10.

Y. 150.

Z. 2000.

 \bar{T} . Cent. Sexag. mill. \bar{V} . quinque millia. \bar{X} . decem mill. \bar{Y} . Cent. quinquag. mill. \bar{Z} . bis millies mille.

Hæc de Numeris Latinorum. Restat nunc pauca de Algebrae SIGLIS proferre, quæ etiam ad Arithmeticam pertineat.

§. XV. Ad nomen *Algebra* quod attinet, illud Arabicum videtur, à quibus ad nos pervenit. Et sicuti الجبر *Algebram* & الكسر *seu fractiones* ab Arabibus habemus, sic etiam integram numerandi rationem, & figuras & nomina ab illis nos etiam hausisse non poterit quisquam diffiteri. vid. cl. *Steph. de Moyen. in miscell. pag. m. 789*. In hac etiam SIGLAS singulares offendimus, quarum cognitio peti potest ex *Johan. Micrælii Lexic. Philosoph. pag. 724*. E. g. Zzz dicitur Zensi Zenzensus i. e. Triquadratus ex radice octies multiplicata. CT seu CL. quasi Cubus lateris dicitur Cubus, & oritur ex tribus radicibus continuo inter se multiplicatis. si enim radix est 2. tum cubus est 8. &c.

CAPUT XVI.

De SIGLIS & Notis Zifrarum. der Zahlen.

§. I. Alius itidem modus numerandi & Veteribus & nostris temporibus usitatissimus est, numerare vel scribere per *Zifras*, nos vocamus *Zahlen*. Hic mos numerandi per *Zifras* non vetustus apud nos, cum ab Arabibus & Indis per *Saracenos* ad nos pervenerint. Et quamvis pro antiquitate & illarum origine ex Græcis vel Latinis characteribus militet doctissimus *Huetius* in *libr. de demonstrat. Evangel. prop. IV. pag. 252*. attamen assensum ipsi præbere non possumus. Valde quidem occupatus est vir celeberrimus, ut demonstret opinionem suam, cum ita fatur. Mutationis hujusmodi præclarum extat exemplum in notis numerorum, quibus hodieque uti solemus. Ab

Arabibus vel Indis inventas esse, non vulgus eruditorum modo, sed doctissimi quique ad hunc diem arbitrati sunt. Ego verò falsum id esse, merosque esse Græcorum Characteres ajo, à librariis linguæ Græcæ ignaris interpolatos & diuturna scribendi consuetudine corruptos. Nam primum 1 apex fuit seu virgula nota $\mu\omicron\nu\epsilon\acute{\iota}\delta$ 2. est ipsum β . extremis suis truncatum. γ . si in sinistram partem inclinaveris, & sinistrum cornu sinistrorsum flexeris, fiet 3. Et quæ alia verba Autoris sunt, quæ huc scribere superfedemus.

§. II. Verum necessitas non cogit, ut doctissimo Huetio calculum nostrum addamus, nec a nobis impetrabit ut credamus Zifras, quibus utimur, à Græcis originem traxisse. Nam vox ipsa *Ciphra*, quâ numerales istæ notæ designantur revera Orientalis est. Literis enim suis utebantur, vel secundum seriem Alphabethi, vel literis ipsis initialibus nominis numerici. Sic π nota *quinarum* apud Græcos, quia est prima litera vocis $\pi\acute{\epsilon}\nu\tau\epsilon$. Sic Δ est nota *denarii*, quia est litera prima vocis $\Delta\acute{\epsilon}\kappa\alpha$. Sic H est nota *numeri centenarii*, quia est initialis vocis $\eta\kappa\alpha\tau\omicron\nu$. Deinde ratio multiplicandi denaria, centenaria, millenaria per puncta, prorsus Arabica, & nunquam apud Græcos & Latinos usitata. Multiplicabantur duplicatis vel triplicatis literis, M M M. vel literis CCC. vel ooo vel ccciooo . Sed ad compendiarium numerandi rationem nunquam vocarunt puncta multiplicata.

§. III. Deinde probabile non est, quod hæ Græcæ literæ ad Arabes & Indos & iterum ab his perlatæ fuerint. Certum itaque est, tempore Saracenorum in extremas Occidentis partes irrupentium & in Africa & Hispania Scholas aperientium, istas numericas notas ad nos esse derivatas, cum nomine & ratione computandi, id quod *Kirstenius* fatetur, qui Arabibus notas numerandi adscribit, quas sacras vocat, quando in hæc prorumpit verba: hos numerandi characteres sacros ex Arabicis, Hebraicis, Syriacis, Græcis & Latinis fluxisse literis. Sunt autem hæ: 1. S . 2. w . 3. h . 4. g . 5. E . 6. D . 7. z . 8. x . 9. x . 10. Sed in his fallit, quod ideo sacros characteres dicat, quia nullibi quam in Evangeliiis reperiantur. Verum quidem est aliquando ad marginem Codicum Arabicorum quamplurimos

mos characteres Græcos occurrere, sed hoc præcipue factum in libris, qui ex Græco in Arabicam linguam transferebantur. Nam cum numeri capitum aliquando variarent, & Arabica sæpissime fierent breviora, Amanuenses ad marginem notas numerorum Græcas addebant initio capitum, ubi Græca incipiebant. Hinc etiam in Novo Testamento Arabico Erpenii tale quid conspiciamus. Interim tamen non statim sacri sunt dicendi characteres hi, nec dicendum quod à Græcis fluxerint notæ hæ.

§. IV. Afferit cl. *Erpenius in Grammatica sua Arabica*, pag. m. 12. recentiores Arabes alias ab Indis mutuasse literas, quibus numeros significarent,

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0.

hisque eodem modo uti, quo nos vulgaribus istis nostris; ut

1 sit 10. 11. 12. 20. 30. 100,

400. 1000. 1613. & sic cætera. Imò ipse

Scaliger in Opusc. pag. 141. & Epist. pag. 435. confirmat, hos Characteres *Hispanos à Mauris* accepisse, ab *Hispanis* reliquos, Consentiunt *Kircherus & Gravius*, ab *Indis* characteres numericos inventos esse. Prior in *Arithmologia pag. 40.* ita de his verba facit: *Ut ab ovo rem ordiar, sciat Lector Brachmanas, omnium opinione Auctorum Philosophia & Arithmetica studio cum primis deditos, eam India partem inhabitasse, quam hodie Indostam vocant. — — — Hi cum vicini essent Arabiae felicitis incolis per Orientale maris Erythrai littus distensi, frequentemque olim cum iis consuetudinem, ob reciprocamque ultro citroque commeantium negotiationum contraxissent; hos vero emendarum vendendarumque rerum commercium, sine numeris transigi non possit, Arabes insignia numerorum notarumque quibus Brachmanes, velut arcanis numerorum notis utebantur, compendium animadvertentes, id successu temporis suum fecerunt. Quibus verbis satis liquidum est, ipsos Arabes Ziphrarum characteres ipsis Indis acceptos referre.*

§. V. Alter *Gravius* scil. Anglus omnium linguarum peritissimus ita scribit, quod illæ notæ in libello SIGLARUM Astronomicarum Arabum & Persarum occurrant, inde vult characteres hos ab Arabibus & Indis nos habere, quamobrem ita loquitur vir doctissimus. *Mos ille literis supputandi, aequè olim apud Arabes ac apud Hebraeos, Græcos & Latinos obtinuit. Verum & figuris putandi rationem qua nunc in usu est, nos quidem ab Arabibus accepimus (quod vox ipsa Siphra سِفْرَا deducta comprobatur) sed Arabes Indis ut primis inventoribus acceptum referunt. Alii Koslegius aperte fatetur, sapientes India hos numeros reperisse & alibi Indorum Arithmeticam. Videatur integer liber de Ziglis seu SIGLIS Persarum & Arabum, in quo multa de numerandi notis in Astronomia & Arithmetica usitatis habentur.*

§. VI. Non negamus quidem horum Doctorum auctoritatem magnam esse, sed nec his fidem habere possumus, cum ab Arabibus originem ducant. Notæ istæ inquit *Steph. de Mo-yen.* sunt Arabicæ literæ, quod computatione Ziphrarum & literarum Arabicarum planum fieri potest. Examinetur sequens diagramma & notas parum inter se differre quis animadvertet:

ا	ب	ج	د	هـ	و	ز	ح	ط	٠
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

ا Arabicum est i. secunda litera ب si aliquando invertatur evadet 2. 6. est و. inversum, 7. est ز cum puncto, quod si aliquando producatum fiet nota numeri septimi & sic porro.

§. VII. Romani in Zifris quoque singularem scribendi methodum habebant, nam si mille significare vellent, scribebant M vel etiam cio & celeritatis causa ∞. Ita alias peculiare Notas *Valerius Probus* annotavit, quas huc scribere non pigebit. e. g. io. significabat 500. cio mille. ioo quinque millia. iooo quinquaginta millia. ioooo. 500000. Si totidem semicirculi ad sinistram partem unitatis simul præponantur, altero tanto prior numerus multiplicabitur. Hujus schema ostendit nobis *Don Antonio Agosti nell discorso sopra le Medaglie tradotti dalla lingua*

gua Spagnuola nell' Italiana edit. Rom. 1592. pag. m. 183.

- ∞ mille
- ∞ . ∞ Duo millia
- ∞ ∞ ∞ tria millia.
- ∞ I C C . quatuor millia
- I C C Quinque millia
- I C C ∞ . Sex millia
- I C C ∞ ∞ . Septem millia.
- I C C ∞ ∞ ∞ octo millia
- ∞ C C I C C novem millia.
- C C I C C decem millia.
- C C I C C . ∞ . Undecim millia
- C C I C C C C I C C viginti millia
- C C I C C C C I C C C C I C C triginta millia.
- C C I C C I C C C C I C C quadraginta millia
- I C C C C I C C quinquaginta millia.
- I C C C C I C C C C I C C sexaginta millia
- I C C C C I C C C C I C C C C I C C septuaginta millia
- I C C C C I C C C C I C C C C I C C C C I C C octuaginta millia
- C C I C C C C C I C C C C I C C Nonaginta millia
- C C C I C C C C C I C C Centum millia.

CAPUT XVII.

De SIGLIS & Notis GRAMMATICIS & Astronom.

§. I. **D**e Notis & signis astronomiæ eorumque pictura omnibus constat, quorum formæ ex Calendariis perspici possunt. Unde autem hæc scribendi ratio originem traxerit? disquiritur. Ne itaque longioribus ambagibus utamur, affirmamus ab *Ægyptiis* ortum habere. Primum enim signum more Astronomico *Aries* est, *Ægyptiace* dictus *Amun*; pingebatur sub hominis cornibus Arietinis conspicua figura. Verum in compendiaro Astronomico computationis negotio, ne semper integram imaginem scribere cogerentur, sola duo cornua Astronomi posuerunt. Posteriores usque ad hæc tempora, arietem pingunt

Y.

Taurum,

Taurum, quem Ægyptii Apin vocant sub forma bovis pingebant. Ne itaque semper bovem vel caput bovis cornutum pingere tenerentur, Astronomi ita scribunt γ . Tertium signum faciunt *Gemini*, quos Ægyptii Herculem & Apollinem vocarunt. Et erant binæ hieroglyphicæ statuæ, manus sibi mutuo inferentes. Hinc per epitomen in hunc usque diem scribunt Astronomi hoc modo π . Cancer quartum signum constituit Ægyptiis Hermanubi Ibi morpho, quoniam sol sub initium hujus signi retrogradus est, & eidem signo Ibiacum Numen præest, caudam ex cancro & caput ex Ibi scripserunt. Inde posterius nescientes hujus rationem sub hac figura σ retulerunt. Et sic de reliquis dicendum signis, quorum figuras exhibet *Athanas. Kircher. in Oedip. Ægypt. Tom. 3. fol. m. 166. 167.* Verum non nudis Notis utuntur Astronomi, sed etiam SIGLIS quæ passim occurrunt, e. g. quando has litteras scribunt C. S. S. significare volunt, Planetas retrogradi & explicantur:

C. S. S. *Contra signorum seriem*

h. e. ex Oriente versus Occidentem. Similiter sæpe hæ conspiciuntur SIGLÆ. S. S. S. i. e. *secundum signorum seriem* h. e. ab Occasu in Ortum, uti signa Zodiaci sese consequuntur.

§. II. Ad Notas Grammaticales pedem movemus, quas antiqui ad distinctionem scripturarum apposuerunt. Has *Isidor. lib. 1. c. 20.* ita definit, quod sint *figura propria in litterarum modum posita ad demonstrandam unamquamque verbi sententiarumque ac versuum rationem.* Ejusmodi numerat *Isidorus* xxvi. quæ *Culpa* aliter Criticis appellantur. Asteriscus est stelula (*) quæ apponitur iis, quæ ommissa sunt, ut illucescant per eam quæ desunt, vid. *Thom. de S. Quercu. in Lexic. etymolog. edit. Londin.* Obelus est virgula jacens (—) apponitur in verbis vel sententiis superflue iteratis, sive ubi lectio falsitate notata est. Vel ut *Thom. de S. Quercu.* Obelus est virgula quædam, qua adulterina, aut etiam perperam scripta jugulamur, Angli reddunt: *a long strike in writing like a spit, made for a note to put out that was written, or false printed.* Asteriscus cum Obelo (* —) hac nota *Aristarchus* usus est in versibus iis, qui suo

suo loco non sunt positi. Obelus superne & inferius appunctatus (—) nota est, cum dubium, utrum sit tollendum. *Cryptia*, circuli pars inferior cum puncto scribitur (⊖) cum obscura solui nequeunt. *Paragraphus* (¶) separat res à rebus, quæ in connexu concurrunt. Nota autem hanc ob causam ¶ græcum fuit, quod γεγραμμένον notat. Aut est figura constructa ex Γ pi crure dextro brevi. In typographis nota est q, & putamus P inversum & clausum. Icti hoc signum habent §. quæ figura videtur esse ex duobus ff. tanquam sit signum sectionis. *Antisigma* (⊔) usurpatur, ubi versusum ordo permutandus. Antisigma cum puncto ponitur in iis locis, ubi in eodem sensu duplices versus sunt, & dubitatur, qui potius eligendus sit. *Limniscus* est virgula inter gemina puncta jacens, apponitur in iis locis, quæ Sacræ Scripturæ interpretes eodem sensu, sed diversis sermonibus transtulerunt. (") *Diple* est duplex, *Diple* πλεκτικὴ & *Diple* περιεσιγμωτή. *Diple* ὀβελισμωτή. *Diple* superne obelata, versa obelismene, adversa cum obelo, recta & adversa superne obelata. Singularem notarum figuram ac valorem videre est apud *Isidor.* l. c. Atque huc pertinent omnes distinctiones & interpunctiones orationis, sine quibus sermo omnis nihil nisi obscurum chaos ac meræ tenebræ. Tales sunt: *Comma*, *Semicolon*, *Colon*, *Periodus*. vid. *Lips. Epist.* 39. *Centur.* III. *Miscell. Voss. institut. Orat. lib. IV. c. 3.* Conferatur huc præ cæteris *Aldus Manut. Paul. fil. tract. de interpungendi ratione*, edit. *Venet. 1566. Voss. de art. Grammat.* ubi plura.

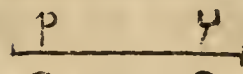
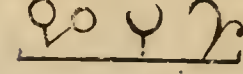
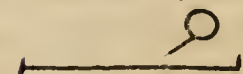

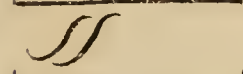

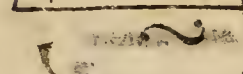

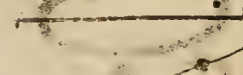

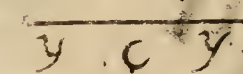

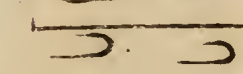

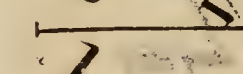

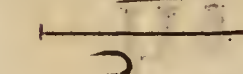
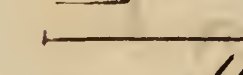

CAPUT XVIII.

De SIGLIS MUSICIS & NOTIS.

§. I. **N**emo negabit hoc, quod in Musica quædam dentur Notæ, per quas canentis sonus concinna harmonia certisque temporibus mensuratur. Eæ autem duplices sunt, *Litera* seu SIGLÆ & FIGURÆ aliæ. Distinguimus itaque Musicam in *Veterem*, quæ apud Græcos olim Latinosque: *Novam*, quæ ab anno Salvatoris millesimo cæpit ad nostram tem-

pestatem: *Mediam*, quæ inter terminos utriusque. Vetus Musica *Literas* seu SIGLAS notas habuit; sed *Græcas*, nunc re-ctas nunc inverfas, nunc alio situ locatas; quæ super verbo-rum syllabis canendis scribebantur. Colligendum illud est ex *Boëthio*, qui lib. 4. c. 3. sic de Musica scribit: *Veteres enim propter compendium scriptionis, ne integra semper nomina neces-sarium esset apponere, excogitavère notulas quasdam, quibus nervorum (nos interjungimus & vivarum vocum) vocabula no-tarentur: easque per genera modosque divisère. Simul etiam hac brevitate captantes, ut si quando melos aliquod Musicus vo-luisset adscribere super versum rythmica metri compositione disten-tum, has sonorum NOTULAS (seu SIGLAS adscriberet: ita miro modo reperientes, ut non tantum carminum verba, quæ li-teris explicarentur, sed melos quoque ipsum, quod his Notulis signaretur, in memoriam posteritatemque duraret. Idem pau-lo post: Græcis literis nunc in quamlibet partem imminutis, nunc etiam inflexis tota hac NOTARUM descriptio constituta est.*

§. II. Verum hîc aliquis objiciat & dicat; si vetus Musica ex SIGLIS seu literis Græcis composita, quomodo Hebræi potuerint his uti tempore *Salomonis, Davidis, Mosis*. Ast ta-men multoties in Scriptura Sacra legitur, quod pii cecinerint, quod sane signis vel notulis factum existimamus, aliàs semper idem tonus & sonus auditus fuisset. Verum ad hoc responde-mus, quod Hebræi accentus vocibus adscriptos pro *Notis* ha-buerint. Ut igitur Musici Psalmos in Synagogis eò melius peragant, certis accentibus Musicis usi, quos integro volumi-ne descripsit *R. Colonymus*, horum enim quisque prout in sub-lime circulariter attollitur, vel in imum deflectitur, vel ubi-que simili tenore compositus incedit, ita vel efficaciam minus aut plus ponderis habere putatur. Accentus itaque ubicunque ponuntur, talem & talem clausularum processum Cantoribus formandum esse, & non alium denotant: sunt autem Musici ac-centus sequentes:

	Schilcheleth. Catena
	Segla, proprietas sive botrus.
	Talsa, Eradicator
	Pater caton, dispersor parvus
	Karne pharah, Cornua vacca
	Schene gerisin, duo expulsores.
	7athib, sedens
	Pasta, extensor
	Kadma, Antecessor.
	Kakeph gadol, Erector major.
	Ethnachta. Suspirium.
	Zarca, sparsor.
	Legor miah, exossator
	Rabia, imminens.
	Tabir, fractor.
	Soph pasuc. finis versus.
	Torcha. labor.
	Pasuc, divisor
	Ezla, ambulator
	Maarich, protractor
	Schene huterin, duo baculi
	Darga, gradus
	Talisa Ketana, eradicator parvus
	Sachpha, discus eversus
	Schophar mechopher, cornu eversum
	Alui, sublimis
	Mocarbel. cornu sustinens.

Ex his constat, quod accentus appositi fuerint, ut sciant cantores, ubi suspendere spiritum, quo loco versum distinguere, quo lentius, celerius, concitatus, lenius denique ac temperatius tardiusque sit canendum.

§. III. Ad Græcorum Musicam quod attinet, illi utebantur & NOTIS & SIGLIS. Pro primis itaque Musicæ Elementis, ex quibus reliquæ NOTÆ constituuntur, ponunt vocum *Notas* XIV. Ex quibus octo sunt ascendentes, sex descendentes.

Ascendentes sunt hæ octo.

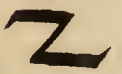

Τὸ ὀλίγον, i. e. *exigua*
 Ἡ ὀξεῖα, *acuta*
 Ἡ πελααθὴ, *volatilis*
 Τὸ κέφιζμα, *levitas*
 Τὸ πελααθὸν, *volatile*
 Τὰ δύο κενήματα, *duo stimuli*
 Τὸ κένημα, *stimulus*
 Ἡ ὀψηλή, *alta*

Sex descendentes

Ὁ ἀπόσροφός, *Apostrophus*
 Οἱ δύο ἀποσροφοί, *duo apostrophis*
 Ἡ ἀπορροή, *defluxus*
 Τὸ κέντημα ἀπόρροον, *stimulus de-*
fluxionis
 Τὸ ἐλαφρόν, *vagum*
 Ἡ χαμηλή, *Temperans*

§. III. Deinde in moderanda voce etiam quædam notæ præscri-

scribebantur, ut sciret cantor, quomodo vocem formare deberet, & hæ sequentes sunt:

	Ὅσον, ostendit plani tractus signum
	Διπλή, duplicem vocis extensionem
	Παρακλήκη, vocis suaviter inflexæ signum.
	Κράτημα, vocis validæ signum
	Δύγιμα, vocis stridulæ significationem.
	Κύλιμα, vox versatilis
	Ἀντικενοκύλιμα, plena versatilis vocis expressio.
	Τρομικόν, vox tremula.
	Τρομικόν σόναγμα, vox apta & disposita ad tremorem
	Ψήρσον, numerata vox.
	Γοργόν, velox, impetnosa vox agilis.
	Γοργόν, vivax, versatilis terribilis

Et quæ aliæ sunt NOTÆ, quas recenset *Athanas. Kircherus* lib. 2. fol. m. 74. *Musurgia edit. Rom. 1650.*

§. IV. Nunc ad SIGLAS seu Literas Græcorum progredimur, quarum subsidio cantabantur melodiæ. Adhibebantur autem Literæ Alphabeti Græci, quarum quælibet certum sonum significabat, uti constat ex Bacchi Senioris introductione Artis Musicæ, quem Græcum Autorem latine reddidit Marc. Meibom. & notis doctissimis illustravit, ibi omnes recensentur literæ, qualem significationem habeant, qui videre desiderat, evolvat illum. Prodiit *Amstel. 1652. sumpt. Ludov. Elzevir.* Ut itaque Lectores ideam habeant, ex *Vincentio Galileo lib. de nov. & antiq. Musica* Oden priscis SIGLIS insignitam damus, qui è vetustissimis schedis transcripsit:

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΕΙΣ ΜΟΥΣΑΝ

Γ'αμβϞ ΒερχεῖϞ.

α ζ ζ φ φ σ σ

Ἐἶδε Μῦσα μοι Φίλη

'οπον † φ Μ Μ

Μολπῆς δ' ἐμῆς κατάρχε-

ζ ζ ζ ε ζ ζ ἰ ἰ

Αὐρῆ ἧ σῶν ἀπ' αἰσέων

Μ ζ ἰ φ σ ρ Μ φ σ

Ἐμὰς Φρένας δονεῖτω

σ ρ Μ ρ σ φ ρ

καλλιόπα σοφά

φ Ν σ σ σ ζ β φ

Μεσῶν περὶ κάτα γέ τι τερπνῶν

ρ φ σ ρ Μ ἰ Μ

Καὶ σοφὲ μυσοδότα

Μ ἰ Ε Ζ Γ Μ ρ σ Μ ἰ

Δατῆς γυῖε Δήλιε παιῶν

Μ ἰ Ζ Μ φ σ σ

Ἐὐμνεῖς πάρεσέ μοι

Musicae veteris speciem nobis quoque exhibet Athanas. Kircherus in *Musurgia sua* lib. 7. fol. m. 541. edit. Rom. 1650. hoc modo.

Π Π Γ Θ Ι Π Γ Θ Ι Π Γ Θ Ι Μ Ι

χρυ σε Φόρμινξ Α πόλ λω νϞ και ἰ ο πλοκάμον

Θ Ι Μ Ι Θ Γ Θ Γ Π Γ Θ Ι Γ Θ Ι Θ Γ Μ Ι Μ

Σιωδικον μοισαν κλεανον τὰς α κέ ϛ μὴ βασισ α γλαίας ἀρχα.

§. V. Plura possemus afferre testimonia, si prolixitatem amaremus. Ne autem de his, quæ hîc diximus, dubitet Lector, plura testimonia in gratiam ipsius in medium proferemus. Sit itaque hoc:

Ϟ Ψ Τ Π Π Τ Π Η Κ Ο Π Ϟ

Αὐν γνῶς τί ἐς' αν δρωπϞ, ἠ διων ἔ ση

Ex his & aliis Siglis modorum paulo ante dictorum harmoniam in canticis quærebant. De his itaque videndus est totus liber *Alypii, quem vocat introductionem Music.* qui continetur in libro à Meibomio edito dicto *antiquæ Musica Auctores.* edit. Amstel. 1652. Si itaque Lectores sint, qui plura de SIGLIS seu notis Græcorum legere velint, ad prædictos Auctores remittimus.

§. VII. In Musica nostra literæ quoque adhibentur, quibus Musici voces suas notant, sed Latinæ, ABCDEFG & literæ pro Notis sunt, quas claves dicimus. Et hic modus valde antiquus. Nam refert *Athanasius Kircherus* lib. 5. *Musurg.* fol. m. 223. edit. Rom. quod ex MSO hymnorum ante 700 annos scripto cognoverit, quod lineæ octo ductæ & à principio literis signatæ fuerint

Θ	—————	H
H	—————	G
ζ	—————	F
ε	—————	E
δ	—————	D
γ	—————	C
β	—————	B
α	—————	A

Ita hodiernum his literis ABCDEFG toni Musicæ significantur. vid. Kircher. c. 1. plura qui desiderat adeat *Eryc. Putean. in Musath. cap. 7. 8. seqq.* Et hæc de SIGLIS & NOTIS Musicis sufficiant; plura quidem addere potuissimus, sed quia obvia, hîc colophonem addere de hac materia placuit. Sistimus tamen humano Lectori in tabella systema recentiorum & veterum Siglarum Musicarum.

CAPUT XIX.

De SIGLIS in Fastis Romanorum.

§. I. **N**on occupati hoc loco erimus in fastis explicandis Romanorum, cum hoc pluribus magno labore perfecerint *Rofinus in Antiquit. Roman. Kipping. & Paulus Manutius in tract. de veterum dierum ratione. edit. Venet.* cum hoc instituti nostri non sit, sed tantum de SIGLIS in Fastis Romanorum observatis agere. Illud tamen hîc opus erit, ut vetus Kalendarium Romanum & Fastos Kalendares describamus, quales Cn. Flavius publicasse & populo Romano tradidisse creditur. Duos autem menses priores, uti cum suis Notis sunt incisi hîc interponemus.

A. K. Jan.	H. K. FEB. N.
B. F.	A N.
C. C.	B N.
D. C.	C N.
E NON. F.	D NON.
F. F.	E N.
G. C.	F N.
H C.	G N.
A AGON	H N.
B EN.	A N.
C CAR. NP.	B N.
D C.	C N.
E EID. NP.	D EID. NP.
F EN dies vitios. ex S. C.	E N
G CAR.	F LUPER. NP.
H C.	G EN.
A C.	H QUIR. NP.
B C.	A C.
C C.	B C.
D C.	C C.
E C.	D FERAL. F.

F C.
 G C.
 H C.
 A C.
 B C.
 C C.
 D C.
 E F.
 F N.
 C C.
 XXXI.

E C.
 F TER. NP.
 G REGIT. N.
 H C.
 A EN.
 B EQ. NP.
 C C.
 XXIIIX.

§. II. Hæc observavit *Paulus Manut.* qui ex Tabula marmorea in ædibus *Maffaciorum* ad Agrippinam hoc Calendarium descripsit. Eadem adoravit *Benedictus Hegius Spoletinus* è cujus exemplari tabulam ipsam ante 90 & ultra annos descripsit *Smetius*, quem vide in *Antiquis Inscriptionibus fol. 35.* Hanc tabellam ex multis fragmentis, quæ inveniri potuerunt, Senatum Populumque Romanum Capitolii restituti muro ferè totam concinnandam affigendamque curasse affirmat *Benedictus Arias Montanus*, qui hujus oculatus testis acceptâ à *Petro Thsaconio* notarum interpretatione, hanc cum ipsa Tabula in æneam laminam incidi & in lucem edi curavit *Antwerp. 1574.* Ubi observamus hos viros discrepare interdum in hujus Kalendarii assignandis SIGLIS. Qui autem facile excusari possunt, cum fragmentorum commissuris in lapide literæ fuerint læsæ.

§. III. Litteræ ABCDEFGH, quarum serie teritur totum Kalendarium, *dies nundinarum* demonstrant, & præter hæc inter fastos ideo referebantur, quod lege Hortensia omnes nundinæ fastæ erant, ut ex *Gratio Liciniano* refert *Macrob. lib. 1. Saturnal. c. 16.* C. Comitiale diem notat de qua longa serie egit *Paul. Manut. de dierum veter. ratione. edit. Venet.* F. Fastum totum. F.P. Fastum prima parte. N. nefastum. N.P. nefastum prima parte. E.N. diem entercisum (sic enim antiqui scripserunt pro intercisum) per quem mane & vesperi erat nefas: medio tempore & inter hostiam cæsam & exta porrecta

fas: a quo, quod fas tum intercidit, dies intercisi, aut, quod tum intercisum nefas, dicti. *Varro. lib. 5. de LL.*

§. IV. Ut igitur Kalendarium Romanum plenius intelligi possit, ratum esse duximus ejusdem SIGLAS per menses omnes enucleare. Sit ergo *Januarius* primus, in quo hæc reperiuntur.

K. Kalenda

C. Comitalem diem significat.

F. Fastum

N. Nefastum

NP. vel NP. nefastum prima

parte, seu intercisum.

AGON. Agonalia sive Agonia.
Ovid.

CAR. Carmentalia: quod sacramentum & feria Carmentis.

CAR. Carmentalia, qua relata dicitur.

FEBRUAR.

LUPER. Lupercalia, quod in Lupercali Luperci sacra faciebant. test. Plutarch. Ovid. Varron.

QUIR. Quirinalia à Quirino, quod huic Deo feria. Fest. Ovid. Varr.

FERAL. Ferales feria, seu feralia, ab inferis & ferendo, quod ferunt tum epulas ad sepulcrum, quibus jus ibi parentare.

TER. Terminalia, quod is dies anni extremus constitutus,

duodecimus enim mensis fuit Februar. Ovid.

REGIF. Regifugium. Ovid. Fest.

EQ. Equiria in campo Martis Fest. Ovid. Varr.

MARTI.

EQ. Equiria altera apud Tiberim Fest. & Ovid.

LIB. Liberalia. Varro, quo die virilem togam pueri ingenui sumebant.

QUIN. Quinquatria. Minerva natal.

TUBIL. Tubilustrium, quod eo die in atrio sutorio sacrorum tubæ lustrantur. Varr. l. v.

Q. REX. C. F. Quando Rex comitavit fas. Varro, Fest.

APRIL.

FORD. Fordicidia vel fordicatio, à fordis bubus. Bos forda, qua fert in ventre, quod eo die immolantur boves prægnantes in Curiiis. Complures à fordis cadendis Fordicidia di-

dicta. Varr. lib. v. Ovid. l. 4.
ROB. Robigalia. Plin. Fest. Ovid.

PAR. Parilia Rom. natal. à pariendo, ut ait Victorin. Afer. Fest. Plut. Varro

VIN. Vinalia seu priora de quib. Ovid. Plut. Varr. Plin. & Festus.

CER Cerealia

FLOR. Floralia. Ovid. Plin.

M A J.

COMP. Compitalia. Varro

LEM. Lemuria, quæ noctu agebantur & triduo. Ovid. Varro. Porph.

LUD. MART. IN CIRC. Ludi Martis ultoris in Circo. Ovid.

TUB. Tubilustrium

Q. REX. C. F. Quando Rex sacrificulus comitavit fas. Varr. de LL. lib. v. Fest.

J U N.

MART. Marti I. Sacrum.

CAR. Carneæ Dea sacrum.

MONET. Moneta Junonis aedis dicatio. Macrobian.

VEST. Vestæ sacrum & feria Vestæ.

MATR. Matralia, festa Matutæ. Ovid.

Q. ST. D. F. quando stercus

delatum fuit vel fas. scilicet ab ade Vestæ. Ovid. Fest. Varro.

J U L.

POPLIF. populifugium. Varro.
LUD. APOLL. Ludi Apollinæ.

MERC. An sint Mercurialia

MERK. Merkatius.

LUCAR. Lucaria. Varr. Fest.

VICT. CAES. Victoria Caesaris

NEPT. Neptunalia

FURR. Furrinalia.

AUGUST.

HISP. VIC. Hispaniam vicit.

PORT. Portunalia.

VIN. F. P. Vinalia feria publice vel Vinalia, fas Prætori.

CONS. Consualia. Plut. in Num.

VOLC. Volcanalia in circo Flaminio.

OPIC. Opiconsiva in Capitolio. Varr.

SEPTEMB.

F. EQVOR. PROB. feria equorum probandorum. Valer. Max. l. II.

O C T O B.

MEDI R. Meditrinalia

AUGUST. *Augustalia*

FONT. *Fontinalia.*

ARM. *Armilustria.* Fest. &
Varro.

NOVEMB.

EPUL. INDICT. *Epulum in-*
dictum.

LUD. PLEB. *Ludi plebej*

DECEMB.

SAT. *Saturnalia*

OPAL. *Opalia*

DIV. *Divalia*

LAR. *Laralia.*

CAPUT XX.

De SIGLIS officiorum publicorum & Tribuum Rom.

§. I. SIGLÆ etiam usurpabantur in declarandis officiis, ut
SIMP. notabat *Imperatorem.* IMPP. *Imperatores.*
PONT. MAX. *Pontificem Maximum.* P. P. *patrem patriæ.*
COS. DES. *Consulem designatum.* COSS. *consules.* PROC.
Pro-Consul. PROCOSS. *Pro-consules.* CENS. vel CNS *Cen-*
sor. DICT. *Dictator,* PR. *Prator.* Ejusmodi SIGLAS offendi-
mus in titulis Imperatorum & aliorum in dignitate constituto-
rum. v. g.

CÆS. IMP. PONT. MAX. *Cæsar Imperator Pontifex Ma-*
ximus

CÆS. AUGUR. IMP. QUINCT *Cæsar Augur Imperator quint.*
COS. QUART DICT. QUART *Consul quart. Dictator quart.*
P. P. *Pater Patriæ*

Addebantur sæpe etiam hæ Siglæ TRIB. POT. quæ notabant
Tribunitiam potestatem: uti de Augusto & aliis.

AUG. PONT. MAX. TRIB. *Augustus Pontifex Maximus*
POT. XIV. *Tribunitia potestatis.*

Similiter. FLAM. AUGUST. *Flamini Augustali Quæstori*
QUÆST.

Ita de Germanico legimus. AUGUR. FLAM. AUG. Hæ
& aliæ SIGLÆ in titulis Imperatorum Romanorum con-
spiciebantur quas diligentissime collegit. *Hubert. Golzius. in*
thesauro rei antiquaria. edit. Antwerp. 1679.

§. II. Interdum hæ SIGLÆ quoque addebantur RE. quæ significabant *Regem* ut, CHIND : SUID. RE. i. e. *Chindasvindus Rex.* & de alio *Egica Rege*:

I. D. N. M. N. EGIC. R.

In Dei nomine Egica Rex. vid.

I. D. I. MN. EGICA RE.

Don. Anton. Agost. p. 162.

163.

IAINM ERVIGIVS R. i. e. *in Dei nomine Ervigius Rex.*

WAMBA R. I. DINM. ERIGA R. VCTR. i. e. *In Dei*

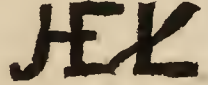
nomine Eriga Rex. Victor. vel I *N. M. VVITIZA R.*

In Dei nomine Vuitiza Rex: vid. Don Antonio Agosti discurs. in numis. antiq. edit. Rom. 1592.

Ita quoque nomen officii & dignitatis hæ SIGLÆ indica-

bant vir. ut. L. CÆC. A INI. M. CEL. PA. .

II. VIR. *Lucio Cacilio Aquiniano M. Gellio Palatina Valeriano Duum viris.* AUG. BILBIL. C. CORN. REFEC.

M. FRONT. II. VIR. i. e. *Municipium Augusta Bilbilis Cajo Cornelio Refecto, Marco Helvico Frontone Duum*

viris L. BÆB. PRISCO C. GR BROC. VIR.

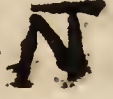
Lucio Bæbio Prisco, Cajo Grævio Brocho Duum viris. C. C. A. T.

 CLOD. FLAVO. PRÆF. GER. L.

IVVE . II. V. *Colonia Calagurris Augusta Tiberio*

Clodio Flavo Praefecto Germanorum Lucio Juventio Duumviris.

§. III. Nec in titulis illud sicco silentii pede transibant, si vel Triumviri, vel quartumviri, (& porro,) vocarentur. Apparet hoc ex hac & aliis Inscriptionibus: CN. PO M.

 O. T. A O. M. JVL. SERAN. IV VIR. i. e. *Cneo*

Pompejo, Marco Antonio, Tito Antonio, Marco Julio Serano quartumviris. Pari modo si Legati essent, tituli quoque mentio-

tio-

tionem faciebant his literis: LEG. PR. PR. ut CARISIUS LEG. PR. PR. *Carisius Legatus pro Pratore.* Ex his & aliis testimoniis satis elucet & SIGLAS in titulis honorum observatas fuisse, uti monumenta antiqua & Inscriptiones testimoniis suis sententiam nostram approbant.

§. IV. Populus Romanus in triginta quinque tribus antiquitus distributus, & quævis harum peculiari nomine vocabatur ab Auctore. Hæ magnam habebant potestatem, uti *Joh. Henric. Kipping. in antiquit. Rom. lib. 3. cap. 2. testatur. conf. Georg. Fabric. Rom. pag. n. 410, 411.* In historia Romana certis SIGLIS indicantur, quas hoc loco annotare non superfedemus, ut si aliquando occurrant hæ SIGLÆ, Lectoribus constet, quænam Tribus his indicetur. Sunt autem sequentes:

A.	H.
AEL. <i>Ælia.</i>	HOR. <i>Horatia.</i>
AIM. <i>Aimilia.</i>	I.
ANI. <i>Anienensis.</i>	JUL. <i>Julia.</i>
ARN. <i>Arniensis.</i>	L.
C.	LEM. <i>Lemonia.</i>
CAM. <i>Camillia sive Camillina.</i>	M.
CLA. <i>Claudia.</i>	MAEC. <i>Macilia.</i>
CLVENT. <i>Cluentina.</i>	MEN. <i>Menenia.</i>
CLV. <i>Clustumina.</i>	MIN. <i>Minucia.</i>
CLVV. <i>Cluvia.</i>	O.
COLLIN. <i>Collina.</i>	OCR. <i>Ocriculana.</i>
COR. <i>Cornelia.</i>	OUF. <i>Oufentina.</i>
D.	P.
DVM. <i>Dumia.</i>	PAL. <i>Palatina.</i>
E.	PAP. <i>Papia.</i>
ESQ. <i>Esquilina.</i>	PAPIR. <i>Papiria.</i>
F.	POB. <i>aliàs PUB. Poblizia.</i>
FAB. <i>Fabia.</i>	POL. <i>Pollia.</i>
FAL. <i>Falerina.</i>	POMT & PONT <i>Pomtina &</i>
FLAV. <i>Flavia.</i>	<i>Pontina.</i>
G.	POP. <i>Popilla vel popillia.</i>
GAL. <i>Galeria.</i>	PUP. <i>Pupinia.</i>
	QUIR.

Q.
QUIR. Quirina.

R.
ROM. Romilia.

S.
SAB. Sabatina.

SCAPT. Scaptia

SER. Sergia.

STEL. Stellatina.

SUB. vel SUC. Subura vel Succensana

SUC. JUN. Succensana quæ & Junia.

T.
TER. Terentina.

TRO. Tromentina

V.
VEJEN. Vejentina

VEL. Velina

VET. Vetruria

VOL. Voltina

VOT. Votina.

CAPUT XXI.

De SIGLIS Numismatum.

§. I. **H**æc sane materia de SIGLIS numismatum maxime necessaria omnibus scitu, qui eruditi videri volunt. Harum notitia magnum affert subsidium in historiis, lucem accendit in evolvendis antiquitatibus. Per has totius fere Antiquitatis Thesaurus recluditur; hinc depromere licet, quæ ad veteres Scriptores evolvendos & expeditius interpretandos viam aperiunt, quæque Poëticam, Grammaticam & Ortographiam non parum ornant. Quare etiam omnes eò laborare debent, ut SIGLAS has numismatum sibi notas faciant, quo feliciores progressus in Disciplinis jam citatis facere possint. Campus quidem latissimus se offert, ubi flores elegantes decerpere & colligere sibi Juventus potest, modò utatur mediis, quorum subsidio facillimo negotio ad scopum pervenire potest. Cum itaque bono cum Deo huc usque SIGLAS variarum scientiarum perlustraverimus, & ut speramus magno cum fructu; Jam constituimus quoque SIGLAS numismatum antiquorum iusto ordine collectas, ita ante oculos ponere, ut nemo queri habeat de obscuritate vel difficultate.

§. II. Si nunc antiquorum numismata perlustramus, in omnibus certas SIGLAS seu literas Singulares conspiciamus, quas

Q

nemo

nemo primo intuitu ita facilè resolvat, nisi earum habeat notitiam. Hinc non pauci magnam impenderunt operam, ut has enuclearent, inter quos referendus *Octav. de Strada* qui ex antiquitate non paucas collegit, & legi meretur. In V. aureo numismate *Octavii Augusti* ad ejus effigiem hæ SIGLÆ imprefæ: C. CÆSAR. DIVI F. IMP. COS. III. VIR. R. P. h. e. *Caji Cæsaris Divi filius Imperator, Consul Triumvir Reipublica constituenda.* In sexto ejusdem: AUGUSTUS CÆSAR PONT. MAX. TR. POT. COS. P. P. i. e. *Pontifex Maximus, Tribunicia potestate, Consul, Pater patriæ.* In æreo numismate xxxi. *Vipsaniæ Agrippinæ*: TIB. CÆS. AUG. F. IMP. AGRIP. UXOR. i. e. *Tiberii Cæsaris Augusti filii, Imperatoris Agrippina &c.* Vide similia multa apud *Æneam Vicum Parmensem* de Augustarum imaginibus. *Hubert. Goltz.* in *Fast. Magistrat. & Triumph. Romanorum*, & eundem in *Julio Cæsare*, item in *Cesar. Augusto: Anton. Augustinum in Famil. Romanor.*

§. III. Nemo itaque fructum ex antiquis numismatibus capiet, nisi bene prius intellexerit SIGLAS seu Notas. Ut autem literarum elegantissimarum amatoribus hac in re levamen quoddam creemus, non exigua diligentia ex thesauro numismatum raro, qui in *Cimeliarchio Stuttgardiano* asservatur, quorum numerus ultra novem millia se extendit collegimus SIGLAS & Notas literarum. Suademus igitur omnibus peregrinantibus, ut accurata diligentia perquirant ejusmodi antiquorum numismatum scrinia, quæ in *Cimeliarchiis Principum & Comitum* collecta reperiuntur. Inter quæ *Cimeliarchium Illustrissimi Comitis Schwartzburg. Arnstadii morantis*, meretur, ut oculis perlustretur, ibi enim magnus rarissimorum antiquorum numismatum thesaurus reconditus est. Nec infima laude est extolendum *Cimeliarchium Stuttgardianum*, in quo, præter cætera rara, etiam magnum antiquorum numismatum thesaurum videre licet. Dabimus itaque hilari fronte SIGLAS numismatum collectas, quarum subsidio facile erit Romanorum numismatum SIGLAS explicare & tam in historiis & antiquitatibus in succum & sanguinem convertere.

§. IV. Notæ seu SIGLÆ in antiquis numismatibus occurrentes sunt sequentes:

A.

- A. Aulus passim*
A. F. Auli filius.
A. F. A. N. Auli filius Auli nepos.
A. L. Auli Libertus.
A. vel AN. Annis vel annos, l. annum.
A. D. ante diem.
A. A. A. F. F. auro, argento are flando feriundo.
A. P. F. Argento sive are publico feriundo.
A. A. Augusta, vel Augustalis vel apud agrum
A. aut vel ager.
A. A. L. M. apud agrum locum monumenti
A. Avus.
A. PU. argento publico.
A. P. R. C. anno post Romam conditam.
A. P. Antonii Pratoria.
A. RA. MIL. FRU. à rationibus militaris frumenti.
AB. AUG. M. P. Ab Augusta mille passuum.
AB. V. C. Ab Urbe condita.
ABD. Abdicavit. in Fastis.
ABN. vel ABN̄ Abnepos.
A. B. alia bona
A. B. V. A bono viro.
ABS. Absolutus.
ABDIC. Abdicavit.
ACT. Actiacus, s. Actium.
AC. Actio.
ACON. Actionem.

ACC. Acceperat, sive acceptat.

A CUB. AUGG. A cubiculo Augustorum

ADIAB. Adiabenicus

AD. AUG. TEMP. C. P. Ad Augusti tempora certum pondus.

AD. FRU. EMU. Ad fruges emundas

ADN. vel ADN̄. Adnepos.

AD. TR. 7UD. Ad Tribus iudicandas.

AD7. Adjutor

AD7. P. Adjutor Provincia vel patriæ vel populi.

AD. L. Ad locum.

AD. F. Ad finem.

AD. E. Ad exactorem.

AD. E. Ad esse.

A. D. P. ante diem pridie.

ADP. vel ADOP. Adoptivus.

AED. vel AID. Ædilis.

AED. CUR. Ædilis Curulis

AED. DES. Ædilis designatus

AED. PL. Ædilis plebis.

AEL. Ælius.

AEMI. vel AIM. Emilia tribu videlicet.

AE. Ære.

AED. Ædes.

AER. COL. Ære collato.

AER. Ærarium.

AEQ. P. Æqualis persona

AER. P. Ære publico

AEL. AUG. Ælia Augusta.

AET. Æternitas.

AFR. Africa & Africanus

AGRIP. Agrippa.

AG. F. AG. N. Agrippa filius
Agrippa nepos.

A.G. Agit agrum.

AIM. Æmilius.

AKP. ἀνεγύρει

ALAE I. PR. C. R. ala prima
Prætorie civium Romanorum.

ALEXANDR. AEGYPT. A-
lexandria Ægypti

ΑΛΕΞ. ΑΙΓΥΠΤ.

A. L. E. Arbitrium litis esti-
manda

ALIM. ITAL. Alimenta Ita-
lica

ALBIN. Albinus.

AMB. forte Ambiani

AM. Amicus.

AM. N. Amicus noster.

A. Am.

ANN. Annis seu annos.

AN. seu ANI. Anienſi ſc. tri-
bu.

AN. V. **P** : M. Annos vi-
xit plus minus

N. An vel Au.

A **N** O. A **N** O N. Anto-
nius.

ANT. AUG. Antonius Augur.

AN. xv. PR. H. O. C. S. An-
norum quindecim prætexta-
tus hostem occidit, civem
servavit.

N L. Anl. vel Aul.

A. N. Auli Nepos.

ANTIAT. Antiati.

AN. M. Actionem mandat.

ANT. Ante vel Antea vel An-
tonius vel Antiochia.

AN. Ante noctem.

ANT. T. C. ante terminum con-
stitutum.

ANNON. Annonarius.

ANT A. Antiochia. A. annus
I. Imperatoris vel nota Mo-
netarii

ANT B. Antiochia, ubi B. an-
nus est Imperatoris 2. vel po-
tius nota Monetarii

ANT T. Antiochia. T. annus 3.
Imper. vel nota Monetarii

ANTE. Antiochia. E. annus 5.
Imperii

ANT H. Antiochia. H. nota
Monetarii vel ann. 8. Imper.
Valentiniani.

ANT P. Antiochia. P. nota
Monetarii vel Antiochia per-
cussa.

ANTS. Antiochia signata.

AP. Appius Prænomen Clau-
diorum

AP. F. Appii filius.

AP. F. AP. N. Appii filius,
Appii Nepos

AP. L. Appii libertus.

APP. E. appellatus est.

A. P. Antonii prætoria.

AP. Apud.

A. P. Q. Auli Publii Quinti
AP. JUD. Apud Judæam.
APLC. Percussa Lugduni Magnent. nummus.
AQUA. MAR. Aqua Marcia.
AQ. Aquileja nummi Constantini M. Constantii
AQ. OB. Aquileja obsignata.
AQ P. S. Aquileja pecunia signata.
AQ. S. Aquileja signata.
ARG. P. x. Argenti pondo decem
ARK. RET. P. Arka retro posita.
ARN. Arniensi sc. tribu.
AR. V. V. D. D. Aram votivam dono dedit.
ARIM. Ariminorum.
R. Argento.
R. Aru.
ARMIN. Arminia.
ARM. P. Arma publica.
ARAB. Arabicus vel Arabia.
ARAB. ACQUI. Arabia acquisita.
ARM. CAP. Armenia capta.
AST. Asturia vel Asta
ASIS. Siscia, nummi Constantini M. Licinii.
ASI. Asia.
A. At vel Ta.
AT. autem vel à tergo.
ATQ. Atque.

ATR. Treviris nummus Crispi ubi A. nota monetarii.
AUG. Augustus vel Augur.
AUGG. Augusti duo vel Augustorum.
AUGGG. Augusti tres
AUG. Augusta vel Augustalis
AUG. F. Augusti filius.
AUG. N. Augusti Nepos
AUG. P. Augusti puer
AUG. CUR. R. P. Augustalis Curator Reipubl.
AUG. ET POP. Augustales & populus
AUG. ET Q. AUG. Augustalis & Quaestor Augustalium
AUR. vel AUREL. Aurelius vel Aurelia.
AUC. Auctoritas.

N. Au.

R. Aur.

A. x. Annis decem.

B.

BALB. Balbus.

BARB. Barbatas.

B. A. Bonam actionem.

B. AV. Bonis Auspiciis vel bonis avibus

B. Bonus vel Brutus.

BB. Bonorum.

B. C. Bonum concessum.

B. D. S. M. bene de se meriti.

B. D. Bonum datum.

BER. Berytus.

BE. CO. Beneficiarius Consulis.

Q. 3

B. F.

B. F. COS. Beneficiarius Consulis.

B. F. PR. Beneficiarius Praetoris.

B. F. PR. COS. Beneficiarius Pro-Consulis.

B. F. TRIB. Beneficiarius Tribunus.

BF. PRAEF. Beneficiarius Praefecti.

B. F. Bonum factum, bona fide

B. F. Beneficium.

B. PR. Beneficiarius Praetoris seu praefecti.

B. M. Bene merenti

B. M. F. bene merenti fecit.

B. M. F. C. bene merenti faciendum curavit.

B. M. P. C. bene merenti ponendum curavit.

B. R. P. N. Bono Reipubl. nato.

BRIT. Britannius. In nummis Imperialibus

BRIX. Brixia.

BRUN. Brundisiorum.

BSIS Siscia, nummus Vetraniensis: in aliis **PSIS.** i. e. Percussa Siscia. **B.** nota monetalis.

BTR. Treviris numm. Crispi **B.** nota monetarii.

C.

C. Cajus.

CAEL. Calius.

CA. Caesarea Augusta

CAE. Caesar.

CARTH. vel **CAR.** Carthago.

CAM. vel **CA.** Camillia s. Camillina

CAESS. Caesares.

CAMB. Cambidonum.

☉ **Caja** & aliquando **Consyllabam** denotare videtur

☉ **L. Caja** libertus

☉ **Centuria** vel **Centurio**

☉ **L. Caja** libertus

CAES. AUG. Caesarea Augusta. **Cesar Augustus.**

CA. Cald.

CA. Gallus.

CAECIL. NIGR. Cecilio nigro.

CAEP. Capio.

CASS. Cassius

CAT. N. Catalus Natione.

CA. Causa.

C. C. C. Censa civium capita.

C. F. Clara femina

C. C. C. Calumnia cavenda causa

C. L. AUG. F. Cajus & Lucius Augusti filii

C. C. M. M. Collegium Centonariorum Municipii Mevaniosae.

C. C. V. V. Clarissimi viri

C. CA. Colonia Carthago.

C. CIB. DD. PUBL. Corona civica data decreto publico.

CC. Circum. vel consilium capit.

CENS. Censor.

CENS.

CENS. P. Censor perpetuus.
 CEST. Cestius vel Cestianus.
 CENT. vel CEN. Centurio
 CENSS. Censores
 CER. QUINQ. ROM. CON. Certiminum quinque Romæ Conlegia
 CERT. SAC. Certamina sacra.
 CELS. Celsus five Celsa.
 CENSOR. Censorinus
 C. E. C. Coloni ejus Colonia
 CENS. A. Censoris arbitrato.
 CENS. PER. Censor perpetuus.
 2. IN LEG. Centuriavit in legione.
 7. LEG. Centurio Legionis.
 C. 7. V. Colonia Julia Viêtrix vel Valentia.
 CIR. CON. Circenses concessit.
 CIVIB. ET SIGN. MILIT. A PARTH. RECUP. Civibus & signis militaribus à Parthis recuperatis.
 CIVIT. Civitas.
 C. 7. C. Cajus Julius Caesar
 CLOD. Clodius.
 CL. vel CLAUD. Claudius.
 CLA. Claudia tribus.
 CLUENT. Cluentia tribus.
 CLU. Clustumina tribus
 CLUV. Cluvia tribus.
 CLAS. PR. MIS. Classis Prætoria Misenas vel Misenen-sis.
 CLAS. PR. RAVEN. Classis Prætoria Ravennas.

CL. CEL. Claudia Celeja trib. & patria.
 C. L. Cajus & Lucius.
 CLOVI. Clovius.
 C. L. C. Cusa Lugduni in nummo Constantii
 CLCA. hic A est nota monetæ lis.
 CN. Cnaus.
 CN. F. CN. N. Cnai filius Cnai nepos.
 CN. LO. Cnao Lollio
 CN. DOM. A **MP**. Cnao Domitio Ampulo.
CNO L. Cnaus Fulvius.
 CN. F. SEX. N. Cnai filius Sexti nepos.
 CN. ARR. Cnaus Arrius.
 C. N. Civis noster.
 COR. Cornelius
 CO. Controversia.
 COS. Consul
 COSS. Consules.
 CON. Consularis.
 COL. Colonia, Coloniae, Coloni.
 COLL. Collegæ.
 CONS. Consiliarius.
 COM. OB. Comitia obdriaca.
 COH. Cohors.
 COH. PR. Cohors Prætoria.
 COH. 7. CR. Cohortis primæ Creten-sis.
 COH. 7. PR. P. V. Cohortis primæ Prætorie pie Viêtricis.
 COS. DES. Consul designatus.
 COSS.

COSS. DESIG. Consules designati	COL. JUL. BER. Colonia Julia Berytus.
CONLIB. Conlibertus	COL. JUL. COR. Colonia Julia Corinthus
COS. III. Consul tertium, tertio	COL. VIC. JUL. LEP. Colonia Victrix Julia Leptis
COS. IV. Consul quartum.	COL. V. J. CELSA Colonia Victrix Julia Celsa
CONTU. Contubernalis.	C. V. J. T. T. Colonia Victrici Julia Tyrrheniaca Togata vel Togata Tarraconis.
CO. vel CONJUG. Conjugii	C. CA. A. Colonia Calagurris Augusta.
C. O. Civitas omnis.	C. C. A. Colonia Casarea Augusta.
CONJU. Conjunxit.	C. I. I. A. Colonia Immunis Illice Augusta.
CON. SEN. EQ. ORD. P. Q. R. Consensu Senatus Equestris ordinis populi que Romani.	COL. JUL. AUG. Colonia Julia Augusta.
COLON. Colonia.	COL. NEM. Colonia Nemausum.
CONJ. Conjux.	COL. A. A. PATRENS. Colonia Agrippina Augusta Patrensis.
COM. Constantinopolitana moneta, Theodosii	COL. AST. AUG. Colonia Asta sive Asturia Augusta.
COM. OB. Constantinopolitana moneta obsignata. Arcadii.	COL. JUL. BON. Colonia Julia Bonna sive Bononia.
CON. Constantinopoli	COL. JUL. OCTAV. Colonia Julia Octavianorum.
CONOB. Constantinopoli obsignata.	COL. JUL. PHIL. Colonia Julia Philippis.
CONA. Constantinopoli. A est nota monetalis	COL. JUL. VAL. Colonia Julia Valentia.
CONT. — — T est nota monetalis	COL. SEBAST. Colonia Sebastia.
CONE. E est nota monetalis	COL. TOLET. Colonia Toletum.
CONS. Constantinopoli	COL.
CONS A. Constantinopoli signata. A est not. monet.	
CONST. T est nota monetal.	
CONS. h. h. nota monetalis	
CONST. Constantinopoli	
CONS PT. Constantinopoli publicata. T est nota monetalis	
CONSP. Constantinopoli.	

- COL. NAR. Colonia Narnia.
 COL. AEL. HADR. AUG. Colonia Aelia Hadriana Augusta.
 COL. ALEX. AUG. Colonia Alexandria Augusta.
 COL. ANTI. Colonia Antiatum.
 COL. ANTIO. Colonia Antiochia.
 COL. AR. FLA. Colonia Ara Flavia.
 COL. AUG. FEL. BER. Colonia Augusta felix Berytus.
 COL. AUR. P. MET. SID. Colonia Aurelia pia metropolis Sidonis.
 COL. BER. 70. MH. Colonia Berythus. 10. ignoratur. MH forsan ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
 COL. BER. SEC. Colonia Berytus Secundanorum.
 COL. CÆS. AUG. Colonia Caesarea Augusta
 COL. FEL. AUG. Colonia felix Augusta.
 COL. FOR. JUL. Colonia forum Julii
 COL. JUL. AUG. FEL. BER. Colonia Julia Augusta felix Berytus.
 COL. JUL. AUG. FEL. CA. Colonia Julia Augusta felix Carthago.
 COL. JUL. AUG. F. C. GAB. Colonia Julia Augusta felix.
 C. GAB. ignoratur.
- COL. JUL. AUG. FEL. HEL. Colonia Julia Augusta felix Heliopolis.
 COL. JUL. CONC. APAM. AUG. DD. Colonia Julia Concordia Apameorum Augusta dedicavit.
 COL. VEN. LENIA. AUG. ALEXANDRIA ANTON APELLINATIVUM. Colonia: VEN. LENIA ignoratur, Augusta ab Antonio Gordiano Aug.
 COL. VIM. AN. 1. Colonia Viminatum anno 1.
 COLON. ULP. TRA. Colonia Ulpia Trajana.
 C. T. T. Colonia Tifernatium Tiberianorum
 COR. Corinthus
 COACT. Coactus.
 COND. Condita
 CONL. Conlega
 COMIT. COMITIOR. Comitiorum
 COM. ASIÆ. Communitas Asiae.
 COM. HAB. C. Comitiorum habendorum causa.
 COR. TR. Cornicularius Tribuni.
 CORR. FLAM. Corrector Flaminie.
 COLLIN. Collina tribus
 CONG. P. R. Congiarium populi Rom.
 COS. VIR. Consularis vir.

COSS. S. S. *Consulibus supra scriptis*

COST. *Constitit.*

CONCORD. *Concordia*

COMM. *Commodus.*

C. P. *Civis publicus*

C. R. *Civis Romanus*

CR. *Cretensis. Creticus*

CR. *Crispus.*

C. S. *Cesar Sanctissimus. Salo-
nino Valeriano.*

C. V. *Centum vir.*

CUR. *Curionum*

CUL. *Cultores*

CU. *Curator*

CUST. *Custos.*

CUR. COL. *Curator Colonia.*

CUR. KAL. *Curator Kalenda-
rum.*

CUR. P. P. *Curator pecunie pu-
blica.*

CUR. R. P. *Curator Reipublica.*

CUR. R. P. PIS ET FAN. *Curator Reipubl. Pisauri & fani.*

CUR. VIAR. *Curator Viarum.*

CUR. X. F. *Curavit denarium
faciendum*

C. VI. CEL. *Cajo Vibio Cels.*

➤ VET. *Centuria Veturi.*

D.

D. *Decimus. Domus. quando
locorum nominibus præpo-
nitur ut D. PERUSIA.*

⊕. *Domo.*

⊕. *Quingenti*

D. Nummus Constantii Chlo-
ri.

D. Dies, Divus, Decius, de-
votus dedicavit

D vel Q Diva.

D. AUG. Divo Augusto.

DAT. Datico.

DAC. Dacicus vel Dacia.

DAC. CAP. Dacia capta.

D. C. S. De consulum sententia.

D. C. vel CAES. Divus Caesar.

D. C. A. Divus Caesar Augu-
stus.

DD. NN. Domini nostri.

DD. Donum dedit.

D. D. D. Decurionum decreto
dedit.

D. D. D. D. donum dederunt,
dedicarunt.

DDD. NNN. Domini nostri de
tribus.

DD. AUGG. Q. NN. Domi-
norum Augustorumque nostro-
rum.

DD. NN. AUGG. IMPP. Do-
minorum nostrorum Augusto-
rum Imperatorum.

DEC. Decius. Decurio.

DEC. DEC. decem decani, de-
cem decuriones.

DES. Designatus

DEC. MUN. Decurio Muni-
cipii.

DEC. C. C. COL. AUG. LUG.

De-

Decurio Collegii Centonario- rum Colonia Augusta Lug- dunensis	EI. Nummius Constantii Chlorig.
DEC. ORN. Decurie ornamen- to.	EQ. R. Eques Romanus
DEO NEMAUS. Deo Ne- mausensium.	EQ. P. Eques Publicus
D. F. Decimi filius	EQ. OR. Equestris Ordinis.
D. F. D. N. Decimi filius De- cimi nepos.	EQ. M. SP. POM. Equitum Magister Spurius Pompeja- nus.
D. F. M. N. Decimi filius Marci nepos.	EQ. Equos vel Equites.
DICT. Dictator	EQ. AL. Eques Ala aut Ata- ris.
DIC. PER. Dictator perpe- tuus.	EQ. Equitum.
DISP. Dispensator.	EQ. ORDIN. Equestris ordi- nis.
DID. Didius	EQ. AUG. N. Eques Auguste nostri.
DL. Delego.	EQ. PUB. Eques Publicus
D. L. Decimi Libertus	EQ. ROM. Eques Romanus
D. M. Decurio Municipii	ER. LEG. Eranista legionis.
DN. Dominus	ER. Eranista.
DNN. Dominis.	ETR. Etruscus
D. N. Domino nostro	EUR. Europa.
D. N. M. Q. Devotus Numi- ni Majestatique	EX A. PU. Ex argento publico.
D. N. M. Q. E. Devotus Nu- mini Majestatique ejus.	EX A. D. C. A. Ex authori- tate Divi Caesaris Augusti
DOMIT. Domitianus.	EX A. Q. I. R. P. V. &
DOM. Domitius.	EX. AUC. Q. JUN. RUS. PR. UR. Ex auctoritate Q. Ju- nii rustici Pretoris Urbani
DOMIC. COS. XIII. LUD. SACR. vel SAE. F. C.	EX. A. PU. Ex argento publi- co.
DR. Drusus	EX EA. P. Q. F. S. AD. A. D. E. Ex ea pecunia que jussu Senatus ad ararium de- lata est.
DUM. Dumia tribus.	EX. C. C. Ex Colonorum con- sulto.
DUC. DUC. Duce Ducenario	EX FIG. ex Figlina.
DUC. DUC. Ducum ductore E.	
EID. MART. Idus Martii	

EX D. D. Ex Decurionum decreto.

EX D. OR. Ex decreto ordinis.

EX PR. Ex pradio.

EX BF. C. Ex beneficiariis Consulium

EX. R. Exactis Regibus

EX DO. AUG. Ex domo Augusti

ESQ. Esquilina tribus.

F.

F. Factus, fecit, felix

F. Februarius

F. Filius, filia,

FAB. Fabia tribus

FAL. Falernia tribus

FABR. Fabrum.

FABRIC. Fabricius.

F. F. F. Flacii filius fecit.

F. F. flando feriundo

FL. Flavius.

FLAM. DIAL. Flamen Dialis

FLAM. MART. Flamen Martialis.

FLAM. P. H. C. P. H. C. Flamini Provincia Hispania citerioris.

FL. FEL. Flavia felix. Epithet. Legion. in militar.

FORT. RED. Fortune reduci

FOURI. Fovrius vel Furius.

FONT. Fonteius.

G.

G. Gaudium, Genius, Gajus

GAL. Galeria trib.

G. AUG. Genio Augusti

GERM. Germanicus.

GER. ————

GEM. Gemina, legionis cognomen.

GELL. Gellius.

GERMANIC. Germanicus. Germania.

G. F. Gemina fidelis.

GG. Gesserunt

GL. Gloria.

GL. P. Gloria patria

GL. E. R. Gloria Exercitus Romani.

G. P. R. Genio populi Romani

G. P. F. Gemina pia fidelis

G. R. Genus Regium.

GRAC. Gracens.

G. S. Genio sacrum.

H.

HADR. Hadrianus.

HERACL. Heraclea. In numm. Juliani.

HE. He.

HEL. Helvetia, Helvius.

HER. Herennius vel Herennia.

HOS. Hostis

HOSS. hostes.

H. O. Hostem occidit.

HON. VSUS. honore usus.

HOR. Horatia trib.

H. P. Hora pessima.

H. S. Herculi sacrum.

HS. Sestertium.

I.

I inter vel intra

IA. Interea.

IA. P. Intra Provinciam.

JAN. CLU. Janus clusus.
 I. C. intra Circulum. Julius Ca-
 sar.
 J. F. Julii Filius.
 IV. V. Quartumvir
 III. V. Triumvir
 II. Secunda, secundum.
 III. Tertium.
 IV. Quartum
 IV. VIRAL. Quatuorviralis.
 VI. VIR. AUG. Sexvir Augu-
 stalis.
 II. VIR. Duumvir.
 III. VIR. Triumvir.
 III. VIR. R. P. C. vel III VIR.
 R. P. C. Triumvir Reipubl.
 constituenda.
 III. VIR. A. A. A. F. F. Trium-
 vir auro argento are flando
 feriundo.
 IV. VIR. A. P. F. Quartum
 vir argento sive auro publice
 feriundo.
 IIX. Octavum.
 II. V. D. D. Duoviris dedi-
 cantibus.
 II. VIR. J. D. Duumvir ju-
 re dicundo
 IV. VIR. J. D. — — —
 II. VIR. Q. Duumvir quin-
 quennialibus.
 I. L. intra limitem.
 IMP. Imperator.
 IMPPP. Imperatores
 IMM. A. IV. immunis annos
 quatuor.
 IMM. II. HON. IV. Immunis

iterum honoratus quartum.
 IMP. N. Imperatoris nostri.
 IMPPPP. Imperatores tres.
 IMPER. CONSTIT. CAUS.
 Imperii constituendi causa.
 IMP. CAES. AUG. LUD. SAE-
 CUL. F. Imperator Caesar
 Augustus Ludos saeculares fe-
 cit.
 IMP. V. Imperator quintum.
 IMP. R. P. C. Imperator Rei-
 publ. constituenda.
 IN. H. M. in hoc Magistratu.
 IN. M. O. E. In Magistratu
 occisus est.
 IN. PR. O. E. In praelio occisus
 est.
 INF. AER. PP. R. Inferat a-
 rario Pontificum Romanorum.
 INL. Inlustris
 IN PROEL. OCCIS. E. In praee-
 lio occisus est.
 IN. SEQUENT. AN. DES.
 E. In sequentem annum desi-
 gnatus est.
 IN SEQUENT. AN. DES.
 NON INIIT. In sequentem
 annum designatus erat, non
 iniiit.
 INCOLUM. Incolumitate.
 IN. D. H. H. In Dei hujus ho-
 norem.
 IN. S. R. In Senatu Romano.
 J. O. M. IM. Jovi Optimo Ma-
 ximo immortalis
 J. O. M. S. P. Q. R. V. S. P. R.
 S. IMP. CAES. QUOD
 R. 3. PER.

- PER. EU. R. P. AMP.
 ATQ. TRAN. S. E. Jovi
 Optimo Maximo Senatus Po-
 pulusque Romanus voto susce-
 pto, pro salute Imperatoris
 Caesaris quod per eum Respu-
 bl. in ampliori atque tran-
 quilliori statu est.
 JOVI OLYM. Jovi Olympio
 JOV. TON. Jovi tonanti
 J. O. M. H. Jovi optimo Ma-
 ximo Hammoni
 J. S. C. Judex Sacrarum co-
 gnitionum.
 I. S. S. Infra scripta sunt.
 J. S. M. R. Juno sospita magna
 Regina vel Mater Romano-
 rum.
 ITAL. Italica scil. legio
 I. T. intra tempus.
 JUNON ET PROSERP. Ju-
 noni & Proserpina
 JUL. Julius, Julia.
 IV. Quartum.
 K.
 K. Kaeso vel Caso prænom.
 Fabior. Kandidatus.
 KAR. Carthago
 KAR. Karthagine. in num. Ju-
 stin.
 KART. Carthagine. iterum.
 KARC.
 K. C. Capite census
 K. Δ. Karthagine. in num. Con-
 stantini Junioris.
 K. D. Capite diminutus
 K. E. Carthagine. in num. Con-
 stantii.
 K. F. Kaesonis filius
 K. F. K. N. Kasonis filius,
 Kasonis nepos.
 K. F. Cardo finalis.
 K. L. Kasonis libertus
 KONO B. Constantinopoli obfi-
 gnata. Numm. Constant. M.
 KONSA. Constantinopoli. A
 nota monetalis. Constantii.
 num.
 KONSAU. Constantinopoli. num.
 Constantii & Juliani.
 K. P. Kastræ ponit
 K. Q. Calendæ Quintiles
 KRTC. Karthagine. ubi C. pro
 S. num. Maurit.
 KRTS. Karthagine signata. Num.
 Constantin. Pogonati.
 K. S. Kalendæ Sextiles.
 KYZ Cyzici. Num. Constantii
 Chlorig. Justinig, Mauritiig.
 Phocæ.
 KYZB. Cyzici B. nota mone-
 talis Numm. Phoc.
 L.
 L. Legio, Lucius. Lelius.
 LA. C. Latini Coloni.
 L. AG. Lex agraria.
 L. AP. Ludus Apollinis.
 LAT. Latianus.
 L. C. Lucius Cornelius.
 LC. S. Lucrum sacrum
 LC. D. Lucrum divinum.
 L. CIN. Lex Cinthia.
 L. C. MEMIES. Lucius &
 Cajus Memies.

LEG. Legio, Legatus
 LEG. AUG. PR. PR. Legatus
 Augusti pro Pratore.
 LEG. III. ITAL. Legio tertia
 Italica
 LEG. PRI. Legio prima.
 LE **N** **V**VS Lentulus.
 LEP. LEPI. LEPID. Lepi-
 dus.
 LEG. PROPR. Legatus pro
 Pratore vel Pro-Pratoris
 LEG. PRO-COS. Legatus Pro-
 Consul.
 LEG. Legavit
 LEG. LEG. Legatus Legionis
 LEG. PROV. Legatus Provin-
 cia
 LEG. II. TR. FOR. Legio se-
 cunda Trajana fortis.
 LEG. VII. CL. GEM. P. FI-
 DEL. Legionis septima Clau-
 dia Gemina pia fidelis.
 L. SS. Legionis supra scripta
 LEM. Lemonia. trib.
 LEG. A. P. Legatus Antonii
 Pratoria
 LEG. XII. GEM. M. V. Le-
 gionis duodecima Gemina Mi-
 nerve ultricis.
 LEG. **XVI**. FR. Legio decim.
 sexta Fretensis.
 LEG. XX. V. V. Legionis vige-
 sima Valeria Viêtricis.
 LENT. CUR. X. F. Lentulus
 curavit denarium faciun-
 dum.

L. F. Lucii filius
 L. F. L. N. Lucii filius, Lucii
 Nepos.
 L. F. C. N. Lucii filius Caji
 nepos
 L. F. P. N. Lucii filius Publici
 nepos.
 L. F. vel LUST. FEC. Lustrum
 fecit vel fecerunt.
 L. GELL. Lucius Gellius.
 LG. Legavit.
 LEG. D. Legio decima.
 LIC. Licinius.
 LIB. LIB. Q. P. Q. E. Liber-
 tis Libertabus Posterisque eo-
 rum.
 LIME **A**. Limethanus.
 L. L. L. Luciorum duorum li-
 bertus aut liberta
 L. LUC. Q. F. Lucius Luccius
 Quinti filius.
 L. L. Livii Libertus, Liberta.
 L. M. L. Lucii & Marci liber-
 tus
 L. M. Lucius Murena.
 L. T. Lucius Tatinus, vel Titius.
 LUD. SAEC. F. Ludos sacula-
 res fecit.
 LUD. Ludi.
 LUG. Lugduni. in num. Con-
 stantii, Juliani. Julii nepotis.
 LUGD. Lugduni, in nummis
 Gratiani & Valentiniani Ju-
 nioris.
 LUGPS. Lugduni, pecunia si-
 gnata. vel percussa. In num-
 mis.

mis Valentiniani & Eugeni-
nii.

L. Lu.

LUSITA. Lusitania.

M.

M. Marcus.

W. Mulier.

M. Manius

MAM. Mamercus. prænomen.

MAR. Marius

MAG. Magister

MAG. EQ. Magister Equi-
tum

MAG. ET DEC. Magistris &
Decurionibus.

MAG. QUINQ. COLL. FA-
BR. TIGN. Magister Quin-
quennialicius Collegii Fabrum
tignariorum.

MAG. XVIR. Magister De-
cemvirum.

MA. Ma.

MAM. F. Mamerci filius.

MA. Ma & mal.

MA. Mar.

MAR. ULT. Mars Ultor.

MAM. F. M. N. Mamerci fi-
lius, Marci nepos.

MA. Macuvius.

MAX. Maximus.

M. AEM. Marcus Æmilius.

M. AUR. Marcus Aurelius

MAC. AUG. Macellum Au-
gusti.

MAEC. Macilia trib.

MAG. JUV. Magister Juven-
tutis

MAM. L. Mamerci Libertus.

MAR. CL. Marcellus Clodius.

MAG. vel MAGN. Magnus.

MAR. Martia, scil. aqua.

M. B. Municipii Bergomatium.

M. C. Marcus Cicero.

M. COH. Miles cohortis.

M. D. M. J. Magna Deum
matri Idea.

M. D. P. S. Mediolani pecunia
signata, in num. Maximi
Victoris Arcadii. Honorii.

MES. Messius.

MEN. Menenia trib.

MERC. AUG. Mercurio Au-
gusto.

MERU. Meruit.

ME. Me.

ME. Memoria.

MEN. Menses

M. E. M. Municeps ejus Mu-
nicipis.

M. F. Marci filius

M. F. M. N. Marci filius Mar-
ci nepos.

M. F. Manii filius

M. F. **M**. N. Manii fi-
lius Manii nepos.

M. F. Manii filius.

MIL.

MIL. Miles, militavit.

MIL. IN COHOR. Militavit
in cohorte

MIL. LEG. S. S. Miles legio-
nis supra scripta.

MIL. CL. PR. RA. Miles clas-
sis Pratoria Ravennatis.

MIN. Minucia trib.

MIL. LEG. V. ALAUD. Mi-
liti Legionis quinta Alauda

MIROBR. Mirobrigam.

MIL. ITAL. Militi Italico.

MILITAR. A. Militaria ala.

M K. V. Moneta Carthaginen-
sis, V. nota monetalis. in num.
Constantin. & Licinii.

M. L. Manii libertus

M. L. Militis locus.

M. M. M. LIB. trium Mar-
corum libertus

M. M. & 3. L. Marcorum &
Cajarum libertus.

M. N. Millia nummum.

M. N. L. B. Moneta nova Lug-
duni cusa. B. nota moneta-
rii. in num. Constantin. M.

MOSTQ. Moneta signata Tre-
viris. Q. nota monet. nisi
T. pro A. exaratum fit, ita
ut Aquilejæ signata intelli-
gatur in num. Constant. M.
& Licinii.

MOSTR. Moneta signata Tre-
vir. in num. Constantii
Chlori.

MON. Moneta.

M. OTACIL. Marcia Otacil-
la.

M. P. II. Millia passuum duo.

M. P. V. Millia passuum quin-
que

M. P. XI. Millia passuum un-
decim.

M. P. Millia passuum

M. POP. Marcus Popilius

M. R. Municipii Ravenatis

M. REG. Militia Regiensium.

M. S. Municipi suo.

M. T. Marcus Tullius.

MUN. Municipia. Municeps.

MU. Mucius.

MUL. V. P. Multis victoriis
potito.

MUAT. Munatius.

MUSSID. Mussidius.

M. CAL. JUL. five

MUN. CALAG. JUL. Muni-
cipium Calaguris Julia.

MUN. Murite.

M. Mu.

MT. Mut.

MUN. SASS. Municipii Sassi-
natum.

M. V. Minerva Victricis. Le-
gion. epith.

N.

N. Nepos, natione, noster

N. Nautarum

N. Non, numismatis, nummus.

S

NAT.

NAT. URB. Natalis Urbis.

NAT. Natione.

*NAT. GALL. Natione Gal-
lus*

NAC. Nactus.

NAV. Naves

N. C. Nobilissimus Cesar.

N. CL. Nero Claudius.

NEP. RED. Neptuno reduci.

NER. Nero. Nerva.

NE *Ne.*

*NEP. S. vel SAC. Neptuni Sa-
cellum*

N. F. N. nobili familia natus.

N. F. Numercii filius.

*NIC. Nicomedia. in nummo
Anastafii*

*NIKO. Nicomedia non Nico-
poli, uti vult Alemannus. in
num. Justinii & Mauritii.*

N *L. Numerii Libertus.*

N. MACR. Nonius Macrinus.

N. N. Nostri vel nostrorum

N. N. Numerii nepos.

*NUM. DOM. AUG. Numini
domus Augustana.*

O.

O. Optimo. occidit. occiso. oportet.

⊙ obiit.

OB. C S. ob cives servatos

*OB. HON. AUG. Ob honorem
Augustalitatis.*

*OB. AN. L. Obiit anno quin-
quagesimo.*

OCCIS. Occiso.

OCUL. Ogulvius.

OCR. Ocriculana sc. trib.

OFF. Officiarius.

O. M. Optimo maximo.

O. P. Optimo Principi.

O. P. F. Optimo Principi fecit.

OP. PRIN. Optimo Principi.

OPUS. DOL. Opus doliare.

OPEL. Opelius.

OST. Ostia.

OUF. Oufentina trib.

*OUF. MED. Oufentina Medio-
lano. trib. & patr.*

P.

P. Publius. pater. Pontifex.

PAL. Palatina trib.

PAP. Papiria trib.

*PART. MAXIM. Parthicus
Maximus.*

*PAT. COL. & PATR. COL.
Patrono Colonia.*

PAT. PAT. Pater patria.

PAR. Parthia.

PALL. Pallione.

*PAQ. Percussa Aquileja. in
num. Constant. M.*

*PAR. Percussa Arelate. in num.
Constantii.*

*PARL. Percussa Arelate. in
num. Constantin. M. Licinii
& Constantii.*

*P. AEL. AUG. LIB. Publius
Ælius Augusti libertus*

PACON. Pacionus.

PAP. Papia trib.

P. C.

- P. C. Patrono Colonia.*
P. CI. Prator Cilicia.
PCON. Percussa Constantinopoli in num. Constantii.
PCONST. — — in nummo Juliani.
P. C. pactum conventum, pecunia constituta.
PEC. Pecunia.
PERT. Pertinax
PE RP. pecunia Romæ percussa. in num. Constantin. M.
PEQ. pecunia pro pecunia.
PEC. Pescennius.
P. F. Pius felix.
P. F. P. N. Publii filius Publii nepos.
P. F. publice fecit.
P. H. C. Provincia hispania citerioris.
PHIL. Philippus.
PIENT. Pientissimus.
P. 7. Principi Juventutis.
PICEN. Picenum.
P. K. percussa Karthagine. in num. Justiniani.
PLE. Plebis
P. L. Publii Libertus.
P. L. Percussa Lugduni. In num. Crispii
P. L. C. — — C. nota monetalis. num. Constant. Chlorig.
PLM. — — M. nota monet. in num. Constant. M.
PLN. Percussa Lugduni. N. nota monet.
- PLAET. CEST. Platorius Cestianus.*
PL Æ. TRAN. Plator. Tranquill.
P . PL.
P. M. Pontifex Maximus
P̄. M̄. Plus minus.
P. M. SALON. Publius Marius Salonius.
POMP. Pompejus.
POB. Poblizia tribus
POL. Pollia trib.
POM. Pomptina trib.
POP. popilla vel popillia trib.
POST. posthumus.
POT. potestate
P. P. pater patria.
PP. C. Patres conscripti.
PP. pater patratus.
P. P. P. primus pater patria.
P P. patris parentis.
P. P. P. Praefectus Pratorio Provincia.
P. P. HISP. CIT. Praeses Provincia Hispan. Citerioris.
P. P. P. H. C. vel T. Praefectus Pratorio Provinc. Hispan. Citer. vel Tarraconens.
P. P. H. T. Praeses Provinc. Hispan. Tarraconens.
P. P. P. pater patriae providentissimus.
PQ. Postquam.
PRAEF. FABR. Praefectus fabricorum.

- PRAEF. QUINQ. Praefectus
 Quinquennalis.
 PROCOS. Pro-Consul.
 PROC. Procurator.
 PROLEG. Prolegato aut Prole-
 gatus.
 PR. Praetor.
 PRR. Praetores.
 PR. S. Praetoris sententia
 P. R. E. Post Reges Exactos.
 PR. UR. Praetor urbanus
 PR. PER. Praetor peregrinus.
 PRAEF. VIGIL. Praefectus Vi-
 gilum.
 PRAEF. URB. Praefectus ur-
 bis.
 PRAEF. PRAES. Praefectus
 Praesidii.
 PROV. Provincia.
 PRS. Praeses.
 PRS. P. Praeses Provincia.
 PRSS. Praesides.
 PR. Percussa Roma, in num.
 Const. Chlor. Constantin.
 M. Licinii.
 PROM. Percussa Roma. in num.
 Constantii
 PROPR. Pro-prator.
 PR. AN. Praetoria Antonii
 PROQ. Pro-Quaestor.
 PROQ. P. Pro-Quaestor Prato-
 rius.
 PRAEF. OR. MARIT ET
 CLASS. Praefectus ora mari-
 timae & classis.
 PR. PROCOS. Praefectus Pro-
 Conf.
- PR. II. VIR. Praefectus Duum-
 viri.
 PR. Q. Pro-Quaestor
 PR. P. Pro-prator
 PR. K. Praetori Candidato
 PR. Q. & PR. Q. Praetori Qua-
 stori
 PR. PR. Praefectus Praetorio.
 PR. J. D. AUX. Praefectus ju-
 re dicundo Auximi
 PR. JUV. Praefectus juventuti
 PR. AER. Praefect. arario.
 PR. P. F. primigenia pia fidel.
 PRO XX. HER. Procurator vi-
 gesima hereditat.
 PR. Q. K. Praetori Quinquin-
 nalitio Kandidato.
 PR. PR. Proprator sive Proprae-
 tore
 PROPR. PR. A. Proprator Prae-
 tor Antonii
 PRINC. JUVENT. Princeps
 Juventutis.
 PRAEF. CLAS. ET OR. MA-
 RIT. Praefectus classis & ora
 maritima.
 PRIV. Privernum.
 PS. Percussa Siscia, in num. Li-
 cinii
 PS. Plebiscitum.
 P. TR. Percussa Treviris, in
 num. Constant. Chlori
 PUPIEN. Pupienus.
 P. V. pia Victricis. Cohort.
 epith.
 P. U. A. Praetorii Urbani Au-
 toniani.

PUP. Pupinia trib.

PUB. Publicia tribus

P Pul.

Q.

Q. Quintus. Quintius. Quaestor.

Q Qui

Q. Quaestori.

Q ALIM. Quaestori alimentorum

QA. vel AQ. Aquileja. in num. Constantin. Jun.

Q. C. M. P. I. Quintus Cacilius Metellus Pius Imperator.

Q. DES. Quaestor designatus.

Q. F. Quinti filius

Q. F. L. N. Quinti filius Lucii nepos

Q. F. M. N. Quinti filius Marci nepos

Q. K. Quaestori Kandidato.

Q. L. Quinti Libertus

Q. L. F. Quinti Lucii filius.

Q. N. Quinti Nepos

Q. P. Quaestor Praetorius

Q. PR. Quaestor Provincialis, Quaestori Provinciae.

Q. PRO-COS. Quaestor Proconsulis

Q. Q. CORPORIS. Quinquennialicium corporis.

Q. Q. Quinquennialicium.

Q. Q. PP. Quinquennialicium perpetui.

Q. Q. U. Quinquennialicium ite-

rum

QUI. & QUIR. Quirina tribus

QUINQ. Quinquennialitatis

QUOD. V. M. S. EX EA. P.

Q. 7. S. AD. A. D. E. Quod via munita sunt ex ea pecunia qua iussu Senatus ad Aerrarium delata est.

QUART. Quartum.

QUINT. Quintum.

QU. Quartus.

QUM. Quemadmodum.

QUAES. Quaestor.

QUAESS. Quaestores.

R.

R. Roma. in nummis Constant. M. Constantii & Juliani.

RAT. S. R. Rationalis sacrarum rationum.

RA. Ravenna. In numm. Heraclii.

RAV. Ravenna, in num. Heracl.

RB. Roma. in num. Constantii. nisi B. pro percussa.

R. D. Regis domus.

REI. P. Reipubl.

REI. P. TIF. T. Reipubl. Tiferatium Tiberianorum.

REM. P. N. Rempublicam nostram.

REC. Recepta.

REI MIL. Rei militaris.

R. M. Roma, in num. Honorii & Severi

ROM. & AUG. Roma & Augusto

S 3

RO.

RO. vel ROM. Roma.
 ROMB. Roma percussa B. pro
 P. in num. Aviti.
 ROMP.S. Roma pecunia signa-
 ta. in num. Honorii.
 ROM. Romilia trib.
 R. P. Respublica.
 R. P. C. Reipubl. constituende.
 R. P. C. C. Reipubl. constituen-
 de causa
 R. P. Roma percussa.
 R. P. S. Roma pecunia signata
 in num. Magnentii
 R. S. L. C. pecunia signata Lu-
 gdun. ubi R. pro P. in num.
 Julian.
 R. T. Roma percussa, ubi T. pro
 P. in num. Constantii.
 RUR. Rura.
 R. UTR. Rerum Veronensium.
 ubi F pro E.
 RUP. S. Ravennæ pecunia signa-
 ta. in num. Honor.
 RM. Rum.
 RE. Rue.
 RT. Rut.
 RUF. Rufus
 R. VER. Reipubl. Veronensis.
 S.
 S. Solvit.
 S. Sextus
 SARM. Sarmaticus.
 SALL. Sallustra
 SAB. Sabatina Trib.

SAC. Sacerdos.
 SAC. VG Sacerdos Virginis.
 SAL. Salutem.
 SALM. Salmanticam.
 SA. Signata Antiochie, in num.
 Licinii.
 SANB. Signata Antioch. in
 num. Martiniani. ubi B. no-
 ta Monetarii
 S. ARL. Signata Arelati. in
 num. Magnentii.
 SATUR. Saturnalia.
 SCIP. ASIA. Scipio Asiaticus.
 S. C. F. C. Senatus consulto fa-
 ciendum curavit
 SCA. Scaptia trib.
 S. C. Signata Constantinopoli, in
 num. Arcad.
 SCON. Signata Constantinop. in
 num. Constantii
 SCONS. Signata Constantinopo-
 li. in num. Juliani.
 SEPT. Septimius.
 SER. Sergius.
 SEV. Severus
 SEX. Sextus.
 SEC. ORB. Securitas orbis.
 SED. S. C. Seditiois sedandæ
 causa.
 SEQ. Sequanus.
 SER. Sergia trib.
 SER. F. Servii filius.
 SER. L. Servii Libertus.
 SER. OFF. Servo officinario.
 SEV. AUG. Seviro Augustali
 SEX. F. Sexti filius
 SERT. Sertorius.

- SER. AC.* Servus Aetnarius.
SEST. Sestius.
SE. Siscia. in num. Constantii.
SEV. AUG. ARM. PARTH.
 Severus Augustus Armenia-
 cus Parthicus.
SEPT. SEV. Septimius Severus
SIG. RECEP. Signis receptis
SIG. LIB. Signum Liberi
SIL. Silius
SING. X II. Singulis dena-
 rios binos.
SIR. Sirmii. in num. Constant.
 M.
SIRM. Sirmii. in nummo Con-
 stant. Jun. & Joviani.
SIS. Siscia. In nummo Con-
 stant. M. Licinii, Constantii.
SISPZ. Siscia percussa. Z. no-
 ta monetæ
SISCP. Siscia percussa. In num.
 Grat.
S. L. Senatus legitimus
S. L. Sacrum ludum.
SMK. Signata moneta Kartha-
 gine. in num. Licinii Junio-
 ris.
SMKA. Signata moneta Kar-
 thag: in num. Licinii Jun.
SMKE. — — — E. nota
 monet.
S. M. A. Signata moneta An-
 tioch. in num. Juliani
SMAQ. Signata moneta Aqui-
 leja, in nummo Constant.
 Gratian.

SMAN. Signata moneta An-
 tioch. vel Sacra moneta An-
 tiochena, in num. Constant.
 M. & Constantii

SMANT. — — — ubi T. est
 nota monetal.

SMANT. Signata moneta An-
 tiochia, in num. Constantii

SMANTS. Signata moneta An-
 tiochia, vel Sacra moneta An-
 tiochia signata. in num. Con-
 stantin. M.

SMANS. Sacra moneta Antio-
 chie signata. S. nota est Mo-
 netarii

SMANR. Signata moneta An-
 tioch. R. nota monetal. in
 num. Const. M.

SMANTE — — — E nota
 monetal. in num. Constantii.

SMAT. — — — ubi T. nota
 monet.

SMAB. — — — ubi B. nota
 monet.

SMN. Sacra moneta nova. in
 num. Licin. & Constant.

SMNA. Signata moneta nova
 Antiochia. in num. Marti-
 niani & Theodosii

SMNT. Sacra moneta nova. T.
 not. monet. in num. Licinii
 Jun.

SM. N. C. Sacra moneta no-
 va Constantinopoli. In num.
 Const. M.

SMNKAB. Signata moneta
 Karthagine. B. nota.

SMNS.

- SMNS.* Sacra moneta nova signata.
SMNM. Signata vel sacra Moneta nova. M. est nota Monetarii. in num. Crispi.
SMRB. Signata moneta Romæ. B. not. monet. in num. Gratian.
SMRP. Sacra moneta Roma percussa. in num. Valentis.
SMSISC. Signata moneta Siscia.
SMRQ. hîc R. pro A. Signata moneta Aquil. in num. Constant. & Valentinian.
SMTA. Signata moneta. in num. Theodof.
SMTES. Signata moneta Thessalon. in num. Valentin.
SMTR. Signata moneta Trevis. in num. Maxim.
SMTRS. Sacra moneta Trevis signata.
SMTS. Signata moneta Trevis, in nummo Constant. M. & Valentin.
SMTSE. Sacra moneta Trevis signata, vel signata moneta Thessalonica
S. P. P. S. Sacris publicis præsto sunt.
SP. Spurius
SP. F. Spurii filius.
SPEC. LEG. Speculator Legionis
SPL. EQ. R. Splendidissimo Equiti Roman.
- SPINT.* Spinter.
S. P. Sacri palatii.
SS. Sestertii nota.
SS. Sacri Scrinii.
S. SOL. Sacerdos solis.
STE. & STEL. Stellatina trib.
STIP. Stipendiavit.
STIP. AN. VI. Stipendiavit annis sex.
S $\frac{1}{1}$. Stipendorum
ST. Signata Trevis
STR. — — — in num. Const. M.
SUB. Suburana trib.
SUC. Succussana trib.
SUC. JUN. Succussana, quæ est Junia trib.
SYL. Sylla.
- T.**
- T.* Titus. Tribunus. Turma.
T. AUG. tutela Augusta.
TAB. Tabularius.
TAB. P. H. C. Tabularius Provinc. Hispan. citerioris.
A Ta.
TAR. pro PAR. percussa Arelato.
TAR. Tarquinius
T. CEL. Tito Celere
TCON. pro PCON. percussa Constantinopoli. in num. Julian.
TCE. Thessalonica. in num. Justin.
- TER.*

TER. Terentius.

TER. Terentina trib.

E. Te

TES. Thessalonica. in num.
Phoc.

TESA. ——— ——— ———

TEMP. Templum.

TEST. testamentum.

T. F. Titus Flavius.

TTL.

T. F. L. N. Titi filius Lucii nepos.

TH. Thessalonica. in num. Constantii.

THEU. Thessalonica Urbe

THEUP. Thessalonica Urbe percussa.

H. Th.

Æ the

TI. Tiberius

TI. F. Tiberii filius.

T. LEG. III. Tribunus Legionis tertiae.

T. LEG. III. ITAL.

T. L. Titus Livius.

T. N. Titi nepos.

TON. Tonsor.

TR. P. Tribunitia potestas.

TRIB. P.

TR. MIL. Tribunus militum.

TREB. Trebonianus.

TR. PL. Tribunus plebis.

TR. PL. DESS. Tribuni plebis designati

TRIB. SUCC. Tribus Succussiana.

TRO. Tromentina trib.

TRIVN. PPP. Trium publicorum

TRMS. Trevis moneta signata, in num. Jovian.

TRO. Trevis obsignata. in num. Theodor.

TROB. ——— ——— ———

TROBC. ——— ———

TROBS. ——— ———

TROBT. ——— ———

TROS. ——— ——— ———

TRP. Trevis percussa

TRP. S. Trevis pecunia signata.

TRS. Trevis signata.

TR. M. Tribun. milit.

TR. AER. Tribuni aerarii.

TR. CEL. Tribuni celerum.

TR. V. MON. Triumviri monetales

TR. V. CAP. Triumviri capitales

TR. LEG. Tribunus Legionis.

TRANS. PAD. Trans Padum

TRANS. AM. Trans amnem.

T. S. Trevis signata.

TS. E. Trevis signata. E. est liter. monet.

TSR. ——— ——— R. not. monet.

T. T. pro P. T. percussa Trevis. in num. Constant. M.

T. T. L. Titorum libertus

V.

V. *Quintum. Volerus Vopiscus.*VAL. *Valeria.*V. A. *Veterano assignatum.*VA. *Va.*VAR. RUF. *Varius Rufus*VAT. *Vat.*VAL. *Val.*VAL. BYZAC. *Valeria Byzacena.*VE vel VET. *Veteranus.*VENTID. *Ventidius*VEL. *Velina Trib.*VET. *Vetruria trib.*VET. AUG. *Veteranus Augusti*VESP. *Vespasianus*V. F. *Victrix fidelis.*VII. VIR EPUL. *Septemvir Epulon.*VINDEL. *Vindelicus*VI. VIR. *Sextumvir.*VICT. *Victores*VIC. S. *Victoria Sicula*VI. VIR. AUG. *Sexvir Augustalis*VI. VIR. URB. *Sexvir Urbini.*VIII VIR. *octumvir.*VIII VIR. II. QQ. *Octumvir iterum Quinquennialitius*VIII. VIR. III. AER. SAT. *Octumvir tertium ararii Saturni.*VIB. *Vibius.*ULP. *Ulpia sc. Legio.*

UL. Ulp.

VOT. X. MULT. XX. *Votis decennialibus multiplicatis vicennialibus.*VOL. *Volusius.*VOLT. *Voltina trib.*VOLER. *Volerus*V. PRAE. *Vir praetorius*V. P. *Urbis praefectus.*V. P. *Vir Patritius.*V. P. P. P. H. *Vir praefectus Praeses Provinc. Hispan.*U. R. *Urbs Roma.*URB. C. *Urbis condita*V. V. *Valens victrix. Valeria Victrix.*

Plures quidem addere potuissimus SIGLAS in re nummaria usitatas; Verum nō tractatus nimis cresceret, Lectores petimus curiosos, ut evolvere velint Golz. de numismat. antiq. Patinum Vaillant, & alios, ibi reperient, quæ forsan hoc loco, ob brevitatem, quam amamus, omissa fuerunt. Cum itaque multa adhuc restent, quæ de SIGLIS numismatum observanda veniunt, ad alias nos conferimus SIGLAS, quæ scil. nostro ævo usitatæ in nummis conspiciuntur. Plura autem qui de Si-

GLIS numismatum legere cupiunt, evolvant *Johann. Pretin. Sertor. Ursatum de notis Romanor. quem Humphrid. Prideaux marmoribus suis Oxoniens. annexuit. edit. Oxon. 1677. Patin. introduct. ad histor. numism. cap. XXIII. Carol. du Fresne in Glossar.*

CAPUT XXII.

De SIGLIS Numismatum Romanorum usque ad nostra tempora.

§. I. **A**ccedimus ad SIGLAS numismatum nostri ævi, ubi ferè ea, quæ in numismatibus antiquis occurrunt observanda veniunt. Notum imò notissimum est, quod Imperatores olim nomina sua monetis imprimi curarint, in quarum altera parte icon cum titulis conspectui dabatur; in altera vel hieroglyphum, vel Emblema quoddam impressum legebatur. Prænomena igitur Imperatorum plerumque SIGLIS seu literis Singulariis, exprimebantur, uti ex nummis antiquis satis superque constat, addebantur iisdem *Siglis* functiones seu munera. e. g. in nummis Julii Cæsaris sæpissime hæc leguntur: C. IMP. QUART. AUGUR. PONT. MAX. COS. QUART. DICT. QUART. i. e. *Cæsar Imperator quartum Augur, Pontifex Maximus. Consul quartum, Dictator quartum.* Quibus verbis significatur prænomen; deinde munera quibus præfuit, quod *quater Imperator, Pontifex Maximus & Consul quater, quaterque Dictator* fuerit. Ita in nummo Augusti hæc exarata cognoscimus. AUG. C. DIVI F. IMP. AUGUR. PONT. III VIR. R. P. C. i. e. *Augustus Cæsaris Divi Julii filius, Imperator, Augur, Pontifex Triumvir Reipublica constituenda.* & in alio nummo. AUG. Imp. Cæs. Div. F. Pont. Imp. ter COS. iter. & ter design. III Vir iter. R. P. C. Sic in omnibus numismatibus cufis reperimus titulos, nomina & Epitheta.

§. II. Hic ordo per prima usque ad nostra Secula observatus fuit, & adhuc in usu est. Ut igitur per aliquot Secula demonstremus veritatem, numismata Imperatorum perlustrabi-

mus. In *Augusti* nummo paulo ante citata verba conspiciuntur, quæ repetere superfedemus, nummum Tiberii Iustrantes. TIB. CAES. DIV. AUG. F. AUG. TRIB. P. XXXIII. COS. V. IMP. IX. AUGUR. PONT. M. *Tiberius Caesar Divi Augusti filius Augustus Tribunitia potestatis XXXIII. Consul. v. Imperator IX. Augur, Pontifex Maximus.* Similia offendimus in nummo Drusi & Imperatoribus sequentibus, quorum titulos, nomina & epitheta collegit *Hubert. Goltzius in thesauro rei antiquar. edit. Antwerp. 1579.* cujus vestigia dein alii secuti sunt, scil. *Hulsius Patinus* & similes Authores. Qui ritus quoque continua serie usque ad nostra tempora servatus est.

§. III. Illud etiam observandum quod *Julius Caesar* primus imaginem suam titulo *Dictatoris* perpetui Romanis monetis exprimi curaverit. Obtinuit autem hoc à Senatu post *Pharsalicam* pugnam solenni decreto teste *Dione lib. XLIV.* Hunc secutus est *Augustus* & alii Imperatores, qui suis imaginibus nummos ornarunt. Interdum autem duo capita nummis insculpebantur, quibus consortium imperii significabant, uti constat ex nummis *Constantis II.* & ejus filii *Constantini* hac inscriptione cum duabus imaginibus: DN. CONSTANS ET CONSTANTINUS AUG. & *Constantini VII.* qui expressam habet ipsius *Constantini* & *matris* ejus effigiem. Non solum imagines imprimebantur monetæ, sed etiam tituli & epitheta, tibi quandoque adjiciebatur, *pius, felix* & quæ alia erant. Imò quidam Imperatores Christiani hunc summum Imperii honorem scil. effigiem imprimendi in nummis, pia quadam simplicitate ducti Christo Salvatori dicaverunt, male perpendentes, quod hæc imago in corde tantum fidelium exprimatur. *Johannes Zimisces* primus hujus instituti autor fuit & monetam his literis exprimi curavit: $\overline{\text{JHS}} \overline{\text{XPS}}$.

§. IV. Gaudebant ergo *Officia* in numismatibus signata certis suis Inscriptionibus; quæ autem alia fuerunt tempore *Confulum*, sublimiora in nummis Imperatorum. Sunt itaque $\overline{\text{III}} \overline{\text{VIRI}}$ monet. AAFF. $\overline{\text{IV}}$ Viri monet. sub *Julio Cæsare*, qualis nummus extat in familia *Æbutia*. In familia *Cælia* *Acilius* $\overline{\text{III}}$ Vir *Valetudinarius* cernitur. Familia *Cornelia* exhibet $\overline{\text{II}}$ *Viros* & $\overline{\text{III}}$ *Viros* *Coloniaram*; Sed in Imperatorum nummis, non.

non nisi illustri nominis officia observantur, ut *Augur*, *Pontifex Maximus*, vi cuius officii Imperatores, omnium rerum ad religionem pertinentium, summi erant arbitri, quæ dignitas ab *Augusto* ad *Gratianum* usque Imperatoribus conjuncta fuit, qui tandem illam circa finem Imperii repudiavit. Titulus autem TRIB. P. COS. PRO-COS. i. e. *Tribunitia potestatis Consulis*, *Pro-Consulis*, non usurpatus fuit ab Imperatoribus nisi extra Romam degerent. Facinora quoque Imperatorum nummis impressa fuerunt vel *naturaliter* vel *symbolicè*. Illius exemplum est *Trajanus*, Regi Parthorum coronam imponens additis his verbis: REX PARTHIS DATUS; hujus si quando Julii & Augusti victoria *crocodilo* fit expressa; *Ægypto capta*. Laudantur etiam Imperatorum virtutes in nummis, quæ nominibus plerumque in Dativo casu junguntur, cum applicatione ad Imperatorem expressæ, ut *Moderationi*, *Clementia*, *justitia*.

§. V. Nomina quod attinet, tunc multifaria Romanorum fuerunt, quæ nummis inscripta reperiuntur: est autem *Pronomen*, *Nomen familia*, *Cognomen*, *Agnomen*. *Pronomen* est personæ proprium, ut PUBLIUS, *Nomen familia* genti commune, ut CORNELIUS; *Cognomen* quod ramos familiæ dividit, ut SCIPIO; *Agnomen* est Epitheton ut AFRICANUS. Horum catalogum contexit ex nummis antiquorum *Hubert. Goltzius in thesauro rei antiquaria edit. Antwerp. 1679.* qui evolvatur, & tunc clare elucebit, hæc omnia observata fuisse. Illud tamen non negandum, quod rarè omnia in nummis reperiantur, sed tantum tria: ut LUCIUS SCIPIO AFRICANUS, in quo nomen gentis CORNELIÆ omisum. Interdum *Pronomen* tantum, ut CAJUS & LUCIUS AUGUSTI FILII; *Neronis* verò nummi *nomen* pariter & *cognomen* familiæ, in quam erat adoptatus, præ se ferunt, ut *Nero Claudius*. *Agnomina* in nummis *Augusti* non rara sunt, quæ à Provinciis victis ortum trahunt, ut *Britannicus*, *Armeniacus*, *Dacicus*, *Parthicus*, *Germanicus*, *Adiabenicus*. Quibusdam quoque Imperatoribus tituli proprii erant, uti *Trajano Optimus Princeps*, *Commodo*, *Felix*. Similiter beneficia Principum paucis verbis exprimebantur, ut *Conservator Urbis*, *Fundator*

pacis, Rector orbis. Quales tituli sæpissime in nummis occurrunt. Dii quoque ab Imperatoribus culti; itaque in nummis illorum horum sæpe fit mentio, ut *Jovis conservatoris, Propugnatoris, Statoris. Martis ultoris.* Notandum autem, quod tituli Imperatorum aut in nominativo positi fuerint, ut CAESAR AUGUSTUS, aut *Genitivo*, aut *Dativo*: & hi tituli magis personam respiciebant.

§. VI. Deinde etiam tituli *civitatum, Provinciarum, fluviorum* adjiciebantur; similiter *exercituum, Ludorum & Votorum publicorum*, quibus potestatem significare voluerunt, de quibus Scriptores rei nummariae consuli poterunt. Mox aliis titulis utebantur. Julius Cæsar contentus erat appellari *Imperator, Dictator perpetuus, pater patria.* Deinde nomen Cæsaris additum; mox *Censores perpetui* vocari voluerunt. Imò & Dii salutari desiderabant, uti *Aurelianus.* Ita inveniuntur Commodi nummi, in quorum postica Imperator sub Jovis forma sedet, ad pedes aquila conspicitur, in manu fulmen; inscriptum est: JOV. EXSUPER. i. e. *Jovi exsuperantissimo.* Et quis omnes Imperatorum titulos enarraret? nî quis totum volumen conscribere de illis vellet. consulatur de his *Anglus doctissimus Johannes Seldenus de titulis honorum.* edit. *Francof.*

§. VII. His itaque accuratius pensitatis ovum ovo vix similius esse poterit, quam nostrorum numismatum Inscriptiones cum Romanorum nummorum Inscriptionibus. Conspiciuntur in nostris nummis imagines *Imperatorum, Regum, Electorum, Ducum, Principum, Comitum*, & ubi ejusmodi capita seu effigies defunt, indicium est, hos nummos permissu Imperatoris à Civitate quadam libera cusos fuisse. Interdum quoque duas vel etiam plures imagines simul expressas videre licet, uti in nummis antiquis quibusdam Saxonis, & nî fallimur, ejusmodi nummus à Serenissimis Ducibus Brunswicensibus *Rudolpho Augusto & Antonio Ulrico* excusus, ubi ob concordiam duæ simul imagines conspectui exhibentur. Imò quibusdam nomen יהוה additum, quemadmodum talem cudi curavit Christianus IV. Daniæ Rex pius. En accuratam convenientiam, quoad effigies, nostrorum nummorum, cum antiquis numismatibus.

Quare

Quare nullum dubium, quin hanc consuetudinem à Romanis hauserint.

§. VIII. Deinde etiam Nomina propria exsculpuntur & tituli exprimentur eorum, aut expressis verbis aut SIGLIS tantummodo. Loco emblematum *insignia* exhibentur & Symbola quædam adjiciuntur. Nomina Provinciarum & civitatum, quæ ipsos Dominos agnoscunt adduntur, ut omnes cognoscere possint, ad quem moneta hæc vel illa pertineat. Illud tamen non sicco silentii pede transeundum quod nomen Dei, à cujus potentia imperium acceperunt, addant his SIGLIS. D. G. Dei gratia. Mentio sæpe etiam fit familiæ, ex qua originem trahunt. Cum autem etiam SIGLIS utantur hodierni Principes in titulis & inscriptionibus, tales juxta ordines dignitatum in medium proferemus, ita ut brevi quasi compendio Imperatorum, Regum, Electorum, Principum, Comitum & Civitatum SIGLAS impressas exhibeamus, & speramus laborem hunc Lectoribus gratum futurum esse.

§. IX. In nummis itaque nostri ævi offendimus SIGLAS tam in Pronominibus, quam in aliis titulis officiorum, quas huc adponere non pigebit. Ita in nummis Augustissimi & potentissimi Imperatoris nostri hæc conspiciuntur.

LEOPOLD. D. G. R. I. S. A. GE. HU. REX. ARCHID. AUST. B. COM. TIR. Hæ Siglæ ita sunt legendæ:

LEOPOLDUS DEI GRATIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, GERMANIÆ, HUNGARIÆ REX, ARCHIDUX AUSTRIÆ, BURGGRAVIUS, (Burgundiæ) COMES TIROLENSIS. Ita in aliis quoque nummis, ubi tamen interdum SIGLÆ mutantur. Pari modo ista adhibentur in Titulis Pontificis Maximi hoc modo: PONT. BEAT. SANCT. Q. IN CHR. PAT. PRN. DN. CLEM. X. DIV. PROVID. S. R. E. PONT. MAX. B. PET. APOST. PRINC. SUCC. JES. CHR. VICA. quæ SIGLÆ ita legerentur. *Pontifici beatissimo Sanctissimoque in Christo Patri Principi ac Domino Clementi X. divina providentia Sacro Regimini electo Pontifici Maximo Beati Petri Apostolorum Principis Successori Jesu Christi Vicario.* Quemadmodum igitur

igitur Romani in Pronominibus SIGLAS usurpabant, ita ut vix aliqui reperiantur, quorum Pronomina plenis verbis exprimuntur; simili modo hodiernum adhuc moris est, & plerumque ita scribuntur.

A.

AQUISG. Aquisgranum
 ABERD. Aberdonium.
 ABR. Abraham.
 ABSP. Abspergum.
 ADA. Adamus.
 ADOLP. Adolphus.
 ADR. Adria. Adriannus
 ALBI. Albinus.
 ALBE. Albertus.
 ALEX. Alexander.
 ALTENB. Altenburgum
 ALD. Aldorf.
 AMB. Ambrosius
 AMER. America.
 AMST. Amstelodamum
 ANDR. Andreas
 ASC. Ascania.
 ANT. Antonius
 ANTV. Antverpia.
 APOL. Apollonia.
 ARAB. Arabia, Arabs
 ARAG. Aragonia.
 ARNO. Arnoldus.
 ASCIB. Asciburgum.
 AS. Asia
 AUG. Augustus, Augusta.
 AVR. Aurelius.
 AUST. Austria.

B.

BAD. Badena.
 BALT. Balthasar.

BARB. Barbaria, Barbaricus.
 BARTH. Bartholomæus.
 BAS. Basilea
 BASIL. Basilius.
 BENED. Benedictus
 BENJ. Benjaminus.
 MONT. Montes
 BEROL. Berolinum.
 BERNH. Bernhardus.
 BAV. Bavaria, Bavarus.
 BLAS. Blasius
 BOH. Bohemia. Bohemus.
 BRAB. Brabantia.
 BRAND. Brandenburgum.
 BRUNS. Brunsvigum.
 BRISG. Brisgovia
 BR. Brema
 URATISL. Uratistavia
 BRI. Brisacum
 BRIT. Britannia.
 BRUX. Bruxella.
 BURG. Burgundia. Burgundicus.

C.

CAND. Candia.
 CR. Creta.
 CAROL. Carolus
 CAS. Casimirus.
 CASP. Casparus.
 CHRIST. Christianus.
 CHRISTO. Christophorus.
 CHRYS. Chrysostomus.

CIRYL.

CIRYL. *Ciryllus.*
 CLAUD. *Claudius.*
 CLEM. *Clemens.*
 COBU. *Coburgum.*
 COL. AGR. *Colonia Agrippina.*

COLM. *Colmaria.*

CUNR. *Cunradus.*

CONST. *Constantinus.*

HAF. *Hafnia.*

CORNEL. *Cornelius.*

CRISP. *Crispinus.*

CYPR. *Cyprianus.*

D.

DAN. *Daniel.*

DITER. *Ditericus.*

DION. *Dionysius.*

E

EBERH. *Eberhardus.*

EDU. *Edwardus.*

EGID. *Egidius.*

ERN. *Ernestus.*

EUS. *Eusebius.*

EUST. *Eustachius.*

F.

FRANC. *Franciscus.*

FRID. *Friedericus.*

FERD. *Ferdinandus.*

G.

GEOR. *Georgius.*

GERH. *Gerhardus.*

GERV. *Gervasius.*

GOTHF. *Gothofredus.*

GUNT. *Guntherus.*

GUST. *Gustavus.*

H.

HENR. *Henricus.*

HERC. *Hercules.*

HIER. *Hieronymus.*

HIL. *Hilarius.*

HUB. *Hubertus.*

HUG. *Hugo.*

HUNG. *Hungaria.*

I.

JAC. *Jacobus.*

JER. *Jeremias.*

JOACH. *Joachimus.*

JOH. *Johannes.*

JOS. *Josephus.*

JUL. *Julius.*

JULIA. *Julianus.*

JUST. *Justinus.*

L.

LAMB. *Lambertus.*

LEONH. *Leonhardus.*

LEOPOLD. *Leopoldus.*

LAUR. *Laurentius.*

LUDOV. *Ludovicus.*

M.

MARC. *Marcellus, Marcus.*

MATTH. *Matthias.*

MAXIM. *Maximianus.*

MICH. *Michael.*

N.

NICA. *Nicasius.*

NICOL. *Nicolaus.*

O.

OT. *Otto.*

P.

PET. *Petrus.*

PHIL. *Philippus.*

R.

REIN. *Reinhardus, Reinholdus.*

ROCH. *Rockus.*

V

ROL.

ROL. Rolandus.	SUS.
RUD. Rudolphus.	V.
RUP. Rupertus.	VAL. Valentinus.
S.	VALER. Valerianus.
SEB. Sebastianus.	ULR. Ulricus.
SIGISM. Sigismundus.	VINC. Vincentius.
STEP. Stephanus.	W.
SYLV. Sylvester.	WILH. Wilhelmus.
THEOB. Theobaldus.	Z.
THEOD. Theodorus. Theodo-	ZACH. Zacharias.

§. X. Ut autem sciant Lectores, modum hunc SIGLARUM hodienuum usitatissimum esse, hæc pro testimonio sufficiant, quarum literarum magnus extat numerus in libello Norinberg. edito Müntz-schlüssel. Interim tamen ut aliquas sistamus SIGLAS, nummum damus à Comite Rutheno excusum his literis:

H. D. EIL. R. G. U. H. V. P. H. Z. G. C. G. S. U. L.

quas ita explicamus.

Heinrich der eilffte Reuff, Graff und Herr von Plauen, Herr Zu Graitz, Cranichfeld, Gera, Schlaitz und Lobenstein.

His adjungi possunt quædam, quas ex nostris numismatibus collegimus, ex quibus facile conjecturare licet, nostras cum aliis convenire.

A.

A. Augustus.	APO. Apostolus.
AA M. Administrator Magdeburg.	ARCHIC. Archi-Cancellarius.
A. Fürst. à Fürstenberg.	ARCHD. Archidux
ADM. MUR ET LUD. Administrator Murbachii & Lunders	ARCHIEP. Archiepiscopus
ALB. ER. Albertus Ernestus	ARCHIM. Archi-Marschallus
ANS. Anshelmus.	ARC. Archi-Camerarius.
ANG. WEST. Angria Westphal.	ARCHTHES. Archi-thesaurarius
	AUST. Austria
	AUG. Augustus

BAR.

B.

BAR. Baro.
 B. Burggravius. Bavaria.
 BEAT. Beatissimus.
 BAV. Bavaria.
 BOH. Bohemia.
 BR. Briga.
 BR. Brandenburgum
 B. D. Bavaria Dux.
 B. NOR. Burggravius Norin-
 berg.
 B. J. E. K. Bernburgi, Jevera
 & Knyphusii.
 B. Z. O. Bischoff Zu Osnabrück
 BURG. Burgundia.

C.

CA. Cancellarius.
 CARL. CASP. Carolus Caspa-
 rus.
 CARL. LUD. Carolus Ludo-
 vicus.
 CARL. WILH. Carolus Wilhel-
 mus.
 CARL. FUG. Carolus Fugerus
 CHR. Christus.
 CLEM. Clemens.
 COMIT. Comitatus.
 COM. Comes.
 COM. TY. Comes Tyrolensis
 C. P. RH. Comes Palatini Rhe-
 ni.
 C. A. Comes Ascania
 COM. OTT. Comes Ottingensis
 COM. PYRM. Comes Pymonti
 COM. SPAN. Comes Spanhei-
 mensis.
 COM. VELD. Comes Velden-

tia.

COAD. Coadjutor.

D.

D. Dynasta.
 D. B. Dux Bavaria.
 D. D. E. M. Dextra Domini
 exaltavit me.
 D. S. J. C. E. M. Dux Sa-
 xonia, Julia Clivia & Mon-
 tium.
 D. S. E. H. Dux Sleswica &
 Holsat.
 D. S. Dominus Servesta
 D. B. E. LUN. Dux Brunsvi-
 censis & Luneburgensis
 D. G. D. B. E. L. Dei gratia
 Dux Brunsvicensis & Lune-
 burgensis.
 DYN. AR. Dynasta Arnstadii
 D. G. Dei gratia.
 DIV. Divinus.

E.

E. Electus
 EL. } Elector.
 ELECT. }
 EL. EP. Electus Episcopus.
 E. IV. COM. I. COM. S. e
 quatuor Comitibus Imperii
 Comes Swartzburg.
 EG. Egon. nomen proprium.
 EP. Episcopus.
 EP. URAT. Episcopus Uratis-
 laensis.
 EPUS. ARG. Episcopus Argen-
 toratensis.
 EPI. PADER. Episcopus Pa-
 derbornensis.

EP. WOR. E. SPIR. Episcopus
Wormacensis & Spirensis.
ERN. Ernestus.

F.

FRAN. Franciscus.
F. O. D. Francia Orientalis
Dux
FRAN. EG. Franciscus Egon.
FRAN. Francia.
FRID. Fridericus.

G.

GE. Germania. Germani
GEOR. Georgius.
GEOR. WILH. H. Z. B. U.
LUN. Georg Wilhelm, Hert-
zog Zu Braunschweig und
Lüneburg.
G. Z. W. U. H. Graff Zu Witt-
genstein und Hohnstein.
G. Z. Spon. U. Eber. Graff Zu
Spohnheim und Eberstein.
G. Z. E. Graff Zu Erbach.

H.

HU. Hungaria.
HER. Herbipol.
H. N. Hæredi Norwegia
H. N. D. SLE. Hæredi Nor-
wegia Ducis Slesvicensis
H. Z. H. U. NIV. Herr Zu
Homburg und Neumögen.
HEID. Heidenheim.
H. D. ER. Henrich der erste.
H. Z. S. E. U. W. Hertzog Zu
Sachsen Eisenach und Wey-
mar.
H. Z. R. B. L. U. M. Herr
Zu Röteln, Badenweiler

Lahr und Mahlberg

H. Z. B. Herr Zu breyberg.
HON. Honstein.

I.

I. in.
JOH. Johannes.
JOH. FRID. Johann Frideri-
cus.
JUL. FRAN. Julius Franci-
scus.

K.

KY. vel K. Kyburgum.

L.

LEOPOLD. Leopoldus
LAND. HASS. Landgraf Has-
sia.
LAND. Z. SAUS. Landgraf
Zu Sausenberg.
LIG. Lignicensis.
LIB. BAR. Liber Baro
LOTAR. Lotharingia.
LUD. Ludovicus.
LUB. Lubeccensis.

M.

MARG. Z. B. Marggraf Zu
Baaden.
M. BR. Marchio Brandenburg.
M. R. Magdeburgum.
M. D. Magdeburgi Dux.
MAR. B. Marchio Branden-
burg.
M. PR. D. Magdeburgi Prus-
sia Dux.
ME. Mezobar.
MO. } Moguntia.
MOG. }
MONT. Mentium.

MON.

MON. Montispelicardium.

N.

NOR. Norinberga.

NUM. Numburgum.

NOV. MON. Nova moneta.

NAVAR. Navarra.

O.

OTT. Ottingensis.

OLS. Olsna.

P.

P. Pater.

PAT. HU. Patrona Hungariae

PETR. Petrus

PE. perpetuus.

P. E. Princeps electus

PR. Princeps.

PONT. M. Pontifex Maximus.

PROV. Providentia.

POM. Pomerania

POMER. CIT. Pomerania Citerior.

P. AA. postulatus Administrator.

PR. A. Princeps Anhaltinus.

PRÆ. WEST. Praepositus Westenburgensis.

Q.

QUEDL. Quedlinburg.

R.

R. I. Romanum Imperium, Romanus Imperator.

R. Romanus.

RUD. AUG. Rudolphus Augustus.

S.

S. Semper.

SUCC. Successor.

SIL. Silesia.

SIGIS. Sigismundus.

STIR. Styria.

SILV. Sylvius.

STERNF. Sternfeldium

S. R. I. P. Sacri Romani Imperii Princeps.

SAX. Saxonia.

S. S. MOG. Sacra sedis Mogantina.

S. OLS. Silesia Olsna

SUEC. GO. VAND. REX. Suecorum Gothorum Vandalorum Rex.

T.

TIR. Tyrolis.

TREV. Trevirensis.

TEC. Teccia

V.

URAT. Uratistavia.

V. GG. Von Gottes Gnaden.

U. H. und Hochberg.

W.

WILH. Wilhelmus.

WOLAV. Wolavia.

WIRT. Wirttenberga.

WOR. Wermacensis.

WEST. Westenburgensis.

Plures quidem colligere potuissimus, sed lubentes supersedemus, cum alia adhuc tractanda restent. Ex his tamen colligere est, Nostrates hunc morem à Romanis mutuo accepisse.

CAPUT XXIII.

De Græcorum SIGLIS numismatum.

§. I. **I**llustris *Spanhemius*, quem natura protulit, ut homines, quem admirentur, habeant, in opere suo eruditissimo de usu numismatum disert. 2. (qui liber asservatur in *Cimeliar- chio Stuttgardiano*) circa Græcorum nummorum inscriptionem multa notatu digna Eruditis communicavit, quæ omnes curiosi sciant oportet, nisi animam nummi i. e. inscriptionem negligere velint. Immutabiles steterunt literæ majusculæ ad *Domitiani* usque tempora, ubi litera Σ per C. depingi cepit, Ξ & \equiv per \equiv expressum videmus, ut $\&$ Π per Γ . Γ ipsum vero per C. etiam Ω per W & non solum in Imperio, quod vocare solent basso commixtio observatur latinarum & Græcarum literarum, sed etiam in coloniis alti imperii. S. R. F. pro C. P. ϕ sculpta sunt. Porro sæpe E. pro H. positum fuit, ut $A\Theta ENAI\Omega N$ O pro Ω . ut $H\text{POC}$. H. pro pura aspiratione, ut $HIMEPAI\Omega N$. & Σ pro Ξ ut $\Sigma EY\text{C}$, quin imo $\Sigma \Delta EY\text{C}$ pro $\Xi EY\text{C}$ posuerunt; A interdum occupat locum Ω . imprimis in fine nominum populorum, ut $AP\text{O}\Delta\Delta\Omega NIATAN$, $KY\Delta\Omega NIATAN$ pro $T\Omega N$. Vid. *Jobert. la science de medailles. struct. 7. pag. 108.*

§. II. Quod reliquum character Græcus conservatus reperitur ad *Galenum* usque, à quo tempore rotunditas deficere incepit literarum; imprimis in nummis Ægyptiacis, & sequentibus temporibus etiam in Constantinopolitanis nummis à *Constantino M.* ad *Michaelem Rhangab* usque non nisi Latinae inveniuntur inscriptiones, exceptis Monogrammatibus, quæ Græcè exprimebantur; ut *Focas* $\phi\kappa$. Inveniuntur etiam inscriptiones Græcæ in nummis, quæ à dextera ad sinistram more hebraico exaratæ sunt; ut nomen Regis *Gelas* $\zeta\alpha\lambda\epsilon\tau$. Ex his constat literas apud Græcos sæpe mutatas fuisse, ita ut una pro altera posita fuerit.

§. III. Fatemur quoque nonnunquam in inscriptionibus vetustis I pro H. vitio operariorum irrepsisse, ut $E\pi\kappa\acute{o}\omega$ pro

Ἐπιχρόω. In nummo apud *Patinum*, ΜΙΤΡΟ pro ΜΗΤΡΟ, & vice versa Η pro Ι. ut *χαρῶν* pro *χόρων*. Verum hæc mutatio nequaquam locum habere potest, nec quicquam causæ *Kircherianæ* opitulatur. Nam Η in marmore non est litera, verum aspiratio, & ΚΗ. idem valet quod litera duplex Χ. Antiquissimi sc. Græcorum sexdecim tantum literas tradente *Cadmo* Phænice habuerunt; Α. Β. Γ. Δ. Ε. Ι. Κ. Λ. Μ. Ν. Ο. Π. Ρ. Σ. Τ. Υ. quibus postea *Palamedes* belli *Trojani* tempore adjecit Θ. Ζ. Φ. χ. totidemque *Simonides Melicus*. Ξ. Η. Ψ. Ω. uti memoriæ mandat *Plin. lib. 7. c. 57*. Antequam igitur vel duplices illæ vel longæ adderentur, alia obtinuit scribendi ratio, & pro *χρόων* exarabant ΚΗΡΟΝΟΣ. videatur *Gisbert. Cuper. in Apotheos. s. Consecrat. Homer. pag. m. 40*.

§. IV. Hisce literis Græcos numismata signasse atque inscriptionibus ornasse constat. Nemo inficias ibit, quod Græcorum nummi Romanos quoad inscriptionem impressam & figuræ significationem longè superent. Audiamus de iis iudicium *Morelli*, in *specim. rei nummarie antiquæ pag. m. 15. edit. Lips.* scribentis: *Græcos Imperatorum nummos appello, qui illorum capitibus & Græco epigraphe insigniti sunt, copia & singulari typorum ratione Latinos plurimorum Imperatorum exsuperant: de sunt tamen hisce omnibus ferè nummis notæ chronologica, quibus anni ad Imperatores spectantes discerni queant.*

§. V. In his nummis Græci non solum singularibus utebantur expressionibus, sed etiam imitari solebant quæcunque in Latinis nummis animadvertentibus honori Imperatorum tributa; inde omnes ferè virtutes & attributa occurrunt in Græcis nummis. e. g. *Δικαιοσύνη, Εὐτυχία, Αγαθή, Νείκη, Τύχη, Ελπίς, Πέποιθα, Εὐπῶν, Εὐλόχεις κάρποι* & similia. Inscriptiones quoque usurpabant per SIGLAS seu Literas initiales, quæ plurimis in locis multa difficultate laborant, quarum Oedipus fuit summæ eruditionis vir *Carolus du Fresne* in *dissert. de nummis mediæ ævi, Glossario adjecta*, quem curiosus indagator antiquitatum evolvere dignetur. Profert *Robertus Heraclii* nummum, in quo videre est: *Deus adjuta Romanis*; vid. *Dn. Struvii Bibliothec. numismat. sect. ix.* quod Græci exprimebant hoc modo: ΒΘΗΘΕΙ. & quod tantum literis initialibus seu SIGLIS re-

peritur BOHΘ. Quinimo hac invocatione honorabant B. Virginem Mariam; nam in nummis *Johannis & Romani Diogenis Imp. Constantinopol.* hæc inscriptio addita est *S. Virgini Imperatori Camelaucium imponenti*: BOHΘ. MΘ. PΩMANΩ. h. e. *Auxiliare Mater Dei Romano.* Ejusmodi abruptionem deprehendimus in nummo *Constantini Copronymi* his literis conspicuo. C. LEON. PAMULΘ, quæ verba *du Cange* ita explicat: CONSTANTINUS LEONI PERPETUO AUGUSTO MULTOS ANNOS. Ejusmodi Inscriptiones in variis reperiri numismatibus ex iis satis constat.

§. VI. Sic Bassum Imperium nobis ostendit varia monogrammata, quæ ubivis fere obvia sunt, cum primis M. I. K. quod juxta SIGLAS seu literas Eruditi explicant ita: MARIÆ, JESU & CONSTANTINI potissimum ex ea ratione, quia crucis signum intercalatum reperitur. *S. Maria* monogramma est M. Θ. i. e. Μηνε Θεε Mater Dei, aut etiam hæc literæ inveniuntur ΘE quod ΘΕΟΤΟΚΟΣ significat, h. e. MATER DEI. Hoc testantur *Johannis & Romani Diogenis Imp. Constant.* nummi. Frequentius autem est hoc signum ter sanctum & salutare seu X & P. compositum. Vid. de hoc B. *Hil-*

debrandi Profess. Antiquit. in Alma Julia quondam Manuscriptum de Antiquitatibus Ecclesiasticis, ubi plurima lectu digna, quæ recensere supersedemus. Ita nummus *Constantini* hoc signum gerit in memoriam victoriæ ab hostibus deportatæ cusus. Quare extra omnem dubitationis aleam ponimus, signum hoc *Constantino* salutare fuisse. conf. *Don Antonio Agostini Hispan. in Dialog. pag. m. II. edit. Rom.* ubi plura.

§. VII. Hoc tamen sicco silentii pede non est transeundum, quod idem signum à gentilibus Regibus usurpatum fuerit; occurrit enim in *Ptolemæi Apionis* & aliorum æneis nummis, qui multis seculis *Constantino* vetustiores. Variæ igitur de hac re explicationes & traditiones. *Pignorius* putat fuisse nomen ejus, qui monetam cudi curaverit. v. g. *Christodoti Chrysaori, Chrysantii*: magis tamen placet eorum sententia, qui arbitrantur, signum XPECTHPIOT seu *Oraculi Ammonis* fuisse, quod

quod à profano usu ad sacrum *Constantinus* transtulerit; uti *Excell. Wagenseil. Fautor & Patronus noster venerandus ex Ruperti orat. histor. pag. 798.* refert. Non igitur hoc loco anxii erimus in hac re; an à gentilibus hæc nota usurpata fuerit, nec ne; nobis tamen venerabile semper. Imò non rarò apud *Gentes* crucis forma reperitur, cum primis ductus ille, ab *Ægyptiis* in hieroglyphicis usitatus, de quo *Athanas. Kircher. in Oedip. Ægypt. & Pignorius in lib. de hierogl.*

§. VIII. Et licet in aliis nummis Epochæ non eadem felicitate explicetur, cum in multis nulla reperiatur; attamen in Græcis numismatibus à *Justiniano* tempore satis observata fuit; ubi tamen quidam nummi Civitatum, quos *Hubert. Goltzius* exhibet, excipiuntur, in quibus nihil chronologiæ inserviens inveniri potest. In *Coloniæ* nummis unus vel alter tantum epocham habet signatam. Aliter res se habet in nummis civitatum Græciæ *Neocores* dictæ, illæ plane alio computandi modo utebantur, nam magna circumspectione jus conservabant, quo æditui essent, de quibus pluribus egit illustr. *Spanhem. in epistol. Morelli tractatui annexis. edit. Lips.* Si itaque hanc celebrandi solennitatem & libertatem à Principe vel Senatu impetrarent, haut intermissa est cura, hujus rei memoriam nummis imprimendi, ut: ΔΙC. ΤΡΙC. ΤΕΤΡΑΧΙC ΝΕΩΚΟΡΟΝ. Æræ tamen nota varia fuit, quæ interdum plenius exarata invenitur, ΕΤΟΥC ΔΕΚΑΤΟΝ *anno decimo.* Sed abbreviandi modus seu per SIGLAS frequentior est, ut E. aut ET. A. B. hoc est anno 1. 2. sed vero L. omnium est frequentissima nota; est autem litera initialis vetustissimi vocabuli λυκαβόνιC, quod Poëtis usitatum ferme tantum fuit, & significat idem, quod ΕΤΟΥC *annum.*

§. IX. Civitatum æra, ommissa anni littera, tantum numero signata est, ita tamen, ut inferius posita litera numeri sit initium ΔΜ. 44. quod non legendum seu numerandum ΜΔ. Eiusmodi numerus invenire est in nummo Pompejopolis, cui additus est numerus CKΘ. 229. Hæc litterarum positio etiam usitata est, si unus vel alter annus ponitur, ut in nummo *Antonini LH. anno octavo.* In Imperio Constantinopolitano seu Græco epocha Latinis signis est expressa. e. g. III. V. VI. A

Justino ad Theophylum usque totum posticæ spacium occupat, duabus lineis perpendicularibus, nam ita conspicitur in num-

mo *Justini* ^A**K**_N_N_O χ & Justiniani ^A**J**_N_N_O ^x_x_{III} & sic in reliquis.

§. X. Nec hoc silentio transeundum, quod magna auctoritas sit litterarum seu monogrammatum, quæ toties in postica nummorum reperiuntur. Sunt autem triplicis generis, vel SC. vel Γ. Β. vel Δ. Ε. Primum satis notum est, significat enim *Senatus Consultum*. Secundum idem significat Γνώμη Βουλῆς *Senatus Decreto*. Tertium ad populum spectat ΔΕ. Δημαρχικῆς Ἐξουσίας *populi jussu* seu *Tribunitia potestate*. Apud Græcos itaque nummi his literis insigniti reperiuntur Γ. Β. quod eruditus *Vaillant* interpretatus est Γνώμη Βουλῆς seu *Senatus Decreto*, exprobrans *Harduini* errorem, qui explicat Γ. Β. *anno secundo*. cum tamen non sit Lambda, sed gamma. Vid. *Vail. Imp. T. 1. p. 268*. Restat nobis harum litterarum tertia species Δ. Ε. quod idem est, si Ζ. annexum. ut Δ. Ε. Ζ. Quando hæc verba in titulo Imperatoris inveniuntur, idem significant ac **TRIBUNITIAM POTESTATEM**. Ita in nummis *Augusti* ΔΗΜ. ΕΞ. ΔΗ. quod in Latinis est *Tribunitia potestatis xxxviii*. Si vero in altera nummi parte inveniuntur loco SC. significant *populi jussu*, & se referunt ad statuas aut alia monumenta publica, quæ in Cæsaris honorem populi jussu Romæ erecta fuerunt.

§. XI. Sunt etiam alia nummorum inexplicabilia signa, quæ Monetariorum sunt, hi enim de parte sua quædam adjiciebant signa, ut opera sua distinguerent, simul ac locum, in quo nummus obfignatus erat. Hæc signa non solum obvia in Imperio *Basso*, sed etiam ipsis *Consularibus*. Horum signorum teste *Roberto Morellius* cc. & quod excedit, collegit. Pedetentim tamen ab eruditis explicantur. Cl. *Vaillant* non paucos numeros intelligendos declaravit; & *Harduinus* penetravit, quod literæ A. Β. Γ. Δ. quæ in nummis Imperatorum reperiuntur, sint notæ variorum monetariorum unius civitatis, quorum nomina expressa habent antiquiores nummi: inde legitur in

in Juliani Apostatae: *Officina Lugdunensis in Mauritii: Vienna de officina Laurentii.* Ex his & aliis facile colligere potest Lector, quod SIGLARUM usus in numismatibus Græcis fuerit frequentissimus.

§. XII. Ipsos nummos si consideramus, qui certis literis signati sunt, opinionem nostram firmiorem reddunt, quippe in illis sæpe duæ vel tres litteræ vocem designantes reperiuntur, quæ Lectoribus SIGLARUM inexpertibus magnas molestias creant. Ut igitur etiam huic obstaculo impedimentum removeamus, ex antiquorum numismatibus has enucleabimus, quo deinceps nulla remora injiciatur eis, qui sensum litterarum intelligere sudant. Operæ pretium autem existimavimus, ut seriem Imperatorum cum Inscriptionibus Græcis, simulque vocum abruptiones in nummis exhibeamus. In nummo *Cajii Julii Augusti* hæc SIGLÆ extant: $\text{CΕΒΑΣ. ΚΑΙ. ΑΥΤ. ΑΡΧΙΕΡ. ΜΕΓ. ΥΠΑΤ. ΙΓ. ΔΗΜ. ΕΞΟΥ. ΔΗ. ΠΑΤ. ΠΑΤΡ. ΑΥΓ.}$ i. e. *Augustus Caesar Imperator, Pontifex Maximus. Consul. Tribunit. potest. xxxvii. Pater Patria Augustus.* Similiter in nummo *Tiberii* hæc impressæ conspiciuntur. $\text{TΙΒ. ΚΑΙC. CΕΒΑC. ΥΙΟC ΑΥΤ. ΑΡΧ. ΜΕΓ. ΔΗΜ. ΕΞ. ΔΘ.}$ Quas ita reddimus *Tiberius Caesar Divi Augusti filius Pontifex Maximus Tribunitia potestate xxxiii.* In *Drusii* nummo. $\text{ΔΡΟΥC. ΚΑΙC. ΤΙΒ. CΕΒ. ΥΙΟC. ΔΗΜ. ΕΖ. ΥΠ. Β.}$ i. e. *Drusus Caesar Tiberii Augusti filius Tribunit. potestate. Consul iterum*, ubi litera Β. ternarium numerum exprimit. *Cajii Julii Caesaris Germanici* nummus hac inscriptione Græca gaudet. $\text{ΓΑΙ. ΙΟΥΑ. ΚΑΙC. ΓΕΡΜ. CΕΒ. ΑΡΧ. ΜΕΓ. ΔΗ. ΕΖ. Δ. ΥΠ. Δ. ΠΑΤ. ΠΑΤΡ.}$ *Cajus Julius Caesar Germanicus Augustus Pontifex maximus Tribunit. potest. iv. Consul. iv. Pater Patria.* Ne itaque justo prolixiores videamus, filium rumpere cogimur, si prius paucorum Græcorum nummorum SIGLAS perlustraverimus. Inter hos maximi moduli est, quem nobis exhibet *Cardin. Carpegne* hac inscriptione: $\text{ΑΥΤ. ΚΑΙ. Μ. ΑΥΡΗ. ΚΟΜΟΔ. ΕΠΙ. CΤΡ. Π. ΔΙΠΙΟΥ ΚΟΙΝΟΝ. ΟΜΟ. ΠΕΡΓΑΜ. ΚΑΙ ΕΦΕC.}$ i. e. *Imperator Caesar Marcus Aurelius Commodus sub stratego seu Pratore Publio Lipio Communitas, Concordia Pergamenorum & Ephesiorum.* Similiter: $\text{ΑΥΤ. Κ. ΑΥΡ. CΕΥΗ. ΑΝΤΟΝ. ΑΥΓ. ΠΕΡΙΝΘ. Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ.}$ *Imperator Caesar Aurelius Severus An-*

toninus Augustus Perinthiorum bis Neocororum. ΑΥΤΟΚ.Κ. ΜΑΡΚ. ΑΥΡ. ΑΝΤΟΝ. ΛΑΟΔ. ΠΡΩΤΩΝ Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Imperator Caesar Marcus Aurelius Antoninus Laodicensium Primorum ter Neocororum.* Et quæ aliæ sunt Inscriptiones, quæ apud Græcos nummis inprimebantur.

§. XIII. Cum autem nostri instituti non sit, omnes numerorum SIGLAS recensere, quia aliàs magnum volumen conficere possemus; Itaque paucas dabimus SIGLAS, ex quibus Lector B. conicere poterit, SIGLARUM usum Græcis fuisse usitatissimum. Sint ergo sequentes.

Α.	ma.	Γ.
ΑΥΛ. <i>Aulus.</i>		
ΑΝΤ. <i>Antonius.</i>		Γ. Β. Γνώμη βελῆς <i>Senatus Decreto</i>
ΑΔΡΙΑ } <i>Adrianus</i>		Γ. <i>Cajus.</i>
ΑΔΡΙ. } <i>Adrianus</i>		Γ. <i>ter. tertius.</i>
ΑΔΡ. } <i>Adrianus</i>		ΓΑΛ. <i>Galba</i>
ΑΙΛ. <i>Ælius.</i>		ΓΕΡΜ. <i>Germanicus.</i>
ΑΤΥΛ. <i>Atylius.</i>		ΓΡ. Γραμματεὺς <i>scriba.</i>
ΑΡΧΙΕΡ. ΜΕΓ. } ἀρχιερεὺς μέγας.		Δ.
ΑΡΧ. — } <i>Pontifex Maximus.</i>		Δ. Δίκαιος <i>justus.</i>
ΑΥΤ. } <i>Imperator, ἀυτοκράτωρ.</i>		ΔΗΜ. ΕΖΟΥΣ. } Δημαρχικῆς Ἐξούσιας <i>Tribunitia potestate.</i>
ΑΥ. } <i>Imperator septem.</i>		Δ. Ε. } <i>Tribunitia potestate XVII.</i>
ΑΥΡΗ. } <i>Aurelius.</i>		Δ. quater.
ΑΥΡ. } <i>Aurelius.</i>		ΔΙC. <i>bis.</i>
ΑΥΤΟΥ. } <i>Augustus. Αυγῶ- 5</i>		ΔϞΥ. <i>anno 494.</i>
ΑΥΤ. } <i>Augustus. 5</i>		ΔΕΡ. <i>Derbe</i>
ΑΡΙC. } <i>Optimus</i>		ΔΑΚ, <i>Dacicus.</i>
ΑΡ. } <i>Optimus</i>		Δ. Ε. <i>Tribunitia potestas.</i>
Β.		ΔΟΜ. <i>Domitianus.</i>
ΒΑΣ. Βασιλεὺς <i>Rex.</i>		Ε.
ΒΑΛ. <i>Valerius.</i>		Ε. <i>quintum.</i>
Β. — <i>bis.</i>		
ΒΟΗΘ. Βοήθη <i>Deus auxiliare Ro-</i>		

ΕΤ. Α. εἰς. Α. anno trigesimo.

ΕΤ. Ε. ΔΡΑΧΜΗ. anno V. drachma.

ΕΓ. Egnatius.

ΕΤ. Β. anno secundo

ΕΥ. } Εὐσεβής pius.

ΕΥΣ. } Εὐσεβής pius.

ΕΛΕΥΘ. ἐλευθεροῦ.

ΕΤΥΧ. felix. εὐτυχής

ΕΦΕ. Ephesia.

Z.

Z. Sex.

I.

ΙΙΣ. vel ΗΣ. Sestertius.

ΙΑ. undecim.

ΙΔ. quatuordecim.

ΙΣ. sedecim.

ΙΗ. octodecim.

ΙΟΥΣ. justus.

ΙΘ. Isthmia.

K.

K. Viginti

ΚΑ } Καίσαρ Caesar.

ΚΑΙΣ. Caesar.

ΚΑΛΥ. Calycadnum

ΚΛΑΥ. Claudia.

ΚΟΙ. Communis

ΚΓ. Viginti tres.

ΚΗ. Viginti septem.

Κ. Α. Viginti unum.

ΚΣ. Viginti sex.

ΚΟ. Commodus.

ΚΤΙΣΤ, κτιστής Conditor.

Λ.

Λ. Λυκάβαλ annus

Λ. Δ. annus quartus

L. A. annus primus

L. B. annus secundus.

L. Γ. annus tertius.

L. Η. anno octavo.

L. 5. anno septimo.

L. Ζ. anno nono.

L. Ε. anno quarto.

LH. 15. anno octavo. sedecim.

L. ΙΣ. anno decimo septimo.

Λ. Lucius.

ΛΕΥΚ. Lucius.

Λ. ΑΙΑ. Lucius Aelius

ΛΕΓ. Β. ΤΡΑΙ. Λ. Γ. Legio secunda Trajana anno III.

ΛΚ. Leo Isaur.

M.

ΜΑΡ. } Marcus

Μ. ΜΗΤ. μητήρ Mater.

Μ. Θ. μητήρ Ἐθεῶν Mater Dei.

ΜΗΤΡΟΠ. Metropolis.

ΜΥΤΙ. Mitylena.

N.

ΝΕΡ. Nero.

ΝΕΩΚ. Νεωκόροι Neocori seu populi qui templo gaudebant, in quo celebrantur quotannis ludi publici, dicuntur etiam aeditui.

ΝΕ. ΙΕΡΟΥ. Νέος ἱερός Novo Sancto.

ΝΕ. ΗΛΙΟΙ. Novi soles.

ΝΕ. ΘΕΙ. Novi Dei seu divi

Π.

Π. Π. Πατὴρ πατρίδ pater patria.

ΠΕΡΓΑΜ. *Pergamenus*ΠΕΣΚ. *Pescennius*.Π. ΣΕΠ. *Publius Septimius*ΠΟΥ. ΕΓ. *Publius Egnatius*Π. ΛΙΚ. *Publius Licinius*.ΠΑΡΘ. *Parthicus*.

Σ.

ΣΕΒ Θέσας & *Augustus. Imperator*ΣΕΒΒΒ. *Tres Imperatores*ΣΕΒ. ΓΕΡΜ. *Imperator Germanicus*.ΣΤΡ. *σρατήν & Prator*ΣΕΠ. *Septimius*.ΣΕΠ. ΓΕΤ. *Septimius Geta*ΣΑΒ. *Sabina*ΣΑΒ. ΣΕΒ. *Sabina Augusta*.ΣΑΛ. *pro Galba*.ΣΚ. *in Antiochenium nummis idem quod S. C. Senatusconsultum*.

Τ.

ΤΙ. } *Tiberius*
ΤΙΒ. }ΤΙ. *Titus*.ΤΑΡΣ. *Tarsus*.ΤΡΑΙ. *Trajanus*.ΤΕΜΗΤ. *Censor. τημήτης*.

Υ.

ΥΙΟΣ. ΘΕ. υι & Θεός. *filius Dei*ΥΙΩΝ. ΘΕ. υιώνος Θεός. *Nepos Dei*ΥΠΑΤ Β. *Consul bis*ΥΠΑΤ. Δ. *Consul quater*.ΥΠ. ΤΟ. Δ. *Consul quater*ΥΠ. ΣΤ. *Consul. VI.*ΥΗ. Ζ. *Consul. VII.*ΥΠ. ΙΒ. *Consul. XII.*ΥΠ. ΙΖ. *Consul. XVI.*

Φ.

ΦΛΑΥ. ΣΑΒ. *Flavius Sabinus*ΦΑΥΣ. *Faustina*.ΦΙΛΑΔΕΛ. Φιλάδελοι. *Fratrum amantes*ΦΚ. *Focas*.

CAPUT XXIV.

De SIGLIS & NOTIS Ponderum & Mensurarum.

§. I, **A**ccedimus nunc ad pondera & mensuras veterum, ubi multa notatu digna occurrunt. Hæc antiquissimis temporibus certis notis & SIGLIS distincta fuisse constat. Dubio caret, quod primis temporibus ante bellum Punicum primum AS libræ & As pecuniæ ejusdem ponderis fuerint, ita, ut moneta ponderis, pondus monetæ locum interdum supple-

pleverit. Postmodum autem credibile non est, hoc à Romanis observatum esse, quia varia signa, quibus AS & ASSIS partes conspicuæ, pro qualitate portionis reperiuntur. Alia sunt signa pecuniæ, alia partium seu ponderis, hæc reperiuntur apud *Volusium Metianum & Budæum* de assè & tantum per lineas exprimuntur. Prior Scriptor, quem possidemus typis excusus est *Lugduni 1566*. Alter autem paucis abhinc annis de novo prodiit, qui nimis prolixè de Assè & partibus verba facit. In quibusdam autem videntur SIGLÆ & Litteræ. Interdum in illis videre est L. vel I ut & O. quod *assem* seu libram notat. In quibusdam S. conspicitur semissem denotans. Aliqui quatuor punctis aut circulis minoribus distinguuntur, qui quatuor uncias seu trientem constituunt. Tria puncta in aliis de quadrante testantur. Sextans duobus punctis cognoscitur: Horum omnium ectypum exhibet *Hispanus Don Antonio Agostini nell. discorsi sopra le Medaglie, tradotti dalla lingua Spagnuola nell' Italiana edit. Rom. 1592. pag. m. 6.* ubi ita differit: *In alcune si trona una. I in alcune un L. che significa una libra, ovvero un asse. In altre una S. che dice Semis che è mezza libra, ovvero sei oncie, che è il Triente. In altre tre punti che sono tre once &c.* Ex his patet, Romanos ASSES signasse & notis & SIGLIS.

§. II. Ut igitur notitiam aliquam divisionis Affis & illius notarum & Siglarum habeant; notandum, quod prima divisio solidi, i. e. libræ, quod AS vocatur, in duas partes dimidias deducatur. Pars itaque dimidia SEMIS vocatur & SIGLA ejus est S. Sequens divisio fit in tres tertias partes, pars tertia TRIENS appellatur notaque ejus est \equiv . Sequitur divisio in quatuor quartas partes, & pars quarta QUADRANS dicitur, notaque ejus est \equiv . Deinde divisio fit in sex sextas partes, & sextæ partis nomen est SEXTANS, cujus nota est \equiv . Deinde dividitur in octo octavas, quæ SESCUNCIAE vocantur, quarum nota est Σ . Item in novem nonas, nona pars vocatur uncia duæ festulæ, nota est \equiv . Dividitur AS. in duodecim partes duodecimas, vocantur Singulæ, UNCIA, cujus nota —. Hæc velut elementa primæ de ASSE distributionis æqualitatem servant.

§. III. Si

§. III. Si quid autem quibuidam earum detrahas, vel conferas, fient dispares: quare si quadranti sextantem, vel trienti unciam applices, facies **QUINCUNCEM**, qui constat ex quinque Unciis, hoc est, quinque duodecimis. Nota quincuncis $\equiv - \equiv$. Si semissi applices unciam, vel quincunci sextantem, vel trienti quadrantem, efficies **SEPTUNCEM** h. e. septem duodecimas. Nota Septuncis est \mathcal{P} . Si Septunci applicueris Unciam, vel Semissi sextantem, vel quincunci quadrantem, vel trienti tantundem, facies **BESSEM** i. e. duodecimas octo. Nota bessis $\text{—} S \text{—}$ Si bessis applicueris unciam, vel septunci sextantem, vel semissi quadrantem, vel quincunci trientem, **DODRANTEM** efficies, h. e. novem duodecimas. Nota dodrantis est **SZ.** & sic porro: de qua re videatur Budæus de Assæ & alios probatos Scriptores. Damus **SIGLAS & Notas ASSIS** in tabella hoc modo:

<i>As seu Libra</i>	$\mathcal{L} \mathcal{L}$	XII	} <i>Uncie.</i>
<i>Sic dupondii</i>	$\mathcal{L} \mathcal{L}$		
<i>Deunx S</i>	$\equiv - \equiv ;$	IX	
<i>Dextans S</i>	$\equiv - \equiv$	X.	
<i>Dodrans SZ. vel S</i>	\equiv	IX.	
<i>Bes — S —</i>		VIII.	
<i>Septunx X.</i>		VII.	
<i>Semis S.</i>		VI.	
<i>Quincunx</i>	$\equiv - \equiv$	V.	
<i>Triens</i>	$\equiv - \equiv$	IV.	
<i>Quadrans</i>	$\equiv -$	III	
<i>Sextans</i>	\equiv	II.	
<i>Sescuntia ες μ.</i>		XV.	
<i>Uncia —</i>		I.	
<i>Semuncia</i>		Σ ,	

§. IV. Quemadmodum autem Assis in suas partes dividitur, ita etiam *Uncia*, ubi prima divisio fit in duas partes dimidias, quæ

quæ vocantur SEMUNCIÆ. Nota ejus est Σ . Item dividitur uncia in tres partes, quæ vocantur BINÆ SEXTULÆ. Nota binarum Sextularum est IO . Item dividitur Uncia in quatuor SICILICOS. i. e. quatuor quartas. Nota Silici est O . Item in sextulas sex, i. e. sex sextas. Nota sextulæ est X . vid. *Host. p. 175*. Item in duodecimas duodecim, quas singulas partes, DIMIDIAS SEXTULAS vocamus. Nota dimidiæ sextulæ est X . Item in SCRIPTULA viginti quatuor. Scriptuli nota XX . Huc etiam pertinent *Denarius*, quo pro *pondere* utitur *Plin. lib. 21. c. 24. & lib. 24. c. 2. 5. 6.* Nota hujus est X. Referuntur huc etiam *Quinarium*, cujus nota est V . Sestertius cujus nota HS.

§. V. Nunc quod ad Denarium attinet SIGLA fuit litera X qua Plinius, uti dictum sæpe utitur *lib. 23.* ubi inquit: Post additur Omphacii aridi pondus X duorum, aut myrrha X unius, croci X unius. Item hac nota X cum subscripta unitate & *Celsus* utitur. Apud Scrib. Largum Denarii nota hæc est X , frequentissima. De hac litera dein originem traxerunt X Σ . semuncia sicilicus vel fescuntia. X sextans sicilicus. $\text{X} =$ Quartuffis. $\text{X} = ? \Sigma$. Quinques. $\text{X} = = \Sigma$ Sextis. $\text{X} = =$ Sextus. $\text{X} S \Sigma$ Nonus. Denariorum mentionem facit *L. Cacilius L. F.* in inscriptione quadam, quam recenset *Hispan. Antonio Agostini pag. m. 174.* his verbis: D R IQUE VOLO XVII D i. e. dare vult *De-*

naxiorum septem millia quingentos. Sunt & alia pondera quæ per SIGLAS exprimentur, ut Dupondius per literam S. Dupondius semis per $\text{S} \text{T}$. *Tressis* per $\text{S} = \Sigma$. *Tressis semis* $\text{S} = \Sigma \text{T}$. Diximus supra, quod Sestertii nota vel potius SIGLA hæc fuerit HS. cui adjiciuntur sequentes IIS. & LLS.

& H. S. & HS, quibus significantur duæ libræ & semis. Quando autem linea supraducta reperitur millenarium numerum indicat, uti \overline{HS} . & hanc notam in vetustis libris se deprehendisse scribit *Budaus lib. 2. de Asse. C. Cæcilius Claudius Isidorus* testamento edixit, quamvis multa civili bello perdidisset, tamen relinquere in numerato HS. DCM: id in antiquissimo libro apud *Plinium* ibidem esse dicit \overline{HS} . \overline{DC} , ut itidem *Sestertium sexcenta millia significet*.

§. VI. SIGLAS in ponderibus usitatas collegit *Isidor. lib. XIV. c. 26.* ubi Z. denotat dimidium obulum, T. tres obulos. F. quatuor E. quinque H. Siliquas octo seu tremissem apud Latinos. Hos secuti sunt Græci, qui etiam SIGLIS in ponderibus usi sunt, e. g. N. Græcorum solidum. IB. dimidium solidum. NG. semiunciam. Γο. unciam. Δλ. talentum significabant. Similiter Minæ SIGLA olim erat μ: quippe duæ priores literæ vocis altera alteri imponebatur. Δραγμῆς autem hæc < instar Græcæ literæ lambdae, sed in latus prostratæ: Semidrachmæ vero >. Obuli Sigla olim linea recta in obliquum ducta hoc modo ∞. Chalci seu χαλκῆ apud Veteres ita scribebatur χα. Græci quoque Medici pondera quædam à Romanis, postquam illi in Græcia quoque rerum sunt potiti, acceperunt mutuo, & Græcis ponderibus admiscuerunt. Sunt autem hujusmodi pondera novem MNA. cujus SIGLA μ, *Plin. lib. 14. c. 17.* ΛΙΤΡΑ hoc est libra, cujus hæc fuit λ. Quanquam etiam *Galenus* dicit ε' δραχμῆς pro libra & mina scribere quosdam. Testatur hoc *lib. 6. de composit. Medic. secundum genera*, ubi inquit: Πότε μὲν ἢ ἀντὶ τῆς λίτρας < ε' δραχμῶν αὐτοὶ ἀντὶ τῆς μνῆς ἐδέχοντο ἢ λίτραν ἕως μικρῶν ἕδεις ἐγχεψεν ὡς < μὴ εἶναι. hoc est. *Nam aliquando quidem pro libra drachmas centum scribunt ipsi: aliquando verò pro mina: Nunquam autem libram adeo parvam quispiam scripsit, ut drachmarum 48. esset.*

§. VII. Succedit tertium pondus à Romanis acceptum, quod ἕγγια dicitur h. e. *Uncia*, quæ libræ pars duodecima, Cujus SIGLA seu potius nota est ∞. Δραχμῆ uncix octava pars est, cujus SIGLA olim fuit < & dimidii hæc >. Δλῆς vero hæc Δ. Sequitur quintum pondus γεῖμμα Latinis

Amphora hæc in se continebat *duas Urnas*, cujus SIGLA erat

 vel S. nimirum quadrantalis femissis seu dimidium.

Congius quoque mensura Romana liquoris, ut Olei, vini, lactis, amurcæ erat, cujus SIGLA vel nota est ξ .

§. IX. Rerum aridarum mensuræ duæ tantum erant, MODIUS scil. & SEMODIUS. Modius itaque mensura frumenti erat apud Romanos teste *Hostio. lib. de mensuris* quæ certis

SIGLIS notabatur. Præprimis autem nota erat vel .

quippe duæ litteræ initiales, posteriore priori imposita, scribebantur & exprimebantur. Altera mensura aridorum erat SEMODIUS a semis & modius compositus, quasi dicas modii dimidia pars eratque mensura Romana rerum aridarum, ut tritici, apud *Ciceronem in Verrina frumentaria. vid. Varr. lib. 3.*

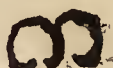
c. 8. Hujus SIGLA erat S vel S quæ significabat

Modii femissem. Et hæc sunt, quæ de SIGLIS aridorum Romanorum dicere voluimus.

§. X. Jam ad *mensuras* tam aridarum, quàm liquidarum rerum nos accingimus, quarum prima est SEXTARIUS, quæ tam rerum aridarum mensura est, ut frumenti *l. 21. ff. de fructis* apud *Palladium. lib. 1. tit. 24.* conf. *Plin. lib. 18. c. 9.* quam liquidarum. Hinc SIGLA ad vinum fuit σ . instar literæ Latine in Alphabeto tertiæ c. sed inversæ, ita etiam ad frumentum. Sequitur LIBRA. cujus Sigla EB. vel lb . HEMINA succedit, quæ Romanis est vel mensura liquoris & SIGLA ejus σ s. quæ sextarii femissem significat. vel rerum aridarum uti apud *Caton. cap. 107. Columell. lib. 12. c. 46.* legimus, cujus

SIGLA fuit η . *Volusius* vult fuisse . QUARTARIUS

quoque mensura liquoris fuit, quæ duo acetabula continet, cujus SIGLA fuit. Q. Verum si referimus ad arida tunc SIGLA

fuit ✠ . CYATHUS etiam apud Romanos pro certa li-

quoris mensura in usum venit, uti reperimus apud *Catonem*,

Columellam; Cujus SIGLA Latinis olim hæc fuit usitata. C^v. quippe duæ literæ initiales hujus mensuræ. *Volasius* dicit, fuisse TI. Et hæc de SIGLIS mensurarum Romanarum.

§. XI. Ad Græcorum mensuras nos conferimus earumque SIGLAS eruimus, quæ variæ fuerunt. Sicuti enim variæ mensuræ apud ipsos in usu erant; ita necesse etiam fuit, has certis SIGLIS signare, ut discrimen aliquod inter ipsas esse possit. Mensuræ quoque ipsis uti Romanis duplicis fuerunt generis, Liquidarum scil. & aridarum rerum. Prius itaque SIGLAS mensurarum rerum liquidarum considerabimus, & postea etiam aridarum, ut facile intelligere possimus, de qua mensura sermo sit.

§. XII. Quod ad mensuras Græcorum rerum liquidarum attinet, variæ fuerunt, & quælibet harum fere certa SIGLA gaudebat. Inter has KERAMION, cujus mentio fit *Marci. XIV.* uti à veteri Interprete redditur LAGENA. Beza autem ver-

tit *Amphoram*, hujus SIGLA erat . Sequitur $\chi\delta\varsigma$ à $\chi\theta$ & SIGLA ejus. . quippe duæ litteræ initiales, altera alte-

ri imposita. $\Xi\Xi\Theta\Upsilon\Upsilon$ mensura liquoris quoque est, uti ex *Galeno* constat, habet enim Aceti sextarios tres, Ejus SIGLA olim fuit $\xi\epsilon$, ξ KOTYAH, quæ non solum mensura liquidarum, sed etiam aridarum rerum est, uti ex *Polluc. lib. 4. c. 22. &*

lib. 10. c. 25. constat. Hujus SIGLA erat . OZYBAΦON est

mensura liquoris, uti apud *Galen. & Plin. lib. 21. c. ult.* Hujus SIGLA est $\xi\theta$. ΚΥΑΘΟΣ, haustorium, mensura liquoris,

cujus SIGLA fuit . ΜΥΣΤΡΟΝ. cujus SIGLA. vel

. ΧΗΜΗ hujus SIGLA . Hæ fere fuerunt SIGLÆ liquidarum rerum.

§. XIII. Sequuntur nunc SIGLÆ rerum aridarum mensurarum, inter quas recensemus primo loco MEDIMNUM, cui mensura est rei aridæ, ut tritici, hordei teste *Suida*, farinæ

apud *Herodot. Hist. 6. & Xenoph. lib. 6. Anab.* hujus SIGLA erat μ^{ϵ} . $\chi\omicron\iota\nu\iota\zeta$ Chænix Attica est mensura, quæ & medica dicitur, rerum aridarum est, ut farinæ apud *Athen. lib. 12.*

capparis, radicis contusæ apud *Galen.* Cujus SIGLA χ° . χ° .

$\zeta\epsilon\sigma\theta\eta\varsigma$ mensura quoque rerum aridarum, cujus SIGLA $\xi\epsilon$, ξ .

$\omicron\zeta\tau\beta\alpha\phi\omicron\nu$ mensura est aridorum, ut piperis, origani, falis apud *Galen. & Dioscor.* Hujus SIGLA $\xi\omicron$. $\kappa\omicron\chi\lambda\iota\alpha\pi\iota\omicron\nu$ Cochlear Atticum & est mensura rerum aridarum apud *Galen. lib. 2.*

de composit. Medic. nullam Siglam habet; Ast $\kappa\tau\alpha\theta\omicron\varsigma$ pe-

culiari gaudet hoc modo κ° . Ut ita primo quasi intuitu

Lector SIGLAS Ponderum & mensurarum ante oculos habeat ordine descriptas recensēbimus hac ratione:

A.
As $\rho\rho$.
Acetabulum ZO.
AA. Talentum.
B.
BES. — S —
BINÆ SEXTULÆ IO.
C.
CHOENIX. α° . χ° . χ° .
CHALC. χ^{α} .
Congius ξ
CYATHUS. $\kappa\upsilon$. TI.
CHUS. χ° .
XHMH. χ° .
D.
Dupondius $\rho\rho$. S.

Dupondius semis. ST.

Deunx. S \equiv \equiv .

Dextans S \equiv \equiv .

Dodrans SZ. S \equiv .

Denarius X. χ° . χ° .

Drachma. \triangleleft .

E.
E. quinque obuli
EKPATIOS β .

F.
F. quatuor obuli

G.
GO. Uncia.

GRAMMA. χ° .

H.
H. Siliquas octo

HEMINA. KO.

HEMINA ROM. $\omicron\varsigma$. $\eta\mu$. ϵ ζ .

HMIOBOLOS. \omicron .

I.

IB. Dimidium solid.

K.

ΚΕΜΑΡΙΟΣ.

Κ

ΚΟΤΥΛ.

Κ

ΚΥΑΘΟΣ.

Κ

L.

LIBRA λ'

Λ

lb.

M.

MINA. μν.

MEDIMNUS. μς.

MODIUS.

Μ

ΜΥΣΤΡΟΝ.

Μ

N.

N. Solidum.

ΝΓ. Semiuncia.

O.

OBULUS. ω

ΟΥΓΓΙΑ

Ω

ΟΖΥΒΑΦΟΝ. ξο.

Q.

QUARTARIUS in liquid.

Q

in arid.

Q

QUARTUS. X

X

QUADRANS

II

QUADRANTAL.

Q

QUINCUNX.

II

QUINAR. V.

QUINQUIES

X = ? Σ.

S.

SEMIS. S.

SEMUNCIA ε,

SESCUNTI

X Σ. ε' μ.

SEMIDRACHMA

Δ

SEMIMOD.

Μ S. Μ S.

SEXTAR. ο. ZE.

SEXTANS =

SEXTULA. X

SEXTANS SILIC.

X

SEXTIS.

X = II

SESTERT. HS. IIS. LLS. AS.

SILIC. ο.

SCRIPTUL.

77

T.

TRIENS = =

T. Tres obuli

TALENTUM AA.

TRESSIS S = ε.

TRESSIS SEMIS. S = II

V.

UNCIA. —

URNA.

Q S.

Z.

Z. dimidius obulus

Et hæc sunt, quæ de SIGLIS in ponderibus & mensuris observatis Veterum tradere voluimus.

CAPUT XXV.

De SIGLIS & NOTIS Servorum & Malitiosorum hominum.

§. I. **H**ermannus Hugo & ex illo Isidorus lib. I. cap. XXI, XXII, & XXIII. & sequent. agens de variis generibus SIGLARUM & Notarum, etiam SERVILIUM mentionem facit, quæ servis captivis, ergastulorum carceribus inclusis, facinorosis inurebantur. Vocantur autem hæ NOTÆ diversimode apud diversos Seneca lib. I. de Tranquill. anim. appellat SERVILES LITERAS. Apud Boëtium. l. I. Ciceron. 2. Offic. Auson. epist. 15. Valer. Maxime. lib. 6. c. 8. dicuntur NOTÆ. Plinius in Panegyri. vocat notas & puncta. Nuncupantur quoque STIGMATA à Sueton. in Caligul. c. 27. à Senec. lib. 4. de Benef. Quintilian. lib. 7. c. 4. Justinian. leg. 3. de Fabricens. l. II. a Scribon. Largo c. 231. Herodiano l. 7. Columell. in Hort. Hinc Servi nominantur STIGMARIÆ à Nonio & Cicerone, item notis compuncti, σιγῶνες ἢ σιγμαῖται à Polluc. lib. 3. c. 8. de servis.

§. II. Notandum autem, quod NOTÆ SERVILES triplicis ferè generis fuerint, nimirum vel PUNCTA, vel IMAGINES, vel SIGLÆ five LITERÆ. Nos autem hoc loco, relictis punctis de SIGLIS & imaginibus agemus. Stigmata iterum hominibus impressa erant. (1) Politica, (2) Oeconomica, (3) Militaria, (4) Religiosa. Ubi politica rursus vel honesta erant, vel ignominiosa, de quibus in sequentibus. Jam autem nobis sermo erit de servis, quorum stigmata Oeconomica, quæ illis Domini inurebant. Servi bello capti hoc sæpe amissæ libertatis indicium gerebant, quale miserabile agmen Alexandro occurrebat, apud Curtium lib. 5. c. 5. Captivi erant Græci ad quatuor millia fere, quos Persæ vario suppliciorum genere affecerant. Quosdam enim iniustis barbarorum

LITERIS in ludibrium reservaverant, & de his non est loquela; sed illis, quibus loco poenæ SIGLÆ inustæ, qua in re multorum Dominorum crudelitas se exeruit, a qua eos deterere conatus est *Phocylides* hoc carmine 214.

Σήματα μὴ γράψῃς ἐπονειδίζων θεράποντα

Notas ne inscribas, opprobrio afficiens servum

§. III. Serviles itaque Literas scribere apud *Ulpianum* est NOTAM inurere in *Instit. tit. & Leg. 27. & Cod. de poen.* uti *Barnab. Brissonus* in suo de verborum significationibus libro doctissimo observat. Quatuor autem inscripti reperiuntur; apud *Martialem* Vultus scriptus; apud *Ausonium & Plinium* inscripta Ergastula, apud *Juvenalem Satyr. 14.* Literati, apud *Plautum & Apulejum.* Cælati apud *Propertium lib. 4.* Adeoque literis illis causticis crimen ipsum vulgo exprimebant. *Plato 8. de leg.* Si quis Sacrilegium commiserit &c. in facie manibusque crimen inscriptus & flagellatus extra fines patrios projiciatur. conf. *Just. Lips. Elector. lib. 2. pag. m. 487. edit. Antverp. 1611. Joh. Henr. Salmuth. in Panciroll. comment. pag. 85.*

§. IV. Notabantur inprimis MANUS DEXTERA & FRONS, quoniam hæ partes difficulter admodum occultari possunt. vid. *Pignorius lib. de Servis. pag. m. 29. edit. Amstel.* Quod autem veræ LITERÆ fronti imò vultui toti inscriptæ, probat *Plaut. Casin. Act. 2. sc. 7. v. 49.* his verbis: *Si hic literatus me sinat.* De patre suo *Bion Philosophus Broysthenites* apud *Diogenem Laertium* narrat, eum in facie Scripturam acerbissimi Domini habuisse. Imò sæpe plurima verba inscribebantur, uti duo Monachi, quod *Imp. Theophilum* liberius monuissent duodecim versuum epigramma excipere coacti sunt, teste *Zonara.* *Petronius* Satyrico: Implevit Eumolpus frontes utriusque ingentibus literis, & notum fugitivorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Verum vix credibile est, quod plena verba inusta fuerint, uti *Petronius* vult; Probabilius conjecturatur SIGLAS tantum impressas fuisse, uti ex sequentibus patebit.

§. V. Ratio inscribendi ita habuit, ut primitus litteræ inurentur candenti ferro, quod *canterium* vocabant, de quo fuse

Job. Henric. Ursin. in analect. Sacr. pag. m. 99. seqq. edit. Francof. 1668. Hoc ita formatum erat, ut literas impressas ederet. Deinde hoc facto atramentum infundebant, quo emerent magis literæ, & se lectui præberent. Vid. *Just. Lips. E-lect. lib. 2. c. 15.* Postmodum autem hæc crudelis consuetudo à *Constantino Magno* prohibita est *Cod. lib. 9. tit. 47.* qui est de pœnis *l. 17.* Si quis in metallum fuerit pro criminum deprehensorum qualitate, damnatus, minime in ejus facie describatur, cum & in manibus & furis possit pœna damnationis una inscriptione comprehendi: quo facies quæ ad similitudinem pulchritudinis est cælestis figurata, minime maculetur. Interdum etiam servis fugitivis *Collaria* applicabantur, quibus SIGLÆ inprimebantur, quale collare Romæ vidisse affirmat *Pignorius lib. de Servis pag. m. 32. edit. Amstel. apud Lælium Paschalinum.* Ita prope *Nemausum* tale repertum cum his SIGLIS: T. M. Q. F. E. REV. ME. P. RUBRIO. LAT. DOM. MEO. i. e. *Tene me quia fugi & revoca me publica Rubrio Latino Domino meo.* conf. *Zimmerman. Florileg. p. 243.*

§. VI. Progredimur ad SIGLAS ipsas servorum & malitiosorum hominum, quæ frontibus inscriptæ fuerunt. Morem hunc antiquissimum fuisse constat ex Scriptoribus, qui hunc ex Sacra Scriptura fundatum esse volunt. Legimus enim de *Caino* Deum signum dedisse. Sunt qui vocabulam ^{אֵל} quod hîc occurrit, non per *signum* in communi, sed per *litteram* vertunt, sicut & tam *litteram*, quam *signum* revera significat, nomenque dat omnibus *Alphabeti* literis. Quinimò secundum *Magos naturales* & *Kabbalistas* primus homo *Adam*, ac ipsius jure omnes homines, signa divina originalia impressa habuerunt, ipsius Dei digito, quorum unum פֶּהָ alterum חֶסֶד dictum volunt, prius ad bestias in subjectione tenendas, alterum ad mutuam amorem conciliandum. Verum fabulæ sunt. Quidam igitur de Signo *Caini* statuunt *litteram* quandam e nomine *Tetragrammato יהוה* & forsan *litteram ה* fuisse. Alii *litteram* ex voce תְּשׁוּבָה quæ pœnitentiam denotat. Verum conjecturis tantum nituntur.

§. VII. Regredimur ergo ad SIGLAS nostras, quæ servis fugitivis vel etiam malitiosis inustæ. Refert *cl. Pignorius lib. cit.*

cit. servis fugitivis iniustam fuisse SIGLAM Φ vel F. Lege Remmia (vel Memmia) calumniatori in fronte imprimebatur litera C. qua indicabatur, eum calumniatum esse: vel etiam per K. *Kalumniatores* signabantur, nam per K. *Kalumniam* olim scribebant, uti *Lipsius lib. 2. Elector. c. 15. pag. 489.* edit. Antverp. observat. Et de hac *Kalumniatoria* nota *Cicero pro Rosc.* scribit: Literam illam, cui vos usque eo inimici estis, ut eam omnes oderitis, ita vehementer ad caput affigent, ut postea neminem alium, nisi fortunas vestras accusare possitis. Quem locum egregie explicat *Adrian. Turneb.* in *Adversariis* suis. Similiter littera D. *delatoribus* inurebatur. *Henrici VII. Anglia Regis* constitutione *homicida* sub pollice manus, iniustus character seu SIGLA M, quia Angli illum vocant a *Mürdere*: furibus litera T, (quia *Theefe* dicuntur.) *Conf. Lucian. & Polydorum Virgil. lib. 26. histor. Angl. confer. cl. Zimmermanni Florileg. pag. 565.* ubi plura. Sub Eduardo autem VI. mendicis *vagantes* litera V. in pectore insigniti. Imò hodiernum moris est, ut illis, qui à patibulo liberati signum Π inuratur, quæ notat, illos dignos hoc fuisse. Non solum *literæ* sed etiam *imagines* loco *Notarum* vel *SIGLARUM* erant. *Plutarch. in Pericl.* refert, Samios captivis Atheniensium NOCTUAM inussisse, & hos illis vicissim SAMAENAM, quod navis genus est. *conf. Lips. lib. 2. Elect. p. 489.*

CAPUT XXVI.

De SIGLIS & NOTIS MILITARI-
TARIIS.

§. I. **V**isis Servorum & malitiosorum hominum SIGLIS, militares considerandas proponimus, quæ etiam ad publicas Siglas referuntur. Erant autem in bello SIGLÆ publicæ, quas in Vexillis & aliis instrumentis bellicis usitatas habebant. Vetustissimum Symbolorum armis inscribendorum usum esse ipsa Scriptura Sacra *Num. II. 2.* nos docet: איש לע
דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל
Z 2 per

per turmas atque vexilla & domus cognationum suarum castra metabuntur filii Israel. vel ut Anglus reddit: *The sonnes of Israel shall encamp, every man by his standard, with the ensignes, according to the house of their fathers, quasi diceret, unusquisque super vexillum suum in signis domus patrum suorum.* In ordinatione itaque castrorum præcepit Deus, ad confusionem tribuum vitandam, vexilla erigi, ut juxta ea familiae castra metarentur, cui congruit textus Syriacus. Verum cum vexilla ex se & natura sua distinctiva esse non possint, nisi per certa quædam Symbola seu Signa iis inscripta; hinc facer textus luculentissime indicat hac voce **באותור** in signis Symbolis, seu literis.

§. II. Fuisse igitur VEXILLA illa Symbolis quibusdam inscripta, singulis familiis propria, non facer tantum textus juxta diversas translationes habet, sed & ipsi commentatores id expresse indicant, imò figuras, colores aliasque circumstantias iis annexas producant. Ita R. Aben-Ezra hoc loco differit, cujus verba Hebraica latine ita reddimus: *Castra metabuntur filii Israël ea ratione, qua solent, scil. singuli juxta castra sua, hoc est, tribus suas, vel singuli juxta sua vexilla, ut non confundatur tribus cum tribu vexillum cum vexillo.* Et paulo post: Fuerunt autem signa & symbola in singulis vexillis, dicuntque Majores nostri, quod in vexillo Ruben depicta fuerit figura hominis, ex occasione, quod quæfisset Mandragoras in agro (habent autem radices Mandragoræ figuram humanam.) Vexillum verò Juda habebat figuram Leonis. Et vexillum Ephraim figuram habebat Bovis. i. e. primogenitus bos ejus. Vexillum Dan figura Aquilæ insigniebatur. Porrò singula vexilla putantur fuisse tribus coloribus tincta, secundum colores gemmarum in pectorali & gestasse Patriarcharum nomina. Verum hanc proportionem vacillare docet Anglus Thom. Goodwin in tract. quem inscripsit *Mosen & Aaron.* Ast erudite valde vir celeberr. Braunius in libro elegantissimo de vestitu Sacerdot. Hebr. lib. 2. ostendit, Vexilla cum gemmis in pectorali conferenda esse, quem vide.

§. III. Singulis VEXILLIS sua erat inscriptio. Cabbalists his quatuor Vexillis inscriptas dicunt fuisse quatuor LITERAS

יהוה, fabulantes iisdem quatuor præcipuos menses & quatuor præcipua Zodiaci signa respondisse, nimirum *Arietem*, *cancerum*, *libram* & *Capricornum*, & influentiam suam in ea habuisse, uti etiam *Athanas. Kircher. in suo Oedipo. fol. m. 22.* mysticam significationem eruere conatur. Verum Rabbino- rum figmenta sunt, quibus fides non habenda. Si itaque *Vexilla* illa, uti probabile videtur, signis & figuris fuerunt ornata, quod etiam ante *Ægyptios* factum probat *cl. Eberhard Rudolph. Roth. in dissert. de Aquil. Rom. signo. edit. Jen. 1669.* quibus tamen horum originem adscribit *Kircher. Tom. 1. Oedip.* melior sane illa opinio est, quam *Henric. Ainsworth. ex Targum Jonathan. adducit, in Comment. ad Num. fol. m. 10. edit. Londin.* his verbis: *The standard of the camp of Judah was of linnen of three colours, according to the three tribes, Judah, Issachar and Zebulon, and in the midst thereof was written Num. x, 35. i. e. קומת יהוה ויפצו איביו וינסו משנאיו מפניו* Surge Jehova & dispergantur inimici tui, fugiantque osores tui a vultu tuo. In hoc impressum erat signum Leonis. Porro dicunt, quod vexillum Rubenis ex tribus coloribus gemmis in pectorali respondentibus constiterit, in cuius medio hæc verba

scripta fuissent *Deut. vi. 4. " אלהינו " אחד שמע ישראל*. Audi Israel Deus noster Jehova unus est. Et in hoc asserunt fuisse imaginem hominis. Et sic de aliis. vid. *Godwin. Mo- sen & Aaron. pag. m. 523. celeb. Braun. de vestit. Sacerd. Hebr. l. c.*

§. IV. Non autem probabile videtur integra verba scripta fuisse in vexillis, verum modò SIGLAS, uti ex Vexillo Mac- cabæi consuetudo plane elucet, in quo hæ SIGLÆ:

מ כ ב

T.

Sæpe etiam Hebræi utebantur SIGLA T. de qua Doctores Ec- clesiastici produnt, *Abrahamum* hac usum esse: videatur *Joh.*

Henric. Ursin. in Analect. Tom. 1. pag. 91. nos in medio hoc relinquit. Illud tamen monere non superfedemus, quod commento putidius nihil quicquam esse possit Rabbinorum & aliorum horum vestigia prementium, qui asserunt, imagines Leonis, hominis, bovis & aquilæ Vexillis impressas fuisse, cum hæc cum moribus Judæorum pugnent. Sane hoc ansam præbuisset populo aliàs superstitioso ad Idololatriam, quam tamen Deus in lege severissime prohibuerat, ne faciat imaginem. Hanc sententiam ut erroneam quoque tuetur cl. Samuel Bochart. in Hieroz. part. 1. l. 3. c. 5. fol. m. 772.

§. V. De aliis populis res clarior est, illi enim Vexillis imagines Imperatorum, nominaque addebant. Romanorum enim Imperatorum *συνετα* non tantum à prima cohorte Legionum, quarum quæque decem constabat cohortibus, prælatæ, sed & alias in pompa & missæ in Provincias eodem modo vultus & nomina eorum exhibebant. De prima cohorte *Veget. lib. 2. c. 6. Hæc suscipit Aquilam, quod præcipuum signum in Romano semper exercitu est & totius Legionis insigne. Hæc imagines Imp. b. e. divina & præsentia signa veneratur.* Non putandum autem quod omnia Vexilla Aquilâ ornata fuerint, cum constet, multa apud Romanos veteres signa militaria fuisse, uti *Plin. lib. 10. c. 4. recenset. Inter hæc refert aquilam, lupos Minotauros, equos, apros.* In singulis etenim Centuriis singula vexilla erant, quibus Cohortis & Centuriæ numerus literis designabatur. Itaque *Livius* scribit, Ordinem sexagenos milites, duos centuriones, vexillarium unum habuisse.

v. g.

VEX vel *VEXIL. COHOR. II. GALL. EQUIT. IN DAC.*
VEX. COH. III AUG. THRAC. EQUIT.

Et hic mos in omnibus aliis vexillis, præter primarium in Legionem, quod Aquilam habebat, observabatur.

§. VI. Quod autem Vexilla Imperatorum imaginibus & certis Inscriptionibus exornata fuerint, testatur *Gregor. Nazianzen. Orat. 3. in Julian. de cruce* sic loquitur; *Principatumque (ut ita dicam) in reliqua omnia vexilla tenens, tam quæ Imperatorum imaginibus, atque expressis texturis, in variis tincturis, ac LITERARUM picturis decorantur.* Quem in locum

Scho-

Scholiaſtes antiquus. Nam ex prædictis ſignis, alia Regum ſimulacris auro depictis & latis texturis varie tinctis & Inſcriptis exornantur. De his sæpe Cornel. Tacit. lib. 1. hiſtor. De titulis verò Dio in Nerone, de Virginio Rufo: Ipſum Caſarem & Auguſtum appellabant, cumque non acquieſceret, militum quipiſſimam uni è Signis celeriter hæc inſcripſit, nempe tit. AUGUSTORUM. Suetonius in Veſpaſiano: Aſſenſere cuncti nomenque ejus VEXILLIS omnibus ſine mora inſcripſerunt. Huc ſpectat Statii carmen:

Aurea clarum nota

Nomen Ducum vexilla præſcriptum ferunt.

§. VII. Quis non ex prædictis conjicere poteſt, hanc conſuetudinem frequentiffimam eſſe. Nonne in vexillis Imperatoris noſtri auguſtiſſimi Aquila ſeu inſigne Imperii conſpicitur, literis ſeu SIGLIS circumjacentibus, quæ vel ipſum Imperatoris vel Ducis nomen ſignificant. Et ſi quis his fidem dare nollet, ille tollat oculos & aſpiciat Vexilla in templis ceu Donaria ſuſpenſa & magnum SIGLARUM numerum reperiet. conf. Jacobi Philippi Tomafini in tract. rariffimo de Donariis antiq. edit. Patav. 1654. inprimis autem M. Salomon Stepner. in Inſcriptionibus Lipſienſibus, qui quamplurimas SIGLAS vexillorum in templis recenſet. Prodiit Lipſ. 1675. vid. Georg. Fabricii Rom. illuſtrat. pag. m. 87, 88. 89. edit. Amſtel. 1689. Sic Lacedæmonii in Vexillis literam Λ . a principio nominis impreſſam habebant, & Argivi A. qua principatum inter Græciæ populos innuebant. Hebræi T. & Siconii Σ a principio nominis.

§. VIII. Illud quoque ſilentii pede non tranſeundum, unde erux in pectore Aquilæ Romanæ originem trahat? Nos reſpondemus, quod originem debeat Constantino Magno. Quippe cum bellum contra *Maxentium* moturus divina auxilia imploraret, & eodem tempore iter faciens cum exercitu in cælo videret ſignum crucis cum hac inſcriptione: IN HOC VINCES. Statim igitur crucem juxta viſam imaginem efformari fecit, & victoriam deportavit. Forma hæc erat. Haſta erat oblongum auro obductum lignum quod cornu habebat tranſverſum ad formam crucis conſtructum. In faſtigio corona ex-
tabat

tabat gemmis & auro circumtexta in qua nomen Christi duabus literis initialibus erat scriptum X. P. In transverso autem cornu velamen adhæsit gemmis resplendescens, sub velamine deorsum aurea Constantini & liberorum effigies ad pectus usque depicta continebatur. de qua Prudentius. forma hæc fuit

✠ vel ✠. Unde *Minut. Felix in Octavio. pag. m. 286.*

edit. Lugd. Batav. 1672. Nam & signa ipsa & cantabra & vexilla castrorum quid aliud quàm inauratæ cruces sunt & ornatae. vid. *Rigalt. & Onzel. annot. in h. loc. conf. Don Antonio Agostini discurs. edit. Rom. 1592. pag. m. 11.* qui de hoc signo

✠. vel A ✠ Ω vel IHS. XPS quamplurima collegit.

§. IX. Missis his ad alia militiæ instrumenta progredimur & SIGLAS in ipsis perlustramus. Cum itaque gladius præcipuum instrumentum bellicum sit, illius SIGLAS primo loco intuebitur. Gladios ac cætera instrumenta bellica Ducum nominibus & quidem SIGLIS insignitos fuisse, expressis sæpe artificum nominibus peculiari loco literisve minutis asserit celeb. *Cyprianus Profess. Helmstadiens. in disput. de SIGLIS*, id quod & nos confirmamus, moti loco *Apocal. cap. XIX, 16.* ubi de Christo dicitur, quod ille Dux supremus habeat in femore suo scriptum *RR & DD. Rex Regum & Dominus Dominantium.* Nobis quidem constat, quod Reges Persarum & Parthorum etiam hoc titulo ex superbia utantur, uti ex *Alexandro ab Alexandro* refert *Filip. Picinell. dei lumi rifless. fol. m. 886. edit. Milan.* his verbis: *Con questo titolo istesso, volevano essere acclamati i Re della Persia, come osserva Alexander ab Alexandro lib. 1. Genial. cap. 28. Giulio Capitolino trattando de una lettera scritta da Sapore Rè della Persia a Constanzo Imperatore, dice, che haveva questa inscrizione. REX REGUM SAPOR, PARTICEPS SYDERUM ET FRATER SOLIS ET LUNÆ CONSTANTIO FRATRI MEO S. P. D.* Verum transeat homuncio ille, cum soli Christo titulus hic conveniat.

§. X. Cum vero hic locus ad illustrandam materiam nobis infer-

inserviat, accurate examinabimus illum. Assensum non præbemus illis, qui volunt, femur ipsum carneum characteribus insignitum fuisse, cum in textu dicatur scriptum in vestimento simul & femore. Accipimus vestimentum & femur pro *Gladio*, qui dependet ex femore, cui elogium inscriptum. *Gladios* autem certis notis nominibusque inscribi solitos, aut eorum, qui gestarent, aut Imperatorum, quibus militarent, tametsi non ita certa res, an factum vel ad gloriam vel ad militiæ professionem. Vestigia moris ostendemus. *Ovid. lib. 7. Metam. de Aegeo & Theseo* ejus filio ita canit:

*Sumserat ignara Theseus data pocula dextra
Cum pater in capulo gladii cognovit eburno
Signa sui generis*

Statius de ense *Dircei* ita canit:

*Aspera vulnifico subter latus ense riget
Sphinx*

nempe in capulo effigiata, ut bene notat *de la Cerda* in suis ad *Virgil. Comment. Aeneid. 4. 261.* ubi scribit etiam ex *Helidoro lib. 2.* gladium *Thyamedis* in ebore cælatum *aquilam* habuisse. Ita etiam *Aristophanes* in *Lysistrato*. Ejusmodi multæ in ensibus & galeis cernuntur effigies. Sed & nomen Imperatoris in gladio cælatum reperimus, quod *Toleti* videre plures liceat scribit *Petrus de Alcocet* in historia, seu descriptione ejus urbis *lib. 2. cap. xxvii.* Insigne ibi Hieronymianorum Cœnobium est, cui titulus *LASISIA*, ubi servatur & ostenditur gladius, quo *B. Apostolo Paulo* caput abscissum est. Ejus altera pars siue facies antiquis cernitur characteribus inscripta in hunc modum. *NER. CÆS. MUCR. i. e. Neronis Caesaris Mucro.* Additum postea ex altera recentioribus notis. *Q. PAUL. TRUNC. CAP. F. quo Paulus capite truncatus fuit.*

§. XI. Ut nostram opinionem probemus aliis testimoniis, prodeat *Plutarchus*, qui in *Mario* ita scribit, quod *Catulli* milites suorum Ducum nomina telis inscripsissent: *Cum inter milites, inquit, Marii & Catulli de victoria contentio oriretur, ita convenit, ut Legati Parmensium, qui tunc aderant, de hac re judicium ferrent. Hi ducti per cadavera hostium à militibus, conspexerunt, jaculis militum Catulli Barbarorum corpora*

esse confossa: Dignoscebantur ex insculpto nomine CATULLI tela. Quidni etiam gladii in eandem formam incisi? Videntur in Armamentariis gladii Arabicorum Hispanicorumque Regum & Ducum nominibus insigniti. Refert *Martin. de Roa. Singul. libro* se vidisse gladium Arabum Regi in spolio Gratanensi ereptum literis Arabicis inscriptum, quem *Martinum Carillum* possidere asserit. Et quid dicamus de ense vel gladio Serenissimi *Eberhardi Ducis Wurttembergici* piæ memoriæ in Cimeliarcho Stuttgardiano servato & his literis ATTEMPTO inscripto. Volunt quidem viri doctissimi, quod originem trahat a periculo in Oriente per insidias structo, quod significet Celsissimum Ducem TEMPTATURUM esse cum insidiatoribus, quod inde colligunt, quod versus quidam extent: Herr Eberhard der wagts. Verum si conjecturare licet, literæ hæc aliò tendunt, quod tamen cujusvis judicio permittimus. Voluit forsitan fortissimus Heros comitibus suis his verbis animum addere, ne desperent de salute sua, quia & ipse omnem movere vellet lapidem, ut Arabes experiantur potentiam suam, Hinc victoria deportata omnibus has SIGLAS inscribi curavit ATTEMPTO quæsitæ explicamus; Esto! *Arabes, Tincti Truces Experientur Meam Potentiam Tempore Omni.* Et ita literæ optime conveniunt cum versibus Germanicis. Similiter in *Armamentario Giffensium* celeberrimo *Serenissimi Landgravii Darmstadio-Hassiaci* Gladii & enses SIGLIS notati plurimi visui exhibentur. Imò ipsa experientia hodiernum testatur, quod capuli militum hodiernorum SIGLIS nominum aut Principum, ad quem pertinent, vel Ducum signentur. Nam his aut T. aut H. aut alia litera initialis Ducis nominis inuritur, uti *Giffæ* capuli notati sunt litera T, quod significat militem ad *Turkheimerum Generosum Nobilem* pertinere. Et ita in aliis. Verum hæc sufficiant de gladiatorum SIGLIS.

§ XII. Pergimus ad CLYPEOS veterum, quos quoque SIGLIS notabant. Observandum autem, quod distincti fuerint coloribus & insignibus, ut *Pierius in Hieroglyph. lib. 42. pag. m. 533, 534.* pluribus testatur. SIGLAS quoque his additas fuisse *Panciroll. & Salmuth. in not. ad illum l. 1.* ostendunt. Quibus adstipulatur *Vegetius l. 2. c. 18. de re militar.* Ne mi-

milites inquit, aliquando in tumultu prælii à suis contubernali-
bus aberrarent, diversis Cohortibus diversa in scutis signa pin-
gebant, quæ ipsi nominant DIGMATA. Digmata autem
illa erant Hieroglyphica signa alicujus Dei sive Imperatoris
Imperii, cujus stipendia merebant. Hinc teste *Pausania in
Phocicis Menelaus* cum scuto in quo erat *Draco* in Græcia vi-
deri; *Idomonea* pro insigni habuit *Gallum Gallinaceum*. *Aquila*
passis utrinque ad marginem clypei alis in *Messenio*. In *Alci-
biadis* scuto erat *Cupido* fulmen gestans, in *Persei*, caput *Me-
duse*. Quandoque etiam *Crucis* figura & nomine Christi cly-
peos insignitos refert *Baron. T. 3. A. 312. n. i.* hac figura

confer *Lipsum de Milit. Rom. & not. ad cap. 15. l. 3. de Cru-
ce*. Moris quoque fuit, quod in adverso scuto uniuscujusque
militis nomen adscriptum fuerit, addito, ex qua esset cohorte,
quave Centuria e. g. *Claudius Cohort. II. Centur. Aquil.
Maxim.*

SEMPR. COH. III. CEN. BACCH.

Imò nonnunquam SIGLÆ munus hoc expleverunt. Apud Ro-
manos id frequentissimum in omnibus fere familiis appellandis.
In unum quod ad Arma pertinet, dicamus A in Atticorum
clypeis notatam populum eum significat. At in Messenorum
clypeis, qui & olim clarissimi extitère τὸ M descriptum erat
L seu Λ. in Lacedæmoniorum.

§. XIII. Ad ipsos milites nos conferimus, qui SIGLIS se no-
tabant, de quibus compendio egit *Stewechius. comment. ad Ve-
get. de re milit. lib. 2. c. 5.* cujus verba huc transcribimus:
Certum est, inquit, milites punctis signari solere. Quod
etiam *Accursium* video non ignorasse, *Inst. de testam. mil.* I-
demque in fabricensibus fieri solitum ostendit *Impp. Arcadii
& Honorii* constitutio, *C. de fabricens. lib. 11.* Stigmata hoc
est notæ publicæ fabricensium brachiis ad imitationem tironum
infligantur, ut hoc saltem modo possint latitantes agnosci.
Hæc & alia plura, quæ compendii loco omittimus, *Godschal.
Stewech.* profert. Cui adjungimus *Lipsum lib. 1. de militia
Roman.* Tirones jam captos compungebant & in cute signa-
bant. Inscribebatur autem nomen Imperatoris, unde D. Au-

gustinus *Regium characterem* appellat. Quemadmodum enim fervis Dominico nomine; ita Milites Imperatorio signabantur, ut agnoscerentur.

§. XIV. Denique ut multa paucis comprehendamus illud est addendum, quod in breviculis, quibus nomina militum continebantur SIGLÆ quædam nominibus adscriptæ fuerint, quæ indicarent, an adhuc in vivis nec ne. De his *Isidorus lib. 1. c. 23.* sic literis tradit: In breviculis quoque, quibus militum nomina comprehendebantur, (nos vocamus die Rolle) propria nota erat apud veteres, quæ inspiceretur, quantique ex militibus superessent, quantique in bello excessissent. T. nota in capite versiculi posita superstitem designabat. Θ verò ad uniuscujusque defuncti nomen apponebatur. Unde & habet per medium telum, i. e. mortis signum. De prioribus duabus SIGLIS eadem *Alexander ab Alexandro Gen. dier. lib. 3. cap. v.* habet. De Θ militari nota probat ex Veteribus Inscriptionibus *Scaliger. Anson. Lect. lib. 2. c. 20.* Θ ergo feralis fuit litera ac infelix. Sumptam eam & verè à Græca voce Θάνατος. i. e. mors, *Lipsius* affirmat *Dialog. de recta pronuntiatione LL. c. 14.*

§. XV. Unde autem T. quæ salutaris ac superstitem seu vivum denotat, ortum suum habeat, varia sunt Criticorum judicia. *Lipsius* alleg. loco existimat *Isidorum* esse falsum: atque loco τϛ T. jubet V. reponere, quæ prima litera in voce VIVUS, & reperiatur in antiquo lapide:

Θ. CN. OGULINUS

Θ GULNIA

V. L. SAFINIUS

Hic enim duo mortui signantur: postremus *Vivus*. Subscribit sententiæ *Michael Meusnerus* Syntagmat. super Adnotam Philolog. Verum *Janus Rutgersius var. Lætion. lib. v. pag. m. 503. edit. Lugd. Batav. 1618. cap. 17.* pro litera T. pugnat, accersendo istam à Græco τηρεῖς, ἀπό τῆς τηρεῖς. i. e. conservari. Verba doctissimi hujus authoris, quia in paucorum manibus est huc adscribemus & videbimus, quid valoris sit. Scripserat,

rat, inquit, *Isidorus libro 1. cap. xxiv. Orig.* in breviculis militum eos, qui prælio superessent, T. litera notari solitos, ut contra eos, qui cecidissent, litera Θ. Exstitit non ita pridem homo & fama clarissimus, (*Lipsum* intelligit) qui affirmet, se videre non posse, cur ea litera vivum significet. Quare eo sese inclinare, ut hujus loco V. reponenda sit, quæ & prima in voce *Vivus* & in antiquis monumentis reperiatur. Ergo *Isidorum* id neque solum, neque sine causa scripsisse dico. Scripserat idem *Rufinus* *Invectiva secunda in Hieronymum.* *Petrus Diaconus* in libello de notis literarum, T. nomini militis appositum ipsum in bello superstitem esse signabat. Rationem vero, quare id olim fieret, prope est, ut hanc fuisse putem. Τηρέω inter alia Græcis significat *conseruo*. Ut igitur eum, qui in prælio occubuerat, litera Θ notabant, ita & hoc obtinuit, ut is qui servatus esset, prima ejus vocis, quæ id significaret, litera notaretur. Reliqua vide cit. loc.

§. XVI. Verum hoc loco nec *Lipsum* nec *Rutgersius* scopum tetegerunt acu; quare modeste se his opposuit *Reinesius doctissimus lib. 1. c. 7. var. Lektion.* Cujus argumentum tale est: haut esse verisimile, Romanos è diversis linguis desumptas literas novasque in eodem textu sive lapide adhibuisse; ita ut quæ mortuum significaret, è Græca, quæ vivum Latina peterent, cum tamen, siquidem Latinis uti vellent ipsis sua lingua suppedicaret M & V. quibus *mortuum* & *vivum* consignarent. Cum verò literam Θ qua mortuum significarent, à Græcis mutuati sint, etiam eam, qua *Vivum* ab iisdem petiisse esset consentaneum. Eam esse γ, quæ & simili cum Latino *Van* figura exarata est in antiquis lapidibus, initium Græcæ vocis γγινς. i. e. *salvus*. Hanc γ, literæ Θ *Isidorum* opposuisse, sed imperitia descriptorum, demissis cornibus in T. esse formatam. Et hæc veritati consonantia maximè videntur. Ex his quæ fusè adduximus, clare patet, SIGLARUM usum in rebus militaribus usitatissimum fuisse, quod pluribus testimoniis probare possemus; sed de hac materia hac vice satis dicta sunt.

CAPUT XXVII.

De SIGLIS Tesserarum & Sortium.

§. I. **Q**uid tesserae fuerint *Turneb. Adversar. lib. XXIX. c. XXVI.* aperit, cum in hæc prorumpit verba: Tesserae sunt frustilla lignea certâ insignita & notata forma, quæ dabantur eis, quibus facultas petendi erat frumentum publicè, & à Græco *τέσσαρες* dictum putatur nomen. Asserit quidem *Guilielm. Stuck. de antiquit. Convival. edit. Tigur. fol. 99.* Quatuor tantum genera *tesserarum* apud Romanos reperiri, ut sint tesserae frumentales, nummariae, militares & hospitales. Verum si antiquorum monumenta & Scripta lustramus, novem reperiuntur tesserae genera. Tessera nempe *Frumentaria, Nummaria, Militaris, Hospitalis, Comitialis, Theatralis, Convivalis, Lusoria & Negotiaria.*

§. II. Quod ad Tesseram frumentariam attinet, erat illa signum, quo exhibito unusquisque frumentum pro portione accipiebat à Principe. De qua *Juvenal. Sat. VII.*

*Summula ne pereat, qua vilis tessera venit
Frumenti.*

Distribuebatur in principio cujusque mensis tessera, illis, quorum nomina tabulae inscripta erant. De divisione frumenti & tesserae *Sueton. in Aug. c. XL.* Ac ne plebs frumentationum causa frequentius à negotiis avocaretur, ter in annum, quaternum mensium tesseras dare destinavit. Et cap. seq. Frumentum quoque in annonae difficultatibus ipse levissimo, interdum nullo pretio, viritim ad mensus est, tesserasque nummarias duplicavit. Gratis enim ex *Clodii* rogatione frumentum populo dividebatur. Hinc *Isidorus*: Tesserae sunt, quibus frumenti numerus designabatur. Quod quidem saepe Imperatores honoris causa facere solitos ex numismate *Nerva* patet, in cujus adversa parte est *modium*, mensura frumenti, in quo spicae frumenti hoc titulo:

PLEB. URBAN. FRUMENTO CONSTITUTO
S C.

Et

Et *Maximini* aliud in quo Imperator conspicitur cum TESSE-
RA & hac Inscriptione: LIBERALITAS. AUG. S. C. Pa-
nis gradilis & civicus olim distributus pariter per *tesseras* in fo-
ro de gradibus, quibus *Valentinianus* & *Valens* Imperatores in-
figi jussere titulum æneum, qui panis modum & nomen per-
cipientis continebat, ut videre est in *Theodosii Codic. lib. xiv.*
de annonis civicis. fol. m. 451. edit. Lugd. 1566. confer. *Lexic.*
Jurid. ex *Briffonio* aliisque collectum pag. m. 703. Ex his satis
constat, quales fuerint Tesserarum SIGLÆ, & forsan ita:

CRISP. VI. A'. CALPUR. VI. TUL. S. FRUM.

Nam modum distributionis repræsentat *Nerva* numisma. cu-
jus dilucidationem ex Anton. Augustin. mutuati sumus. *Sunt*,
inquit, & numismata, ubi tabulatum altius, quo gradibus ad-
scenditur, cui infidet Imperator *tesseram* largiens, quæ si-
gnum erat, quantum cuique largiendum, quasi scheda sub-
scripta atque obsignata, quâ Quæstor inspecta singulis tantum
dabat. Vid. *Vincent. Contareni lib. de frumentaria Romanorum*
largit. edit. Vesal. 1669. Don Anton. Augustin. dialog. 2. pag.
m. 35. edit. Rom. pag. m. 73. cujus verba huc annotare non pi-
gebit, ubi *tesseras* frumentarias ita describit: *Erano ciascuno di*
questi bastoncelli longo com' un dito, & haveva lettere da due,
e da tre parte. In una era scritto. SP. e poi nome di schiavo,
ò Liberto d' alcuno Cittadino Romano, ò vero lo stesso nome solo
del Cittadino, come diremo SP. EUTYCH. FL. CAND.
SER. i. e. Sportulam Eutyches Flavii Candidi servus accipiet.
Si vero LIB. Libertus loco SER. ponebatur LIB. nell altera
parte era segnato un di dell anno, & consolato, come dire. KAL.
MART. M. CICER. C. ANTON. COS. che à mio parere
era il giorno che quel Cittadino cominciò à ricevere sportule, &
sene faceva due d'una sorte, una ne teneva il dispensiero di chi
dava le sportule, e l'altra quel che andava per esse, & teneva
conto da quel giorno innanzi pòr di mano in mano.

§. III. *Tesseræ nummariaæ*, qua summa nummorum præscri-
pta repræsentari solet, causam *Dion* indicat: Permultos *Do-*
micianus, dum imperaret bonis atque furtivis injustè spoliave-
rat, quibus per vim ablata restitui duntaxat ea voluit, quæ in
aula

aula reperta fuissent. Ad sustentandum civium vitam decies & quinquagies centena millia nummorum erogavit, & quosdam Senatorii Ordinis delegit, qui agros emerent, eosque egenis dividerent. Commune est Imperatoribus tesseras nummorum populo dare. De *tessera* nummaria egit *Guilielm. Stuck. in antiq. Convival. fol. 99. edit. Tigur.* Ejusmodi ritus Patavii viget, dum publice pauperibus ad charitatis subsidia in executionem piorum legatorum ad festum Nativitatis & Paschatis, nummi ærei circulares suis vulgo BOLLE nota signati distribuuntur: quos quicumque dispensatoribus adfert, modò panem, modò farinam, modo vinum, modo denarios accipit. Vid. *Don Anton. Agostin. Dialog. 2. in numism. antiq.*

§. IV. Tesseræ Militares varii generis erant. Una erat symbolum bellicum seu signum, quo confocii milites ab hostibus dignoscebantur, de hac *Virgil. lib. 7. Æneid.* Et *Sil. Ital. lib. 5. Liv. lib. 7. Veget.* Hæc autem Tessera vel erat *verbalis*, quæ pro moribus & qualitate Imperatorum distributa fuit. Ita *Julius Caesar Venerem Genetricem* usurpasse dicitur tesserae loco. In castris Pompeji, *Inviçtus Hercules* distributus fuit. vid. *Marcell. Donat. dilucidatio in Cornel. Tacit. pag. m. 190.* Vel etiam SIGLIS inscripta. Tesserarius enim accepta tessera à Tribuno, dabat Tesserariis Ordinum, & quisque distribuerebat Ordini. Hæc militaris tessera inusta erat variis notis & SIGLIS, cuique enim inscribatur SIGLA ordinis. v. g. H erat *Hastatorum.* P. *Principum.* T. *Triariorum.* E. *Equitum.* de qua re videatur *Godofcalc. Stewech. in annot. ad Veget. de re milit. Georg. Fabric. Rom. illustrat. pag. m. 123.*

§. V. Succedit *Tessera Hospitalitatis*, quam hospites eorumque liberi secum ferebant, ut facilius à veteribus & paternis hospitibus agnosci possent. Hujus formam *Euripidis Scholiastes in Medea* optime describit. Qui hospites invicem fieri volebant, talum quendam discindebant in duas æquales partes; unam ii, qui hospitium præbebant sibi retinentes, alteram dantes ei, qui hospes fieri solebat: & si contigisset de cætero, uti alter alterius hospitium subiret, producentes dimidium tali renovabant jura hospitalia. Harum formam nobis exhibet *Philip. Jacob. Tomasini in libello. de tesser. hospital. quæ formâ*

rotundâ sunt & parte interiore hospitem nominibus inscriptæ.

POLYNICES
 ASCANIO·F
 CLAPHYR
 ANDRAE·M·I·F.

POLYNICES
 ASCANIO·F

CLAPHHR
 ANDRAE·M·I·F

Has Tesseræ Hospitalitatis etiam habuisse Christianos testatur *Tertullian. in Apol. c. 20.* qui hospitalitatem veterum Christianorum appellat CATHOLICÆ COMMUNIONIS CONTESSERATIONEM, quorum tesseræ erant hisce SIGLIS inscriptæ:

Π. Υ. Α. Π. Ι. Ε.

Πατὴρ ὑὸς ἅγιον πνεῦμα

De qua re differentem ad *Cornelium à Lapide in Epp. Paul. fol. 975. B. Hildebrand. in Colleg. in alma Julia* dictato de his ita loquitur: *Tesseræ illæ erant literæ formatae seu Canonicae.*

§. VI. Paucis in ordine tesseræ Comitiales perlustrabimus, quæ adhibebantur à suffragantibus, cum honores distribuerentur. *Varro testis est lib. III. cap. v. de re rustic.* ita differens: Cum hæc loqueremur, clamor fit in campo. Nos athletæ

commitiorum una, cum id fieri non admiraremur propter studia suffragatorum & tamen scire vellemus *quid esset*, venit ad nos *Pantulejus Parra*. Narrat ad tabulam, cum diriberent, quendam deprehensum tesserulas conjicientem in loculum, eum ad Consulem tractum à fautoribus competitorum. Obscurum ex his non est, speciem fortitionis fuisse, uti etiam ex eodem libro cap. XVII. constat. *Latis tabulis sortitio fit Tribuum, ac capti sunt à præcone renunciari, quem quaque Tribus fecerit Ædilem.* De his videri possunt *Barnab. Briffon. de antiq. formul. lib. 2.* & venerand. *Mauritius de sortit. lib. cap. XXVII.* & patebit Electionem per sortes vel tabellas cum SIGLIS notatas factam esse, scil. A. & UR.

§. VII. Quemadmodum in creatione Magistratum Veteres sortibus usi, ita etiam in Comitibus Judiciorum; in his quoque tabulæ dabantur, una notata litera seu SIGLA. A, quæ significat ANTIQUO. Altera autem SIGLIS. U. R. i. e. UTI ROGAS. vid. cit. *Briffon. d. I.* Verum de his in sequentibus acturi sumus, quia adhuc TESSERÆ quædam supersunt, de quibus prius differendum erit & sequuntur THEATRALES. Harum fit mentio in *Ludis Stella. Martial. lib. VIII. Epigr. LXXVIII pag. m. 474. edit. Lugdun. Batav. 1661.*

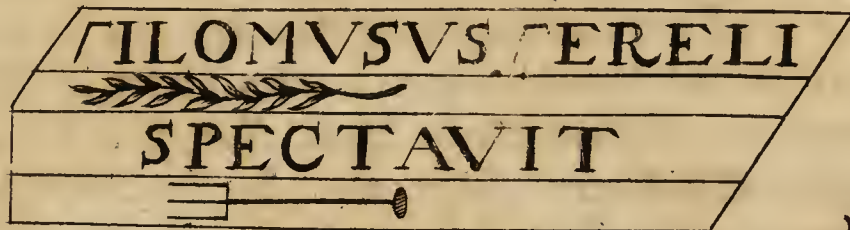
Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis

Nunc dat spectatas tessera larga feras.

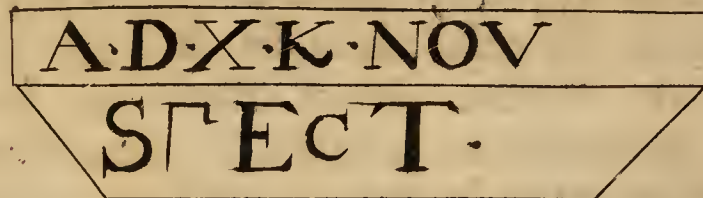
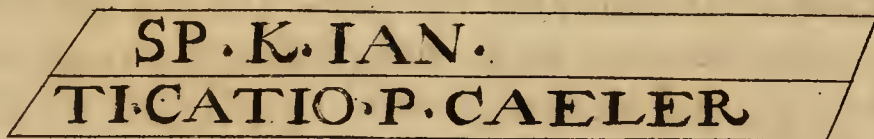
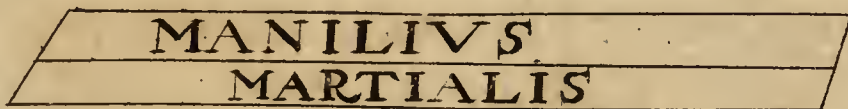
Nimirum ludos tam celebres fieri jussit in gratiam Principis *Domitiani* ob victoriam Sarmaticam, *Stella*, ut tesserae lignæ aut sphærulæ è loco superiore in theatrum & propalam spargerentur, quibus signa inscripta erant ferarum, vel aliarum rerum, quas editor cupiebat populo largiri; Imò numismata nimbis HS. sparsa è superiori loco. uti *Cornel. Schrevel. notat.* Pergit citatus *Schrevel.* Tesseras ergo & sphærolas seu globulos populus rapiebat cum jactarentur, & quod quisque in tessera signum habebat, illud accipiebat ab Imperatore; ut si tesserae esset inscriptus cervus, equus, domus; domum, equum vel cervum à Cæsare vel munerario accipiebat. Asserit & addit *Thomasini*, quod ejusmodi globosas tesseras *Johannes Galvanus* & Professor *Patavinus* viderit.

§. VIII. Huc faciunt TESSERÆ spectaculis destinatae, cujus-

cujusmodi ex osse tesseram apud *Johannem Rhodium* nobis exhibet *Phil. Jacob. Tomasini*, quam ad ludum gladiatorium excogitatam significat fuscina cum palma, cui servile nomen gladiatoris jam rude donati, verius ad spectaculum, quam ad pugnandum conducti esse inscriptum. vid. cl. *Zimmermanni Florileg. Philolog. pag. m. 746.* qui etiam ejus formam exhibet, quam etiam ostendit *Pignor. lib. de Servis* & hæc est:

Ne autem Lector dubitet de hac re ex Tomasino plures hujus generis Tesseræ dabimus

i. e. *Philodamus Dosseni ante diem decimum Kalendas Novembris spectatus M. Terentio C. Cassio*. Nimirum id sibi volunt, hunc talem gladiatorem tali die & Consule ultimum sui spectaculum dedisse & rude donatum esse. Erat autem rudis tessera quædam eburnea, cui nomen gladiatoris ætate emeriti inscribebatur, quam qui accipiebat, is ab omni pugnandi necessitate eximebatur. conf. *Reisneri inscript. class. v. fol. m. 372. edit. Lips. & fol. 391.* ubi plurimæ tesserae recensentur.

§. IX. Convivales etiam fuisse *tesseras* liquido ex *Ælio Lampridio de Antonino Heliogabalo* patet. Similiter *Tesseras lusorias* fuisse ostendit *Delrio. Com. Herc. Fur. vid. Ovid. lib. II. art. ama. Martial. lib. XIV. Epigr. xv.* Ita in *Contractibus* peculiare Mercatorum tesserae fuerunt, uti ex variis *Scriptoribus* ostendit *Jacob. Philip. Tomas. lib. de Tesser. hospital.* Verum in his prolixiores esse nolumus, cum omnia ex præcedentibus facillimo negotio erui possunt. Missis itaque tesserae ad *Sortes* nos accingimus, & *SIGLAS* in illis observatas perpendimus.

§. X. Ritus sortiendi quod attinet, ille peragebatur certis *SIGLIS*. *Sortibus* veteres varia inscribebant nomina personarum vel rerum de quibus sortiri volebant, ut in *sortibus* *Israëlis* Nomina *Tribuum*, nomen *divinum* & *Afaselis* conspiciatur. Deinde talis sortium *LITERAS ALPHABETHI* pro eligendis vel damnandis inprimebant, uti vir plur. *Reverend. Mauriti. in libr. de Sortibus veterum* ostendit. Non autem in rebus licitis tantum, sed etiam *idololatricis* tales *SIGLÆ* reperiuntur. Sic *sortibus* per *Sagittas* inscribebantur nomina earum urbium, quas bello occupare decreverant, uti ex *Ezech. cap. XXI. constat. vid. Dieter. Antiquit. Bibl. in h. loc. Anton. van Dale de Idololat. & Superstit. libro.*

§. XI. *Græci* in *judiciis* ferendis *fortilegiis* utebantur. *Judicibus* delectis sua etiam loca seu *stationes* sorte assignabant, quod quomodo factum *Græci* *Authores* indicant. *Athenis* erant plura *dicaſteria* i. e. *stationes* *jus dicentium*. In aliis enim expendebantur, quæ *φονικὰ* *Græci* appellant, ubi agebatur de *vita*. In aliis *civiles* *lites* tractabantur. *Unicuique* *stationi* *nomen* ex *elementis* seu *elementorum* serie indebatur.

Erat

Erat enim, quæ dicebatur A, quæ B. quæ Γ. & deinceps usque ad literam K. nam decem fuere stationes: Januæ autem uniuscujusque stationis erat superpictum elementum rubri coloris, ex quo nomen ei stationi foret. Quotquot erant Athenis, qui muniis judicialibus fungerentur, habebant singuli pro ratione stationum pugillares, in quibus scriptum asservabatur & ipsorum & stationis nomen, habebantque pariter virgulam inscriptam. Cum autem appeteret tempus judicandi, in forum commeabant omnes iudices, conjectisque in urnam fortibus, qui fortitus esset literam A, pergebat in stationem, cui ea litera nomen dabat. Et ex his eligebantur in iudicio ferendo. confer. *Francis. Rous in Archaeologia Attica pag. m. 371. lib. 7. c. 3. edit. Oxoniens. 1658.*

§. XII. Non solum autem in rebus legitimis veteres fortibus utebantur, sed etiam in Magicis in illa Græcorum Alectryomantia. Scribebant illi circulum in pulvere, & postquam ei xxiv. LITERAS ordine in totidem spaciis impressissent, in more positum erat sortilegis istius temporis, circulum in pulvere descriptum in xxiv. spatia dividere, quorum singulis unam ex Alphabethi literis apponebant: quo facto, singulis Alphabethi literis granum frumenti apponebant, deinde Gallo Gallinaceo intra circulum posito, observabant, quænam grana acciperet, & singulas literas granis acceptis adscriptas in unum conjunctas considerabant, quodnam verbum exhiberent, & ex hoc deinde de re quæsitæ divinabant. Hoc sortilegio usum legimus *Libanium Sophistam* & *Jamblichium*, dum quis post *Valentem* Imperatorem coronæ Imperialis successor futurus esset, divinabant; Gallus enim intra circulum dictum positus quatuor granis acceptis reliquit spatia literarum *Δ. ε. α. δ.* granis vacua, unde collegerunt, *Theodorum* Imperio *Valentis* successurum; sed à Dæmone decepti fuere, aliud enim paulo post eventus docuit, non *Theodoro*, sed *Theodosio* sedem Imperialem occupante.

§. XIII. Ut testimonia horum afferamus, quæ diximus prodeat *Zonaras in Valente*, qui de hoc Sortilegio ita fatur: In pulvere xxiv. literæ scribuntur & singulis apponitur granum tritici, deinde Gallus in medio statuitur, cum carmina quædam

dam decantata fuerint, & observant, ex quibus elementis grana Gallus capiat, quæ conjuncta putantur, id quod quæritur indicare. Et postea: Viderunt Gallum fumentem granum ex litera TH. & ex literis E. O. D. Meminit hujus Alectryomantiæ *Cedrenus* his verbis: In pulvere scribentes xxiv. literas, unicuique literæ granum tritici apponebant, deinde solvebant Gallum, literis admoventes, & accepit Gallus granum ex TH, deinde granum ex E & O. & denique granum ex D. & fuit tota divinatio anceps & ambigua. Confirmat hoc *Sozomen. lib. 6. Eccles. hist.* Tripodem, ait, è lauro adornarunt & invocationibus & verbis quibus solebant uti, effecerunt, ut collectis literis, quæ secundum singula elementa, artificio tripodis & divinationis rotatæ extiterunt, apparuerit nomen Imperatoris futuri. Cum autem omnes in *Theodorum* inhiarent, elementorum compositio, quæ in ejus nomine usque ad literam D. pervenerat, decepit Philosophos. Ita etiam *Socrates lib. 4. c. 19.*

§. XIV. Aliud fortilegii magici genus proferamus ex libro quem Turcæ magni æstimant intitulato: *Sors Giafari Sadeki.* ubi hæc extant: Accipiatur lignum quadratum, & scribantur istæ quatuor literæ ا ب د ج & projice illud tribus vicibus & quære literas quæ exeunt in locis suis, & invenies sub ipsis quod quæris. Per hanc igitur Diabolicam artem per quatuor literas ا ب د ج divinatio instituitur hoc pacto. TESSERÆ CUBICÆ inscribunt quatuor hosce characteres Arabicos, singulis lateribus unum: hanc TESSERAM prævia oratione ter projiciunt, & ternas literas singulis projectionibus collectas referant. Sit v. g. prima projectione littera ب secunda ج & tertia ج quærunt itaque in dicto libro has tres literas inventas ج ج ب textuque Arabico lecto in notitiam fortis fortunæ deveniunt: nam hoc sibi eventurum simpliciter credunt, quod ibi traditur. Et hæc de SIGLIS Tesserarum & Sortium.

CAPUT XXVIII.

De SIGLIS PUBLICIS LOCIS INSCRIPTIS & quidem TEMPLIS &c.

§. I. **N**unc ad publica loca pedem movemus & illorum SIGLAS consideramus. Inter hæc autem referimus primo loco TEMPLA tam Ethnicorum, quàm Christianorum, quæ antiquitus SIGLIS inscribebantur. Mos antiquissimus, scribit *Sagittarius in libro de januis veter. cap. xxviii. pag. m. 192. edit. Jenens. 1694.* fuit inscribendi Januas Templorum, Nomen Divi, Deæve, cui templum consecratum, foribus inscriptum erat. Nonnunquam nomina Deorum Dearumve, quibus dicata erant templa in foribus conspiciebantur; nonnunquam memorabiles sententiæ iisdem inscribebantur. Prioris generis quædam notavit *Desider. Herald. in Animadversion. ad lib. vi. Arnob. pag. m. 235.* Inter quæ etiam est hoc *Jamblichii lib. i. de vita Pythagor. c. 11.* Templum construxit Apollini hac Inscriptione ΠΥΘΙΟΥ *Pythii.*

§. II. Firmo igitur stat talo, quod Tempora in Frontispicio Inscriptiones Deorum vel Dearum habuerint, quibus dicata, addito fundatoris nomine, uti patet ex Inscriptione Jovis Maximi, quam nobis exhibet *Filippo d'Rosso. pag. m. 229. edit. Rom. sequentibus*

MARCUS HORATIUS CONSUL EX LEGE
 TEMPLUM JOVIS OPTIMI MAXIMI
 DEDICAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.

Sic post restorationem PANTHEI nomina sua præfigi curarunt Restauratores, simulque templi mentionem fecerunt hoc modo:

IMP. CAES. L. SEPTIMIUS, SEVERUS PIUS
 PERTINAX, ARABICUS, ADIABENICUS

PAR-

PARTHICUS MAXIMUS PONTIF. MAX.
 TRIB. POT. XI. COS. III. P. P. PROCOS.
 ET IMP. CAES. M. AUREL. ANTONIN.
 PIUS. FOELIX. AUG. TRIB. POTES. V. COSS.
 PROCOS. PANTHEUM VETUSTATE
 CORRUPTUM CUM OMNI CULTU
 RESTITUERUNT.

Quis non videt & intelligit ex his veteres fores templorum & plenis verbis & SIGLIS ornasse.

§. III. Ut adhuc plura afferamus testimonia, meminit Jacob. Philippo Thomafini in inscript. *Patavin. pag. m. 28.* quod in fronte templi *Augustini* hæc legantur: *Anno Domini M. CC. LXXV. Indiēt. IIII. de mense August. hoc opus fieri incepit per Commune Padua ad honorem D. N. J. C. B. M. Matris ejusdem & Beat. Confess. August. Dominic. Jo. Bapt. Jo. Evang. Apostol. Petr. & Paul. Steph. & Petr. Martyr. & aliorum, quorum altaria hic sunt.* Et hujusmodi variæ Inscriptiones templorum variæ reperiuntur apud citatum *Tomasinum*, qui evolvatur. Harum Templorum Inscriptionum abundantiam collegerunt *Janus Gruter.* ac *Smetius* ex monumentorum antiquorum signis. confer. *Johan. Henric. à Pflaumern Mercur. Ital. & Andr. Schotti Itinerarium Italiæ. edit. Amstel. 1655.* ubi de his templorum Inscriptionibus lectu dignissima fuse agitur.

§. IV. Ne autem putemus has Inscriptiones sine SIGLIS exaratas fuisse, quædam testimonia ad probandam nostram opinionem in medium proferemus. Inter quæ Inscriptio *Vargatarie* in templo *D. Firmi* cujus mentionem facit *B. Reinesius* in tract. de Inscript. fol. m. 47. edit. *Lips.* ubi hæc tantum tres litteræ reperiuntur *J. O. M. i. e.* *Jovi Optimo maximo* templum hoc sit dedicatum. Pariter Inscriptio veteris templi *Nona in Dalmatia* hoc testatur, quod per SIGLAS inscriptiones scriptæ sint. ibi enim hæc leguntur.

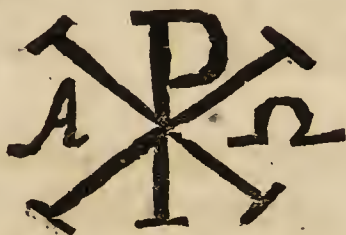
L. SALLIUS. C. F. IIII. VIR. J. D.

JOVI O. M. D. R. S. i. e.

Lucius Sallius Caji filius Quatuor vir juri dicundo Jovi Optimo Maximo, de reditu suo, seu Redactu suo consecravit. Has & fimi-

similes Inscriptiones templorum plurimas collegit cit. *Reinesius* in libro aureo de Inscript. antiquis.

§. V. Ad templorum SIGLAS recensentur etiam illæ, quæ hodiernum templis Christianorum inscribuntur, & illud fortasse non abs re erit indicasse, quod non rarò in fronte templorum à priscis Christianis structorum CRUX decussata fuerit efficta, quam Litera majuscula P. interfecaret, additis ab uno latere A *alpha* ab altero Ω. *Omega*: hoc modo

Quo ipso tum ad Crucem, tum ad ipsum nomen Salvatoris Jesu Christi respexerunt, itemque elogium ejus expresserunt, quod scribi in *Apocal. cap. i. v. 8.* ex re & vero tribuit. Ita fere omnibus in locis, ubi templa Apostolo cuidam dedicatum, nomen ejus foribus inscriptum reperitur. Nam in templis B. Virgini sacratis hæ SIGLÆ plerumque extant. D. B. V. S. *Domus beata Virgini Sacra.* Et quæ aliæ sunt SIGLÆ. e. g. si templum Apostolis sacratum tunc SIGLÂ nominis inscribebantur ut. D. M. S. *Divo Michaeli Sacrum.* ita de reliquis, uti ædificia sacra testimoniis probant.

§. VI. Templis accensemus *Scholas & Academias*, quarum fores semper Inscriptionibus gaudent, in quibus fundatoris, anni & temporis fit mentio. Et hæc consuetudo Januas Inscriptionibus Scholarum & Academiæ signandi, antiquissima est, quippe tam apud Græcos, quam Romanos monumenta reperimus: multa, ubi in Inscriptionibus talibus multas reperimus SIGLAS. Negandum tamen non est, quod quædam plenis verbis fuerint exarata; interim tamen semper SIGLÆ intermixtae sunt, uti patet ex Inscriptione quam recenset *Rosso nell Ritratto di Roma antica. edit. Rom. 1654. pag. m. 248.*

JO. NICOLAI TRACTATIO
C. AVILIUS LICINIUS TROSIUS
CURATOR

SCHOLAM DE SUO FECIT
BEBRUX AUG. L. DRUSIANUS A. FABIVS XAN-
THVS. CUR. SCRIBIS LIBRARIIS ET PRECO-
NIBVS AED. CUR. SCHOLAM
AB INCHOATO REFECERVNT MARMORIBVS
ORNARVNT VICTORIAM AVGVSTAM ET SE-
DES
ÆNEAS ET CETERA ORNAMENTA DE SVA
PECVNIA FECERVNT

§. VII. In Græcia quoque moris fuisse Gymnasia & Scholas
inſcriptionibus ornare, teſtatur Tabula Smyrnensi Gymnaſio
præfixa, in qua non tantum donaria ad exſtructionem data re-
feruntur, ſed etiam pretium, quod quælibet perſona dederit,
recenſetur. Verba Græca tranſtulit *Seldenus in Arundinel.*
Gra. No. IV.

Sub cujus Prætura polliciti ſunt, Cl. Baſſus certaminum Præ-
ſes Nemefium Dearum palatium tegere, Fuſcus opus facere

minarum VII. *M*. Z. Cherſiphron Aſiarcha hortos ad pal-

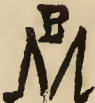
metum. Lucius Pompejus in palmetum *M* E Minas V:

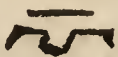
Lucius Veſtinus eam palatii partem tegere quæ curiæ proxi-
mat & oſtia ænea facere, Smaragdus Prytanis inaurare tectum
loci ungendis Senatoribus deſtinati: Et alii in templi pulvinar
ſeu locum ſupplicandi Columnam cum capitulo tortili. Nym-
phidia facerdos ſumma Cl. Artemilla, Cl. Polla Claudia Ni-
ceræ, Theudianus ſtephanephorus. B. II. Fl. Aſclepiaca, Iſi-
dorus Sophiſta, Antonia magna, Claudiæ Ariſton, Albidia

Magna, *M*. (Minam) I. Cl. Charis *M*. Cl. Leontion *M*.

Cl. Aurelia columnas ſtriatas cum capitulis tortilibus, in Pal-
metum NB. Qui nuper affuere Judæi *M*. Metrodorus Ni-

canoris F. Dicens in palmētum Z. φ. (Denariorum

vii cīo) F. Murmus & Cilianus & quæ accepimus a Do-

mino Cæsare Hadriano per Antonium Polemonem, secundum nempe Senatus consultum, quo tempore bis Æditui eramus, certamen sacrum, immunitatem Theologos, Hymnorum cantores, myriadas centum quinquaginta columnas inungendi locum Synnadæas B. (DCCCII) Numidicas (K) XX. Por-

phyreticas (xc) sed constructum est etiam Salarium in Gymnasio à Sexto Pontifice summo.

§. VIII. Quandoque Græci inscriptionibus Scholarum cum nominibus fundatorum illarum & nomina *Rectorum* cæterorumque *Præceptorum* addebant, qui illo tempore Scholæ regundæ præfuerunt, uti Vetus aliqua, quam nobis exhibet cl. *Reinesius in volum. antiquarum Inscriptionum edit. Lip. fol. m. 289.* quam latine ita reddidit, testatur. Cosmi Magistratum gerente STA. Staius vel Statilius Serapionis Collidis F. & Cosmi Magistratum gerente CASI. Apollonici Stiriense — phrontistes Atheniensis Spendontis F. Eleusinius Adolescentibus Herculem, ob victoriam in Eleusine Gymnasio tunc præerat *Abascantus Eumolpi F. Cephesiensis* ΕΤΟΣ. ΚΓ. (anno xxiii.) Confer. *Grut. Inscript.* ubi de his pluribus.

§. IX. Et quid iuvat ab exteris testimonia mutuo accipere, cum constet & nostras Scholas, Gymnasia & Academias Literis vel SIGLIS inscriptas esse in frontispicio. Nonne hoc testimonio suo approbat *Clastrum Alumnorum Serenissimi Ducis Wurtembergici*, ubi in introitu super Janua SIGLÆ hæc M. H. D. C. i. e. *Matthias Hafenreffer Doctor Cancellarius.* unà cum Inscriptione reperiuntur. Testantur hoc & aliæ Scholæ, ubi mox SEM. JUVEN. mox SCHOL. TRIV. mox ATHEN. ILLUST. foribus inscribitur. Hinc nullum est dubium quin Nostrates hunc per SIGLAS fores publicorum Templorum Scholarumque morem ab exteris accepisse, statuamus. Sic de S. litera foribus Cænaculorum supposita dicendum, quod

silentium denotet. Ita in Ordinibus & Societatibus. S. T. addebatur ad significandum Sile, tace. vid. Hopping. de jure insign. fol. 51.

CAPUT XXIX.

De SIGLIS in publicis Viis.

§. I. **N**on infimum urbis ornamentum habetur, si viæ publicæ tam in illa, quàm extra illam benè sint constitutæ, nam ex neglectu viarum facile alii conjecturare possunt, quàm negligens sit Magistratus in augendo bono publico. Omnes sanæ mentis populi magnam curam habuerunt, ut viæ recte dispositæ sint, quippe arbitrabantur, magnum nocumentum Reipublicæ hinc evenire posse. Judæos si conspicimus, isti plane nimis curiosi in mensuris viarum. Mensuræ enim viarum traduntur in *Bava Bathra fol. 100. Via privata* est lata quatuor cubitorum; *Via ab urbe in urbem* latitudinem habet *Octo cubitorum. Via publica* (scil. illa per quam non solum una vel altera urbs transivit, sed quæ erat communis omnibus) lata est *sedecim cubitorum. Via ad civitates refugii* est lata *triginta duorum cubitorum. Via Regis* non habet mensuram. Et *via ad sepulcrum* etiam non habet mensuram ob honorem mortui: scil. ne comitantes feretrum, ob angustiam viæ segregarentur. Imò Synedrium semper occupatum etiam erat in eo ut viæ collapsæ repararentur.

§. II. Apud Romanos maxima Senatus fuit diligentia in viis faciendis: bonis enim Reipubl. temporibus id agebant Principes Romani, non ut sua cupide nimis auferent, sed ut honori publico, & civium commodis consulerent. Ac quod *Demosthenes* de Atheniensibus prædicat, *Aristidem & Milthiadem*, aliosque illustres viros, cum urbem ita publicè ornaverint, ut ad incrementi amplitudinem posteris vix relinquerint locum, privatim nihil ipsos magnificentius habitavisse, quam quemvis ex modicis vicinis suis. Idem de *Romanis* veteribus, suorum temporum improbitatem reprehendens, merito jactavit

vit *Horatius lib. 2. Carm. od. xv.* Ex talibus operibus laude dignis & utilibus Reipubl. viarum magnificentia, Earum curandarum munus Censoribus à Senatu commissum fuit : quibus *Augustus Caesar VIARUM CURATORES* addidit, qui ut & *Quatuorviri* tuendarum viarum inprimis nominati fuerunt, id quod *Inscriptiones Tiburi, Formis, Alysis*, item *Urbini, Romæ, Præneste* & extra *Italiam Dacica, Gallica, Hispanica* indicant. Viæ autem ejusmodi cum intra urbem, tum etiam extra fuerunt, & in Provinciis. Etenim viæ *Pompejæ* in *Sicilia* meminit *Cicero* contra *Verrem* : *Via Domitia* in *Gallicia*, idem pro *M. Fontejo* : *Via posthumia* in *Insubria*, *Cornel. Tacit.* *Via Domitiana* in *Campania*, *Statius Papin.*

§. III. Quicumque nunc Viam de novo confici curaverant, vel collapsam reparaverant, magnam gloriam exinde quærebant; hinc in memoriam perpetuam monumentum in illo ipso loco erigebant, cui nomen & actio ipsa viæ reparandæ inscribatur. Hæc autem scriptura sæpissime SIGLIS imprimebatur, ut hoc cognoscitur ex hac :

P. PLOTIUS ROMANUS. CONS. SOD. AUG. CL.
LEG. AUG. PR. PR. PROV. ARAB. ITEM GAL.
PRAEF. AER. STAT. LEG. AUG. CENS. ACC.
HISP. CIT.

JUR. PER. ÆRA. LEG. CUP. VIÆ. LABIC. CUR.
PR. URB. TRIB. PL. Q̄. KAL. VI. VIR. EQ. R.
TUR. II.

TRIB. MIL. LEGG. I. MIN. ET II. ADIVIT IV.
V. V. CUR.

Hic de Plotio legimus, Curatorem VIÆ LABICANÆ fuisse, quæ ex Urbe Labicos ducebat : ejus meminit *Strabo lib. v. Liv. lib. iv. De ad. 2.* Summa dignitas erat, & non nisi Viris Consularibus commissa CURA VIARUM SINGULARIUM. Unde *C. Marcus Figulus*, ex anno, quo *Curator VIÆ FLAMINIÆ* erat, Consulatum petiit, quem iniit cum *L. Casare* A. U. 690. C. Jul. Cæsar ὁδῶν τῆς Ἀππίας Ἐπιμελητὴς ἀποδεῖς, biennio antequam COS, cum *Bibulo*. A. U. 694.

§. IV. Porrò , si viæ aliquod detrimentum accepissent ab inundatione aquarum , vel alio quovis casu , statim restituebantur à Curatoribus Viarum vel Principibus ipsis , id quod magnum honorem attulit. Nam ipsorum nomina lapidibus incisa & maxima laude deprædicata loco isti restituto præfigebantur , ut quilibet in seros quoque usque annos munificentiam ex illis inscriptionibus colligere possit. Ne itaque nimis prolixi essent , per SIGLAS animi sensa expresserunt , uti ex hac Inscriptione cognoscendum :

IMP. CAESAR. AUG.
M. AURELIUS ANTONINUS
PIUS, FELIX. AUG.
PARTH. MAX. BRITANN. MAX.
P. M. P. P. COS. III. DES. IV.
VIAM INUNDATIONE AQUAE
INTERRUPTAM RESTITUIT

§. V. Verum qui ex propriis sumtibus VIAS in integrum restituisent illi semper has SIGLAS in lapidibus excisis addebant : D. S. P. vel D. S. P. F. vel D. S. P. F. C. i. e. *de sua pecunia , de sua pecunia fecit , de sua pecunia faciendum curavit.* quibus verbis significare volebant amorem in patriam , quo obstricti essent emolumentum ejus etiam pecunia sua propria quærere. Nonnunquam unus , interdum etiam duo , tres & plures secum constituebant , suis sumtibus *Vias* reparare. De uno refert Inscriptio *Gruteriana*.

HANC VIAM
AUG.
L. LUCRETIUS DENSUS
FECIT.

De duobus loquuntur illæ inscriptiones , quæ de viis intertegendis testantur , quas *Jan. Gruter.* fol. CL. recenset hoc modo :

C. RUSTIUS C. F. FLAVOS. ITER
L. OCTAVIUS L. F. VITULUS

IV. VIR. D. S. S.

VIAM INTEGENDAM

CURAVER.

D. D.

C. CAES. J. JUS.
C. F.

C HE. JULIUS.
T. F. Q.

— — MOTRR.

COL. D. S. S.

VIAM INTE-
GENDAM CU-
RAVER.

De pluribus autem, qui sua pecunia viam straverunt testimo-
nium exhibet lapis *fori Sempronii* in *Piceno* seu *Marchia An-*
conitana his verbis:

AUGUSTALES. VI. VIR

C. PESCENNIUS CLEMENS

L. VETTIENUS C. F. TIRO

L. MAENUS. L. L. PHARNACES

C. VERNASIUS. C. L. EPAPHARA

L. LUCILIUS. 7. L. CHRESTUS

CN. VETTIDIUS. CN. L. OPTATUS

C. UTTIEDIUS. C. L. QUARTIO.

C. CUPPIENUS C. L. SUCCESSOR

L. MAENUS. L. L. ATOBUTIUS

L. CAPELLIUS. L. L. BARBARUS

SEX. FIRMIUS. SEX. L. PRIMIO

CN. RUSTIUS. CN. L. CLARUS

VIAM. LONG. P. ∞ CLXV. EX D. D.

OB HONOREM SEXVIRATUS

S. P. SILICE STERNEND

CURARUNT.

Intelligimus nunc veteres in Lapidibus, quibus viarum repa-
ratio incisa, SIGLIS usos fuisse, quarum explicationem ex Ca-
talogo SIGLARUM his in rebus observatarum, quem in fine
hu-

hujus materiæ dabimus, facillimo negotio quisque intelligere poterit.

CAPUT XXX.

De SIGLIS in pontibus, portis, muris, ripis, thermis, arcubus triumphalibus & carceribus observatis.

§. I. **L**audabilem consuetudinem esse in Republica bene constituta dicimus, quando pontes salvi & integri conservantur, quorum adminiculo omnes transire flumen possunt. Contra nihil turpius esse censemus, ubi in Republ. pontes vel sunt dejecti vel fracti, ut homines vix sine periculo vitæ iter instituere possint. Aliter senserunt Romani, qui omnem movebant lapidem, ut pontes incolumes conservarentur; hinc munus hoc gravissimis viris demandarunt. Initio enim ex Auctoritate Imp. Pontes Tiberis primum curarunt Pontifices. vid. *Lexic. Jurid. ex Brissou. pag. 754.* qui sublicium augurato condiderunt, à quo ponte nomen ipsis est impositum: Deinde Censoribus, item Viarum Curatoribus hoc munus datum: Postremo idem munus susceperunt nominis & honoris sui causa Imperatores. *Antoninus* enim pius *Janiculensem marmoreum* fecit, *Gordianus Cestium* restituit, *Hadrianus* novum de suo nomine exstruxit, & quæ alia sunt pontium monumenta.

§. II. Quemadmodum autem laude dignum erat, ejusmodi pontes exstruere, ita etiam non sine gloria Autorum factum, ut illorum Nomina in Frontispicio pontium tabulæ inscriberentur, uti Inscriptio pontis Sublicii testatur. Usurpabant porro veteres in his Inscriptionibus & verba & SIGLAS, ita ut illæ partim ex verbis, partim ex SIGLIS compositæ fuerint. In *Ponte Sublicio* hanc scriptam fuisse refert *Filippo de' Rossi nell Ritratto di Roma antica edit. Rom. 1654. pag. m. 205:*

P. LENTULUS. CN. F. T. QUINTUS. CRISPINUS

VALERIANUS EX S. C. FACIUNDUM CURAVERE
FIDEMQ. PROBAVERE.

Quæ significant, quod P. *Lucius* filius Cnæi & T. *Quintius*, *Crispinus*, *Valerianus*, ex Senatus consulto contractum inierint, ad perficiendum hoc opus, quod deinceps Senatus approbaverit. Similiter tale quid deprehendimus in PONTE FABRITIO dicto, uti citatus *Italus pag. m. 200.* his verbis recenset: *Il ponte per il quale l'Isola si congiunge alla Città di Roma, fù già edificato da Fabritio, come nel titolo scolpito negli archi dell' istesso Ponte si legge, insieme col nome de' Consoli di quel tempo, da' quali fù appronata questa fabrica; che sono questi.*

L. FABRICIUS. C. F. CUR. VIAR. FACIUNDUM
CURAVIT. IDEMQ. PROBAVIT

Q. LEPIDUS. M. F. M. LOLLIVS. M. F. COSS.
C. PROBAVERUNT.

Ex hac inscriptione intelligimus tunc temporis Consules fuisse *Quintum Lepidum Marci* filium & *Marcum Lollium Marci* filium, qui opus hoc à *Lucio Fabritio Caji filio curatore Viarum* factum probaverint.

III. Altera pars pontis, qua Insula jungitur cum civitate, & hodie Pons S. *Bartholomæi* vocatur, olim dicta fuit *pons Cestius*, quia ab ipso ædificatus. In tabula marmorea huic affixa leguntur sequentia verba:

DOMINI NOSTRI IMP. CAESS. F. VALENTINIANUS
PIUS FOELIX. MAX. VICTOR AC TRIUMPH. SEM-
PER AUG. PONT. MAX.

GERMANIC. MAX. ALAMAN. MAX. FRANC.
MAX. GOTHIC. MAX. TRIB. POT. VII. IMP. VI. COS. II.
P. P. ET.

FL. VALENS PIUS FOELIX MAX. VICTOR AC
Dd TRIUMPH.

TRIUMPH. SEMPER AUG. PONT. MAX. GERMANIC.
MAX. TRIB. POT. VII. IMP. VI. ALAMAN. MAX. GO-
THIC.

MAX. COS. II. P. P. ET

FL. GRATIANUS PIUS FOELIX MAX. VICTOR AC
TRIUMPH. SEMPER AUG. TRIB. POT. MAX. GERMA-
NIC. MAX. ALAMAN. MAX. TRIB. POT. III. IMP. II.
COS. PRIM. P. P. P.

PONTEM FOELICIS NOMINIS GRATIANI
IN SENATUS AC POPULI ROM. CONSTITUI
DEDICARIQ. JUSSERUNT.

Sic *Pons* Flaminiam viam cum *Æmilia*, & urbem cum subur-
biis conjungit, quinque arcibus constat, atque in longitudi-
nem porrigitur ducentos pedes, latus quindecim; totus è qua-
dratis lapidibus compactus, inscriptusque hoc titulo:

IMP. CAES. DIVI F. AUG. PONT. MAX. COS. XIII

IMP. XX. TRIBUN. POT. XXXVII. alia parte

hæc leguntur: TI. CAES. DIVI AUG. F. DIVI JUL.

N. AUG. PONT. MAX. COS. III. IMP. VIII. TRIB.

POT. XXI. DEDERE.

Et hæc consuetudo hodierno die in usu est, uti ex variis Pon-
tium inscriptionibus elucet. conf. *Gruter. Inscript.* ibi plura.

§. IV. Ad Muros nos conferimus, qui apud Veteres validi
& operosi firmi, magni & alti fuerunt, uti ex *Vegetio* & aliis
recenset *Georg. Fabric. in Rom. illustrat. pag. m. 172, 173.*
edit. Amstel. 1689. Cum itaque hi de novo extruerentur vel
collapsi restituerentur, nomina benefactorum lapidibus incisa
præfigebantur, ut quilibet ex Inscriptione legere & percipere
potuerit, quis autor hujus fuerit? Pari modo Inscriptiones
partim verbis partim SIGLIS concipiebantur, uti patet ex illa
ad novam Carthaginem:

CN. CORNELIUS. L. F.
 GAL. CINNA. II VIR
 MURUM. LONG. P. CII.
 EX D. D. F. F. I. Q. P.

Sanè hoc loco variæ SIGLÆ occurrunt, quæ ita legendæ: *Cnaeus Cornelius Lucii Filius. Gall. Cinna Duum-vir Murum Longum ped. CII. ex Decreto Decurionum fieri fecit idemque probavit. Eodem modo illa Salone in Dalmatia:*

L GRAVIAR. NN. AUG.
 II. VIR QUINQ. DEC. DECR.
 MUR. REF. IDEMQ. PROB. CORQ.

Quæ SIGLÆ ita exponendæ sunt: *Lucius Gravio Arnensis Nominis Augustali Duum-vir quinquies Decurionum Decreto Murum refecit idemque probavit coëravitque. Et hæ SIGLÆ sæpissime in inscriptionibus murorum occurrunt. Harum sententiæ elici poterunt, si inspiciatur Catalogus SIGLARUM.*

§. V. A muris ad portas, quæ etiam SIGLIS ornabantur. Antiquitus moris erat, ut Deorum Idola ad Urbium portas collocarent. Deinde loco horum, Imperatorum & Principum statuæ ad portas ponebantur. De his legimus apud *Xiphilinum in Severo: Nam fulmen, inquit, in statuam ipsius, quæ ad eam portam collocata erat, qua exercitum erat educturus, quæque spectabat in viam, quia illuc itur, cecidit. Unde certe originem traxit illud, quod portis urbium & arcium Insignia Principum addantur, ad quem pertinent. Testimonium non è longinquo petemus, cum in metropoli hujus Regionis ad portas collocata conspiciuntur INSIGNIA Sereniss. Ducis Wirttembergici, cum SIGLIS, seu Literis Celsissimi Nominis. Et ita in aliis civitatum portis ejusmodi Inscriptiones & SIGLÆ sæpissime occurrunt. Olim Roma viginti quatuor habebat portas & singulæ pecuriali nomine nominabantur, ut*

*CARM. Carmentalis**ROM. Romana**FANUAL. Fanualis**COLLA. Collatina dicta QUIR.**Quirinalis & AGON. Ago-*
*nalis**VIM. Viminalis**QUERO. Querquetulana**ESQU. Esquilina**NAV. Navia**CELIM. Celimontana**GAB. Gabiusa**FEREN. Ferentina**CAP. Capena**TRIG. Trigemina**NAVAL. Navalis**AUR. Aurelia**PAND. Pandana.**FLUM. flumentana.**FONTIN. Fontinalis.**TRIUM. Triumphalis**ROMAN. Romanula**MUG. Mugiona**RATU. Ratumena**SAGI. Saginalis**LAB. Labicana**RAUD. Randuscula**LAV. Lavernalis**SAL. Salutaris**PIAC. Piacularis**CATU. Catularia**MUNUT. Munutia**MUG. Mugiona**STER. Stercoraria.*

§. VI. Jam autem *Portæ Romæ* sequentibus nominibus nominantur & inscribuntur. Ab ortu vi habet. (1) D. PAULI. 2. S. Laurentii. (3) Tiburtina (4) Porta major. (5) S. Johannis (6) S. Methodii. Ab occasu iv. Portam populi, (2) Pincianam, (3) Salariam (4) Ripensem. S. Pancrat. A meridie S. Sebastiani. A septentrione Septimianam, Vaticanam. Suburbanæ portæ sunt S. Spiritus, D. Petri, Castelli S. Angeli, porta subjecta, Julia, Turrionis. vid. *Joh. Conrad. Dieter. Antiquit. Rom. edit. Francof. 1643. cap. 3. pag. 12. seq.* Portas has singularibus Inscriptionibus ornatas esse nemo est qui ambigat. Ut autem unicum testimonium proferamus de portarum Inscriptionibus per SIGLA s illud sane erit, quod *Portæ Herculeæ Puteolanae* inscriptum:

D. D. N. N. IMP. CAES. TRAJ. P. P. INVICTUS
AUG. MURIS CURIONENSIBUS ÆDIFICIIS
PROVID. SUA INSTITUT. ATQ. ERECTIS
PORT. PUTEOL. HERCULEAM VOCARI JUSSIT.

In Civitate Reutlinga Imperiali Portis inscriptæ sunt *Sigla P. P.* quæ significant hoc vel illo tempore *porta patefacta*, vel etiam *Porta pateat*. Verum de his hæc sufficiant.

§. VII. Pervenimus ad *Arcus*, qui olim honoris virtutisque causa erigebantur iis, qui externis gentibus domitis, singulares victorias patriæ pepererant. Hi primum rudes & simplices fuerunt, cum virtutis præmia, non ambitionis lenocinia essent: seculo insolentiore monumenta victoriarum & triumphorum pompa iis fuit incisa. Hi itaque tituli & verbis partim, partim SIGLIS exscribebantur, uti in Arcu *Septimii Severi*.

IMP. CAES. LUCIO SEPTIM. M. FIL. SEVER. PIO
PERTINAC.

AUG. P. P. PARTH. ARAB. ET PARTHICO ABDIABEN.
PONT. MAX. TRIB. POT. XI. IMP. XI. COS. III. PROCOS.
ET IMP. CAES. M. AUREL. L. FIL. ANTONINO AUG.
PIO. FEL. TRIBUNIC. POTES. VI. COS. PROCOS. P. P.
OPTIMIS. FORISS. PRINCIP. OB. RP. RESTIT. IMP.
Q. POP. ROM. PROPAG. INSIGN. VIRTUT. DOM.
FORISQ.

S. P. Q. R.

Hanc & plurimas alias per SIGLAS scriptas Inscriptiones in arcubus triumphalibus nobis exhibet Italus *Filip. de' Rossi nell Ritratto di Roma Antiza. pag. m. 177. 178. seqq. conf. Joh. Henric. à Pflaumern. Mercur. Ital. pag. m. 482. & alibi.*

§. VIII. Quantam gloriam isti adepti fuerint, qui portus vel ædificarint vel collapsos restituerint, quo naves in illis tutæ esse possent, patet ex Inscriptione, quam Senatus populusque Romanus Trajano tribuit, qui Portus Anconensis conditor fuit. Erexerunt ei arcum ex uno Parii montis saxo integer excisus. Apparent in fronte ejus supra aspidem NOTÆ seu SIGLÆ literarum, quas æreas & inauratas olim excidisse, vel potius extractas fuisse crediderimus: Sed NOTÆ five vestigia SIGLARUM sunt, indicantque haut obscure, quis POR-

TUM condiderit , cui arcus splendidissimus erectus : En hic habes formam earum SIGLARUM :

IMP. CAESARI DIVI NERV. F. NERV. TRAJANO
OPT. AUG. GERMANICO DAC. PONT. MAX. TR. POT.
XIX. IMP. IX. COS. VI. P. P. PROVIDENTISSIMO
PRINCIPI. S. P. Q. R. QUOD ACCESSUM ITALIÆ
EX S. P. PORT. TUTIOREM NAVIGANT. REDDI-
DERIT.

Quis non videt in hac inscriptione SIGLAS scriptas? unde colligere possumus SIGLARUM usum his in rebus frequentatissimum fuisse. conf. plur. *Barnab. Briffon. de antiq. form. p. 728. 729. seq.*

§. IX. Denique ut paucis etiam SIGLAS carcerum proferamus; instar omnium sit *Carcer Tullianus*, qui tantæ quondam urbi criminosis ac perditis hominibus coërcendis unus duntaxat sufficiebat. Primus conditor carceris fuit *Ancus Tullius Rex*, uti prodit *Livius*, qui de eo ita: *Fecit*, inquit, *Carcerem media urbe imminentem foro ad terrorem incrementis audacia.* Postea *Tullius Rex* subterraneam specum cavavit, ubi rei tutius custodirentur. Hoc *Tullianum* dictum est, ut *Varro* memorat & *Sallustius*. Pernegat quidem *Ryquius* in libello de *Capitolio cap. XLV.* Romanum illum non fuisse, sed quem? *Mamertinum* vocat, nec nominis causam habet, etsi quidem Carceris conditores, qui hodie insculpti in fronte leguntur. *Tullianum* verò sub Capitolio, quæ Tiberim spectat, locat in ipso ædis D. Nicolai situ, quæ in Carcere Tulliano appellatur, à Sabellorum Palatio distans parvo viæ intervallo. Verum hæc mittimus & Inscriptionem per SIGLAS lustramus, quæ sequens est:

C. VIBIUS. C. F. RUFINUS M. COCCEI. . . M.
F. NERVA. COS. EX S. C.

CAPUT XXXI.

De SIGLIS privatis & quidem Sepulchralibus.

§. I. **H**actenus occupati fuimus circa SIGLAS PUBLICAS, nunc tempus & ordo requirit, ut etiam de privatis agamus & quidem *Sepulchralibus*, Justi Lipsii vestigia prementes, qui jure meritoque ad privatas refert, eò, quod singulas personas concernerent. Quod igitur attinet Epitaphia seu Inscriptiones Sepulchrales, peculiaris methodus in iis observabatur: Nam plerumque his SIGLIS solebant Inscriptionum titulos auspiciari. D. M. S. i. e. *Diis Manibus Sacrum*. vid. *Quensted. de Sepult. Veter. pag. m. 305. edit. Witteb. 1660.* itemque iis res præclare gestæ, laudes, familia, ætas, conditio, dies obitus continebantur. Interdum quoque causa mortis adscribebatur. vid. cl. *Kirchman. de funeribus Romanor. lib. 3. cap. XIX. pag. m. 465. edit. Brunsv. 1661.*

§. II. Non solum Gentilibus Inscriptiones Sepulchrales usitatae fuerunt, quarum magnum numerum congeffit Vir de re literaria optime meritus *Janus Gruter.* in volumine antiquarum Inscriptionum; sed etiam Christianis, quarum collectores fuerunt non pauci Viri docti, uti sunt *Balthasaris Mencii inscriptiones Wittebergenses & Hagenmejeri. M. Joh. Gottfried Olearii Camiter. Halo-Saxon. Schirmeri Conditorium Saxon. Simonis Grynei & Grossii Inscrip. Helvet. Valentis Arithmei in Anglia. Dodo Richea. Theatrum funebre*, quod per varias scenas Epitaphia nova antiqua variorum generum exhibet. In his omnibus magnum numerum SIGLARUM reperiet B. Lector, de quibus jam agere nobiscum constituimus.

§. III. Observandum itaque erit, quod hæ Inscriptiones factæ fuerint vel ex affectu parentum erga Liberos, vel ex affectu Liberos erga Parentes, vel ex amore conjugis erga conjugem, vel ex amore erga Patronum, uti veterum Monumenta Sepulchralia satis testantur, quæ fere nunquam sine Si-

GLIS reperiuntur. Mos etenim antiquitus hic erat, ut concisis verbis comprehenderent multa; Hinc factum, ut ea per SIGLAS exprimerent, quæ aliàs relatu fuissent nimis proluxa. Examina- bimus itaque quædam Epitaphia tam à parentibus liberis erecta, quam à liberis parentibus data, & ea quæ diximus, sole clariora erunt.

§. IV. Non solum autem Romani, sed etiam Græci morem scribendi per SIGLAS diligentissime observarunt in Epitaphiis. Videbimus quædam & veritas constabit. Sit ergo Inscriptio hæc:

D. M.
S E P T U M I.
P H I L O G R A M U S
A E L I . L A U R I
F I L . P I I S S I M O .

V. A. II. M. VIII. D. XVII
ET SIBI, ET DE SE
B. M. Q. Q. L. H. SE.
S. T. T. L.

Et iterum.

HIC EST POSITA URSA VIRGO
TOTIUS BONITATIS, QUÆ
VIXIT ANN. XIII. M. V. D. V.
IN MARI. H. M. SS. E. H. N. S
IN. F. P. XII. IN AGR. P. XII.

Si itaque aliquis has Inscriptiones conspexerit, qui plane nullam SIGLARUM notitiam comparatam habet, ille nullum plane sensum eliciet, quem tamen dabimus hoc modo:

*Diis Manibus
Septimius Philogramus
Ælius Lauri
Filio piissimo.*

*Vixit annos II. Menses VIII. Dies XVII
& sibi & de se bene merito*

Quoquovorsum latitudo huic sepulcro.

Sit tibi terra levis.

Ita in altero SIGLÆ sic explicantur:

Hic est posita — — — &c.

Quæ vixit Annos XIII. Menses V. Dies V.

*In mari hoc monumentum sive sepulcrum
exteros hæredes non sequetur. In fronte
pedes XII. in Agro pedes. XII.*

Harum Inscriptionum numerus per SIGLAS scriptarum reperitur in monumentis sepulchralibus, quæ Lectoribus sæpe magnas molestias creant.

§. V. Diximus in præcedentibus, quod etiam Græci in Epitaphiis per SIGLAS scribendi modo usi fuerint, à quibus forsitan Romani mutuo acceperunt. Sit ergo

Θ Φ Κ
 Τ. Φ Λ. Κ Ο Λ Ω Ν
 Γ Ρ Α Τ Ι Μ Η. Θ Υ Ι
 Α Ι Ρ Ι. Φ Ι Λ Τ Α
 Τ Η. Ε Τ Θ. Μ. Ι
 Η Μ. Ι Β.

Et ejusmodi Græcæ Inscriptiones apud Spon. in Miscell. marmor-Arundinell. Gruterum, Reinesium aliosque sæpissime occurrunt. Ita etiam SIGLÆ in Epitaphiis, quæ Liberi Parentibus charissimis erigebant inveniuntur, uti cognoscitur ex sequentibus:

D. M.
 CAJO. BASSENIO ONESIMO PATRI
 ET BASSENIÆ. PIÆ. SORORI
 C. BASSENIUS FELIX. ET
 FLAVIA. NICE. MATER
 FECERUNT. LIB. LIB. Q.
 POSTERISQ. EORUM
 H. M. H. N. S.
 P. IN AGR. XXI.

Observandum autem est, quod, quando in Inscriptionibus hæ SIGLÆ videntur I. A. P. Q. V. exponendæ sint: *In Agro pedes quadrati quatuor & dimidius.* Ita P Q xv. pedes quadrati quindecim. P. Q. X. Pedes quadrati decem. Interdum in Inscriptionibus litteræ permutabantur.

IN. CE. NUS
CAI. UC. xi. N.
IXXV. CAJUS
ΑΡΟΛΟΔΟ.
PO. PP. CAR.

Quas SIGLAS ita exponimus.

Ingenuus

Cajanus: 7. XII

VICXIT ANNOS. CAJUS

Apolodorus

posuerunt, Pro pietate, vel parentibus charissimis

§. VI. Nec desunt Epitaphia à Conjugibus invicem sese erecta, quæ variis SIGLIS conspicienda occurrunt, uti ex hoc Monumento clare cognoscitur:

D. ANTONIAE M.
M. APRONIO MUSONO
ANTONIA TRIPHAENA.
MONUMENTUM F.
CONJUGI. B. M. CUM Q. V. AN. XXXX
ET SIBI ET S. L. L. P. Q. E.

Hic SIGLA F. significat: *fecit.* B. M. Beatae memoriae. Q. V. cum quo vixit. Ultimæ SIGLÆ autem S. L. L. P. Q. E. denotant, *suis liberis lubens posuitque erexit.* Similiter Fratres & Sorores affectus causa monumenta erigebant.

FECIT
VALERIA ISIAS

FRATRI PRISCINO
 QUI VIXIT MECUM
 P. M. ANN. xxxv.

item

D. M.
 P. MALIO FYRMINO
 VIX. AN. xxiv

M. III. D. xxvii
 P. MALIUS MAXIMUS
 FRATRI
 B. M. FECIT.

§. VII. Cum itaque ex his prolatis exemplis constet, SIGLARUM usum in Inscriptionibus sepulchralibus & iis rebus, de quibus per aliquot capita pluribus sermonem fecimus frequentissimum esse; & nostrarum partium non sit, omnes Inscriptiones cum SIGLIS in specie recensere, quia opus aliàs nimis cresceret; Itaque nobiscum constituimus in compendio præcedentium rerum SIGLAS proponere, ut si qua SIGLA in publicis templis, Scholis, portis, & monumentis occurrant, Lectores aliquam notitiam ex illo haurire possint. Contextimus itaque ex Variis Inscriptionum libris SIGLARUM Catalogum Alphabeticum, quò intellectò, ferè pauca erunt SIGLÆ, quæ non resolvi poterunt. Utere hoc B. Lector felicissime.

CATALOGUS SIGLLARUM

quæ in

ANTIQUIS INSCRIPTIONIBUS ET MONUMENTIS OCCURRUNT,

quarum adminiculo aliquis facile ad genuinum
sensum pervenire potest.

<p>A.
A seu AN. Annum, Anno,
Annos passim.
A. Aulus Prænomen.
A. Ædilis
AA. Aquis Apponis, vel Ap-
pollini Augusto.
A. A. A. F. F. Auro, argen-
to, ære flando feriundo.
A. A. S. E. V. Alter Ambove
si eis videbitur. nimirum Con-
sulum.
A. D. A. Ad Dandos vel Di-
videndos agros.
A D. M. Ad diem Maji. vel
ad dictum modum
A. F. Auli filius.
A. F. Ara facta.
A. F. A. N. Auli filius Auli
nepos
A. L. Auli libertus
A. L. Animo libens</p> | <p>A. L. F. Animo libens fecit.
A. M. \bar{x}x. ad miliare vicesi-
mum.
A. M. SACRIS a Municipali-
bus sacris
AD. KALEND. Ad Kalendas
vel Adjutor Kalendarii
A. O. F. C. Amico optimo fa-
ciendum curavit.
A. P. Ædilitia potestate
A. P. M. Annorum plus minus.
A. P. R. C. Anno post Romanam
conditam
A. P. U. C. Anno post Urbem
conditam.
A. P. R. Anno post Reges.
A. R. A recta, vel A ripa.
A. R. A. MIL. FRU. A ra-
tionibus militaris frumenti
A. S. S. à sacris scriniis, vel
Aram suo sumptu.
A. T. U. Amici titulo usi</p> |
|--|---|

AB.

- AB. AUG. M. P. ab Augusta
 millia passuum
 AB. U. C. Ab Urbe condita
 ABD. Abdicavit.
 ABN. ABN. Abnepos.
 AD. AUGUST. TEMP. C. P.
 Ad Augustale temperamen-
 tum comprobatum pondus.
 ADIAB. Adiabenicus. In ti-
 tulis Imperat. Severi.
 ADN. Adnepos.
 A. DQ. adquiescit
 ADTR. JUD. Adtributus
 Judicio.
 AED. AID. Aedilis
 AED. CUR. Aedilis Curulis.
A. Q. P. Aedilis, Quæstor
 Prator vel Quæstor Provin-
 cia
A. DESIG. Aedilis designa-
 tus
AED. POTEST. Aedilitia po-
 testas.
AED. PL. Aedilis plebis
 AEL. Aelius.
 AEM. & AIM. Aemilia &
Aemilia Tribus.
 AER. Aerum, stipendior.
 AGRIP. Agrippa prænomen.
 A. L. V. S. Animo libens vo-
 tum solvit.
 AL. Alumnus.
 ALÆ. I. PR. C. R. Ale pri-
 ma Pratoria civium Roma-
 norum.
 ALL. Allectus.
 A. M. P. Ala Macedonia prima
 AM. P. Amator patriæ
 AN. vel ANI. Aniensis Tribu.
 AN. V. P. M. II. Annos vi-
 xit plus minus II.
 AP. Appius prænomen Claudior.
 APP. E. appellatus est
 A. P. a Pratorio
 A. P. F. argento publico ferien-
 do it. Aram ponere fecit.
 A. Q. a Qura vel Cura
 AQ. PRAET. URB. Aquili-
 fer Pratorii Urbis
 AQU. AD. M. Aquarum ad
 Miniciam
 A. R. a rationibus
 ARG. P. X. Argenti pondo de-
 cem.
 ARK. RET. P. Arca retro po-
 sita
 AR. V. V. D. D. Aram vo-
 tam volens dedicavit.
 ARN. Arniensis Tribu
 AV. Augustus
 AUG. L. Augusti libertus.
 AUGG. Augusti duo.
 AUGGG. Augusti tres.
 AUG. N. V. Augusti nostri
 Verna.
 AUG. P. Augusti puer.
 AUG. ET. Q. AUG. Augusta-
 lis & Quæstor Augustalium
 AUGUST. ET POP. Augusta-
 lis & populus.
 AUR. Aurelius.
 AUSP. S. Auspicante sacrum
 A. S. P. P. Aram sua pecunia
 posuit.

B.

B. Berna sive Verna.
 B. Bivus, Vivus.
 B. Beneficiarius
 B. Bixit, vixit
 B. B. Bene, Bene i. e. optime
 B. B. Bonis Bonis i. e. optimis.
 B. D. Bona Dea.
 B. COS. Beneficiarius Consulis.
 B. D. D. Bonis Diis deabus
 B. D. S. M. bene de se merenti.
 B. F. beneficiarius.
 B. F. A. Bonis furvis aratro junctis. it. bona femina alba.
 BF. COS. Beneficiarius Consulis.
 BF. PR. Beneficiarius Pratoris.
 B. G. POS. Biga gratis posita
 B. M. Bonum marem
 B. M. Beate memoria
 B. M. Bene merenti
 BN. M. Bene merito
 B. M. F. Bene merenti fecit.
 B. M. F. C. Bene merenti faciundum curavit.
 B. N. M. Bene merita
 B. N. M. F. Bene merenti fecit.
 B. P. D. Bono publico dedit
 B. PR. Beneficiarius Pratoris seu Praefecti
 B. R. P. Bono Reipublica
 B. TRIB. Beneficiarius Tribunus.
 BEN. Beneficiarius.
 BRIT. Britannicus.

B. TE. Bene valete
 BRIX. Brixia vel Brixiani.

C.

C. Centurio, civitas, civis, Coccejus, Colonia.
 CO. Corrector.
 C. Cohors.
 C. Conjux.
 C. Consulibus
 C. A. A. M. Colonia Aelia Augusta Mercurialis
 C. B. Civis bonus.
 C. B. Conjugi bona
 C. B. Conjugi bene merenti
 C. B. Colonia Bononia.
 C. C. Cum cultu
 C. C. Curator Civium.
 C. C. Curia consulto.
 C. C. A. Colonia Casarea Augusta.
 C. C. C. Calumnia cavenda causa.
 C. C. C. AUG. LUGD. Colonia Copia Claudia Aug. Lugdun.
 C. C. COL. LUGD. Claudia copia Colon. Lugd.
 C. C. D. Curatum Consulto Decurionum.
 C. C. M. M. Collegium Centonariorum Municipii Mevaniola
 C. C. M. S. Collegium Centonariorum Municipii Sassinatium
 C. C. M. R. Colleg. Centonar. Municipii Ravennat.

- C. C. S. *Curatum communi sumptu. vel, Curarunt Cives Sassinates.*
- C. C. V. V. *Calator Curiatus Virginum Vestalium*
- C. C. V V. *Clarissimi Viri*
- C. F. *Clarissima femina*
- C. F. C. N. *Caji filius Cajinepos.*
- C. I. O. N. B. M. F. *Civium illius omnium nomine bene merenti fecit.*
- C. J. P. A. *Colonia Julia Paterna Arelate*
- C. J. P. C. N. M. *Colonia Julia Paterna Claudia Narbensis Martia.*
- C. J. P. N. M. *Colonia Julia Paterna Narbonensis Martia.*
- C. K. L. C. S. L. F. C. *Conjugi Karissima loco concessio sibi libenter fieri curavit.*
- C. L. *Caji libertus*
- C. M. F. *Curavit monumentum fieri.*
- C. N. *Caji Nepos.*
- C. P. *Cum Pratorio.*
- C. Q. *Cum Quaestore.*
- C. Q. R. *Cum Quaestore Regis vel Romano.*
- C. R. *Civis Romanus.*
- C. R. *Curarunt refici.*
- C. S. *Cum Suis.*
- C. SUM. *Communi sumptu vel choragii summi*
- C. S. F. *Communi sumptu fecit, factum.*
- C. S. H. *Communi sumptu ha-*
- redum. Concessu suorum ha-*
redum.
- C. S. H. S. S. S. V. T. L. *Communi sepulchro hic siti sunt, sit vobis terra levis.*
- C. V. *Clarissimus vir.*
- C. V. *Colonia Viennensis.*
- C. V. P. V. D. D. *Communi voluntate publice votum dedicarunt.*
- C. U. T. *Curavit usus titulo.*
- CAES. *Cesar*
- CAESS. *duo Caesares.*
- CAESSS. *tres Caesares.*
- CAM. *Camillia seu Camillina Tribus.*
- CAP. *Capitalis.*
- CES. *Censores.*
- CEN. *Centurio.*
- CENT. *Centurio*
- CENS. *Censores.*
- CI. *Circiter.*
- CL. *Claudius. Claudia.*
- CL. *Clandia, Colonia.*
- CL. CEL. *Clandia Celcia.*
- CL. VIR. *Clarissimus Vir.*
- CLA. *Clandia Tribus*
- CLASS. PR. MIS. *Classis Praetoria Misenenensis*
- C. P. *Clarissimus puer*
- C. P. R. B. R. *Comparaverunt.*
- C. P. R. *Cui praest*
- C. SUOB. *Cum suo Viro.*
- C. S. A. *Contra Senatus auctoritatem*
- C. S. P. T. M. *Conjugi suo posuit titulum merito*

- C. S. H. *Cum Semi-hora*
 C. S. P. *Circa suum pradium*
 C. V. P. V. D. D. *Consul Ordinarius (V pro O ponitur) Praefectus Urbi Dedicavit.*
 C. V. Q. D. *Civitatis Viterbii Quinquennalis Decurio.*
 CN. *Cnaeus.*
 CN. F. *Cnai filius*
 CN. N. *Cnai nepos.*
 CN. LO. *Cneo Lollio.*
 CLU. *Clustumina Tribus*
 CO. *Conjux.*
 COL. *Collina Tribus*
 COL. *Collega.*
 COL. JUL. *Colonia Julia.*
 COL. NAR. *Colonia Nar-miens.*
 COL. FABR. *Collegium Fabrum.*
 COM. *Comparatum*
 COM. DOM. *Comes Domesticorum.*
 COM. HAB. C. *Comitiorum habendorum causa.*
 CON. P. S. *Consularis Provincia Sicilia.*
 CON. SOL. D. *Condendo solum dedit.*
 CON. V. PRO. *Conjugi viro probo*
 CONI. *Conjugi.*
 CONT. ∞. C. R. *Contariorum miliaria Civium Romanorum.*
 COR. *Corpus.*
 COR. *Cornelia Tribus*
- COR. TR. *Cornicularius Tribuni.*
 CORR. FLAM. *Corrector Flaminia.*
 CORR. MI. ET. AL. SEN. U. S. *Corrector Minicia & alimenter Seniorum Urbis sacra.*
 COS. *Consul.*
 COS. DES. *Consul designatus.*
 COS. & COSS. *Consules*
 COS. & CONS. *Consularis*
 CUI PR. Q. ER. *Cui praest Q. Erucius.*
 CUNC. *Conjux.*
 CUR. COL. *Curator Colonia*
 CUR. P. P. *Curator pecuniae publicae*
 CUR. R. *Curator Reipubl.*
 CUR. R. PIS. ET FAN. *Curator Reip. Pisauriensium & Fanestrium.*
 CUR. RESI. *Curator Residuum.*
 CUR. VIAR. *Curator Viarum.*
- D.
- D. *Decimus Pranom.*
 D. *Deo.*
 D. *Decurio in Collegio*
 D. *Decuria.*
 D. *Deposita.*
 D. *Domus.*
- D** vel **D** *domo Ablat.*
 D. A. *Dies Artificialis.*
 D. BAL. *Decurio Balistariorum*
 D.

D. C. Decurio Colonia	D. M. V. Diis Manibus votum
D. C. D. Decuriones Colonia Dertosa.	D. N. Decimi nepos.
D. S. B. M. De se bene merenti	D. N. & DN. Dominus noster
D. D. Dono dat. vel dedit. aut donum dedit	D. N. M. Q. E. Devotus numini Majestatique ejus.
D. D. Dea Dii.	D. O. M. Deo optimo Maximo.
D. D. Decreto Decurionum.	D. P. Diis publicis.
D. D. D. Dono dedit donum.	D. P. Domino posuit.
D. E. Defunctus est.	D. P. P. D. D. De propria pecunia dedicarunt.
D. D. D. Datum Decreto Decurionum.	D. S. B. M. De se bene merito.
D. D. F. F. M. Dedicavit jussus jure merito.	D. S. D. de suo dedit.
D. D. F. M. Donum dedit jure merito.	D. S. D. D. de suo donum dedit.
D. D. O. Diis Deabus omnibus.	D. S. I. F. de sua impensa fecit.
D. E. M. Dei ejusdem monitu.	D. S. I. P. C. De sua impensa ponendum curavit.
D. F. Decimi filius.	D. S. I. S. L. M. De sua impensa solvit lubens meritoque.
D. F. D. I. P. Decurionum fide dividenda in publico.	D. S. P. De suo posui. De sua pecunia.
D. I. M. S. Deo invicto Mithra Sacrum.	D. S. P. F. C. De sua pecunia faciendum curavit.
D. L. Decimi Libertus.	D. S. P. P. De sua pecunia posuit.
D. L. D. Dedit Liberis.	D. S. P. V. F. S. L. M. De sua pecunia votum jure solvit lubens merito.
D. M. divino monitu	D. S. S. De suo sumptu.
D. M. Deo magno.	D. V. Devota Virgo.
D. M. Diis magnis	DCRM. Decurionum,
D. M. Diis Manibus.	DD. NN. Domini nostri.
Δ. M. Diis Manibus.	DE. Defunctus.
Δ. Δ. loco punctorum.	
D. M. S. Diis Manibus Sacrum.	
D. M. Dulcissi Ma.	
D. M. Dolo malo.	
D. M. A. Dolus malus abest.	

DE. VIC. S. De Vicariorum sententia.

DEC. Decurio.

DEC. C. C. COL. AUG. LUG.

Decurio Collegii Centenar.

Colonia August. Lugdunens.

DEC. II. Q. I. Decurio bis

Quaestor semel

DEC. ORN. Decurioni ornate, aut Decurionalibus ornamentis.

DEDD. Dedicavit

DEF. Defricator.

DEO NEM. Deo Nemauso.

DES. Designatus

DICT. Dictator.

DIS. disciplinatus est.

D. P. P. Deo pollenti

D. R. S. de Reditibus suis.

D. S. De suo

D. S. D. De suo donat

D. T. Duntaxat

DP. Depositus.

DUC. DUC. Duce ducenario.

E.

E. nota Centurionis

E. Erbonius.

E. Ergo.

E. Exaeto.

E. Erexit. Expressum.

E. CUR. Erigi curavit.

E. F. Egregia femina.

E. M. V. Egregia memoria vir.

E. P. e precio.

E. S. e suo.

E. R. E. V. E Republ. esse videtur.

E. T. Ex testamento

E. T. F. 7. S. Ex testamento fieri jussit sibi.

EG. Erga.

EM. Emeritus.

E. D. D. F. F. I. Q. P. Ex Decreto Decurionum fieri fecit itemque probavit.

EQ. AUG. N. Eques Augusti nostri.

EQ. PUB. Equo vel Equiti publico.

EQ. PUB. Eques vel Equus Publicus.

EQ. R. EQ. ROM. Eques Romanus

ER. LEG. Erogatori Legionis.

ESQ. Esquilina Tribus

EX. A. D. C. A. Ex auctoritate Divi Caesaris Augusti

EX. AUC. Q. JUN. RUS. PR. UR. Ex auctoritate Q. Jun. Rustici Praetoris Urbani.

EX B. S. Ex bonis suis.

EX. C. C. Ex consensu Civitatis.

EX D. D. Ex Decreto Decurionum.

EX D. D. F. F. I. Q. P. Ex Decreto Decurionum fieri fecit itemque probavit.

EX. DEC. DEC. MUN. MAL. Ex Decreto Decurionum Municipii Malacensis

EX. D. ORD. Ex decreto ordinis.

EX FIG. Ex figlina sive figulina.

EX

EX PR. Ex precepto vel pre-
dio.

EX S. C. Ex Senatus consulto.

EX. S. C. TERMIN. Ex Se-
natus Consulto terminaverunt.

EX TT. SS. HH. Ex testamen-
tis supra Scriptorum here-
dum.

EX V. Ex voto, vel ex visu

EX V. P. Ex voto posuit.

EX VIS. Ex sexsemmissis pondo

EX HS. N. CC. L. D. XL. Ex
Sestertiorum nummorum du-
centis quinquaginta millib.
quingentis quadraginta.

EXEMPL. DECR. Q. F. Ex-
emplum Decreti quondam fa-
cti, vel quod factum.

EXERCITA. N. Exercitatori
numeri i. e. Legionis

EX Q. Exquilina Tribus.

EX. TM. Ex testamento.

F.

F. Flamen.

F. Filius, filia

F. fecit.

F. Flavius. Flavia.

F. Fundus.

F. VI. D. S. E. Filius sex die-
rum situs vel sepultus est.

⌌ pro V. ⌌ IXIT. vixit.

F. C. faciundum curavit, vel
facere curavit.

F. C. felix Constans

F. D. M. fecit Diis Manibus.

F. F. J. L. fecerunt Caja liberi
vel fieri fecit Caja libertus.

F. F. P. P. F. F. Fortissimi,
piissimi, felicissimi vel feli-
cissimi fortissimi Principis fi-
lio: vel florentissimi patris
patriæ filio.

F. F. J. L. filiorum duorum
Caja Libert.

F. H. F. fieri heredes fecerunt.

F. J. fieri jussit aut fieri insti-
tuit.

F. J. A. Felicitas Jul. Augusta

F. J. D. P. S. fieri jussit de pe-
cunia sua

F. L. L. P. Fecit libentissime
pecunia

F. P. Fortuna publica.

F. V. S. Fecit Voto suscepto

FAB. Fabia Trib.

FABR. Fabrum

FAL. Falerina Trib.

FEC. fecit, fecerunt

FEC. fecialis

FER. LAT. C. Feriarum La-
tinarum causa

FIG. Figlina vel Figulina

FIN. POMER. TERMIN. fi-
nes pomerii terminarunt.

FL. Flavius, Flavia

FL. DIVI. Flamen Divi

FL. DIVI. TIT. Flamen Divi
Titi.

FL. DIAL. Flamen Dialis.

FL. MART. Flamen Martialis.

FLAM. P. H. C. P. H. C.
Flamini Provincia Hispania
citerioris. Provincia Hispa-
nica citerior.

FOR. COR. Forum Corneji.

FR. Frumentarius.

FR. D. Frumenti dandi

FUL. Fulvius.

G.

G. F. Gemina fidelis.

G. M. V. Gemina, Minerva,
Victrix.

G. P. F. Gemina pie, fidelis,
GAL. Galeria.

GEM. Gemina

GER. Germanicus

GER. P. Germania Provincia.

CS. Cajus.

H.

H. Heres.

H. habet

H. honorem.

H. A. F. C. Hanc aram fa-
ciendam curavit.

H. AQ. Hic acquiescit

H. A. C. Heredes amico cura-
rant.

H. A. C. F. C. Heredes ere
communi faciendum cura-
vere.

H. ARA. H. N. S. Hæc ara
heredes non sequetur.

H. A. I. R. Honore accepto im-
pensam remisit

H. B. Homo bonus

H. B. M. F. C. Heres beneme-
renti faciendum curavit.

H. C. Heres curavit

IN. H. C. D. In honorem col-
legii dedit

H. C. D. D. Huic Collegio de-

dicarunt.

H. E. E. T. F. C. Heredes ejus
ex Testamento fieri curarunt.

H. ET. LIB. Heredes & Li-
berti.

H. E. S. C. A. Heredes fece-
runt sumtu communi aram.

H. H. P. P. Hispaniar. Pro-
vinciarum duarum

H. J. I. Heres jussu illorum

H. L. R. Hanc Legem roga-
tam.

H. M. D. A. Huic monumen-
to dolus abest.

H. M. D. M. A. Huic monu-
mento dolus malus abest.

H. M. E. Homini memoria
egregia.

H. M. EXT. N. R. Hoc monu-
mentum exteros non recipit.

H. M. G. N. S. Hoc monu-
mentum Gentiles non sequitur.

H. L. S. H. N. S. Hunc locum
scripti heredes non sequuntur.

H. M. H. N. S. Hoc monu-
mentum heredes non sequitur.

H. M. H. E. N. S. Hoc mo-
numentum Exteros non sequi-
tur.

H. M. H. S. hoc monumentum
heredes sequitur.

H. M. M. H. M. N. S. F. Hu-
manitatis mala metuens hoc
monumentum nomine suo fe-
cit.

H. M. P. Hoc monumentum
posuit.

H. M.

- H. M. S. S. E. H. N. S. Hoc monumentum sive sepulcrum exteros heredes non sequetur.
- H. R. I. R. Honore recepto impensam remisit.
- H. S. E. Hic situs est.
- H. S. E. S. T. T. L. Hic situs est. Sit tibi terra levis.
- H. S. F. Hoc solus fecit.
- H. S. F. L. S. P. D. D. D. Hoc sibi fecit. Locus Sepulturae permissus Decreto Decurionum.
- H. T. F. Hunc titulum fecit.
- H. S. S. Hic siti sunt.
- H. S. T. N. E. Huic Sepulcro titulus non est.
- H. T. V. P. Hunc titulum vivus posuit. vel Heredes titulo usi posuere.
- H. U. Hispania utriusque
- H. U. Honore usi.
- H. V. HIC. hic vivit hic.
- H. U. S. R. Honore usus sumptum remisit.
- HERED. EXT. F. C. Heredes ex testamento fieri curarunt.
- HON. USUS honore usus.
- HOR. Horatia Trib.
- H. O. V. F. F. D. S. E. M. M. C. S. Hic ollas Quinque filiis de suo emit Monumentumque merenti conjugii sua.
- I.
- I. Semel.
- I. Imperator
- I. prima, maxima Sororum.
- J. C. Judex Cognitionum.
- I. A. P. Q. &. Incomparabili, amantissima praestantique virtute.
- J. D. Jussu Dei.
- J. D. juri dicundo.
- J. D. N. CIV. Judex delegatus nomine Civium.
- J. F. jussu fecit.
- II VOTA. iterum vota.
- II M. Iteratus Miles.
- II. Secundus. agnomen.
- II VIR. Duumvir.
- I-I VIR. Duumvir.
- II. V. DD. Duumviris dedicantibus.
- II VIR. J. D. Duumvir jure dicundo
- III. F. Tertio filio
- III VIR. Triumvir.
- III VIR. A. A. A. F. F. Triumvir auro argento aere flando feriundo.
- III VIR RP. C. Triumvir Reipubl. constituenda
- IV Quarta. agnomen
- IV VIR. Quatuor-Vir.
- IIII VIR. J. D. Quatuor-Vir jure dicundo.
- IIII VIR. A. P. Quatuor-Vir aedilitia potestate.
- VI VIR. Sexvir-Sevir.
- IIIIII VIR. AUG. Sexvir Augustalis.
- I. L. F. Illius Liberta fecit.
- J. L. H. Jus liberorum habens.

<i>J. O. M. Jovi Optimo Maximo.</i>	<i>IN AGR. in agro.</i>
<i>J. O. M. D. Jovi Optimo Maximo dedicatum.</i>	<i>IN E. L. F. E. In ejus locum factus est.</i>
<i>J. O. M. H. AUG. Jovi Optimo Maximo Honori August.</i>	<i>IN. FR. P. <u>ix.</u> in fronte pedes <u>viii.</u></i>
<i>J. O. M. D. J. Jovis Optimi Maximi divino jussu.</i>	<i>IN H. D. D. In honorem Deorum vel in honorem Domus divine.</i>
<i>J. P. N. M. P. <u>xv.</u> Julia Paterna Narbon. Martia Ped. <u>xv.</u></i>	<i>IN H. H. In hoc honore.</i>
<i>I. Q. P. Idemque probavit.</i>	<i>IN H. L. S. E. In hac lege scriptum est.</i>
<i>J. R. Junoni Regina</i>	<i>IN. H. M. In hoc Magistratu.</i>
<i>J. S. C. Judex sacrarum cognitionum.</i>	<i>IN. H. T. SUNT. COM. OR. H. S. In hoc titulo sunt comprehensa ornamenta hujus sepulchri.</i>
<i>I. S. S. Infra scripta sunt</i>	<i>IN. M. M. In Magistratu mortuus est.</i>
<i>I. S. V. P. Impensa sua vivus posuit.</i>	<i>IN. M. O. E. In Magistratu occisus est.</i>
<i>I. U. E. E. R. P. F. S. V. C. Ita ut eis e Republ. fideve sua videbitur, censuere.</i>	<i>IN. SING. H. In Singulos homines.</i>
<i>ID. Iduariis.</i>	<i>IN. TUT. In tutelam.</i>
<i>ID. QUOT. D. F. H. S. C. Idem quotannis det Fisco Sextertios centum.</i>	<i>IN. V. I. S. Illustris vir infra scriptus.</i>
<i>IM. S. Impensa sua.</i>	<i>INC. Incola.</i>
<i>IMM. II. HON. IV. Immunitas iterum, honoratus quartum.</i>	<i>IND. Indictione.</i>
<i>IMM. A. IV. Immunitas annos quatuor.</i>	<i>INF. AER. PP. R. Inferat & rario populi Romani.</i>
<i>IMP. Imperator.</i>	<i>IN H. In honorem.</i>
<i>IMP. COM. AUG. Impensa communi Augustal.</i>	<i>INL. Inlustris.</i>
<i>IMP. IM. Imperio ipsarum</i>	<i>IT. iterum.</i>
<i>IMP. N. Imperator noster.</i>	<i>JUL. Julius.</i>
<i>IMPP. Imperatores duo.</i>	<i>JUL. P. AREL. Julia paterna Arelate.</i>
<i>IMPPP. Imperatores tres.</i>	<i>I. O. in opus.</i>
<i>IN. AG. P. X. In agro pedes decem</i>	

I. S. V. P. In suo vivi posuerunt.

K.

K. Kaja, Caja.
K. Kaeso pronom. Fabior.
K. Casa,
K. Kalenda.
K. Θ κατὰ χθονίους Θεοῖς.
Υ. vel Ὑ. Caja
K. F. Kasonis filius
K. N. Kasonis Nepos.
KAL. Kalenda.
KARC. Carceris.
K. K. Karissima.

L.

L. Sestertius nummus
L. Lycia.
L. Legio
L. Longum
L. Lustrum
L. Lucius.
L. A. Libens animo.
L. C. Locus concessus, vel loco concessio.
L. D. Larum divinatorum i. e. domus divina.
L. D. D. C. Locus datus decreto Collegii
L. D. D. D. Locus datus decreto Decurionum.
L. Ὡ. Ὡ. Ὡ — — —
L. D. P. Locus datus publice
L. D. S. Libens de suo.
L. D. S. C. Locus datus Senatus Consulto aut sententia Collegii

L. E. LI. M. C. S. libens & libens merito cum Senatu. vel suis.

L. F. Lucii filius.

L. F. L. N. Lucii filius Lucii nepos.

L. H. L. D. locus hic liber datus.

L. III. D. P. S. locus Triumvirum decreto publice sumptus

L. L. Lucii Libertus.

L. L. Laurentum Lavinatum.

L. D. D. P. A. Locus dato decreto patrum

ΔΔ. pro LL.

L. L. L. Duorum Luciorum Libertus.

L. L. L. P. O. M. S. Liberis, Libertis, Libertabus, posteris omnibus monumento scriptorum.

L. L. M. lubentissime merito

L. L. P. E. Libertis, Libertabus posteris eorum.

L. M. D, Lubens merito dedit. vel locum monumenti dedit.

L. N. Librarius Notarius.

L. P. libens posuit.

L. P. C. D. D. Locus publice concessus Decreto Decurionum.

L. P. V. LAT. P. III. Longum pedes quinque latum pedes tres.

L. S. libens solvit.

L. S. A. Lucius, Sextius Aurelius.

L. S.

L. S. M. C. Locum sibi monumento capit.

L. V. S. locum viva sibi

L. xx. N. P. Sestert. vigint. millia nummum pendit

LEG. Legatus.

LEG. Legio.

LEG. AUG. Legatus Augusti.

LEG. AUG. PR. PR. Legatus Augusti Pro-pratore.

LEG. GR. V. Legatus gratuito quinquies

LEG. II. TR. FOR. Legio secunda Trajana.

LEG. PROV. Legato Provincia.

LEG. S. S. Legionis supra scripta

LEG. V. M. P. C. Legione quinta Macedonica pia constante.

LEG. VII. CL. GEM. P. FIDEL. Legione septima Claudia Gemina pia fideli

LEM. Lemonia tribu.

LI. Lucii.

LIB. LIB. Q. POST. Q. E. Libertis Libertabus Posterisque eorum.

LOC. D. EX. D. D. Locus datus ex decreto Decurionum.

Λ. Λ. pro LL. Libentissime

M.

M. Magister.

M. Mater.

M. Marcus.

M. Monumentum.

M. Memoria

M. Manibus

M. Marmorea.

M. A. A. Municipium Alba Augusta

M. A. G. S. Memor animo grato solvit.

M. B. Municipii Bergomatium

M. COH. Miles cohortis

M. C. D. Memoria causa datum

M. C. P. M. RENO. CYR. Memoria causa posuit M. Reno Cyrenensi

M. D. Militum Dacorum.

M. D. M. I. Magna Deum Matri Idææ.

M. E. Monumentum vel memoriam erexit.

M. F. Marci filius

M. F. Municipalibus functus

M. F. C. Monumentum vel memoriam fieri curavit.

M. F. M. N. Marci filius Marci Nepos

M. J. F. PETIT. Militia jus filiis petitori.

M. J. V. Marcus, Julius Valerius.

M. L. Marci Libertus.

M. L. Miles Legionis.

M. M. Meritissimo

M. M. Municipium Mediolanense

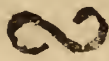
M. M. L. Marcorum duorum libertus

M. M. M. LIB. Marcorum trium Libertus.

M. M.

- M. M. & 3. L. Marcorum duorum & Caja libertus.*
M. N. Marci Nepos.
M. N. Millia nummum.
M. P. II. Millia passuum duo.
M. P. V. Millia passuum quinque.
M. P. XI. Millia passuum undecim.
M. R. Municipium Ravennatium
M. S. Mysia superior
M. S. B. M. Magistro suo bene merenti.
M. S. D. D. Municipis sui Decreto Decurion.
M. V. M. Marcus Valer. Maximus.
M. Marius prænomen
M. F. Manii filius.
M. L. Manii Libertus.
M. N. Manii Nepos.
MA. Massiliam
MACH. F. P. Machinarii fori pistorii.
MAG. Magister.
MAG. EQ. Magister Equitum
MAG. ET DECUR. Magistris & Decurionibus.
MAG. QUINQ. COLL. FABR. TIG. Magister Quinquennialitius Collegii Fabrum Tignariorum.
MAR. Marmorea.
MERC. AUG. Mercurio Augusto
- MERU. Meruit.*
MIL. Miles, militavit.
MIL. CL. PR. RA. Miles classis pratoriae Ravennar.
MIL. IN COHOR. Militavit in Cohorte.
MIL. LEG. S. S. Miles Legionis superscripta.
M. M. Memoria.
MS. Majestati.
MUL. Mulier.
MUN. SASS. Municipii Sassinatis.
M. R. T. MERENTI.
M. R. S. F. C. MaRens Suae Fecit Conjugi.
N.
N. Numerarius
N. Natus, Nata.
N. Nepos.
N. Nauta.
N. Natione.
N. Numerius.
N. Numero.
N. AGR. AM. Numeratus agri ambitus.
N. B. Numeravit Bivus i. e. Vivus.
N. C. M. M. Numerius, Cajus, duo Marci, suppl. hic siti sunt.
N. I. Nomine ipsius i. e. suo.
N. I. D. Nummum mille Decurionib.
N. J. O. T. Numini Jovis Olympii Tonantis.
N. L. F. Numerii Lucii filia.
Gg **N. M.**

- N. M. N. S. *Novum Monumentum nomine suo.*
- N. M. Q. E. D. *Numini Majestatique ejus. sive eorum devotiss.*
- N. ME. VI. *Nata mens. VI.*
- N. MONUM. *Novum monumentum.*
- N. N. *Duorum Numeriorum.*
- N. P. C. *Nomine proprio curavit.*
- N. T. M. *Numini Tutelari Municipii.*
- NAT. *Natione*
- NAT. GALL. *Natione Gallicus.*
- NEP. *Nepos.*
- NER. *Nero.*
- NON. TRAS. H. L. *Non transilias hunc locum.*
- NUM. DOM. AUG. *Numini domus Augusta*
- O.
- O. *pro puncto non litera.*
- O. E. *Ollam emit.*
- O. O. *Olla ossuaria.*
- O. H. S. S. *Ossa hic sita sunt.*
- O. D. S. M. *Optime de se merito, merenti.*
- O. E. B. Q. C. *Ossa ejus bene quiescant condita.*
- O. H. S. S. *Ossa hic sita sunt*
- O. M. H. *Optimo Maximo Hammoni*
- O. M. T. *Optimo Maximo Tonanti*
- O. P. D. *Olla publice data*
- OB. HON. *Ob honorem*
- OB. HON. AUG. *Ob honorem Augustalitatis.*
- OB. AN. L. *Obiit anno 50.*
- OCR. *Ocriculana Tribus*
- OF. *officinaris*
- OPUS DOL. *Opus doliare*
- ORD. RET. *Ordine retrogrado*
- OUT. *Oufentina Trib.*
- O. M. E. *Optio Magistri Equitum*
- OP. *Opifera*
- O. S. E. H. N. S. *Ollarum series externum heredem non sequitur.*
- O. V. *Olla quinque.*
- O. V. F. *Omnibus viva fecit.*
- P.
- P. *patria.*
- P. *pater*
- P. *Pontifex.*
- P. *puer.*
- P. *perpetua.*
- P. *posuit.*
- P. *publius.*
- P. *Palatina Trib.*
- P. *parentes.*
- P. *perpetuus.*
- P. *Pratori.*
- P. *puella.*
- PA. *Pater.*
- P. A. P. B. M. *Patri, Avo, Patrono bene merenti*
- P. C. *puero clarissimo.*
- P. C. *Patrono Colonia*
- P. AUGUR. *Publicus Augur*
- P. C. *Patrono corporis.*

- P. C. N.* Patrono corporis nostri
P. C. Ponendum curavit, curaverunt.
P. C. Praefecto corporis.
P. C. Post Consulatum.
P. C. N. Posuerunt communi nomine.
P. D. D. Publice dedicatum. vel positum Decreto Decurionum.
P. D. F. publico Decreto fecerunt
P. E. publice erexerunt
P. F. Publii filius
P. F. praesente filio.
P. F. Pius Felix
P. F. Pia fidelis nempe Legio.
P. F. P. N. Publii filius, Publii nepos.
P. F. V. Pio felici Victori.
P. H. C. Provincia Hispania Citerioris.
P. II. L. Pondo duarum semissis Librarum.
P. I. S. publica impensa sepultus.
P. L. Publii Libertus.
P. M. Pontifex Maximus.
P. M. post mortem.
P. M. plus minus.
P. N. Publii Nepos.
PP. Praefectus.
P. P. pecunia publica
PP. Posuit.
P. P. Praepositus.
P. P. perpetuus
P. P. populus.
- P. P.* Pater Patrum.
P. P. Provincia Pannonia
P. P. Pro Praetore
P. P. pro portione
P. P. Pater Patria
P. P. D. D. propria pecunia dedicavit.
P. P. D. P. propria pecunia dederunt posuerunt. vel Procuravit, perfecit, donavit, posuit.
P. P. F. pia, pollentis, felicis.
P. P. F. F. Pia Parthica, felix, fidelis.
P. P. H. T. Praeses Provinciae Hispaniae Terraconensis
P. P. HISP. CIT. Praeses Provinciae Hispaniae citerioris
P. P. I. Posuerunt propria impensa.
P. P. P. pro pietate posuit. vel propria pecunia posuit. publice poni placuit.
P. P. P. D. publica pecunia ponendum decrevit.
P. P. P. H. C. vel T. Praefectus Praetorio Provinciae Hispaniae Citerioris. vel Tarracon.
P. P. P. P. P. SUPER. Praefecto Praetorii per Provinciam Pannoniam Superiorem.
P. P. S. Provinciae Pannoniae superioris.
P. P. X. Per Provinciam decimam.
P. P. XII. Pondo duodecim.
P. Q. X. Pedes Quadrati decem.

P. R. *Populus Romanus*
 P. Q. Q. L. D. *Permissu Quinquennialium Locus datus*
 P. P. *Pro-Pratori.*
 P. P. *Pro portione.*
 P. P. *Pater Patria.*
 P. P. D. D. *propria pecunia dederunt.*
 P. P. D. P. *propria pecunia dederunt posuerunt.*
 P. P. F. *pia pollentis felicitis*
 P. P. H. T. *Prases Provincia Hisp. Tarraconensis.*
 P. P. I. *Posuerunt propria impensa.*
 P. P. P. *pro pietate posuit*
 P. P. P. D. *publica pecunia ponendum decrevit.*
 P. P. S. *Provincia Panonica superioris.*
 P. R. C. *Post Romam conditam.*
 P. S. *Per Senilem.*
 P. S. F. *pecunia sua feci.*
 P. S. P. Q. P. *pro se proque patria.*
 P. S. P. Q. R. H. *Publius Sxtius Quinti Romani Heres.*
 P. V. *Pia Vitricis.*
 P. V. *prasantissimi Viri.*
 PUB. P. R. Q. *Publicus populi Romani Quiritium.*
 P. V. V. L. S. *prout voverat lubens solvit.*
 P. POR. *publii puer.*
 P. AP. *Papiria Trib.*

PART. MAX. *Parthicus Maximus.*
 PEC. *Pecunia.*
 PED. *Pedes.*
 PED. QUAD. BIN. *Pedes quadrati bini.*
 PER. *permissu*
 PER. AUG. *perpetuus Augustus.*
 POB. *Poblilia*
 POL. *Pollia*
 PONT. MAX. *Pontifex Maximus.*
 POST. *Postumus.*
 PP. *Prapositus.*
 P. P. *pedes.*
 PP. *Paperia Trib.*
 PR. *Prator.*
 PR. AER. *Praefectus Aeraarii.*
 PR. CER. J. D. *Praefectus Cerealis juridicundo*
 PR. H. C. CU. *Provincia hispan. Citerioris Curator.*
 P. R. J. D. AUX. *Praefectus juridicundo Auximi.*
 PR. JUV. *Praefectus Juventutis sive juvenum.*
 PR. N. *Pro-nepos.*
 PR. P. F. *Primogenia, pia fidelis.*
 PR. P. V. *Pratoria pia Vitricis.*
 PR. PR. *Praefecto Pratoris*
 PR. PR. *pro Pratore*
 PR. Q. *Pratori Quaestori. Pratori Quinquennialitio*

PR. SEN. pro Sententia
 PR. VIGIL. Praefecto Vigilum
 PRAEF. Praefectus
 PRAEF. F. Praefectus Fa-
 brum.
 PRO. XX. HER. Procurator vi-
 cesima hered.
 PRO-COS. Pro-Consul
 PRO. PR. Propratore.
 PRO. S. Pro Salute
 PRON. Pronepos.
 PRÆTOR I. SACR. Prator
 iterum Sacranus.
 PUB. Publicia Trib.
 PUP. Pupinia Trib.
 P. S. V. Professione saluti Voti.
 P. V. A. post Victoriam Actia-
 cam.

Q.

Q. Quintus.
 Q. Quadrati.
 Q. qui
 Q. Quaestori
 Q. Quinquennialitio
 Q. A. Quaestor adilis
 Q. II. Quaestor secundum
 Q. ALIM. Quaestori alimen-
 torum.
 Q. B. qui vixit.
 Q. D. Quinquennialis Decu-
 rio.
 Q. D. E. R. F. P. D. E. R. I.
 C. Quod de ea re fieri placet,
 de ea re ita censuerunt

Q. D. S. S. Qui dederunt su-
 pra scripta.
 Q. F. Quinti filius.
 Q. F. Quod factum.
 Q. F. P. D. E. R. I. C. Quod
 fieri placet de ea re ita cen-
 suerunt.
 Q. F. Q. N. Quinti filius,
 Quinti nepos.
 Q. FUNC. Quinquennialitio
 functus.
 Q. H. H. S-S. Qui heredes
 sunt.
 Q. I. S. S. qui infra scripti
 sunt.
 Q. K. Quaestori Kandidato.
 Q. L. Quinti Libertus.
 Q. N. Quinti Nepos.
 Q. PR. Quaestori Provincia
 QQ. Quinquennialitius.
 QQ. CORPORIS. Quinquen-
 nalius corporis.
 Q. C. P. R. B. R. Quem Com-
 PaRaBeRunt.
 Q. Q. V. P. L. Quoquoversus
 pedes 50.
 Q. Q. II. Quinquennialitio ite-
 rum
 Q. Q. III. Quinquennialitio
 tertium
 Q. Q. L. H. S. Quoquoversum
 latitudo huic sepulcro.
 Q. Q. P. P. Quinquennialitio per-
 petuo. Quinquennialitii per-
 petui.
 Q. Q. V. Quoquoversum
 Q. R. Quaestor Reipubl.

Q. R. S. H. F. H. T. T. U.

Qui retro scripti heredes fecerunt hunc titulum titulo usi.

Q. S. P. P. S. Qui sacris publicis praesto sunt.

Q. V. A. I. qui vixit annum unum.

Q. Q. quoque.

Q. S. quasi.

QUI & QUIR. Quirina Tribus.

QUI LEGIS T. V. qui legis titulum vult.

QUINQ. Quinquennialitatis
R.

R. Recta.

R. Retro.

R. Recto.

R. G. C. Rei gerunda causa.

R. K. retro Carinas.

R. P. Retro pedes.

R. P. Respublica. Republica

R. P. C. Respublica constituenta.

R. P. H. V. Reipubl. huic vigilantissimo. vel Reipublica hujus Urbis.

R. P. S. D. D. Respublica Sargentinorum Decreto Decurionum.

R. R. PROX. CIPP. Ruderibus rejectis proxime cippum.

R. R. Recta Regione

R. VER. Reipubl. Veronensis.

RA. O. S. Rationali operum sacrorum. i. e. operum domus divinae.

RAT. S. R. Rationalis sacrarum rationum vel remuneratio-
num.

REG. Regione.

REI. P. TIF. TIB. Reipubl. Tifer-
natum Tiberinorum.

REM. P. N. Rempublicam no-
stram.

REST. A. CAMB. M. P. XI.
restituerunt a Cambidono mil-
lia passuum undecim.

ROM. Romilia Tribus

RUF. Rufus, Rufus, Rufinus.

R. V. P. Redditum Veteri Pos-
sessori.

S.

S. Sextus pranomen

S. Solvit.

S. Sepulcrum

S. Singulum. Singuli

S. Stipendiorum.

S. nominibus propriis subjectum,
significat Servum, Servam.

S Sextus.

S. A. D. sub Ascia dedicarunt.

S. C. Senatus Consultum.

S. C. D. S. sibi curavit de suo

S. C. F. C. Senatus Consulto fa-
ciendum curarunt

S. D. S. Soli Deo Sacrum.

S. E. T. L. Sit ei terra levis.

S. ET. S. sibi & suis.

S. I. M. Soli invicto Mithrae

S. L. Sua laude.

S. L. M. Solvit libens merito

S. M.

S. M. A. L. S. Sacrum me-
mori animo libens solvit.
S. M. D. Sacrum Matri Deum.
S. P. Sacerdos perpetuus.
S. PR. Sub-Præfeto. Sub-Præ-
tor.

 PR. Sub-Præfeto.

S. P. D. D. sua pecunia donum
dedit.
S. P. EFUS. C. C. $\overline{2}$. $\overline{2}$. Solo
privato ejus Collegium consen-
su Quinquennialitiorum.
S. P. F. Sua pecunia fecit.
S. P. F. C. Sua pecunia facien-
dum curavit. curaverunt.
S. P. P. Sua pecunia posuit.
S. P. P. C. Sua pecunia ponen-
dum curavit.
SC. P. Sacrum Palatium
S. D. sub die.
S. P. Sancta puella.
S. P. P. S. Sacris publicis præ-
sto sunt.
S. P. Q. L. Senatus populusque
Lanuvinus.
S. P. Q. R. Senatus populusque
Romanus.
S. P. Q. S. Sibi posterisque suis
S. P. U. T. S. Sua pecunia usus
titulo suo.
S. R. Sacrarum Remuneratio-
num.
S. S. supra scriptum.
S. S. Sanctissimus Senatus.
S. SOL. Sacerdos Solis.

S. S. E. Sive sepulcrum est.
S. S. S. Soli Sanctissimo sacrum.
S. S. S. Supra scripta summa.
S. S. T. N. Supra scripti Tuti
nomine.
S. T. T. L. Sit tibi terra levis.
S. VE. C. Senatusve consulto.
S. V. P. sibi vivus posuit.
S. U. P. HAC. P. Sponsione
utriusque partis hæc facta.
S. V. T. L. Sit vobis terra le-
vis.
SA. R. Sacerdos Roma.
SAB. Sabina Trib.
SAC. Sacerdos.
SAC. URBANO. S. P. Sacer-
dote Urbano sibi præeunte
SAC. VG. Sacram Virgo.
SAL. Salutem.
SAL. Salaria.
SARM. Sarmaticus.
SCA. T. Scapia Trib.
SEC. H. A. G. Secundus heres
agens gratias.
SED. S. C. Seditiois sedanda
causa.
SEQ. Sequanus.
SER. Servia Trib.
SERG. Sergia. Trib.
SER. Servius prænomen.
SER. ACT. Servus actor.
SER. OFF. Servus officinatoris
aut officinarius.
SERT. Sertor. prænom.
SEV. AUG. Seviro Augustali.
SEX. Sextus prænomen.
SEX. F. Sexti filius.

SEX. L. *Sexti Libertus.*
 SEX. N. *Sexti Nepos.*
 SEXT. *Sextilis mensis.*
 SIG. LIB. *Signum liberi.*
 SING. **X**. II. *Singulis denarios binos*
 SP. *Spurius prænomen.*
 SP. F. *Spurii filius.*
 SP. L. *Spurii Libertus*
 SP. N. *Spurii nepos.*
 SPEC. LEG. *Speculator Legionis.*
 SPL. EQ. R. *Splendidissimo Equiti Romano.*
 SS. *Suavissimis.*
 SS. *supra scriptus.*
 ST. *Sextus Prænomen.*
 ST. xxxv. *Stipendiorum triginta quinque*
 STE. STEL. *Stellatina Trib.*
 STIP. *Stipendiorum*
 STIP. AN. **v̄i**. *Stipendiorum annorum sex.*
 STIP. ARG. *Stipis argenteæ.*
 S **†**. *Stipendiorum*
 STR. A. P. R. *Strator à publicis rationibus*
 SUB. & SUC. *Suburbana & Sucusana Trib.*
 SUM. MAG. *Summus Magister.*
 SUO. S. *Suo sumptu.*
 T.
 T. *Tribunus.*

T. *Titus.*
 T. *Tunc.*
 T. *Turma.*
 T. *pro φ. vel puncto.*
 T. A. *Taurum album.*
 T. AUG. *Tutela Augusta*
 T. C. *Testamenti causa.*
 T. F. *Testamento fecit. aut Titulum fecit.*
 T. F. *Titi filius.*
 T. FI. H. F. C. *Testamento fieri. vel Titulum fieri heredes fideliter curarunt.*
 T. F. **‡**. *Testamento fieri jussit.*
 T. L. *Titi Libertus.*
 T. LEG. III. *Tribunus Legionis III.*
 T. N. *Titi Nepos.*
 T. P. *Titulum posuit. posuerunt.*
 T. P. C. *Testamento poni curavit.*
 T. P. **‡**. *Testamento poni jussit.*
 T. R. E. S. P. R. *Terra regeſta ex ſua pecunia reſtituerunt.*
 T. SC. EX. VII. *EJUS. B. M. P. P. Testamento Scripti ex ſeptunce ejus bonorum monumentum poſuere.*
 T. S. F. **‡**. *Testamento ſibi fieri jussit.*
 T. U. *Titulo uſi. vel. Titulum. Vale.*
 TA. *Taurum.*
 TAB. *Tabularius*
 TAB. P. H. C. *Tabularius Provincia hispanic. ceterioris.*

TAB.

- TAB. XX. Tabularius vigesima.
 TER. Terentina Trib.
 TI. Tiberius.
 TI. F. Tiberii filius.
 TI. L. Tiberii Libertus.
 TI. N. Tiberii Nepos.
 TOL. Toletanus genere.
 TON. Tonsor.
 TR. Traiectus. aut translatus.
 TR. MIL. Tribunus militum.
 TR. PL. DESS. Tribuni plebis designati.
 TRIB. POT. Tribunitia potestas.
 TRIB. SUCC. Tribus Succursana.
 TRO. Tromentina trib.
 TRUN. P. P. P. Trium Publiorum.
 TUL. Tullus.
 TUR. Turma.
- V.
- V. Prænomen Viri.
 V. Volerius. Volusus, Vopiscus
 V. in sepulch. notat vivum.
 V. Vivit.
 V. Veteranus.
 V. Viarum.
 U. Uxor.
 V. AED. Viro aeditio.
 V. A. F. Vivus aram fecit.
 V. A. F. D. Vivus aram iustus dedit.
 V. A. L. Vixit annos quinquaginta.
 V. B. Viro bone.
 V. C. Vir clarissimus.
- V. C. Vivus curavit.
 V. C. P. T. Vir consularis Provincia Tarraconensis.
 V. D. D. Voto dedicatum.
 V. E. Vir egregius.
 V. E. D. F. Vir egregius Decimi filius.
 V. F. Viro fidelissimo.
 V. F. Vivus aut vivens fecit.
 V. F. Verba fecit.
 V. F. Visum fuerit.
 V. FI. Valerii filius.
 V. F. C. Victoria felicitatis Caesaris.
 V. F. F. Vivus fieri fecit.
 V. F. S. ET. S. Vivus fecit sibi & suis.
 V. L. S. Votum lubens solvit.
 V. M. Volens merito.
 V. M. S. Voto merito suscepto. aut Votum merito solvit.
 V. OP. Vir optimus.
 V. P. & V. POS. Vivus posuit.
 U. P. Utriusque Pannonia.
 V. P. & V. P. Vir perfectissimus.
 V. P. P. P. H. Vir perfectissimus Praefectus Provinc. Hispania.
 V. S. Votum solvit. Voto suscepto.
 V. S. A. L. P. Voto suscepto animo lubens posuit.
 V. S. C. Voto suscepto curavit.
 V. S. D. D. Voto suscepto Donum dedit.

- V. S. F. Universi sic fecerunt.*
V. S. J. Vice sacra judicans.
V. S. J. F. Voto suscepto jussit fieri.
V. S. L. M. Votum solvit libens merito.
V. S. L. M. Voto suscepto libens merito.
V. S. L. P. Voto suscepto libens posuit.
V. S. P. L. L. Voto suscepto posuit libens libens.
V. S. S. L. M. Votum susceptum solvit libens merito.
V. S. S. L. S. D. EX PRIM. Votum susceptum solvit libens Sacerdos Dea ex primis.
V. T. F. J. Usus titulo fieri jussit.
V. V. Votum vovit. vel ut voverat.
V. V. Valens Victrix.
V. V. Virgini Vestali.
V. UL. COR. Victori, ulti, Corruscatori.
V. V. C. C. Viri clarissimi. virorum clariss.
V. V. E. Vestri visum erit.
V. V. S. S. F. Vivis supra scriptis fecit.
V. V. MAX. Virgini Vestali Maximæ.
VAL. Valerius.
VAL. BYZAC. Valeria Byzacena.
VE. Veteranus.
VE. PP. Vestamen perpetuus.
- VEF. AUG. PP. Vestamen Augusti perpetuus.*
VEL. Velina Trib.
VET. Veturia Trib.
VET. AUG. Veteranus Augusti.
VET. LEG. Veteran. Legion.
VI. R. Sexies Roma.
VICE. S. J. C. Vice sacra judex cognitionum.
VIR. DIANÆ. Virgini Diana.
VL. Prænomen.
VOL. Volitina Trib.
VOL. Volusius
VOL. F. Volusii filius.
VOL. N. Volusii Nepos.
VOL. T. Volitina Trib.
VOLER. Volerius
VOT. Votiva Trib.
VOT. E. Voti ergo
VI VIR. Sevir, Sexvir.
VI VIR. AUG. Sexvir Augustalis.
VII VIR. EPUL. Septemvir Epulonum.
VIII VIR. Octumvir.
- X.
- X. Decimus prænomen.*
XV. VIR. SAC. FAC. Quindecimvir sacris faciundis.
XX. HER. Vigesima hereditarium.

NUMERORUM

Notæ & SIGLA in inscriptionibus observatæ.

IV. IIII. pro IV.

VI. & IIIII. pro VI.

IIIX. VIII

XXXX. XL.

CD. vel C D. CCCC.

D vel D quingenti.

⊖. ⊖. ⊖. Ψ. V. Tria millia sexcentos Victoriatos.

∞. Mille item Miliaria.

∞. XI. C. P. F. Miliaria undecima Claudia, Pia, fidelis

M. Mille.

CIO aut ϕ. mille

∞. IOO. Quatuor millia.

IOO. aut Λ. Quinque millia.

Ψ. Decem. Ψ decem millia, minus mille, i. e. novem millia.

⊕ aut Ψ. decem millia.

X M X. Viginti millia

III. XXXIII.

V. XXXV.

III. XXXIII.

XX.

NOTÆ ALIÆ.

✕. ✕. nota denarii numeri.

⊕ vel ⊕. Dome.

⊕. Quaestor.

F Filia.

G. Cajus.

7. comparavit

7. Libertus

7. Legio.

7. Centuria

7. Caja.

7. Caja.

7. Centuria.

E. Centurio.

3. Centuria.

2. Centuria

⊕. Caja.

⊕. L. Caja liberta

⊕. LEG. Centurio Legionis.

E. LEG. Centurio Legionis.

∞. Contra.

⊕. AN. Mortuus annorum

⊙ vel ⊙. AN. Defunctus.

HSI

Hunc locum sibi testamento ordinavit. Sunt enim litera ha. H. L. S. T. O.

Et hæ plerumque SIGLÆ sunt, quæ in antiquis Inscriptionibus & monumentis reperiuntur, & harum subsidio prædictæ Inscriptiones facile legi possunt, si memoriæ diligenter imprimantur.

CAPUT XXXII.

De SIGLIS Sepulchralibus Christianis usitatis.

§. I. **S**upremos honores semper Ecclesia fratribus defunctis sollicitè exhibuit. Hinc jam Apostolorum ætate defunctos honeste sepelire soliti sunt, exemplo Stephani, quem viri timorati sepelierunt. *Act. VIII, 2.* Habuisse etiam Christianos cæmeteria ad quæ defunctos deduxerint, patet ex *I. Cor. xv.* In luctu positos spe resurrectionis consolabantur. *I. Thess. iv.* De cætero, antiquissimi Christianorum mores circa defunctos hi fuerunt. Solebant eosdem aliquando cum vitæ discrimine reverenter terræ mandare, quemadmodum *Eusebius* refert de *Asirio Romano*, quod corpus *Marini* martyris humero suo & pretioso indumento impositum detulerit & splendidissime sepelierit. Unde etiam *Dionysius* apud eundem *Euseb. lib. 7. c. 22.* ubi commendat charitatem fidelium erga eos, qui peste *Alexandriæ* obierant, refert, quod Christiani supinis manibus Sanctorum corpora exceperint, oculos depresserint, ora clauserint, ex ardenti amore strictim fuerint complexi & lotos sepultura ornaverint. de quibus *tr. nost. de luctu Christianorum.* Meminit *Origenes* pretiosi vestitus, quò mortui fuerint obvoluti, & eum cum amico defuncto prius confcindere solebant, ne ab impiis surriperetur. *l. I. in Job.*

§. II. Pre-

§. II. Preces etiam pro requie defuncti à Presbyteris juxta tumulum factas memorat *Tertullianus l. d. Anima*. Lugendi quoque consuetudinem fuisse super mortuos per VII dies totidemque noctes, refert *Origenes lib. 3. in Jobum*. Vestium quoque Lugubrium, quas in luctu iaduebant, meminit *Cyprianus in Serm. de Mortal.* Curato funere dabantur Eleemosynæ teste *Hieron. ad Pammach.* ubi etiam hos mores addit: Mariti super tumulum ceu tumbas Conjugum spargunt violas floresque purpureos & dolorem animi his officiis consolantur. Expressit hoc *Prudentius* in hymno de Exequiis.

*Nos tecta fovebimus ossa
Violas & fronde frequenti
Titulumque & frigida saxa
Liquido spargemus odore*

Idem ille Sepulchris Epitaphia affixa memorat in hymno de *Martyr. Hippolyto.*

*Plurima litterulis signa sepulcra loquuntur
Martyris aut nomen aut epigramma aliquod.*

§. III. Ex his elucet Epitaphiorum usum pervetustum esse. Placuit & primitivæ Ecclesiæ Christianis. *Prudentius* carmine modo adscripto. Idem in hymno quarto de passione *Hippolyti Martyris ad Valerianum Episcopum:*

*Innumeros cineres sanctorum Romula in urbe
Vidimus ô Christi Valeriane sacer!
Incisos tumulis titulos & singula quæris
Nomina? difficile est, ut replicare queam.*

Concise & nervose concipiebantur illorum Epitaphia, quemadmodum ex duobus his monumentis constat, quæ in aliqua primaria Germaniæ civitate visui exhibentur, ubi in Sepulcro Senioris hæc extant verba: ET MORTUUS EST, quibus significare volebant, non mirum si decrepitis mortem obeat. In altero Juvenis scilicet Sepulcro hæc verba per interrogacionem incisa leguntur: ET MORTUUS EST? quibus quasi mirum indicare voluerunt, quod mors Juvenem robustum e medio sustulerit.

§. IV. Quemadmodum autem Romani & Græci in Inscriptionibus sepulcralibus certis utebantur verbis, quæ per Si-

GLAS exprimebant, ut D. M. S. i. e. *Diis Manibus Sacrum* vel J. O. M. S. *Jovi Optimo maximo sacrum*. vid. *Prudent. in Symmach.* Solennia in hujusmodi titulis verba erant: H. S. E. i. e. *Hic situs est.* Lucilius referentē Donato in *Phormion. Terrent. Act. 2. Sc. 1.*

Servus neque infidus domino neque inutilis cuiquam
Lucilii Columella, HIC SITUS EST.

conf. *Ovid. lib. 2. Metamorph. Tibull. lib. 3. eleg. 2.* Interdum hanc adhibebant formulam: H. J. i. e. *hic jacet.* *Tibull. lib. 1. eleg. 3. Martial. epigr. 52. lib. 6. epigr. 92. l. 11.*

§. V. Solemne quoque fuit in titulis his spatium vitæ eorum, quorum corpora Tumulis condebantur, exiliter ad calculos revocare: & quot annos, menses & dies vixissent, complecti in hunc modum SEMP. v. Ak. xxx. M. iii. D. xi. Sed & stipendia quæ meruerant ejusmodi Tituli complectebantur his verbis. MILIT. AN. xx. *militavit annos viginti.* Constat etiam muliebrium monumentorum titulis matrimoniorum annos comprehendi consuevisse. uti *Propert. lib. 4. eleg. ult. Martial. epigr. 63. lib. 10. Juvenal. Satyr. 6.* testantur. Hujusmodi tituli plerumque ejus nomen, qui monumentum exstruxisset continebant hoc modo. I. F. E. P. i. e. *ille fecit & posuit.* Addebant quoque hæc verba. B. M. F. i. e. *bene merenti fecit.* Aliàs etiam reperimus. T. P. *Titulum posuit.* Quod si monumentum heres fecisset, adscribebantur hæ SIGLÆ. H. F. i. e. *heres fecit.* vel *heredes fecerunt.* vel H. F. C. i. c. *heres faciendum curavit.* Et quidem si ultro heres, libertus seu qui alius sua pecunia fecisset, scribebantur hæ SIGLÆ. H. S. P. F. C. *heres sua pecunia faciendum curavit.* Sin vero testator fieri jussisset addebantur hæ. H. EX. T. F. i. e. *heres ex testamento fecit.* Si autem vivus adhuc sibi monumentum exstruxisset adscribebantur hæ SIGLÆ. V. S. F. i. e. *Vivus sibi fecit,* vel V. F. C. *Vivus fieri curavit.* vel V. H. M. S. F. i. e. *Vivens hoc monumentum sibi fecit* vel V. S. L. M. P. *vivens sibi locum monumenti posuit.* vel V. F. S. E. S. *Vivens fecit sibi & suis.* Et quæ alia sunt: de quibus, qui plura desiderat, evolvi poterit *Barnab. Briffon, lib. VII. de formul. pag. m. 700. 701. 702. seq.*

§. VI. Christianorum monumenta tam antiqua, quam moderna si perlustramus easdem formulas per SIGLAS scriptas reperimus in illis, sed mutatas, quippe abstinuerunt à formulis Ethnicis, & loco harum Christianas adhibuerunt. e. g. Cum Gentiles inscriberent. J. O. M. S. *Jovi Optimo Maximo Sacrum*; Christiani monumentis incidi curarunt has SIGLAS. D. O. M. S. *Deo optimo maximo Sacrum*. Deinde laudes & virtutes defuncti addebant simulque annos quot vixisset sive extra sive intra matrimonium, uti Epitaphia Christianorum testimoniis suis approbant. Dabimus itaque quædam Christianorum monumenta, & res erit clarissima. Adfert Inscriptionem sepulcralem ex *Camiterio Lucinae Paulus Aringhius. edit. Arnhem. 1671. pag. n. 188.*

✠ HIC REQUIESCIT IN PACE SABINUS

VS. PREF. ▲

ANN. ▲ QUI BISSIT ANN. LIII. ET D. XXIII.

DP. XVI. KAL. AUGUSTAS CONS. SYMM. ET
BOETIO VC. CONSS.

Ex his itaque constat, Christianos non usos fuisse D. M. *Diis Manibus*, sed statim more Christiano rem ipsam aggressos esse. Occurrunt quoque in hac Inscriptione variæ SIGLÆ ut VS. quod significat VIR. SPECTABIL. PREF. ANN. est *præfectus Annone*. Adduntur anni: qui *Bissit*, i. e. vixit annos LIII. Dies XXIII. DP. depositus XVI. Kalend. CONS *consulatu Symmachi & Boetii VC. Viris clarissimis CONSS. consulibus.*

§. VII. Fæminis quoque Epitaphia à Christianis erecta esse idem *Paul. Aringhius pag. n. 193. testatur his verbis:*

HIC REQUIESCIT IN PACE

PAULA CLF. DULCIS BENIGNA GRATIOSA

FILIA SS

DP -- -- KAL. SEPT. VENANTIO VC CONS.

item.

item

HIC REQUIESCIT ÆMILIA SAC. V̄G. DP̄ V̄
ID. DEC.

PROBINO V̄C. CONSS.

In his iterum variæ SIGLÆ conspiciuntur, ut CLF. i. e. clarissima filia. SS. supra Scripta. DP. deposita. V̄C viro clarissimo CONSS Consule. In altera SAC. V̄G *Sacra Virgo*. DP̄ V̄ ID. DEC. deposita quinto Idus Decembris. His Inscriptio- nibus maxima ex parte hæc signa seu SIGLÆ præfigebantur

P. P. P. A. P. P. quarum magnum numerum no-

bis exhibet citatus *Paul. Aringhius in Roma sua subterranea*, ad quem benevolam Lectorem remittimus. Illud tamen monere volumus, quod nonnunquam tempora SIGLIS contractis significarint, uti in Epitaphio *Ambrosii Primicerii*. *Depositus est mense Septembris, Indictione tertia decima, tempore*

E. P. D. N. F. PP. Domini Stephani Pape.

§. VIII. Videmus ex his prolatis Christianos tam veteres quam modernos SIGLAS usurpasse, quæ passim in Epitaphiis tam antiquis quam hodiernis conspiciuntur. Dabimus itaque Lectoribus quasdam, cæteras in Inscriptioibus *B. Reinesii* aliorumque adductas quisque facile exponere poterit. Sint ergo sequentes:

A.

A. A. A. Ave Amice Abi.

A. E. C. Anno Emanuelis Christi.

*AER. PUB. H. M. P. C. are
publico hoc monumentum poni
curarunt.*

*A. P. C. N. anno post Christum
natum.*

A. O. R. Anno resurrectionis

AED. FIDISS. Edilis fidis-

simus.

*A. V. I. S. P. A. Anima vivat
in sempiterna pace Amen.*

*A. Q. I. C. Anima quiescat in
Christo.*

*ANNUN. B. M. V. O. die
annunciationis beate Mariae
Virginis obiit.*

*A. D. R. Anno Dominicae re-
surrectionis.*

AD.

- AD. D. NICOL. ARCHID. ad Divum Nicolai Archidiaconus.
- ASS. Assessor.
- AV. E. OSS. Q. PR. VIAT. Ave & ossa quieta precare viator.
- A. R. I. M. D. anima requiescat in manu Dei
- ACAD. PROF. Academia Professor.
- ART. PHIL. ET. MED. D. Artis Philosoph. & Medicina Doctor.
- ACOL. Acoluthus.
- AA. VV. CC. CONS. S. S. Augustalibus Viris clarissimis Consulibus supra scriptis.
- B.
- B. Vixit. antiq. Bixit.
- B. AN. G. D. IXX. Vixit annos quinque dies IXX.
- B. M. bene merenti
- BENER. Veneria
- BIX. Vixit.
- B. M. Beata memoria.
- B. Q. DULC. M. M. Bene quiescas dulcissime mi marite.
- B. Q. I. P. Bene quiescas in pace.
- BIBAT. Vivatis
- C.
- CESQ. I. P. Cesquit i. e. quiescit in pace.
- C. Q. cum quo, vel cum qua
- C. L. P. Cum lacrymis posuerunt.
- C. O. B. Q. Cum omnibus bonis quiesce.
- CL. V. Clarissimus Vir.
- C. P. Curavit poni
- C. O. D. O. Caspar Olesincius de Olesnik. in Inscript. Lips.
- C. H. L. S. E. Corpus hoc loco sepultum est.
- C. V. M. A. S. V. S. C. S. G. O. S. E. Cornelius von Miltitz auf Siebeneigen und Steinburg Churfürstl. Sächsf. gewesener Ober-Steuer-Einnehmer. In Inscript. Lips.
- C. V. A. Cum vixisset annos.
- C. T. S. L. Cives tui sistunt lacrymis.
- C. R. S. Christo resurrecto sacrum.
- C. RES. S. Christo Resuscitatori Sacrum.
- COS. LIPS. Consul Lipsiensis
- COS. & SCAB. Consul & Scabin.
- C. SE. H. S. H. M. IMPOS. cujus sepulcro heredes Saxum hoc imposuerunt.
- COLL. B. M. V. Collega beata Maria Virginis
- COLL. PRINC. MIN. Collegii Princip. Minor.
- COJUG. Conjux.
- CONS. ORD. Consul ordinarius.
- C. F. Curavit fieri.
- D. O. M. Deo optimo Maximo.

D. O. M. S. Deo Optimo Maximo sacrum.

D. O. M. SP. Q. ASCEN. S. Deo optimo maximo Speique Ascensionis Sacrum.

D. T. O. M. S. Deo Ter optimo Maximo sacrum.

DE. S. OPT. M. de se optime merito.

DOC. C. C. Docuit Christum crucifixum.

D. ET M. IMM. Deo & meo Immanueli.

DE OMN. ACAD. B. M. O. D. S. de omnibus Academiis bene meritus ob doctrinam sanam vel sacram.

D. O. STUD. LIB. B. M. de omnibus studiis liberalibus bene meritus.

D. S. G. G. Dessen Seele Gott gnade.

D vel DE. vel DP. Depositus.

D. G. Dies quinque

D. I. P. Dormit in pace.

D. I. P. Decessit in pace

DORMIT. F. I. P. D. Dormitorium fecit in pace Domini.

E.

ECCL. COMP. Ecclesiam composuit.

E. EV. Ex Evocato.

EX PP. E. CL. Ex Patribus & Clericis.

EXU. DE. Exuvias deposuit.

EXP. GLO. R. Expectans gloriosam Resurrectionem.

EL. SAX. Elector Saxonicus.

ET D. P. M. V. Et dies plus minus quinque

E. V. Ex voto.

EXTM. Ex Testamento.

F.

F. C. fieri curavit.

F. F. fieri fecit.

FF. Filii.

F. VI. D. S. E. filius sex dierum situs est.

F. R. S. Fratres.

FS.

G.

G. G. Gott gnade.

G. S. S. Georg Stintz scripsit.

G. P. S. Georg Polmar scripsit.

H.

H. L. S. E. hoc loco situs est.

H. heres.

H. M. P. C. hoc monumentum poni curavit, curaverunt.

H. M. F. C. hoc monumentum fieri curavit.

H. M. F. F. hoc monumentum fieri fecit.

H. M. PP. Hoc monumentum posuerunt.

H. M. P. C. Q. V. A. L. Hoc monumentum posuit Conjuxque Vidua animo lubens

H. M. N. S. M. L. Hoc monumentum non sine multis lacrymis.

H. M. V. P. Hoc monumentum volens posuit.

H. M.

H. M. P. C. Hoc monumentum
poni curavit.

H. L. S. S. O. Hoc loco sita sunt
ossa.

H. M. P. CC. Hoc monumen-
tum posuerunt carissimi.

H. M. C. L. P. C. Hoc monu-
mentum curavit lubens poni
conjux.

H. A. K. Have anima Karis-
sima.

HO. PO. Hora pomeridiana.

H. S. E. Hic sepultus est.

H. M. C. T. hodie mihi, cras
tibi.

H. M. F. C. G. Hoc monumen-
tum fieri curarunt Gemen-
tes.

H. S. P. M. M. Hec saxum
posuit maritus mestissimus.

H. M. Honestæ Matrona.

HOC. MON. POS. FEC. Hoc
monumentum posuit, fecit.

I.

INDICT. Indictione

IN. P. In pace.

I. P. S. E. P. S. In pace sibi &
patri suo.

INL. Illustris.

ICH. H. EINEN G. K. ich
hab einen guten Kampff.

I. M. O. D. in manu Omnipot-
tentis Dei.

J. U. D. Juris utriusque Do-
ctor.

I. M. A. E. J. In manibus
Aeterni Emmanuelis jaceo.

J. N. R. J. Jesus Nazareus
Rex Judaeorum.

L.

L. M. locus monumenti

L. S. Locus Sepulcri.

L. H. S. C. P. S. Locum hujus
Sepulcri curavit pecunia sua.

L. M. Q. P. C. Lubens meri-
toque poni curavit.

M.

MAT. Mater.

MART. Maritus.

MED. LIC. Medicina Licen-
tiatus.

MEM. S. Memoria Sacrum

MED. D. ET P. P. Medicina
Doctor & Professor Publi-
cus.

M. AE. P. Monumentum a-
ternum posuit.

M. M. Memento mori.

M. E. S. I. B. G. Memoria ejus
sit in benedictione gloriosa.

M. Monumentum.

M. Menses.

MR. F. S. C. Marens fecit sua
Conjugi.

MOEST. VID. SUPERST. P.
C. Mesta Vidua superstespo-
ni curavit.

M. O. C. V. Matrimonium
optima cum Virgine.

M. U. L. SUPER. ORB. H.

TRIST. MOER. PP. Ma-
ter, uxor liberi superstites
Orbitatem hanc tristissimam
marentes posuerunt.

N.

N. P. C. Notarius publicus Cæsareus.

NOT. ECCL. ROM. Notarius Ecclesie Romanae.

NEP. SUP. Nepotes superstites.

O.

ORAS G. Horas quinque

OPT. M. optime meritis.

P.

P. M. S. Piis manibus Sacrum.

PIET. V. Pietas vera.

P. S. H. M. P. H. L. C. Patri suo hoc monumentum posuerunt hujus liberi charissimi

P. M. pia memoria.

P. C. P. C. pii cives poni curarunt.

P. M. LX. plus minus 60.

PM.

PRESB. Presbyteri.

PLD. Placidius.

Q.

Q. C. P. R. B. R. quem ComPaRaBeRunt.

QUE QUI quiescat qui

Q. V. ANN. XLG. qua vixit annos quadraginta quinque

Q. I. P. Quiescat in pace.

Q. M. O. Qui mortem obiit.

Q. V. Qui vixit.

R.

RDUS PR. Reverendus pater

R. I. P. A. Requiescat in pace anima.

REG. Regionarius.

S.

S. D. V. ID. JAN. sub die quint. Id. Januarii.

S. R. I. ARCHM. Sacri Romani Imperii Archi-Marschallus.

SUPR. CUR. EL. ASS. suprema Curia Electoralis assessor.

S. H. L. R. Sub hoc lapide requiescit.

SS. Theol. D. PP. Sacro Sanctae Theologiae Doctor Professor Publicus.

S. T. T. L. Sit tibi terra levis.

S. T. T. C. Sit tibi terra cara.

SP. M. C. E. Spes mea Christus est.

S. H. S. Q. Sub hoc saxo quiescat.

S. M. A. G. Sit meum auxilium Christus.

S. O. D. O. Sebastianus Olesnicerus de Olesnik.

S. S. S. A. S. S. S. sit sepulcrum sacrum à Sacro Sancto Spiritu.

T.

TT. titulus.

TUM. tumulus.

V.

V. ID. FEB. Quinto Id. Febr.

VC. Tribunus voluptatum

V. C. Viri Consulares, viri clarissimi.

VIX. AN. IV. M. X. Vixit annos quatuor menses decem

V. E.

V. E. L. R. Vidua & liberi re-
likti.

V. F. vivus fecit.

V. I. Vir illustris.

V. S. Vir spectabilis.

X.

XPM. Christum.

W.

W. W. Warrlich warrlich.

Et hæc potissima sunt, quæ de SIGLIS Sepulchralibus Christianorum dicere voluimus: cætera iudicio Lectorum relinquimus.

CAPUT XXXIII.

De SIGLIS URNARUM & OLLARUM SEPULCHRALIUM.

§. I. **H**actenus vidimus SIGLAS in Inscriptionibus Christianis usitatas. Nunc ordo postulat, ut etiam quædam de *Urnis & ollis sepulchralibus* in medium proferamus, visuri an etiam SIGLIS notatæ fuerint. Constat & omnibus notum est, qui Antiquitates Romanas Sepulchrales modò inspexerunt, antiquitus moris fuisse, ut cadavera cremarentur & cineres in urnis recondiderentur. De qua re legi possunt *Quensted. de Sepultura veter. Casalini de ritibus. Schedius de Diis German. Joh. Henric. Kipping. antiq. Roman. de Græcor. Luëtu tract. Guther. de jure man. &* qui alii sunt, qui de hac materia egerunt. Quare nobiscum constituimus de *Urnis & Ollis Sepulchralibus* quædam tradere. Priusquam autem ad SIGLAS nos conferamus, operæ pretium esse duximus, quædam de *Urnis* in antecessum monere, quæ haut ingrata fore, speramus.

§. II. Urna igitur teste *Johanne Baptista Ferretio in Musis lapidariis. edit. Veron. 1672. fol. m. 197.* erat vas sive capsula, in qua mortuorum cineres recondebantur. Cum enim mos esset, mortuorum cadavera cremare, usta materia in cinerem vel pulverem redigebatur, & pro cineribus dabantur urnæ majores & minores, in quibus recondita cum officulis, nam ossa

majori in vase seponebantur, quod ossuarium dicebant, & Cinerarium cinerum, cum Ossilegium esset ossium collectio, quæ Sacerdos ter aqua pura prius spargebat, & sic expiari & purgari credebatur. Varii autem generis fuerunt, cum aliæ ansatæ, aliæ rotundæ, aliæ planæ, acuminatæ & sine acumine fuerint aliæ. vid. Kurtze Beschreibung der heydnischen todten-Töpffe edit. à M. Gotthilff Treuern. edit. Norimb. 1688. cap. 1. Earundem varias formas conspiciere possumus in Cimeliario Stuttgardiano Serenissimi Ducis Wurtttembergici, quare non opus ut pluribus testimoniis probemus. Ubi enim rerum testimonia adsunt, non opus est verbis.

§. III. Materiam quod attinet, illarum varia fuit. Pro cuiusque conditione & facultatibus erant vel viles vel pretiosæ. Nam virorum illustrium ossa aureis urnis fuisse condita legimus apud Homer. Iliad. §. De urna Severi meminit Æl. Spartian. quod ex Porphyrio facta, quam cum aspexisset, dixisse ajunt: *Tu virum capies, quem totus orbis terrarum non capit.* Ita Trajani urnam auream fuisse demonstrat Doct. Becmann. in annot. ad descript. Francof. Wolfgang. Jobsten ex Xiphil. & Eutropio. conf. cl. Joh. Kirchman. tract. de funer. Roman. lib. 3. pag. m. 367. edit. Brunsvic. Reperiuntur etiam argentæ, qualem adducit Am. Marcell. lib. 18. De æreis urnis nullum est dubium, quoniam quædam asservantur in Cimeliario Serenissimi Ducis Wurtttembergici Stuttgardie. Similiter in illo reservantur terrenæ varii coloris, qualium colorum meminit M. Gotthilff Treuer in seiner kurtzen beschreibung der todten-töpffe. conf. Smetii. Antiq. Neomag. pag. m. 157. seq. edit. Noviomag. 1678. Non solum autem Gentiles, sed etiam Christiani cineres in urnis Sepulchralibus reservarunt. De quibus Autores probati passim egerunt.

§. IV. Verum cum nostri instituti non sit ex asse omnes Urnas describere, sed modo earum SIGLAS enarrare; itaque missis his ad illas nos conferimus. Priusquam autem hoc aggrediamur, monendum esse ratum duximus, quod duplicis generis Urna fuerint; imò triplicis. Quædam enim vel aurea, vel argentea vel ærea vel etiam fictiles erant. Majoribus includebant cineres & ossa & hæ vel fictiles vel alius materiæ erant.

Dein-

Deinde etiam *Urnulae lachrymales* in usu erant, figura oblongiore formatae, ore patulo ad excipiendas lacrymas, quales visui dantur in praelaudato Serenissim. Ducis Wurttembergici Cimeliarchio instructissimo. Deinde tertio etiam dabantur *Urnæ* seu vascula in quibus Sanguis Martyrum custodiebatur, harum mentionem facit *Paulus Aringhius in sua Roma subterranea lib. 2. pag. m. 278. 279. edit. Arnhem. 1671.*

§. V. Has ergo *Urnas SIGLIS* notatas fuisse testatur *Johann. Smetius in antiquit. Neomagens. pag. m. 162. edit. Noviomag. 1678.* his verbis: *LITERIS* seu *SIGLIS* variisque picturis vasa hæc insignita sunt. Unde periti rerum antiquarum ex ipsis ductibus & colorum temperamentis agnoscere possunt Auctorem operis. Mos enim veterum Artificum fuit nomina operibus inscribendi, id quod testimonio suo probat *Statius in Hercule Epitrapesio. pag. m. 207. vers. 23. 24. edit. Lugd. Batav. 1671.*

— — *artificum veteres agnoscere ductus*

Et non inscriptis auctorem reddere signis

Refert etiam *Plinius in prefat. Histor. natur.* Pictores atque statuarios veteres operibus à se factis nomen suum inscripsisse titulo appenso in hunc modum: *Appelles faciebat. Polycletus fecit.* Quin huic *Herculi Epitrapezio*, *Lysippi* nomen inscriptum erat. Ita teste *Petronio*, *Trimalcionis* nomen in lancium marginibus inscriptum erat. Apud *Martial.* quoque legimus *lib. 9. epigr. XLV. pag. m. 505. edit. Lugd. Batav. 1661. accurate Schrevel.*

Alcidem modo Vindicis rogabam

Esset cujus opus laborque felix.

Risit: nam solet hoc levique nutu

Grace nunquid ait Poëta, nescis?

Inscripta est basis, indicatque nomen

Ἀνσίππῃ lego, Phidie putavi

Nec non lib. VIII. Eleg. 51.

Quis labor in phiala? docti Myos anne Myronis?

Mentoris hæc manus est? an Polyclete tuas

§. VI. Intelligimus hinc Inscriptiones *Urnis* adjectas fuisse, uti probat cl. *Zimmerman. in Florileg. pag. m. 802. ubi quendam*

dam refert, quæ in lapideo Sarcophago hifce characteribus infcripta fuit :

VIGILIA METIA
MASSAE FILIA
MARTI OLLOUDIO
V. S. L. M.

Ubi A. pro A. ponitur. Deinde SIGLÆ significant VOTUM SOLVIT LUBENS MERITO. Urnas has SIGLIS infcriptas fuiffe testatur. cl. M. Johann. Christoph. Olearius in *Mausoleo in Museo. i. e. Von heydnischen Todten-Töpffen edit. Jenens. 1701.* Aut enim nomina Artificum & opificum vel dedicantium SIGLIS apponebantur Urnæ. Harum numerum collegit Johann. Smet. in *antiquit. Noviomagens. pag. m. 164. 165. 166. E. G.* aut ALP. F. SIGLÆ infcriptæ Urnis reperiuntur, aut Bond. Fec. aut CERIAL. M. quæ interpretantur ALPINUS fecit. Bondus fecit aut Cerialus manu fecit &c. Interdum etiam in illis mentio fit officinarum his SIGLIS. OF. BAS. OFF. AGER. OFF. L. FABU. OFF. L. C. OFF. L. C. VIRILIS.

§. VII. Ab illis autem qui Urnas feu Ollas Sepulchrales dedicabant, tituli infcribentur hoc modo. FECIT. II. OLLAS CONSERVÆ SUÆ. OLLAS IV. SIBI ET SUIS EMIT AB SOLO OLLAS II. AVIA HILARA. OLLA DONATA AB. L. PORCIO LUSIMACHO. L. ANTONIUS POTHUS OLLAM CUM TITULO BENE MERENTI SEXTIÆ. L. ETRIÆ TONSTRICI SEXTIA XANTA. SCR. LIBRARIA EMIT OLLAS. II. Quod autem sæpiffime per SIGLAS hæ infcriptiones factæ testantur hæc verba: MAR. OLL. D. *Marito Ollam dedit* O. E. *Ollam emit.* O. O. *Olla offuaria.* O. V. *olla quinque.* O. S. E. H. N. S. *Ollarum series externum heredem non sequitur.* O. P. D. *Olla publicè data.* O. D. A. V. *Olla data à viro.* O. S. PP. *Olla singulares perpetuæ.*

Qui modus scribendi satis superque testimonio confirmat SIGLAS in urnis & ollis sepulchralibus frequentatiffimas fuiffe.

§. VIII. Ad

§. VIII. Ad *Phialas Lachrymarum* pedem movemus, quæ vitreæ vel etiam fictiles erant, quarum figuræ oblongiores paulo ore & incurvo ad lacrymas excipiendas, & harum figuræ variæ iterum in *CIMELIARCHIO instructissimo Stuttgartia Serenissimi Ducis Wurtttembergici Domini mei clementissimi conspiciuntur*, quarum descriptionem *Excell. Joh. Schuckard. Mathem. P. P. Cimeliarchique Inspector Fautor meus honorandus* proximis diebus exhibebit. Earundem figuras ære excidi curavit *Joh. Baptista Casalio. de veter. ritib.* Hæ simul cum Urnis & Ollis sepulchralibus condebantur, uti Inscriptiones demonstrant. Hinc optime intelligi potest, quid sit in antiquis lapidibus *L. P. lachrymas ponere.*

C. FLAVII. HERMETIS
AUG. LIB.

AB EPISTULIS GRÆCIS
JULIA ANTITIA MATER
INFELICISSIMA. FILIO
DE SE B. M. CUM LACR. P.
VIX. AN. XVIII. M. V. D. XIII.

Testatur hoc tumulus lacrymis plenus, in quo hæc Inscriptio legitur, quam dabimus:

T. PLAUTIO. T. F. MUNICIPIO
ATTACEN. OPTIME MERITO
ET XXXVIII X. ÆT. AN. E. VI.
TA. SUBLATO TOTO POP. CUM
MAGN. LACR. FUNUS
PROSEQ.

QUINTIA PAULINA MATER
AN. LXXIII. AD. FLET. AD
GEMITUM. RELIG. TUMUL.
LACR. PLEN. E. MARM.
HUM. D. DEDIT.

§. IX. Paulò ante diximus, quod etiam vascula seu UR-
NÆ Sanguinis in usu fuerint. Testimonio suo hoc approbat
Paulus Aringhius in Rom. Subterr. lib. 2. pag. m. 277. edit.
Arnhem. his verbis: Nec vero deerant inter tot præclara bea-
torum Martyrum illic quiescentium insignia, vel potius tro-
phæa quam plurima *vascula vitrea* vel *figlina*, *cruorem* pretio-
sissimum continentia. Inter vascula autem hæc Martyrum
SANGUINE illustra unum præcipue recensendum nobis est,
quod in marmoreo sepulcri operculo calce obfido adinveniri
contigit, ubi palma, hujusmodi addito inscriptionis titulo
SAN. SATURNIN. præferebatur. Proxima duo vasa è SS.
Victoris & Nicasii sepulcris eruta fuere, quorum sacra corpora
S. Pontif. Gregor. xv. ad se deferri voluit, in quorum altero,
quod S. *Victoris* est hæc legebantur SIGLÆ. SANG. in altero
Nicasii istæ: SA. Quibusdam insculptæ erant ✱. seu ✱
ad significandum Sanguinem in his urnis figlinis Christiano-
rum Martyrum custoditum fuisse. Et hæc de SIGLIS UR-
NARUM.

CAPUT XXXIV.

De SIGLIS ararum Sepulchralium &
CIPPORUM.

§. I. **P**rimis temporibus Aræ nullis nisi Deo erigebantur, uti
Scriptura testatur. Sequentibus autem seculis, cum
Imperatores instar Deorum haberi vellent, adulatione factum,
ut Principibus ac bene de patria meritis aras exstruerent.
Principes igitur virtutibus suis ARAS meruisse testatur exem-
plum *Augusti*, cui vivo tanquam Deo aras erectas esse liquere
arbitramur ex illo *Virgilii. Eclog. 1. v. 7, 8.*

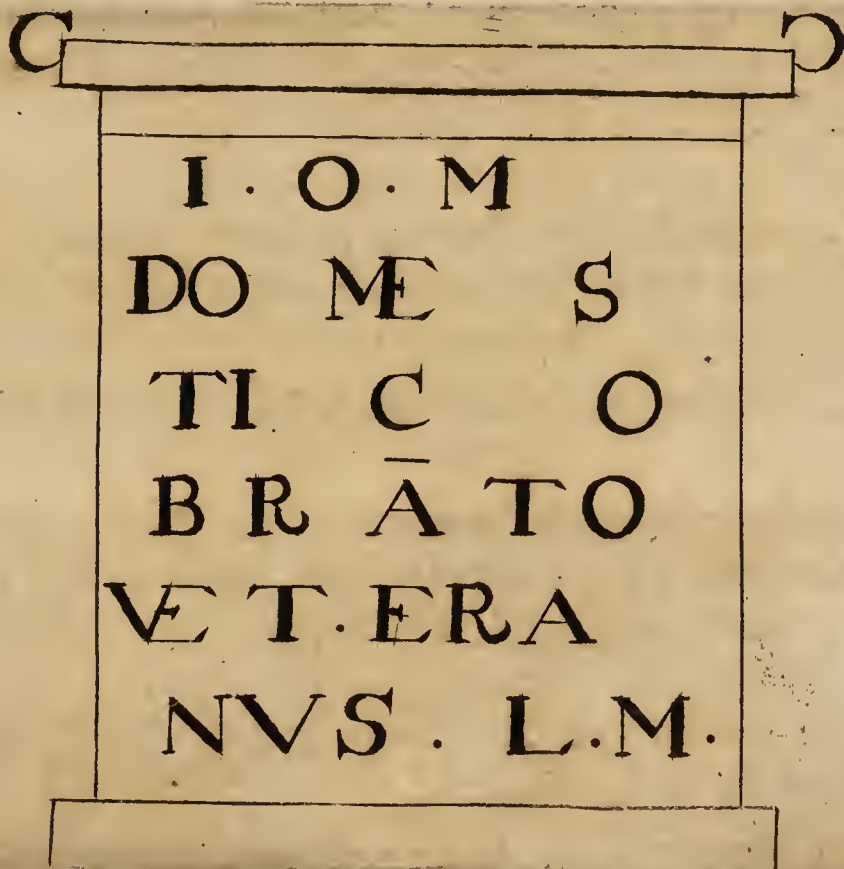
*Namque erit ille mihi semper Deus, illius ara
Sape tener nostris ab ovilibus imbuet agnus*

Itemque ex isto *Horatii lib. 2. epist. 1. v. 15. 16.*

*Præsenti tibi maturos largimur honores
furandasque tuum per nomen ponimus aras*

Huic etiam Ubios in Germaniis, Lugdunenses, & Narbonenses in Galliis aras erexisse refert *Rosinus lib. 2. c. 2. Antiq. Rom. cum Inscriptionibus & Dempster. paralip. in Rosin. lib. 1. c. 13.*

§. II. Adventantibus etiam Principibus fœdissima adulatione ARÆ exstructæ & ornatae sunt, qui honor habitus est *Metello. Valer. Max. lib. 9. c. 1. Caligula. Sueton. in vita c. 13. Vitellio Tacit. histor. lib. 2. c. 60. n. 3. & aliis.* Imò eò dementiæ pervenerunt mortales, ut etiam defunctis & de se bene meritis Aras ædificarint, uti ex veterum monumentis satis constat. Illæ autem ex durissimo lapide confectæ & Inscriptionibus ornatae erant, qualem lapideam aram extra Urbem *Noviomagium A. CIO. IOO. XXXVII. die XVII. Novembr. reperi-* tam affirmat *Johannes Smetius in antiquit. Noviomagens. pag. m. 96.* his verbis: Altitudine pedem cum dimidio superat, & latitudine pollices Romanos octo æquat, in fastigii supremi extremitatibus bina habet cornua; epigraphe est hujusmodi:

Hinc intelligere est, quod veteres non solum Aras, sed etiam

Inscriptas verbis & SIGLIS defunctis dederint. Id quod aliud fragmentum lapidis cujusdam sepulchralis ostendit, ubi hæc leguntur:

————— BLAND.

XXX. A E. XII
H. E. T. F. C.

Non possumus omittere, quin SIGLIS exponamus. BLAND. Blandus aut si mavis Blandinus, Annorum triginta Ærum duodecim, vel stipendiorum duodecim. Ærarius igitur duodecim est, qui æra meruit & stipendia fecit annos duodecim. SIGLAS ultimas sic explicamus: *Heredes ex Testamento fieri curarunt.*

§. III. Meminerunt harum Ararum Sepulchralium *Jan. Gruter. in Inscription. fol. m. DCCCCXXXVII. Reinesius* variis in locis: ubi sane plures SIGLÆ occurrunt. v. g. AR. DON. D. i. e. *Aram dono dedit & quæ aliæ sunt.* Quod autem ARÆ sepulchris superstructæ fuerint tam Scriptores quam Inscriptiones probant. Ut igitur hanc nostram opinionem testimoniis confirmemus prodeat *Virgil. lib. 3. Æneid.* ita canens:

————— *stant manibus ara
Ceruleis mæsta vittis atraque cupresso
Et circum Iliades cinerem de more solute
Inferimus tepido spumantia cymbia lacte
Sanguinis & sacri pateras:*

Et quibusdam interjectis hæc de ARA SEPULCHRALI occurrunt.

*Libabat cineri Andromache Manesque vocabat
Hæctorium ad tumulum viridi quem cespite inanem
Et geminas causam lacrumis sacraverat aras.*

Apud eundem lib. VI. *Æneid.* hic locus exstat:

*Haut mora, festinant flentes, aramque sepulcri
Congerere arboribus.*

Germanus Coment. in h. l. sic advertit: Aram sepulcri dixit, quod non solum secundum ipsa sepulcra, sed & in ipsis sepulcris
aras.

aras antiqui struerent, in quibus D. M. i. e. Diis Manibus sacra opportunius fierent.

§. IV. Elegantissimus vir *Jacobus Boissardus part. III. Antiq. Rom. Tab. LIX.* è marmoribus Cæsianis ejusmodi ARAM depictam exhibet cum hac Inscriptione:

C. DOMIT. C. F. PAL. VERT.

V. A. XXXI. M. VII. D. XII.

VOLUSIA SEVERA CONJUX MARITI:

OPT. ET INDULGENT.

In hac sane Ara SIGLÆ conspiciuntur, quæ Sepulcro superaddita fuit, quæ consuetudo valde antiqua videtur esse. Ad hunc ritum respicit *Ovid. lib. IX. Metam.*

*Ante Sepulcrales infelix adstitit aras
Ex qua reliquias divinique ossa parentis
Condidimus terra mastasque sacravimus aras*

Ubi Poëta hujusmodi ARAM vocat SEPULCHRALEM, partim quod propter Sepulcrum fuerit, partim etiam quod sacra ad Sepulturam pertinentia in eadem peracta fuerint. De hac ara locus est accipiendus qui habetur apud *Silium Italicum lib. XVI.*

*Ipse tenens nunc lacte sacro nunc plena Lyæo
Pocula, odoriferis adspergens floribus aras
Tum Manes vocat excitos.*

Seneca cognomento Tragicus SEPULCRALEM ARAM pari modo intelligere videtur in *Medea Act. III. Sc. II.* sic canens:

*Vocetur Hecate! sacra luctifica adpara
Struantur ara; flamma jam testis sonet*

Sic de Sepulcro *Scipionis Africani Seneca Epist. LXXXVI.* refert, quod ara ipsi imposita fuerit. Et licet *Dionysius Gothofredus* in hunc locum legat *arca in not. ad ff.* non tamen ipsi assensum præbemus, cum potius *Seneca Glossator aram* legendum æstimet. Hic enim *adoratam aram & adoratos Manes Scipionis* explicat. Adeoque *Dionysius Gothofredus* cum aliis pluribus fal-

litur, dum in eo loco præsidium suæ opinioni quærit, à quo ipsi nihil expectandum venit.

§. V. Hisce non possumus, quin aliam Inscriptionem adjungamus, ex qua idem patere poterit. Sic ea se se habet:

P. CORNELIA ANNA
 NE IN DESOLAT. ORBIT. SUPERVIVERET
 MISERA VIV. ME ULTRO IN H. ARAM.
 CUM VIRO CUM. Q. V. A. XX. SINE
 ULLA DO. LIB. LIBERTABUSQ. NO.
 UT QUOTAN. SUPER ARAM. NO.
 PLUTON. ET UXORI PROSERP.
 OMNIBUSQ. SACRIFICENT ROSISQ.
 EXORNENT DE RELIQ. IBI EPULENTUR.

Clare ergò ex hac inscriptione patet, Aras Sepulcris superstructas fuisse, quæ vel verbis vel SIGLIS inscriptæ fuerunt, ut facile dignosci potuerit, quis in hoc sepulcro conditus & ex qua familia originem traxerit. SIGLÆ in hac inscriptione sunt *Desolat. Orbit.* i. e. desolata orbitate. *VIV. vivam.* *H. hanc.* *Cum Q. V. A. xx. cum quo vixit annos viginti.* *DO. LIB. LIBERTABUSQ. NO.* i. e. *domus liberis libertabusque Nominatis.* *Pluton. & Proserp. Plutoni & Proserpina.* Adjecimus itaque notitiam SIGLARUM, ut eò facilius sensus percipiatur.

§. VI. Ejusmodi institutum priscae Ecclesiae Christiani sedulo secuti sunt. Nam isti in Martyrum suorum sepulcris altaria quoque erexisse leguntur. E multis locis, quæ fidem huic nostræ opinioni facere possunt, aliquot saltem arcessere placet. Audiamus *Prudentium libr. Peristephan. Hymn. III.* ita canentem:

*Sic venerarier ossa libet
 Ossibus altar & impositum.*

Idem in *Hymno v. de Martyrio S. Vincent. in coronat. Hippolyti. Martyr. Hymno. x.* quæ loca omnia satis ostendunt, Aras sepulcris superædificatas fuisse. Et hæc de aris sufficiant.

§. VII. Nunc ad Cippos seu columnas accedimus, quibus
 Sc.

Sepulcra ornabantur. De his *Servius Comment. in Virgil. lib. XI. Æneid.* agit his verbis: *Apud majores nobiles aut sub montibus altis aut in ipsis montibus sepeliebantur, unde natum est ut super cadavera aut pyramides fierent, aut ingentes collocarentur columna.* Sic *Populus Romanus* in honorem *Julii Caesaris* sepulcrum ejus *columna lapidis Numidici* ornavit. Audiamus *Sueton. in vit. ejus cap. 85.* ita scribentem: *Postea solidam columnam prope xx. pedum lapidis Numidici in foro statuit scripsitque. P. P. i. e. PARENTI PATRIÆ.* Ita *Cippi* positi, qui vel lapides, vel columnæ erecti defunctis fuerunt cum *Inscriptionibus* quibus in memoriam sibi revocabant defunctorum virtutes & merita. Unde *Horat. lib. 1. Satyr. 8.*

*Hoc misera plebi stabat commune sepulchrum
Pantalabo scurra, Nomentanoque Nepoti
Mille pedes in Fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat: Heredes monumentum ne sequeretur.*

Cipporum etiam *inscriptionibus* in fine adjiciebantur *SIGLÆ* quædam, quæ significarent quantum locum occuparent *Sepulchra* & hoc spatium ex lapidibus videri posset. *INF. PED. IN. AGR. PED. IN. FR. ET ANT. FR. i. e. infra Pedes in agro, pedes in fronte & ante frontem. H. M. H. N. S. hoc monumentum heredes non sequetur.* Hoc ut melius intelligatur adscribemus ex *Johanne Baptista Ferretio* inscriptionem, quam habet in *Musis lapidariis edit. Veron. 1672. fol. m. 187.*

INFERENDI. IN. AREA. HUMANDI SEPELIENDIQUE
JUS POTESTASQUE. ESTO, UT HUIC AREÆ
QUAM EGO DEFINII. ET A. FRONTE MACERIAM
DUXI. ET TITULUM POSUI. ULTRA EAM AREAM
ET MACERIAM IN FRONTE. IN AGRO VERSUS
LATE. P. X. RETRO USQUE AD CANABETUM
HUIC AREÆ CEDET IN QUA PEDATURA NEQUE
HUMARI NEQUE TUMULUM FIERI VOLO. UT
HABEAT EA AREA ET A TERGO ET A
LATERE ACCESSUM SUUM.

Et sic inscribebantur etiam per SIGLAS monumenta, ut plebs sciret à *Cippis* quod hæreditario jure heredipeta hunc locum, spatium vel agrum petere non possent, atque ex illo tumulorum ossa eruendo disseminare.

§. VIII. Operæ pretium esse duximus hoc loco Cippos quosdam cum SIGLIS ostendere, quo ea, quæ diximus clariora reddentur. Cippus itaque rudis è terra nigra, Patavio vicina, erutus satis indicat, SIGLAS in illorum Inscriptionibus adhibitas fuisse, quæ hæc est:

Hic certe multæ occurrunt SIGLÆ. In primo et ultimo extant. L. M. quæ aut *Legavit monumentum* aut *Locum monumenti* signant. In medio autem L. S. quod est *Laribus Sacrum*. Deinde in primo hæc extant. E. SEX. L. H. IN. F. P. XIIX. IN. A. P. xxxii. quæ denotant: *E Sextis Libertis habet. in fronte pedes octodecim. in Agro pedes xxxii. triginta duos.* In ultimo. Q. Q. V. P. L. ita exponi possunt: *Quoquoversus pedes quinquaginta.* Et hæc sufficiant.

CAPUT XXXV.

De SIGLIS EPISTOLICIS.

§. I. **H**actenus circa Sepulchrales SIGLAS occupati fuimus, & varium illarum usum consideravimus; nunc ad alias *Privatas* nos conferimus, quæ in Epistolis conspiciendæ sunt. Hebræi & Latini statim in Epistolis formulis Salutandi utebantur; deinde ad compellationem se conferebant, qua is ad quem scribitur, honorifice compellatur. Ipsius modus duplex vel *Vetustior*, vel *Recentior*. Vetustior erat Romanorum, quo Scribentis nomen primo loco in Casu Nominativo, post ejus ad quem scribitur, sive superior, vel inferior fuerit, in Dativo ponebatur. Prænomen plerumque unica litera seu SIGLA signabatur, ut P. M. C. i. e. *Publius, Marcus Cajus. A. A. M. Antonius. Ancus Martius*. Postmodum nomen Gentilitium addebatur, quod hodie cognomen dicitur. ut C. T. F. i. e. *Cornelius, Tullius. Fabius*. Agnomen. AF. CUNCT. *Africanus, Cunctator*.

§. II. Ponebatur autem nomen vel *nude* ac *simpliciter* sine ullo Epitheto. v. g. C. ATT. S. *Cicero Attico Salutem* C. S. D. VAR. *Cicero Salutem dicit Varroni*. SULP. S. D. C. *Sulpitius salutem dicit Ciceroni*. P. S. D. T. *Plautus Salutem dicit Terentio*. PL. S. D. F. *Plinius salutem dicit Fabio*. vel addito nomine Dignitatis, si uterque & scribens & cui scribebatur, vel alteruter in Magistratu aut imperio esset. v. g. C. S. D. PLANC. IMP. COS. DES. i. e. *Cicero Salutem dicit Planco Imperatori Consuli designato*. PL. S. D. C. IMP. *Planctus salutem dicit Ciceroni Imperatori*. C. PROCOS. S. D. M. MARC. COS. *Cicero Pro-Consul Salutem dicit Marco Marcello Consuli*. PLIN. TRAJ. IMP. S. *Plinius Trajano Imperatori salutem*. Vel epitheto addito, quo amor significatur. v. g. C. S. D. TER. S. *Cicero Salutem dicit Terentia sua*. vel C. S. D. TER. ET TULL. ET C. F. S. i. e. *Cicero Salutem dicit Terentia & Tullia & Ciceroni filio suo*. item. TUL. S. D. TER. ET P. TUL. D. A. S. ET C. MAT. O. SUA. SOR. LI i. e.

i. e. *Tullius Salutem dicit Terentia & pater Tulliola duabus animis suis & Cicero Matri optima suavissima Sorori.* T. ET C. F. S. D. TIR. H. ET. O. i. e. *Tullius & Cicero filius Salutem dicunt Tironi humanissimo & optimo.* & hæ SIGLÆ passim occurrunt in Ciceronis aliorumque Epistolis. De recentiore modo nihil dicemus qui cuivis jam notus.

§. III. Ita etiam in Exordio Epistolarum vetustior modus erat per SIGLAS scribendi. Hic consistebat potissimum in formulis certis & in publicis quidem literis. v. g. S. V. G. E. V. i. e. *Si vales gaudeo, ego valeo.* In privatis autem. S. V. B. E. E. V. i. e. *Si vales bene est, ego valeo.* His accedebant aliæ formulæ. S. T. E. T. L. N. V. E. E. SUA. C. V. i. e. *Si tu & Tullia lux nostra valetis, Ego & suavissimus Cicero valemus.* S. T. E. Q. V. B. E. Si tu exercitusque valetis, benè est. Plura ex Ciceronis epistolis sunt petenda. In epilogo epistolæ plerumque Vale addebatur, quæ vox cum aliis connectebatur formulis. Et hæ vel expressis verbis scribebantur vel per SIGLAS, ut hoc modo.

V.	Vale.
B. V.	Bene vale
V. M. T.	Vale mea Terentia.
M. F. V.	Mi frater Vale.
V. M. S. E. O. F.	Vale mi suavissime & optime frater.
V. M. T. V. V. E. S.	Vale mi Tiro Vale, Vale & salve.
V. S.	Vale Salve
V. E. V.	Vale & veni.
V. E. M. A.	Vale & me ama.
D. O. U. V.	Da operam ut valeas.
F. U. V.	Fac ut valeas
C. T. D.	Cura te diligenter
S. T. V. T. C.	Sit tibi valetudo tua curæ

Hæ & aliæ formulæ in epilogis scribebantur, quibus optabant optimam sanitatem, ut quàm longissime quàm diutissime amicus salvus esse velit.

§. IV. He-

§. IV. Hebræorum Scripta si evolvimus, tunc percipimus illos SIGLIS in principio Epistolarum & fine usos fuisse. Cum ad aliquem literas dare vellent, salutandi formulam adhibebant

hanc שלום לך, quam per SIGLAS ita של. Ita etiam ש"י. i. e.

שלום רב *pax multa.* & י"י quod est לך ייטב benè sit tibi. Similiter

שלש quod est לך שלום salus tibi sit, salus, id est. Salutem plurimam tibi dico. qua formula plerumque in exordio epistolarum utuntur. Salutatione facta nomen personæ cui scribitur, ultimo loco exprimunt Hebræi præcedente honoris verbo sequente Euphemia. Utrumque abbreviate & per SIGLAS indicant: illud per כמ"ר. i. e. מעלה רפי כבוד *Gloria Excellen-*

tia Rabbi, vel si sit dignior, כמהוד. i. e. כבוד מורנו הרב רבנו. *Gloria Doctoris nostri, Domini Magistri nostri.* מורנו *Morenu* in supremo honoris gradu est, & aliis Rabbinis præest. Alterum

per יצו. i. e. ישמרהו צוה ונצלו. *Custodiat eum rupes (Deus) ejus*

redemptor ejus. Aut si familiam & liberos habeat per זי"א. i. e. ירעו יצאו יצאו יצאו *Vivat semen ejus, producat dies Amen.*

§. V. Initio narrationis utuntur his SIGLIS ר"י quæ significant ראשית דבר *principium, initium rei.* Similiter ע"י quo indicant ea, quæ à Latinis redduntur: *Quod attinet.* In fine antegrediuntur voti candidi & infimæ submissionis notæ, in hunc

sensum לא" מהרר. Sic est precatio minimi discipulorum vermiculi

Jacobi filii R. Isaac. Hoc factò annum addunt hoc modo לפק. *ad supputationem minorem.* In descriptione temporis communiter notant primo diem septimanæ, deinde diem mensis: tertio numerum anni, ac per notam ellipsin vocabula לתרש *Mensis* & שנת *Anni* omittunt. Vocem יום ferè semper per Apocopen notant adjecta tamen virgula pro more quæ li-

teram abjectam indicat, ut אש"ש לפק י"ב י"ב אלול. *die secunda scil. septimana, duodecimo (mensis) Elul. i. e. Augusti, anno 611. supputatione minore.*

§. VI. Ex hisce patet, quod Hebræi, tam in Exordio, medio & epilogo Epistolarum SIGLIS usi fuerint, quarum copiam jam dabimus ut.

א"ם יעזור השם. i. e. *Si voluerit aut opem tulerit Deus: Deo volente, juvante divino Numine. vid. Rasche Theboth.*

א"ף על פי. i. e. *licet ita sit, tamen.*

בחרג בנחש. i. e. *בחרג רבנו גרשום per anathema R. Gerson. i. e. tribus excommunicationis speciebus*

quæ continentur in בנחש. ubi ב est præfixum & tres reliquæ SIGLÆ notant בחרג, שמתא נדוני, per Niddui Cherem & schamatha: de quibus Selden.

בענה. vid. Buxtorff. pag. 209.

ג"ב. i. e. גם כן. *etiam, sic itidem, similiter. Rasche Theboth.*

גרמנו גרשום. i. e. *Rabbini nostri Gersom. ג. Genitivi nota est vid. Buxt. de Abbrev. pag. m. 71.*

גרש שלומך. i. e. *Querens pacem tuam. Tui commodi studiosus.*

הקדוש הרב רבינו. i. e. *Sanctus ille Magister Magister noster. Rasche Theboth*

הנזכר למעלה. i. e. *Commemoratus supra, prædictus.*

הנעלה רבי. i. e. *Excellentissimus, Magnificus vel Princeps ille Rabbi*

הקדוש ברוך ת"א. i. e. *Sanctus benedictus ille vel. sanctus ille celebrandus. passim.*

יְהוָה i. e. יְהוָה יְבָרַךְ. *Deus, qui sit benedictus.*

וְאֵלֵי שְׁלוֹם רַב i. e. וְאֵלֵי שְׁלוֹם רַב. *Et ipsi salus multa sit*

וְלִכְלֵ אִשְׁרֵי לֹו שְׁלוֹם i. e. וְלִכְלֵ אִשְׁרֵי לֹו שְׁלוֹם. *Et omnibus suis salus sit.*

זְכֵרֵנוּ לְבִרְכָה i. e. זְכֵרֵנוּ לְבִרְכָה. *Memoria ejus sit in benedictionem vid. Rasche Theboth.*

יָרוֹם הוֹם הָרוֹ i. e. יָרוֹם הוֹם הָרוֹ. *Exaltetur celsitudo Magnificentia ejus.*

וְשָׁלֹוֹם שְׁלוֹם i. e. וְשָׁלֹוֹם שְׁלוֹם. *salus, salus. i. e. Vale etiam atque etiam.*

Hæ & aliæ SIGLÆ in Hebræorum Epistolis frequentissimæ occurrunt notatæ à *clar. Buxtorff. edit. in Instit. Epistolari Hebraica. 1629.* videri etiam de his possunt alii, inter quos *Rasche Theboth*, qui liber *Schindler. Lexic. Pentaglott. annexus* in fine.

CAPUT XXXVI.

De SIGLIS statuarum, publicarum & privatarum.

§. I. **C**um in præcedentibus de statuarum SIGLIS nihil dictum sit, quarum usus tamen celeberrimus; Hinc, cum ordo postulet, ut de Statuis privatis agamus, operæ pretium esse duximus in hoc capite de SIGLIS statuarum tam publicarum, quàm privatarum quædam proferre, sperantes, haut ingratum fore Lectoribus. Statua igitur ut ab origine ordiamur, dicitur à statuendo, uti *Ascensus* ad illud *Virgilii. Æneid. Effigiem statuere* i. e. *erexere* inquit, unde *statua dicta quæ statuuntur vel stant.* Usurpat quoque hoc verbum *Cicero* *1. Verrin. Syracuseni statuam* postea statuerunt. vel à *stando.* Hoc verbo crebrò utuntur boni Authores, cum de statuis loquuntur. *Horat. Satyr. 3. 11. — — Æneis vi stes.*

Valer. Flacc. Argonaut. v. Parvo de marmore juxta stat soror & alii infiniti. Confer. Edmund Figrel. lib. elegant. de Statuis illustrium Romanor. edit. Holm. 1656. qui capite 2. & 3. de formis & generibus illarum pluribus differit.

§. II. Publicæ statuæ Regibus & Imperatoribus vivis aut post mortem erigebantur ab aliis, quibus nomina Dedicantium subscribebantur SIGLIS. v. g. HUIC ORDO MUNICIPII FLAVII ARVENSIS OB MERITA. LAUDATION IMPENSAM FUNERIS LOCUM SEPULTURÆ ET STATUAM DECREVIT. Hæc plenis verbis incisa fuit Statuæ; Verum SIGLIS quoque utebantur, uti conspiciamus ex hac Inscriptione: CIV. INTEAMNANÆ CIV. UTRIUSQ. SEX. AER. COLL. POST OB. H. P. D. i. e. *Cives Inteamnane civitatis utriusque Sexus ære collato post obitum Hujus Patronæ dedicarunt. vel alia cujusdam Fabii: QUÆ EX. D. D. TARR. QUOD FACTUM POST M. E. P. E. i. e. Quæ ex Decreto Decurionum Tarraconensium, quod factum, post mortem ejus posita est. Similiter ex his SIGLIS cognoscere possumus an propria vel aliena pecunia Statua erecta fuerit. Si propria hæc SIGLÆ exstabant. S. P. P. P. S. C. i. e. *Sua pecunia propria poni sibi curavit. Sin verò aliena; ita inscribebantur statuæ. P. M. A. M. IMP. P. P. STA. ÆR. COLL. P. P. E. i. e. post mortem ad memoriam Imperatoris postulante populo ære collato publice posita est.**

§. III. Penes quos autem potestas fuerit decernendi dispiciemus. Ab initio Urbis Reges sibi ipsis posuisse statuas *Plin. lib. xxxiv. 6. asserit. Sed post ejectos Reges jus illud penes Senatum populumque Romanum erat. Permansit hæc potestas apud Senatum usque ad tempora Imperatorum, Senatus jura ad se trahentium, sine quorum rescripto nullam statuam erigere licebat. Itaque in titulis legebatur, quod ab Imperatoribus jussum fuerit, uti patet ex Inscriptione statuæ Saturnini secundi:*

OB EGREG. E. IN R. P. M. D. D. N. N. VALENTIN.
ET VAL. VICTOR, ET TRIUMPHAT. S. AUG. STAT.
S. A. C. L. Q. J.

i. e. *Ob egregia ejus in Rempublicam merita Domini nostri Valentinianus & Valens Victores & Triumphatores semper Augusti Statuam sub auro constitui locarique jusserunt.* Interim tamen Senatus aliquam Authoritatem hac in re conservavit, ita tamen ut ab Imperatoribus potestatem peterent, uti constat ex hac Inscriptione: D. D. N. N. ARCHAD. ET. HONOR. FELICISS. AC DOCTSS. IMPP. SEN. PET. STAT. IN. FOR. DIV. TRAJ. ER. COLLOCAR. JUSSERUNT.

i. e. *Domini nostri Archadius & Honorius felicissimi ac Doctissimi Imperatores Senatu petente Statuam in Foro divi Trajani erigi collocarique jusserunt.* Confirmat hoc etiam alia: HUIC SEN. AUTOR. IMP. TRJ. AUG. GERM. DAC. TRIUMPHALIA ORNA. DECR. STATU. P. P. P. C. i. e. *Huic Senatus Authore Trajano Augusto Germanico Dacico Triumphalic. Ornamenta decrevit statuam pecunia publica ponendam curavit, vel censuit.*

§. IV. Hinc sæpe in Inscriptionibus statuarum publicarum hæ SIGLÆ reperiuntur. S. P. Q. R. D. i. e. Senatus populusque Romanus decrevit, uti ex hoc titulo patet: L. RANIO. L. F. POBL. OPTATO V. C. COS. ORD. CUR. R. P. NOLAN. CUR. PEC. P. xv. VIR. SACRIS FACIUND. PATRONO R. P. III. VIRO AD AGR. DIVID. X VIRO STLITIB. JUDICAND. STAT. EX AER. S. P. Q. NOLAN. D. D. vel etiam hæ. EX D. D. D. D. i. e. *ex decreto Decurionum dederunt.* uti EX AER. COLL. STAT. P. C. D. MUN. CÆS. Ex his itaque luce meridiana res clarior, quod veteres in Inscriptionibus Statuarum SIGLIS usi fuerint.

§. V. De ordinibus civitatum, penes quos potestas fuerit decernendi statuas, hoc legimus, quod si quis statuam ponere vellet, veniam prius ab ordine impetrare debuerit; quare in Inscriptionibus in fine additur, Impetrata venia ab Ordine statuam D. S. P. P. *de sua pecunia posuerunt.* Ordo autem nihil aliud erat, quam Senatus civitatis à quo Plebs petebat veniam statuas collocandi. Hinc ultima verba adjiciuntur PLEBS URB. plebs urbana U. PLEBS. BENVENT. C. P. i. e. *Universa plebs Beneventana censuit ponendam, scil. statuam.*
Quæ.

Quæritur, an etiam à PRIVATIS statuæ publice erectæ, quod pluribus testimoniis affirmat *Edmund. Figrel. de stat. pag. m. 79.* Mentionem tantum faciemus unius:

A. POMPEJO A. F. ET TESTAM. L. LUCINI
T. F. STATUA STATUT. EST.

De his videri possunt *pag. 79, 80, 81, 82. 83. seq. confer. Jan. Gruter. & Reines. Inscript.*

§. VI. Erigebantur Statuæ omnibus, qui de Republica optime meriti. Magistratui non solum, sed etiam Literatis, *Sacrorum Interpretibus, Juris peritis, Medicis, Philosophis, Rhetoribus, Poëtis & Grammaticis.* Unam vel alteram afferemus.

C. CLAUDIANI. V. C. CL. CLAUDIANO. V. C.
TRIBUNO ET NOTARIO --- OB JUDICII SUI
FIDEM. D. D. N. N. ARCHAD. ET HONOR. FEL.
ET DOCTISS. IMPP. SEN. PET. STAT. IN FOR.
D. TRAJ. ER. COLLOC. Q. JUSS.

Ita, ubi plebs alicui statuam erigi curasset hæc formula per SIGLAS adscripta videtur

L. VALER. L. F. --- PLEBS UNIVER. MUNICIPAL.
HISTON. STAT. ÆR. CONL. DECR. CURAT. R. P.

i. e. *Lucio Valerio Lucii filio plebs universa Municipum Histoniensium Statuam ære collato decrevit Curatoribus Reipublicæ. Et sic porrò de aliis sentiendum.*

§. VII. De sumptibus Statuarum jam disquirendum est. Audivimus & vidimus *Statuas publicas vel privatas esse.* Quæ itaque publice & solenniter decretæ erant, plerumque publicis sumptibus erigebantur. Hinc illæ in titulis SIGLÆ formulæ. ST. P. P. P. *statuam publica pecunia posuit* ST. P. P. P. C. *statuam publica pecunia ponendam censuit.* ST. LOCAR. S. P. P. *Statuam locari sumtu publico placuit.* S. P. ST. ER. C. *Sumptibus publicis statuam erigi curavit.* S. COLL. vel ÆR. COLL.

COLL. ST. F. C. E. J. *Sumptibus collectis vel ære collecto statuatam fieri curavit & jussit.* Fiebat autem nonnunquam, ut nonnulli honore contenti publico impensis parcerent, & hunc honorem recusarent; Testantur id in monumentis antiquis SIGLÆ, uti refert *Barnab. Briffon. lib. 8. antiq. formul. pag. m. 725.* H. C. I. R. i. e. *Honore contentus impensam remisit.* vel H. A. I. R. *honore accepto impendium remissum.*

§. VIII. Remissio itaque sumtu Reipublicæ, statuas propria pecunia aut ipsi adhuc vivi ponebant, aut per alios poni curarunt, uti inscriptio Narbonensis testatur.

DEC. I V I I I VIR. AUGUST. P. OLIT. APOLLON.
I V I I I VIR. AUG. ET. NAVIC. C. I. P. C. N. M. OB.
MERIT. ET LIBERAL. EJUS QUI H. DECR. USUS
I. R. E. ST. D. S. P.

Cum itaque in hac inscriptione multæ occurrant SIGLÆ, enucleabimus illas, ubi primum DEC. I V I I I. AUG. significant, *Decius quintumvir Augustalis.* Deinde P. OLIT. APOLLON. I V I I I VIR. AUG. ET NAVIC. C. J. P. C. N. M. notant, *Publio Olitio Apollonio se viro Augustali & Naviculario Colonia julia patriæ Claudia Narbonensis Martia.* Ultimo QUI H. DECR. USUS I. R. E. ST. D. S. P. i. e. *qui honore Decreti usus impendium remisit & statuatam de suo posuit.*

§. IX. Si propinqui aut hæredes post mortem ob merita ex Decreto honore ponerent, ita statuis inscribi curabant, ut mentio fiat veniæ impetratæ & deinde addatur de sua pecunia, uti in statua *Antonino Pio posita Perusia in Umbria hæc leguntur: H. C. I. R. E. IMPETR. VEN. AB. ORD. PERUS. O. M. Q. P. D. S. P. P.* Quæ juxta SIGLAS ita legenda. *Honore contentus Impensam remisit & impetrata venia ab Ordine Perusianorum Optimo maximoque Principi de sua pecunia posuit.* Hoc etiam monendum quod interdum bene meritis viris, qui H. C. honore contenti, sumptibus publicis pepercissent ipsi DECURIONES de suo posuerint his SIGLIS inscriptis. Cum is H. C. S. P. PEPERC. DEC. E. S. P. i. e. *Cum is honore contentus sumptibus publicis pepercisset Decuriones ex suo posue-*

rent. Quandoque ex publica pecunia; interdum ex ære, quod populus colligebat Statuæ erigebantur. Utrumque genus una Inscriptio Cujusdam *Aruntii* indicat. HUIC DECUR. DUAS STAT. ALTERAM E. P. P. i. e. *ex pecunia publica.* ALTERAM, E ÆR. POP. COLL. IN FOR. P. DECREV. i. e. *ex ære populi collecto in foro ponendas decreverunt.*

§. X. Non solùm autem Romæ, sed etiam in Provinciis & Municipiis Romanis statuæ ponebantur, quamvis Romæ positæ honorabiliores habitæ fuerint. De Provinciis & Municipiis monstrant antiquæ Inscriptiones, in quibus hæ formulæ leguntur.

M. FABIO. M. P. GAL. PAULINO. EQUO PUB.
 DATO. AB. IMP. CÆS. HADRIANO AUG. ILERDENSES
 CIV. O. OB PLUR. LIBERAL. IN R. P. S. L. A
 PROVINC. IMPETR. P. D. D. Q.

Priora verba hujus Inscriptiois intellectu facilia, sed posteriora explicatione opus. CIV. O. i. e. *Civi optimo ob plurimas Liberalitates in Rempublicam suam loco à Provincia impetrato posuerunt dedicaruntque.* Ita locus assignabatur ab ORDINE Municipii, ubi statuæ sint erigendæ. Testatur hoc Inscriptio: HUIC ORDO MUNICIPI CENAS PUBL. DECREV. E. L. IN QUO STAT. S. UX. LIB. Q. P. L. ASSIGN. P. C. i. e. *Et locum, in quo statuas sibi, uxori Liberisque poneret loco assignato ponendas curavit.*

§. X. Leguntur quoque sæpe hæ SIGLÆ teste *Barnab. Brisson. lib. 7. antiq. formul. pag. m. 726. L. D. D. D. i. e. Locus datus Decurionum Decreto.* uti T. POPILIO T. F. E. ÆR. CONL. L. D. D. D. *Tito popilio Titi filio ex ære conlato locus datus decurionum decreto.* Ejus autem, qui alteri statuam peteret, arbitrio relictum interdum fuit, locum eligere, ubi vellet. Ita si peteret *locum*, concedebatur, ut statuam bene de Republica meriti ibi poneret, uti ex hoc patet: *In Gratiam Claudii Maronis LUC. AD. STAT. P. ELECT.* *Lucus ad statuam ponendam electus.* Ita etiam forum eligebatur. Sic in illo decreto de statuâ A. cujusdam *Quintilii* sub *Frentino* legitur:

tur: HUIC STAT. P. P. IN FOR. UBI. I. VELL. *Huic statuam publice ponendam in foro ubi ipse vellet.* Quæ a Senatu Populoque Romano Imperatoribus erigebantur, illis in fine addebantur SIGLÆ hæ. S. P. Q. R. uti *Arcadio, Honorio & Theodosio* AUGGG. talis erecta fuit. Interdum privati privatis statuas super arcubus erexerunt, uti patet ex his:

MELIA ANNIANA IN. MEMOR. E. LAEPICI Q. F.
SER. BASSI. MARITI SUI EMPORIUM STERNI ET
ARCUM FIERI ET STATUAS SUPERPONI.

TEST. JUSS. EX HS. DCDXX. PR.

§. XI. Sin autem plebeji in civitatibus aut corpora five collegia vel alia hominum genera, quibus in publicum aliquid decernendi potestas nulla fuit, illi ut ponendæ statuæ facultatem haberent, petebant, ut à Magistratu acciperent. SIGLÆ hoc in loco erant. P. C. N. i. e. *ponere communi nomine.* Deinde Q. D. E. R. F. P. D. E. R. I. C. i. e. *Quid de ea re fieri placeret, de ea re ita censuerunt.* In his Statuis nomina eorum quibus erigebantur scripta legebantur & eorum, qui decreverant. Hinc formulæ variæ. S. STAT. HON. *Senatus statua honoravit S. C. Senatus censuit.* S. P. Q. R. P. *Senatus populusque Romanus posuit.* C. DEC. PL. ORD. CORP. COLL. MUNIC. INCOL. CLIEN. M. UX. H. A. DECR. F. STAT. i. e. *Civitas, Decuriones, Plebs, Ordo, Corpus, Collegium Municipes, Incola, Clientes, Maritus, Uxor, Heres, Amicus* Decreverunt faciendam statuam. C. P. STAT. *Curarunt ponendam statuam.* C. C. L. Q. J. P. COLLOC. D. D. *censuerunt constitui locarique jasserunt, posuerunt, collocaverunt, dedicarunt.*

§. XII. Cogimur hoc loco etiam ostendere, quomodo res gestæ & Elogia titulis inserta fuerint, cum totas inscriptiones huc afferre tædiosum foret. Leges itaque per sæpe hæ erant:

OB EGR. I. R. P. M. *ob egregia in Rempublicam merita.*
OB. M. NOB. *ob meritum Nobilitatis*

OB. M. J. ELOQ. Q.	<i>ob meritum justitia eloquiique.</i>
OB. INSIG. B. F.	<i>ob insignia beneficia.</i>
OB. SING. B. F.	<i>ob singularia beneficia.</i>
OB. INSIG. G.	<i>ob insignia Gesta.</i>
OB. ILL. M.	<i>ob illustria merita.</i>
OB. AMOR. I. C.	<i>ob amorem in cives.</i>

Interdum etiam Sportulæ **£** vel convivium jubebantur & dabantur. De cænis publicis loquitur Inscriptio hæc:

CENTURIONES LES. II. TRAJ. FORTISS. OPT.
 IN CUJUS DED. CÆNAM. COL. DED. L. D. D. D.
 Sicut & illa COLONI OB. MER. EJ. IN CUJUS DED.
 CÆN. COLL. DED. L. D. D. D.

SIGLÆ autem hæc teste *Briffonio. lib. 7. pag. m. 726. L. D. D. D.* notant *Locum Decreto Decurionum datum.* Deinde circa quædam Summa pecuniæ erogabatur, uti Inscriptiones variæ testimoniis approbant, ubi in fine adduntur hæc SIGLÆ. DEC. SING. HS. VIII. N. MUNIC. ET INCOL. SING. HS. IIII. vel DEC. SING. HS. XXX. IIIII VIR. ET AUGUST. SING. HS. XII. PLEB. SING. HS. IIII. vel DEC. SING. HS. IIII. N. PLEB. HS. II. N. L. D. D. D. confer. *Briffon. l. c. Don Anton. Agostini Discorsi sopra il medaglie. edit. Rom.* Sæpe quoque in Testamento legabantur quot impendi deberet in convivium, ludos vel alias res. Ut itaque multa paucis ostendam, afferemus huc Testamentum à Lucio Cæcilio factum, quod nobis exhibet cit. *Augustin. p. 175.*

L. CAECILIUS L. F.
 PAP. OPTATUS

7. LEG. VII. G. FEL.

ET 7. LEG. XV. APOLL N

MISSUS; HO NE STA

MISSIONE. AB. IMP. M.
 AUR. ANTONINO ET AUR.
 VERO AUG. ATLECTUS AB ANE (ante scriptis)
 INTER. IMMUES CONSECUT
 I NH ONORÆS A EDILICIOS
 II VIR. III. FLAM. ROMÆ
 DIVORUM ET AUGUSTORUM
 QUIR. P. BARC. A. EG. DOLEGO
 DARIQ. VOLO X VII D EX
 QUORUM USURIS SEMISS BUS
 EDI VOLO QUODA MS SPECTAC.
 PUGIL. DIE IIII. IDUUM JUNI
 USQ. AT X CCL. ET EADEM DIE
 EX xcc. OLEUM N TERMS PUB LC.
 POPULO PRAEB RITE ECTA PRAES
 TARI EA CONDICIONE VOLO, UT
 LBERT MEI E MI BRTORVM MEORVM
 LBRTIARVM QUE LBERTI QUOS
 HONOR
 L. D. D. D.
 SEV RATUS CONIGERIT. AB OMBUS
 MUNERBUS SE V K A US EXCUSATI SNT
 M m 3 Co-

Cognoscimus hinc quod Veteres in legatione pecuniæ ad convivia vel ludos pertinentis certam summam constituerint, quæ vel in erigenda Statua & sumptibus conviviorum requirebatur. Plura quidem addere possemus, sed placet huic capiti colophonem addere, cum adhuc plura restant, quæ consideranda occurrunt.

CAPUT XXXVII.

De SIGLIS privatis OECONOMICIS & quidem ÆDIUM, MUSEORUM, PAVIMENTO- RUM, VINEARUM, HORTORUM,

§. I. **V**eteres non solum eleganter ædes exstruebant, sed etiam Titulis seu Inscriptionibus exornabant in memoriam pristini Domini, qui illam ædificasset. Hunc ritum antiquissimum fuisse testatur *Martin. de Roa. in Singular. lib. 4. pag. m. 411.* ubi ita differit: Apud Hebræos in more positum, ut Ædes & alia ejusmodi Dominorum titulis ad memoriam posteritatis inscriberentur. 2. *Sam. xviii, 18.* Porro Absolon erexerat sibi cum adhuc viveret titulum. Marmoream putat Josephus fuisse statuam, nominis Inscriptione notatam, tituli vocabulum indicat, de quo *pag. 657. de die natal. sacr. & profano agit.* Alii verò pulcrum magnificumque ædificium eadem inscriptione insignitum. Quorsum verba *Psal. XLVIII.* trahi possunt: *Tabernacula eorum in progenie & progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis.* i. e. ædificiis, villis possessionibusque terrenis nominis sui titulos indiderunt, ut illud ad æternitatis memoriam permaneret.

§. II. Usitatissima adhuc est consuetudo hæc, qua plerumque ædificantes Januis incidi curant nomina per SIGLAS, ubi mox A. H. M. M. H. C. H. M. & alia plurima nomina conspiciamus addito A. M. D. LII. vel alio numero. Vel etiam votum per SIGLAS inscribunt, uti Schmalkaldiæ in ædibus *D. Neunesii* ubi hæ SIGLÆ extant. W. S. H. N. G. U. B. A. V. D. W. S. E. S. B. W. G. W. E. Has literas diu aspe-

ximus, donec in memoriam veterum rythmum revocaremus: wir find hier nur Gäste und Bauren allzeit veste: Da wir solten ewig feyn bauen wir gar wenig ein. Ita sæpe etiam hæ: D. H. S. I. G. H. Diss' Hauff stehet in Gottes Handt G. B. E. F. F. U. B. Gott behüte es für feuer und Brandt. Et quis omnes privatarum ædium SIGLAS enarrare vellet, cum ubique locorum tales reperiantur.

§. III. Morem hunc Nostrates à Veteribus didicisse extra omnem dubitationis aleam ponimus. Ut autem Veterum morem ob oculos ponamus, Inscriptiones quasdam in medium proferemus, & patebit, nos vera dixisse. *Himera* in domo privata *Nicolai Marturana* juxta Ecclesiam parochialem marmor cum hac Inscriptione STEN. ÆD. i. e. Stenii Ædes: fuit autem *Stenius* apud Thermitanos vir primarius, & nomine suo signavit lapidem. Deinde *Mettinga* circum fores domus privatae in gyro scriptum.

NEPOT. DI . ANTO   . PII. MAG. FILIO
M. A . SEVERO ALEXANDRO PIO. FEL. G.
PON CI MAX. BUNICIE POT. COS. PA Æ
CIV. ARG. AQ. AB. L. EUG. XVII.

Sic etiam in aliis SIGLÆ scriptæ observabantur, de quibus *Smetius in antiquit.* præcipue *Ordin.* iv. & multis aliis. Quem Lectores evolvere velint rogamus.

§. IV. Hactenus de titulis Ædibus inscriptis honestioribus egimus. Occurrant tamen etiam quæ turpitudinem involvunt. Si cui domus esset venalis pendente à summo Januæ tabula proscribatur facienda locatio. *Plaut. Trinumm.* Act. I. Sc. II. v. 131.

*Me absente atque insciente in consulta meo
Ædes Venales hacce inscribit literis*

Si Venales essent facile conjecturare possumus has SIGLAS tabulæ inscriptas fuisse ÆD. VEN. i. e. *Ædes Venales.* seu V. S. H.

S. H. *Venalis sub hasta*: vid. *Briffon. formul. lib. 6. pag. 510.* seq. conf. *Sagittar. de Januis Veter. pag. m. 200. edit. Jenens.*

§. V. Non ingratum faciemus si de meretriciis titulis aliquid dicamus, quod ad Sacrarum conducere potest intelligentiam literarum. In *lupanari* cujusque cellæ foribus propudii nomen, quod ibi quæstum meretricium faceret, inscribatur, ut si *Apollonia* vocaretur ita scribebatur CEL. APOLLON. CEL. RUF. *Cella Rufina*; cum digna non tantum esset janua, sed & ipsum prostibulum, cujus fronti candenti ferro nigrum ☉ præfigeretur. Verum extra dubium cellas scortorum nomine inscribi solitas. Docet hoc *Tertullian. in lib. de pudicit. Ubi proponetur liberalitas ista? sub ipsis libidinum januis, sub ipsis libidinum titulis. Juvenal. de Messalina in lupanar eunte Satyr. 6. lib. 2. v. 122. 123. ita canit:*

————— tunc nuda papillis
Constitit auratis titulum mentita *Lycisca*

Videmus ex his *Lycisca* nomen Cellæ inscriptum fuisse teste *Scalig. in proam. 5. conf. Cornel. Schrevel. annot. ad. h. pag. m. 174. edit. Lugd. Batav. 1648.*

§. VI. Nomen enim simul cum pudore exuebant, quod *Parerg. 10. Alciat. observavit ex Plauto: Namque hodiè earum mutarentur nomina*

Facerentque indignum gerere, quæstum corpore

Item *Seneca in controvers. 1. non semel: Meretrix vocata es, in communi loco stetisti, superpositus est cellæ tuæ titulus. Deinde etiam: Educta es in lupanar; accepisti locum, pretium constitutum est, titulus inscriptus est. conf. Sagittarii libell. de januis veter. pag. m. 201. edit. Jenens. Quo etiam spectat Martial. lib. XI. Epigram. 45. qui puerorum & fæminarum meritorium cellis inscribi titulos docet:*

*Intrasti quoties inscripta limina cella
Seu puer arrisit, sive puella tibi*

Ubi *Cornel. Schrevel. edit. Lugd. Batav. 1661. pag. m. 631. addit: Titulum professæ & habentis nomen inscriptum lupæ, quæ ibi merebatur.*

§. VII. Non solùm verò titulum inscriptum, sed meretricis etiam in fronte pependisse testatur *cl. Th. J. ab Almelovëen*

in antiq. Sacro-profan. edit. Amstel. 1686. pag. m. 40. aliquando, inquit, utrumque inscribatur: de *Tarsia* lego apud *Velferum* in vit. *Apollonii Tyrii* pag. 695. Et vocavit villicum puellarum & ait? *Ancilla*, quæ præsens est, exornetur diligenter & scribatur ei titulus: *Quicumque Tarsiam deviolaverit, mediam libram dabit, postea ad singulos solidos populo patebit.* Notat tamen *Durantius Casellius* ex *Seneca Controvers. l. 1. Controv. 2.* Nomen tuum pependit in fronte, pretia stupri accepisti, & manus quæ Diis datura erat sacra, capturas tulit. Sunt etiam qui putent, ad hunc morem alluisse Prophetam *Jeremiam* cap. III. cum dixit: *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluit erubescere.* Sed longe aliter sentimus, nam nomen non in meretricis pependit fronte, sed cellæ, frontem enim domus veteres dixisse vulgare est. Plura qui legere vult evolvat *Almeloveen* pag. 40. 41.

CAPUT XXXVIII.

De SIGLIS VESTIUM.

§. I. **A**dium SIGLAS vidimus. Nunc ad ea, quæ in ædibus sunt perlustranda accedimus. In iis autem primo occurrit homo nobilissima Dei creatura, quæ vestibus induta ingreditur. Hinc variis ornamentis illas pingunt homines, in primis autem & illud notatu dignum, quod certas SIGLAS illis intexerint. Testatur hoc *Salmuth comment. ad Panciroll. part. 2. pag. m. 253.* cui calculum addit album cl. *Zimmermann. in Florileg. suo pag. m. 761.* ubi ex *Plin. lib. 13. c. 11.* sic differit: & tamen malunt *Parthi* vestibus literas intexere. vid. *Martin. de Roa Singular. part. 2. lib. 3. pag. m. 398.* In quem *Plinii* locum *Johann. Hardwin. T. 3. in Plin.* optime scripsit.

§. II. Ex his satis constaret, quod Veteres vestibus SIGLAS intextas habuerint; Verum ut hanc nostram opinionem pluribus testimoniis probemus, prodeat *Suidas* de *τρεῖωνοφόρω*. Ὁ φορῶν σὸλῶν ἔχουσαν σημεῖα ὡς γεγραμῶνα i. e. gerens stolam ha-

bentem signa ut literas, ubi pro *γαμματία* quidam legunt *γαμματία* habentem signa Gammæ Γ. Sed & plures aliæ literæ seu SIGLÆ intexebantur, ut observari potest in picturis veterum cæmiteriorum; quas exhibet *Bosius in Roma subterranea*, ubi sæpe I literam, aliquando το Η, sæpe Γ. aut X. aut alias literas laciniis palliorum intextas videmus, ut Musivo Triclinii Leoniani, in pallio D. Petri το Ε. in aliorum palliis aliæ literæ rubro colore scriptæ sunt. Ita *Boëtius lib. I. de Consolat. de vestibus Philosophia*: Harum in extremo margine Π, in supremo verò Θ legebatur intextum, atque inter utrasque literas in scalarum modum gradus quidam insigniti videbantur, quibus ab inferiore elemento ad superius esset ascensus. Hæc ex doctissimo *Rubenio de re Vestiar. lib. I. c. X.* excribi operæ pretium esse putamus.

§. III. Hinc etiam doctissimus vir suspicatur, Græcis in usu fuisse, SIGILLA seu MONOGRAMMATIA patriæ aut gentis suæ tanquam insigne palliis intexere, ut in bello & clypeis suis primariam patriæ suæ literam præferebant, quod ex *Xenophonte* constare putat *lib. IV. Histor. Græc.* Quo à quibusdam trahi posset locus apud *Festum de Toga Fulgurita & maculata κ. Θ.* quod aliqui intelligunt de veste *καταχθονίων Θεῶν* quæ voces mali erant ominis. Sed integra nomina aliquando intexebantur. *Apocal. cap. XIX, 17.* occurrit Tunica Christi, in qua scriptum erat REX REGUM & DOMINUS DOMINORUM. Mos ille colligi potest ex *Vopisco in Carino*. Inscriptum est, inquit, adhuc est in pallio nomen MESSALLÆ & Uxoris. Hoc etiam docet *Plinius lib. XXXV. c. 9.* quem etiam *celeb. Brann. in erudito suo scripto* citat *lib. I. de vestit. Sacerdot. Hebr. cap. XVII. pag. m. 307.* *Martin de Roa Singul. part. 2. lib. 3. pag. 398.* opes tantas acquisivit Zeuxes, ut aureis literis in palliorum tesseriis intextum nomen suum ostentaret.

§. IV. Sic apud *Anastasium Bibliothecarium* in Pontificali in vit. *Leonis IV. super altare fecit vestem cum aureis per circuitum orbiculis, quibus insigne Præsulis nomen scriptum.* Cum ergo LITTERATÆ vel SIGLIS scriptæ Vestes Philosophorum, Sacerdotum & Regum, non mirum est, si Christus sum-

mus Propheta, Rex & Sacerdos vestes Litteratus gestet, habeatque inscriptum nomen ADONAI ad illam vestis partem femori contiguam. Non etiam $\chi\theta\epsilon\varsigma \nu\gamma \pi\epsilon\tau\omega\iota$ excogitatum illud figmentum, cui pertinacius quidam, quam par est adhærent. Extat quippe fragmentum *Anonymi* cujusdam, quod licet longum, huc tamen inserere non gravabimur, ut rarum, & Eruditis tædiosum non futurum.

§. V. Sic ergò Anonymus de nominibus Dei Græcè differit, cujus verba Latina ita recensemus: Decem Nominibus apud Hebræos nominatur Deus. Quorum unum est Adonai quod est Dominus. Alterum JA, quod etiam Græce redditur Dominus. Aliud præter hæc est Tetragrammaton, quod non potest pronuntiari apud Hebræos, abusive apud illos Adonai vocatur, apud nos verò Dominus. Dicunt verò inscriptum fuisse Laminæ auræ Sacerdotis fronti impositæ, sicut dictum est in Lege cælatum sigilli Sanctitas Domino PIPI. Alia verò nomina hæc sunt. EL. ELOI, ADONAI SABAOTH, SCHADDAI, JAITH ESERIE & prædicta tria. Quorum est nomen Tetragrammaton, his scriptum SIGLIS יהוה. Hoc nomen quo Dominus designatur, quatuor Litteris seu SIGLIS scribitur, & significant *principium* ה ipsa, & per י significatur *in ipsa* & per ו *vivens*. conf. D. Hieron. Epist. 136. ad Marcell.

§. VI. Cum autem in fragmento mentio facta nominis PIPI explicandum id ratum esse censemus, quia hac voce *Deus* designatur, vel quia *duobus* *Jod* Samaritanis nomen Dei repræsentabatur, quæ ad figuram Π Π Græcorum proxime videbantur accedere. Vel voces יהוה vel יהוה à Græcis retrogradæ lectione & scriptione fuerunt usurpatæ, unde facili lapsu Π Π fluere potuit, vel quia *Copto* *Ægyptii* Deum per articulum designabant. Cum verò Π Π fit articulus *Ægyptiacus*, hinc fieri potuit, ut per Π Π designaretur quasi *ὁ ὁ*. sicut apud Hebræos per יוה sæpe designatur. Vox verò Π Π in hoc fragmento est indicium manifestum illud esse Venerandæ antiquitatis. Nam occurrit illa vox tantum apud *Origenem*, *Hieronymum* & in eximio isto Codice manuscripto Parisiensi in quo *Prophe- ta* ex LXX. Interpretum versione continentur & ad ejus margi-

nem vocem illam $\Pi \Pi$ pro יהוה , magna cum voluptate deprehensam à *Stephan. le Moyne. dissert. ad locum Jerem. cap. XXIII. 6.* quem pluribus vide.

§. VII. Ut igitur revertamur ad ea, à quibus paululum digressi, non negandum, morem antiquum esse, quo SIGLAS vestibus inscriberent Principes vel alii in Dignitate constituti. De *Mauritio Saxonum Duce* relatam legimus, voluisse eum fervorum suorum vestibus has SIGLAS intextas: V. G. M. A. quas ita interpretati sunt: *vielleicht glückt mirs auch.* Hæc facta sunt *Spiræ* in Comitibus anno MDXLIV. cum consilia inter Pontificios & *Mauritium* agitentur de opprimendo *Johanne Fridericò Saxone Electore* & conferendo in *Mauritium* Electoris munere. Non inficiandum, sæpe à perversis hominibus SIGLAS perverse explicari, uti accidisse ferunt *Philippo Landgravio Hassiæ*, qui has SIGLAS famulorum suorum manticis intextas voluit. V. D. M. I. Æ. quæ significant: *Verbum Domini manet in aeternum.* At *Philippo Faber Constantiensis* hæc ita exprobraverat: *Verbum Domini manet im Ermel.* cui respondit *Philippus: Verbum Diaboli manet in Episcopis.* Hodie consuetudo hæc SIGLAS vestibus intexere usitata est, qua Principes vel Electores sua nomina palliis famulorum acu pingi curant, uti in *Satellitibus Elector. Moguntin.* videndum quibus insigne & nomen per SIGLAS expressum affixum. Imò Principes militibus, eorumque pileis quos vocant granadirs mutzen nomina per SIGLAS intexi curant, uti cuivis patet. Indusiis & collariis SIGLÆ nominum adduntur, quo ab aliis cognoscantur. v. g. videmus vel J. H. S. vel A. M. F. C. H. S. & ut cujusque nomen fert, ita SIGLÆ formantur.

CAPUT XXXIX.

De SIGLIS CALCEORUM.

§. I. **P**aucis SIGLAS calceorum perlustrabimus. Notum enim est *Patritios* apud Romanos *Lunas* in calceis gestasse de quibus *Anton. Bynæus lib. de calceis Hebr. I. cap. 9. pag. m.*

129. edit. Dordrac. cui calculum addit *Baldvinus de calceo antiquo pag. m. 78, 97. edit. Amstel. 1667.* Calceis ita insignitis usi sunt, quod ante Lunam natos se crederent, vel ut secundis rebus elati ac superbientes, mutationis fortunæ in alteram partem admonerentur. Consentit *Albertus Rubenius de Calceo Senatorio.* Unde lux accenditur loco *Apocal. xii.* ubi Ecclesia repræsentatur ut induta solis radiis, stellis coronata & Lunam sub pedibus habens. Gestus, situs & habitus triumphantis est. Pedibus conculcat *Lunam*, Imperium scil. Romanum, cujus *Luna* symbolum erat, sicut *Patriciæ dignitatis & Nobilitatis Romæ.* Ideò *Juvenal.*

————— *Nobilis & Generosus*

Appositam nigra lunam subtexit alutæ

confer. *Martial. Statius & alii.*

§. II. Non prætermittendum tamen quod *Isidorus lib. 19. c. 14.* aliò calceorum Lunatorum desectat appellationem: Vult enim in iis Lunam non fideris illius corniculantis effigiem, sed numeri CENTENARII notam expressisse: Ut nimirum posterius inde nossent, in ipsis nascentis Reipublicæ Romanæ primordiis Senatores Centum tantum numero fuisse. Quod & Auctori Græco *Zonaræ* arrisit, qui Patritios ait in urbe calceos gestasse corrigiarum inflexione & forma literæ C. adornatos (quod litera Græca P. quidam apud eum legunt. Ipse autem teste *Rubenio* per literam R. interpretatus est. Videatur etiam *Plutarchus*, apud quem stulte legitur, Patritios & Senatores Romanos pedibus gestasse figuram R. nam non figuram $\tau\varsigma$ P. gerebant, sed figuram $\tau\varsigma$ P. i. e. C. Centum, quod corniculantis lunæ figuram repræsentat & nobilitatis & Imperii Romani habebatur symbolum. vid. *Stephan. le Moyne. pag. 216. dissert. ad loc. Jerem. 23.*

§. III. Sic apud *Martialem lib. x. epigramm. LXXII. pag. m. 589.* legimus *Pictorum soleas basiate Regum.* Loquitur hic *Martialis* de Parthorum vel Persarum Regibus, qui pictos foccos seu soleas gerebant. Hæc etiam consuetudo notatur à *Seneca lib. 2. de Benefic. cap. 12.* *Stephan. le Moyne* addit, quod calceos literatos habuerint. Quod & de *Druidibus* observari potest, qui calceos gestabant ligneos, teste *Johanne Saubert.*

Philolog. quondam celeberrimo in tract. elegant. de Sacrific. Gentil. cap. 9. pag. m. 208. edit. Jenens. figura Pentalphæ seu Pentagono notatos, quorum quilibet angulus unam ex quinque literis Υ Γ E I A repræsentabat. Dicebatur apud Veteres *Celtas* Druden fuff, *pes Druidarum*; non quod Druidarum calcei essent ista figura efformati, ut vult alias doctissimus *Elias Schedius lib. de Diis Germanis*, (quem proxime uberioribus notis in lucem edituri sumus,) sed quod in illis esset forma Pentagoni & Pentalphæ insculpta & effigiata, uti ex *Esaia Pufendorffio* nervosè ostendit prælaudatus *Saubertus pag. m. 209.* Ut autem sciant Lectores figuram, dabimus hoc modo:

CAPUT XL.

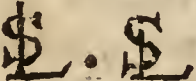
De SIGLIS supellectilibus.

§. I. **A**d suppellectilem omnia referimus vasa & instrumenta, quæ in ædibus necessaria sunt, sive vasa sint argentea, sive ærea sive figulina sive lapidea sive lignea, sive ferrea. De his videndus *Guilielm. Stuck. in antiquit. Convival. lib. 2. cap. xv. fol. m. 203. seq. edit. Tigur.* Diligens itaque Pater familias omnibus etiam minutissimis instrumentis nomen inprimi curabat, ne vas aliquod pereat, vel furto auferatur. Verbi gratia si Pater familias vocaretur *Tibullus*, vel *Julius Cajus*, vel *Mævius Crispinus*, tunc omnibus vasibus in ædibus suis inscribi curabat nomen per SIGLAS, ut. T. J. C. M C. ex quibus facile possessor cognosci poterat. Cum verò

res

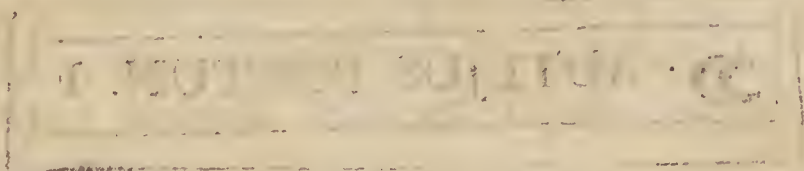
res hæreditate casuve ad alios possessores devolventur, qui SIGLAS mutare aut nollent, aut non possent, sæpe fiebat, ut hæc regula fefellerit. At vero si quis possessorum majores aliunde norit ac rationem hæreditatis, facile inveniet SIGLARUM notationem.

§. II. Has SIGLAS hodierno die valde usitatas esse demonstrant Principum aulæ, ubi cuius rei, quæ ad rem domesticam seu Oeconomiam pertinent SIGLIS notantur & plerumque singulis literis nomina Principum impressa conspiciuntur. Nonne patinæ argenteæ vel stanneæ orbes & calices insignibus Principum una cum Nominibus signantur, & quod nomen Princeps habet, illud vasibus inscribitur. v. g. si Princeps vocaretur Carolus Ludovicus tunc SIGLIS ita exprimeretur. C. L. vel . ita si Sigismundus Leopoldus, tunc S.

L. vel . Similiter in aliis. Pariter *Lecti*, *stragula*,

cista, *currus*, *rheda* certis SIGLIS insigniuntur, uti *Darmstadii* L. E. L. H. cum insignibus. Et si quis omnem perlustraret Europam simile deprehendet in omnibus aulis, quod vasa omnia SIGLIS signata reperiantur.

§. III. Privatas ædes si consideramus, eadem observantur à sedulo Patrefamilias, qui occupatus in eo, ut omnia sua instrumenta domestica nomine suo insigniantur, ne unum ex his amittatur. Laudabilis sane mos & receptissimus olim & nunc. Si itaque Paterfamilias appellaretur *David Vogt*. Patinis, orbibus, cistis fellis, & aliis SIGLÆ hæc inscriptæ conspicerentur. D. V. vel si *Johannes Ludovicus Hoffman*. diceretur, ita SIGLÆ formandæ. J. L. H. & ita in infinitum res procederet, si omnium nominum enarrare vellemus. Verum ex his paucis Lectores conjecturare possunt, quod SIGLÆ vasibus domesticis impressæ adhuc frequentissimæ sint.

CAPUT XLI.

De SIGLIS Artificum Opificumque.

§. I. **O**lim artifices & opifices omnibus iis rebus, quas fecerant nomina sua inscribebant, nulla excepta. Hinc tot collegia, tot officinæ, & quæ alia sunt, reperiuntur in antiquis vasibus, quis scil. vel quod collegium vel ex qua officina illa facta atque profecta. Nomina & Officinas ejusmodi artificum opificumque collegit ex vasibus antiquis, quibus inscripta fuerunt, Catalogumque nobis exhibet Alphabeticum in antiquit. Neomagens. pag. m. 164. seq. & asserit operibus præfixo nomine additam fuisse SIGLAM vel F. vel M. ubi F. significat fecit & M. Manus. Si vero ex Officina quadam, tunc OFF. addebatur v. g. si quis urnas, patinas, ollas & alia instrumenta fecisset, Opifex nomen inscribebat hoc modo: ARTUSA F. fecit. ATT. F. Atto fecit. BIG. F. Biga fecit. BOUD. F. Boudus fecit. CELS. F. Celsinus fecit. Vel etiam ATTIC. M. Attici manus. CER. M. Ceriali Manus. CINT. S. M. Cintus sua manu. MARCEL. M. Marcelli manus. Si ex officina tunc OFF. BASS. officina Bassi hoc fecit. OFF. GER. OFF. CÆS. OF. CALV. OF CRES. OF PONT. OF ROM. i. e. officina Germana, officina Cæsii. officina Calvi. Officina Cresti. Officina Pontificia. Officina Romana hæc fecerunt.

§. II. Ut testimoniis hoc probemus, quædam adjiciemus. Quidam nomine Demetrius duos æneos tubulos confecerat; uti hoc ex Aquilejæ ruderibus constat, & nomen suum hoc modo inscripserat: O AQ. DEMET. F. O. In tubo pariter plumbeo in palatio Principis Savelli in balneis Domitiani reperto hæc extant.

D · AUTEJUS FORTUN. F.

Non solum autem nomina artificum opificumque rebus pretiosis

tiosis inscribebantur, poculis scil. aureis & argenteis, sed etiam vilibus & figulinis. Meminit *Johannes Smetius* testarum & Lagenarum literatarum. Imò *tegularum* pavimentorum & canalium, quæ SIGLIS notatæ fuerint. Imbrices sive tegulas majores in modum canalibus deductas cum Inscriptione adfert cit. *Smetius. pag. m. 88.* his SIGLIS: LEG. x. G. aut LEG. xxx. V. V. sive VEX. EX GERM. vel VEX. BRIT. vid. *pag. 99.* ubi fragmentum addit.

Λ

EX GER. INF.

V

In Varano rure Stabiis repertæ tegulæ inscriptæ nominibus

Q. LEPIDI
Q. MUTII
L. AMEL NERTONI
P. ANNOLINI.

Mediolani in tegula PANSINA fortasse *Panifena* à *C. Paniseo* figulo. de quo *Eponym. in Hermetian.* conf. *B. Reinesii Inscript. edit. Lips.*

§. III. Hactenus de SIGLIS artificum Opificumque veterum; nunc ordo requirit de SIGLIS nostrorum agere. Hic tantum campum reperimus SIGLARUM, ut si centum nobis essent linguæ & centum manus, illas efferre & describere non possemus. Inquirat, quæsumus, omnis, & videbit in vasis argenteis & aureis nomina artificum insculpta. Jure tenetur nomen inscribere rei, quam perfecit, ut Autor notus sit, si qua fraus adfuerit. v. g. Si aurifaber *Georgius Fridericus Roth* appellaretur, per SIGLAS nomen cochlearibus, orbibus, poculis ita exprimitur J. F. R. Ita in patinis stanneis & orbiculis Opificum nomina per SIGLAS impressa reperimus v. g. Opifici nomen sit, *Heinricus Christophor Kühn*, tunc has SIGLAS H. C. K. incudi curat. Similiter in horologiis, Instrumentis Musicis semper nomina artificum Opificumque per SIGLAS scripta reperientur.

CAPUT XLII.

De SIGLIS LUCERNARUM.

§. I. **N**ostrum hoc loco non erit prolixè de variis Lucernarum speciebus, figuris, materia & imaginibus verba facere, cum hoc instituti nostri non sit & laborem hunc susceperint. *F. Licetus, Johann. Smetius antiq. Neomag. Casal. de ritib. Veter. Laurent. Polymath. lib. 2. diff. 32. Rumirez. Martin de Roa. 2. cap. 14, 15, 16, 17, 18, 19. 20. Casius Mineral. Pontan. Attic. Bellarm. Chokier fac. histor. l. 20. 5. Zimmerman. in Analect. pag. 146. 280. 320. Lips. l. 1. c. 3. Athanas. Kircher. de Lucer. Ægypt. Synt. xx. fol. 540. Tom. 2. Oedip. Ægyptiaci.* Sed tantum de SIGLIS Lucernarum heic paucis agemus, cum lucernæ sint supellex eruditorum, qua & utuntur & delectantur. Ut enim de Doctorum virorum lucernis nunc de industria nihil dicamus, pretium fanè, quod illis à quibusdam statutum, hinc intelligitur, quod *Henricus Falconius* lucernæ suæ usum amæno festivoque carmine laudaverit, & *Justus Lipsius Maria Hallensi* lucernam suam pelliceam testamento legaverit: qua quidem in re non potuit, quin facetis hominibus risum deberet ac ludibrium.

§. II. In plerisque lucernis, quas *Licetus, Kircherus, Casal.* exhibent nullæ SIGLÆ occurrunt; verum imagine quadam hieroglyphica eleganter elaboratæ sunt, ita, ut quemvis facile in mirum rapiant. Sin autem quædam SIGLAS habeant, sæpe junguntur integris vocibus, iisque non raro propriis nominibus. v. g.

ATTUSA

F.

CARTO

F.

FORTIS

F.

SOILUS

F.

F.
STROBIL.
F.

Hujusmodi antiquissimas Lucernas possedit *Johann. Smetius* quarum mentionem facit *pag. m. 104. edit. Noviomag. anti-quit.* Et litera seu SIGLA. F. notat *faciebat*, vel *fecit*. Afferit celebr. *Cyprianus Profess. Helmst. in dissert. de SIGLIS* se non dubitare integris vocibus Artificis nomen significare; Ast si litera F. desit, possessoris potius, quàm artificis nomen inscriptum videri. Verum vix assensum præbere possumus. Certum enim est, nomen Artificis vel Opificis interdum F. habere, interdum eadem carere, uti apud *Fortunatum Licet. de reconditis Lucernis promiscue* videndum, ubi Lucernæ quædam sine F. quædam cum litera F. reperiuntur. Ut alias omittamus; nonne quædam nominibus vel FORTIS vel STROBILI insignitæ sunt, quibus litera F. non adjicitur. Quis autem negare vellet, quod non FORTIS vel STROBILIUS hanc fecisset, cum ex historiis constet, hos figulos fuisse. Ita hodiernum illi, qui artem æri incidendi didicerunt, plerumque nomina imaginibus subscribere solent hoc modo *Schenck. F.* quis hinc negare vellet, si litera F. non extet, & solum nomen *Schenck* visui daretur, illum non esse artificem hujus vel illius.

§. III. Imò Helmstadii in candelabro à devoto viro factò & in templo ceu donarium posito hæc extabant verba: IN HONOREM DEI FACTUS, vel, SIGLIS ita: J. H. D. F. ubi tamen monendum, quod ultimum vocabulum *factus*, ex ignorantia Latinæ linguæ corrigendum, & credimus etiam quod correctum. Quis igitur non agnosceret Literam F. significare ab opifice quodam candelabrum esse factum. Non negamus tamen literam F. feliciter seu felicitatem denotare, quæ in votis concipiendis ceu Donaria dabantur, ubi ex præcedentibus facile conjecturandum an *fecit*, an feliciter F. denotet, uti in *Inscript. B. Reinesii* hæc litera sæpe occurrit.

§. IV. Reperiuntur quoque Lucernæ quæ literam O. vel

SIGLAS OF. præferentes habent, & *Officinam* denotant; quales recenset *Joh. Smet. pag. 166.* & SIGLIS ita

O. vel OF. *AGER.*

O. vel OF. *GER.*

O. vel OF. *CÆS.*

O. vel OF. *CALV.*

O. vel OF. *CENS.*

O. vel OF. *CREST.*

O. vel OF. *L. FABU.*

O. vel OF. *L. C.*

O. vel OF. *MAS.*

O. vel OF. *PATER.*

O. vel OF. *PRIM.*

O. vel OF. *PONTI.*

O. vel OF. *REG.*

O. vel OF. *ROM.*

O. vel OF. *L. C. VIRIL.*

O. vel OF. *SILV.*

O. vel OF. *PO.*

Hinc artifices *Officinam* addebant operibus & nomen, quo vocabatur; quem morem hodie adhuc observant *Typographi* & alii operibus nomen & officinam inscribentes EX. OFF. PLAN. EX O. SCHELDON. FRANCF. IN. OF. ANDR. CAMB. i. e. *Francofurti in Officina Andrea Cambierii.* Ita etiam concludere possumus de Lucernis; quod ubi SIGLÆ O vel OFF. incisæ conspiciuntur, illæ *Officinam* indicent. v. g. Sint candelabro seu Lucernæ hæ literæ E. OF. SILV. insculptæ, tunc elicere possumus hunc sensum, quod ex *Officina Silvii* (artificis) sit. Et sic de aliis.

§. V. Porrò in Lucernis SIGLARUM notatio ex vocibus integris, quibus junguntur, cognosci potest. Idem obtinet in laminis, *Lucernæ* appensis. Accidit sæpissime, ut Scriptura non in ipsa *Lucerna*, sed in lamina quadam compareat, uti ex illa, quam *Brassicanus in celeb. opere de veterum Religione Laribus* sacram esse vult, cui affixa erat Lamina, his verbis signata:

LARIBUS
SACRUM
P. F. ROMAN.

Omnibus fere patet, hunc esse sensum: Laribus sacrum publi-

blicæ felicitati Romanorum. conf. *Guilielm. du Choul. relig. vet. Rom. p. 138.*

§. VI. Roma subterranea *Pauli Avinghii* nobis adhuc aliam Lucernam subministrat *Tom. 2. lib. vi. cap. xxix.* in cujus orbe majore ex utroque medii foraminis latere adest pisciculus, & in manubrio loco crucis nomen Christi per SIGLAS ejus initiales Græcicas X & P decussatas expressum, nempe X per P traducto . Atque ita ad antiquas lampades legere est

primos Christianos Pisciculis aliquando crucem, aliquando anchoram, aliquando SIGLAS Christi nominis initiales addidisse, atque ita diversimode unum eundemque Christum & per crucem & anchoram & illas decussatas literas indigitasse.

CAPUT XLIII.

De SIGLIS ANNULORUM.

§. I. In Sigillis & annulis Sigillaribus variarum rerum imagines & literas hieroglyphicas insculptas pro lubitu quisque gerebat, cum literarum SIGLIS nomina propria & sæpius dignitatis denotantibus. Maxime id Imperatores ac Pontifices in suis bullis seu majoribus Sigillis, quæ non aliter quàm Bullæ apud Romanos pueris prætextatis appensæ: vid. *Zimmermann. Florileg. in voc. Bulla. & Joh. Scheffer. tr. de antiquor. Torquibus edit. Holm. Suecor.* Inprimis autem de bullis his pluribus egit Vir Excell. *Henric. Gunther. Thulemarus Consil. Cesar. Fautor & Patronus noster observantia cultu deventerandus in tract. de bullis.* ubi bullarum varias significationes enucleavit.

§. II. Nos hoc loco Bullam accipimus pro ipso SIGILLO, quod chartis appensum est. Id patet ex *c. licet. x. de crim. fals.* & Synodo Romana sub *Papa Eugenio 2. anno Christi 826. cap. 18.* apud *Luc. Holsten. de dimissoriis epistolis.* Cum itaque bulla designat *Sigillum*, ideo Bullator sumitur pro SIGILLATORE apud Ictos. & bullare nihil aliud est quàm sigillare

Ratbodo Episcopo Trevirensi: *hanc ego epistolam annulo nostre Ecclesie bullare censuimus. Urfus subdiaconus in vita S. Basilii Casariensis cap. 10. & plumbo bullavit chartam illam. Qui itaque de hac materia plura legere desiderat evolvat Excell. Dn. D. Henric. Gunther. Thulemar. Consil. Cesar. elegantissimum tract. de Bullis in quo de Aureis & argenteis & plumbeis longa ferie ex asse actum fuit.*

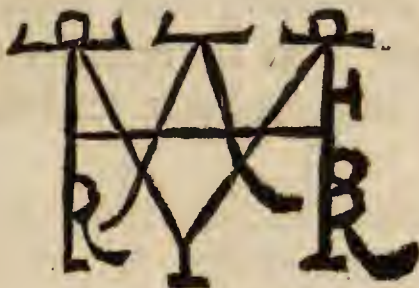
§. III. Cum ergo instituti nostri non sit prolixis de his scribere verbis, sed tantum SIGLAS illarum perlustrare, itaque ad illas nos accingimus. His igitur Bullis inscripta erant nomina, quandoque insignia, aliquando etiam impressæ iisdem erant Cæsarum imagines; hinc diplomata ita claudebantur: *Ad cujus rei memoriam & robur perpetuò valiturum presens privilegium fieri & Bulla aurea tyario Majestatis nostre impressa jussimus communiri. In bulla argentea Ludovici pii in una parte videtur protomon illius cum inscriptione: XPE. PROTEG. LUDOV. IMP. i. e. Christe protege Imperatorem. In Bulla Friderici Imperat. hæc extant: FRID. D. G. ROM. IMP. S. AUG. REX JERLEM ET SICIL. vid. Kirchman. de annulis. pag. 50.*

§. IV. Patriarcha Constantinopolitanus scripta sua etiam plumbo signabat, quod discimus ex sententiis Synodalibus allegatis à Kirchmanno de annul. cap. 8. pag. m. 62. ubi in Germani Patriarchæ ita legitur: Pendebat inferne plumbea bulla habens ex una parte sanctissimam Deiparam, ulnis gestantem Dominum Jesum, ex altera autem has literas. GERM. D. MIS. ARCHE. CONST. NOV. ROM. ET OECUM. PATRIARCHA. i. e. Germanus Dei miseratione Archiepiscopus Constantinopolitanus novæ Romæ & Oecumenicus Patriarcha. Gazophylacium Canonorum Regul. S. Genovefæ Paris. possidet Bullam plumbeam, in cujus antica Princeps effectus cum hac inscript. KAROLUS. IMP. AGS. in postica in medio circulo leguntur Characteres: RENO-VATIO-REGNI-FRANCOR.

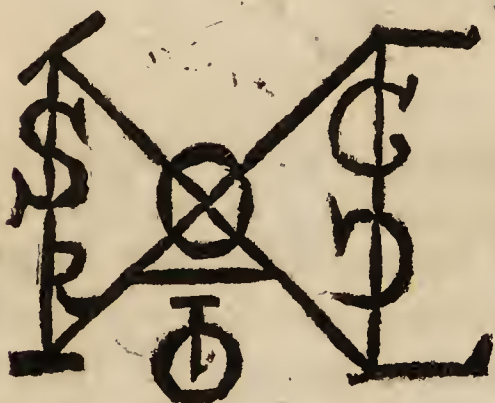
§. V. Ottonis III. Imp. Constitutio anno 998. de jure ac potestate Imperii, donatione Constantini & Caroli Calvi legitur in Baron. 12. tom. annal. Eccles. ad ann. 1191. Lehman.

Chron.

Chron. Spirens. lib. 5. c. 15. cujus autographo bullo plumbea, teste *Zimmerman. in amœnitat. histor. Ecclesiast.* in cuius parte una scriptum : ODDO IMPERATOR ROMAN. in altera AUREA ROMA. hoc modo per LITERAS.

Ita Papa Romanus bulla plumbea utitur, à cuius una parte imagines Petri & Pauli depictæ cum his SIGLIS $\frac{P P}{A E}$ vel S. P. A. S. P. E. i. e. *Sanctus Paulus Apostolus Sanctus Petrus Episcopus.* vid. *Zimmer. amanit. histor. Eccles.* Similiter in Diplomate *Conradi Imperatoris*, quod M. *Johannes Christoph. Olearius* adduxit in *Mausoleo è Museo edit. Jenens.* hæc conspiciuntur:

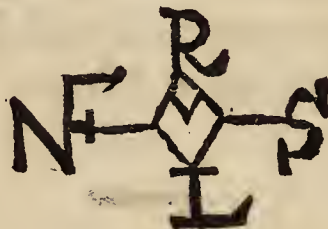
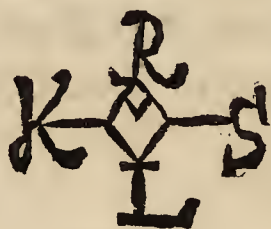

Hæ & aliæ LITERÆ sæpissime occurrunt in tract. *de monaster. Wurtemberg.* qui evolvatur.

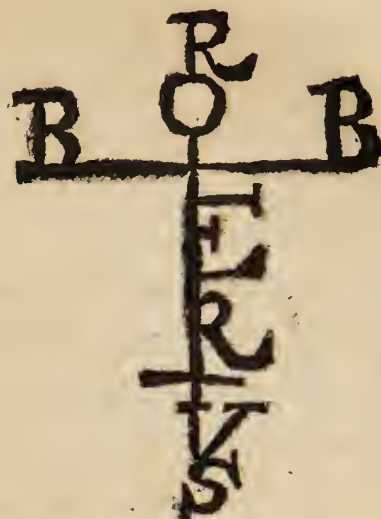
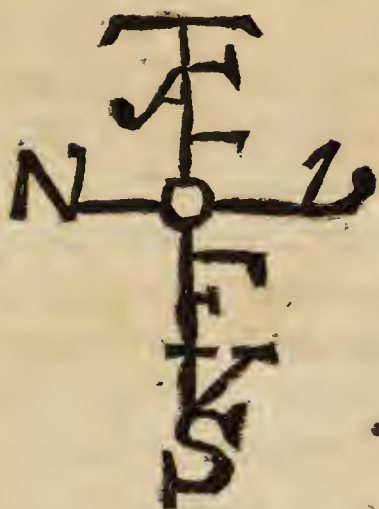
§. VI. In his Monogrammatibus plerumque eò laborabant, ut omnes nominis literas in una quasi litera comprehenderent; ita asserit *Johannes Mabillon de re diplomat. l. II. c. X. §. 10.* his verbis: *Monogramma erat nota & character, ut cum litera unica esse videretur, omnes tamen nominis literas exprimeret.* Verum si rem accuratius perpendimus, non possumus percipere, unde probare velit, quod omne monogramma omnes nominis literas exprimat. Negandum non est, quod aliquando hoc

hoc eveniat, verum de omnibus id statuere, vix verisimile videtur. Notum est, antiquissimum esse morem Christianorum, ut in signandis pactorum monumentis aliisque Scripturis nomini ✠ crucem adjicerent, uti pluribus de hac re erudite differit *Theodor. Höping. in incomparab. opere fol. m. 44. cap. 2. num. 107, 108. edit. Norinberg.* ubi hanc quæstionem movet: an appositio ✠. Crucis in Inventariis & instrumentis sit necessaria, & ex pluribus probatis authoribus affirmativam defendit.

§. VII. Quamvis non inficiandum, Reges & Principes consueta cruce non contentos fuisse, sed nominum suorum literis illam ornasse: Hujusmodi Monogrammata *Daniel Papebrochius* vir doctissimus & de re publica literaria optime meritis *prolegom. act. Sanct. Tom. 11. mens. April.* cruciformia appellat. Quem librum *Francofurti in claustro Carmelitar.* evolvere licuit, ex quo exempla sequentia subjicimus Lecturis.

Primum, inquit, prælaudatus *Papebrochius*, *Caroli Magni Calvi, Crassi*, alterum *ARNULFI* Imperatoris, & in utroque medius pro centro rhombus supplet locum Vocalium in ipso nomine occurrentium, prout etiam in *Dagobertino* videre est. Similem formam, sed magis ordinatam, servarunt Principes *Capuani, Beneventani*, aliique in Italia sanguinis & nominis *Longobardici*, prout apud *Michaelem Monachum* in *Sanctuario Capuano pag. 648.* videre licet, & apud *Ferdinandum Ughellium tom. 8.* nisi quod hic sumtibus parcens rem expresserit per literas ordinarias & dissolutas in modum crucis dispositas, quas originaliter colligatos haberi non dubitamus hoc modo

§. VIII. Vidimus in præcedente paragrapho ex celeberrimi Davidis Papebrochii scriptis exempla quædam monogrammatum Imperatorum, quibus magnum numerum ex *Mabillone* & aliis addere possemus, si tempus & occasio permitteret. Videri tamen possunt, quibus placet, *Octav. de Strada de vit. Imper. Sebast. Munster. in Cosmogr. lib. 3. de Germ.* Verum, his missis, ad ANNULORUM SIGLAS nos conferimus, ubi notandum, quod prioribus seculis SIGLÆ in annulis non fuerint repertæ, quarum loco hieroglyphica usurpabantur. Refert *Spangenberg lib. 2. Hennebergh. Chronick. cap. 16.* quod *Poppo Comes Henneberg. filius Bertholdi IV.* usus fuerit in Sigillo einer einzeln fliegender Hennen mit aufgethanen flügeln. Sic asserunt Doctores Davidem in insignibus gestasse Leonem; Hinc alii ab eo Regum Judæ annuli signatorii Leonem prætulerunt. Sequentibus temporibus Imperatores & Principes insculpi annulis signatoriis curarunt effigies alicujus de Majoribus, aut amicis aut inimicis. Quin & bruta animalia & monstra incidi annulis curarunt, uti de hac materia prolixè legi possunt *Fortunat. Licet. de annulis antiq. cap. XXVII. pag. 139. seq. edit. Utin. 1645. Martin. de Roa Singul. lib. 4. cap. III. pag. 460, 461. Joh. Kirchman. lib. de annul. cap. XIII. pag. m. 107. seqq. edit. Slesvic. 1657. idem cap. XI. cap. XII. Joh. Henric. Ursin. in analect. sacr. pag. m. 89. 90. seq. edit. Francof. 1668. Theodor. Höping. de jure insign. cap. x. fol. 714. edit. Norimb. 1642.* Moris adhuc est, ut plerumque Sigillis majoribus ima-

gines Imperatorum, Regum & Principum unà cum insignibus addantur, uti omnibus notum.

§. IX. Non solum autem imagines cum Insignibus insculpuntur, sed etiam literæ conspiciuntur, quæ vel per nomina vel SIGLAS exprimentur, & hanc consuetudinem olim quoque usitatam fuisse testatur *Anton. Bosius lib. 3. Rom. subterr. cap. 50.* qui in hæc prorumpit verba; In cæmiterio quodam, via Nomentana, ait se vidisse impressum calci annulum signatorium cum Characteribus, qui non poterant intelligi; Et hi vel erant occultæ notæ, quas CIFRAS vocamus, vel *μυστικῶν* aliquod, hoc est multis literis inter se complicatis ignotum nomen: cujusmodi *Symmachum* usurpasse, ipse testis est, scribens ad *Flavianum* fratrem *lib. 2. epist. 12.* Cupio, inquit, cognoscere, an omnes obsignatas Epistolas meas sumseris eo ANNULO, quo nomen meum magis intelligi, quam legi promptum est. Erat integrum ejus nomen litterarum implicatione contractum. Et sane, si hodiernum morem in Sigillis perpendimus eodem modo se ita habent. Quædam enim verba in se continent, ut FIDES. DULCIS, vel SIGLAS, ut G. P. L. & V. T. F. vel N. C. L. vel F. H. M. vel imagines vel Sancti cujusdam vel animalis. Hodie cum insignibus plerumque nomina per SIGLAS exprimentur in annulis signatoriis.

§. X. Christianorum veterum annulos & signum illis imprimi solitum quod attinet, *Clemens Alexandrin. lib. 3. Pædag. c. 11.* his verbis nos monet: Sint nobis signacula columba, piscis & navis, quæ celeri cursu à vento fertur, vel lyra musica, qua usus est *Polycrates* vel anchora, quam insculpebat *Seleucus*; & si sit piscans aliquis, meminerit Apostoli & puerorum, qui ex aquis extrahuntur. Nec idolorum sunt imprimendæ facies, quibus vel solam attendere prohibitum; sed nec ensis vel arcus iis, qui sunt moderati & temperantes. Cæterum quod ad alios annulos, quos fideles gestare solent, pertinet: Christi nomine duabus litteris sic sculptos esse consuevisse ex his, quos è ruderibus refossos vidimus, plane di-

dicimus vel . vid. *Cæs. Baron. Annal. Eccl. in anno Christi. 57. n. 52. tom. 1. conf. Joh. Kirchman. de annul. pag. m. 119.*

m. 119. Priori enim ævo omnes Græci & Latini nomen suum ita contrahebant, uti sæpe videre est in fragmentis Inscript. Latin. mediæ ætatis & Græcarum. Quin & longe priori tempore stante Republ. aliquid tale in nummis consularibus observatum. vid. *Zimmerman. Amanit. histor.* Ejusmodi liber prodiit *Amstelodami*, ubi modus ostenditur nomina per litterarum contractionem insculpere æri vel argento. Luci publicæ dedit *Petr. Schenck amicus noster colendus.* titulus est: *Livre nouveau pour toutes sortes d'Artistes &c.* De significatione Symbolica Clementis videndus est *Johannes Smetius in antiq. Neomagens.* pag. 47, 48.

CAPUT XLIV.

De SIGLIS CLAVIUM & SERARUM

§. I. **V**aria clavium genera Veteribus usitata fuisse constat. Communes claves unico tantum dente præditæ erant, qui in βάλανον infigebatur ad eam extrahendam *Tibull: Sen* reserat fixo dente puella fores.

Claves *Laconica* cum tribus erant dentibus. *Aristophanes* δεσμοφοραζέσαι

— — — οἱ γὰρ ἄνδρες ἤδη κλειδίᾳ
 Φερεῖσι κρυπταῖς ἢ κακοηθίαις
 Λακόνικ' ἅττα τρεῖς ἔχοντα γομφίοις

Quiritantur eo loco mulieres usum *Laconicarum* clavium, quas viri tum gestarent, multum sibi & furtis suis incommodare. Cum enim antea solerent de facili cellaria & apothecas viris insciis aperire, & inde quæ vellent depromere, hoc sibi nunc non licere propter illas claves *Laconicas*, quæ fraudibus minus obnoxia essent quam ceteræ communes βαλιτιάσαι. Hæc & alia clavium genera recenset cl. *Zimmerman. in Florileg. Philolog. pag. m. 226. 227.* Verum de his nobis non est sermo, sed de clavibus SIGLIS notatis.

§. II. *Lipsius Commentar. ad 11. Annal.* duas ex his inferuit in *Batavis erutas.* Annulos signatorios esse putat cum adjun-

cta clavi. Ergò ex ejus sententia duplicem usum præbuerunt illæ claves annuli signatorii & clavis. Quod non potest. Nul- lum in his sigillum impressum ad signandum aptum. Meræ claves sunt cum annulo, qualis & hodiè fieri solet in nostris clavibus, quæ sunt longiores scapo. Digni inferebantur & annuli sigillatorii quo commodius verti possent intra claustrum. Scapum quippe non habent, quo teneri queant, quique sit instar manubii. Excepto annulo totæ intra claustrum abscon- sã mergebantur. vid. *Zimmerman. c. 1.*

§. III. Ex his dictis intelligimus, Veteres claves habuisse, quibus annulus certis characteribus insignitus, affixus fuerit, ad obfignandas res materiales illasque custodiendas. Ejusmodi autem annuli fuere claves, uti nostrates, at loco longi manu- bii tenebant annulum digito inferendum. De hoc annuli ge- nere *Plautus in Amphit. act. 2. sc. 2.* ita:

A. Enim vero præter alia miror maxime

Si habet hæc pateram illam. S. An etiam id credis,

Quam in hac cistula tuo signo obfignata ferunt.

i. e. annulo tuo. *Plinius lib. 33. c. 1.* nullos annulos & specia- tim hos ad claves rebus custodiendis inventos, ait, extitisse tempestate *Homeri*, dum scribit: *Nec Iliacis temporibus illos fuisse annulos video: nusquam certe Homerus dicit, quum & codicillis missitatos epistolarum gratia indicit; & conditas arcis vestes, ac vasa aurea argenteaque & ea colligata nodi, non an- nuli nota: & mox. Denique ut plurimum opum scelera annulis finit.* Quæ fuit illa præcorum vita, qualis innocentia, in qua nihil signabatur? at nunc cibi quoque ac potus vindicantur an- nulo à rapina. — — — Aliter apud antiquos singuli Marci- pores Luciporesve dominorum gentiles omnem victum in pro- miscuo habebant, nec ulla domi custodia à domesticis opus erat: nunc rapiendæ comparantur epulæ, pariterque qui ra- piunt eas, & claves quoque ipsas signasse non est satis. De hoc annulo ad claves *Tacit. c. 9. annal.* describens mores *Vo- nonis Parthorum Regis*, quem locum *Lipsius* loco ante citato luculenter explicuit.

§. IV. Nihil aliud itaque per annulum ad claves intelli- gitur, quàm annulus sigillatricius, qui habet CHARACTE- RES.

RES vel SIGLAS, de quo *Vopiscus in Aureliano*: Uxori & filiae annulum sigillatricium quasi privatus instituit. Moris autem apud Romanos fuit, ut domi Supellex penusque omnis eo signaretur, ne quid negligentia aut furto periret. Hujus annuli cura propriè ad Matres-familias pertinebat. Hinc in *Pandectis Juris Tit. de Legat. Pater pluribus filiis heredibus institutis moriens claves & annulum custodiae causa majori natu filiae tradidit*. Signabant autem res non tantum pretiosas, verum etiam minimi momenti. Vilissima utensilium annulo clausa. *Cornel. Tacit. Annal. l. II.* memorat. Apud *Plautum* mater familias,

*Obsignate cellas, referte annulum ad me
Ego huc transeo in proximum ad meam vicinam*

& alibi *servus, Isti parcipromi, qui salinum servis obsignant cum sale*. Ab hoc more *Martial. lib. IX. epigr.*

*Septem post calices Opimiani
Denso cum jaceam triente laesus
Adfers nescio quas mihi tabellas
Et dicis, modo liberum esse jussi
Zenam, servulus est mihi paternus
Signa cras melius, Luperce, fiet:
Nunc signat meus annulus lagenam*

§. V. Priusquam autem ad res ipsas, quæ annulis ad clavem signabantur, progrediamur, operæ pretium esse duximus in ipsorum Characteres & SIGLAS inquirere. Nullum itaque dubium, quin iisdem SIGLIS notatæ fuerint, ac annuli Sigillatorii, quamvis interdum etiam Hieroglyphica incisa, talem nobis exhibet in sua *Dactyliotheca Gorlaeus*, quem *Stuttgardia* in *Cimeliarchii Bibliotheca* inspicere licuit, qui clavem exertam obtinet ad clavis radices onychinam, temone inter duas tritici spicas locato, signatam: indicio, triticum mari advectum in horreo custodiendum. In cujus manubrio crux aspicitur, quæ non salutare signum Christianorum putamus, sed priscos illos indicare voluisse, manere crucis supplicium fures, qui signatum in horreo frumentum mari advectum manu furaci abstulissent. Nec inficiandum SIGLAS quoque additas fuisse, vel

patris vel matris familias nomen; unde cæteri judicare possent, hanc rem illibatam se velle.

§. VI. Et hoc sigilli seu annuli ad claves genus antiquum valde est, uti constat non solum ex iis, quæ referuntur ab Aristotele in Admirandis Auditionibus; sed iis quoque quæ multo prius exarata fuerunt apud *Danielem cap. vi. 17. Allatus est lapis unus & positus est super os laci, quem obsignavit Rex annulo suo, & annulo Optimatum suorum.* De consimilibus annulis ad custodiam loquitur *Evangelista Matth. cap. xxvii.* De Imperatorum imaginibus in annulis, item Litteris signisque certis vid: *Ursin. lib. i. Analect. Pinto Spicil. f. 186. Taubman. ad Amph. A. i. S. i. pag. 33.*

§. VII. Res autem quæ annulo ad clavem signabantur variæ erant, & quidem (i) *Gynæceum*, ubi virgines conclusæ servabantur sub custodia. Quoties igitur pater exhibat hoc annulo fores signabat, & rediens inquirebat, an signum læsum nec ne, sicut *Danaën* conclusam à patre legimus apud Euripidem, cujus hæc sunt in *Danaë* verba, paulo post initium fragmenti:

Πατὴρ ἢ μιν κλήσας

Ἐν παρθενώσι σφραγῖσι δέμας φυλάσσῃ

Pater verò ipsam inclusam

In virginalibus conclavibus & sigillis obsignatam ejus corpus custodit.

Videatur *M. Joh. Philippi Pfeiffer. Dissert. Philolog. de cura Virgin. edit. Regiomont. 1672.* ibi quamplurima de hac materia legi possunt. Conf. *Joh. Kirchman. de annul. pag. m. 84. cap. 10. edit. Slesvic.* Ex his constat certas SIGLAS annulo ad claves fuisse incisas, e quarum læsione fraus facile dignosci posset.

§. VIII. Deinde etiam penum universam obsignatam fuisse annulo hoc *Plin. lib. 33. c. 1.* testatur. conf. *Kirchman. de annul. c. 10. p. 85. seq.* & alii plures. Solebant autem *Gynæceum* & *Supellectilem* sigillo & pessulo obfirmare, imo tegere & occultare *concha*, fortean ne vel imprudentiam violarentur, vel alii in fraudem similia sculperent. Dicta illa *concha* **CLAXENDIX**. *Priscian. lib. v.* *Claxendix* significat *concham*, qua signum tegitur. conf. *Plant. Vidular.* Nemo nobis

vitio verteret, si hoc loco annuli signatorii ad signandos sacculos, mentionem faceremus. Verum de his abunde *Fortunatus Licetus lib. de annul. cap. xvi. pag. 62. 63.* egit, ergò Lectores illuc remittimus. Conferatur etiam *Kirchman. loc. citato.*

§. IX. Denique hîc lubet annectere SIGLAS annulorum infantum expositorum. De his *Terent. Heaut. act. 4. sc. 1.* Hinc colligere licet, quod infantulis, cum exponerentur, annuli certis SIGLIS notati dati, vel in partem paternorum bonorum, vel in oportunam expositorum agnitionem, id quod fieri non potuisset, nisi per SIGLAS hoc fuisset indicatum. Testimonium hujus adfert *Heliodorus lib. 8. & 10.* in Æthiopicis, quod *Persina* Regina Æthiopum filiam natam cum fascia monilibus & gemmis, inter quas annulus erat pronubus à Rege dudum sponsæ datus & SIGLIS seu literis quibusdam pictus, exposuerit, cujus indicio cognita *Charicia* filia Regis, post multas ærumnas tandem dilecto Theageni nupsit. Huc recensere possumus annulos in sepulcris positos simulque cum cadavere tumulatos, quorum meminit *cit. Licetus pag. 243.* his SIGLIS inscriptorum ✠. D. I. A. ✠. D. I. Z. ✠. S. A. B. ✠. Z. ✠. H. G. F. ✠. B. F. R. S. ✠. Z. quæ ita explicari possunt. CRUX DOMINI JANVERSIUM ADJUTRIX. CRUX DESTRUE INSIDIAS ZABULI. CRUX SALVA ANIMAS BARDIORUM. CRUX ZELOTIS. CRUX HAVE GENTEM FOVE. CRUX BENEDICTA FUGA REBELLES SPIRITUS: CRUX ZELARE.

§. X. Ut etiam paucis agamus de SIGLIS SERARUM ordo requirit. Certum est olim Seras artificiosissime confectas fuisse, quæ clavibus aperiri non poterant, sed certæ quædam literæ observandæ erant, quæ in unam vocem collectæ, efficiebant, ut Sera referari potuerit. Ejusmodi seram possidemus ex septem circulis seu annulis volubilibus constantem, ubi primus his literis signatus. L. P. S. B. I. alter literis caret. Tertius E. H. M. N. Q. T. Quartus. A. F. B. K. X. D. Quintus. R. P. O. Y. C. T. Sextus. ✠. C. V. P. S. 3. Septimus. I. C. 3. I. F. Hæ sunt literæ Seræ, quæ non, nisi collecta voce ISRAEL aperiri potest. Et hæc sufficiant.

CAPUT XLV.

De SIGLIS CELLARUM.

§. I. **N**eminem latere putamus, quid cellæ hodiernum sint? nempe Repositoria vini & cerevisiæ vel etiam esculentorum. de quibus fuse egit *Panciroll. Tit. xxv. part. 1. Guilielm. Stuck. in antiquit. Convival. lib. 2. fol. 181. edit. Tigur. Lexic. Jurid. ex Brissonio aliisque collectum pag. 199.* His imponebantur in Doliis fictilitiis vina, ut incorrupta serventur. vid. *Zimmerman. Florileg. Phil. pag. 306. Henric. Salmuth. not. ad Panciroll. pag. m. 81. Flavius Vopiscus in Aureliano vocat Docham* Dolium vinarium. *Adrianus Turnebus in Adversar. suis explanationi favere videtur, quæ legit Doga lib. 18. c. 19.* Impressio Germanica habet *Dochæ*, non *Doga* quæ lectio magis accommodata sensui videtur: nam *δόχαι* Græcis, quæ capacitatis alicujus parata sunt, & capacitates ipsæ vel mensuræ dictæ, quin imo *δοχείον* vas seu receptaculum significat, si priorem significationem sequamur, & si *cupposæ dochæ* conjunctim legamus, erit sensus, factam rationem capacitatis cupparum, quibus contineri posset vinum perceptum ex vitibus plantatis, jussu *Aureliani*, & confertis in locis illis prius incultis, sicuti navium, quibus Romam veheretur & operum, quæ ad id munus necessaria essent, ut vinum populo Romano sine pretio divideretur. Si autem vocem *Dochæ* à *Cupparum* dictione sejungamus, DOCHAM interpretabimur DOLIA seu VASA alia GRANDIA in terram defodi solita, quibus vinum primum recondideretur.

§. II. In hunc finem DOLIA defodi solere *Ulpian.* innuit in *l. in instrumento 8.* cui adfertiens *Pomponius*, fundo legato etiam dolia infixæ contineri ait in *l. cum fundus 21.* Rectè infixæ inædificataque cum sint hæc veluti pars fundi & amoveri nequeant, ut rectè annotavit *Accursius*, & ex eo *Jacob. Menoch. lib. 4. pres. 154. n. 2, 3.* Non quævis igitur dolia aut vasa vinaria (quæ in cellis quidem defixa sunt, non tamen ita,

ut

ut solo suo aut lateribus fundo hæreant, sed ut tota & integra erui inde possint) fundo legato continebantur; verum ea, quibus terra ita adgesta est, vel quæ ita fundo adhærent, ut perpetuo ibi sint, & sine ruina ædificii avelli nequeant. His itaque Doliis contentum vinum DOLIARE *Ulpianus* appellat in *l. 1. §. si doliare ff. de peric. & comm. rei vendita.* Doliare sic dictum ad differentiam diffusi, quod non amplius in doliis, sed in vasis esse *Proculus* ait in *l. vinum. 15. ff. de trit. vin. & oleo legat.* Diffundi scil. vinum ex Doliis vel cupis, in testas, cados & amphoras solebat ad ætatem diuturniorem sive venustatem, quæ vino maturitatem & suavitatem adfert, uti *Adrian. Turneb. lib. 1. advers. c. 1.* interpretatur. conf. *Marcell. Donati dilucidat. in Flav. Vopisc. pag. 1038.*

§. III. Vini doliarii etiam meminit *Cicero* in *Bruto* inquiens: Non igitur qui hoc sentiat, si is potare velit, de Dolio sibi hauriendum putet. Et doliaris vini vendendi legem *Cato* in *lib. de re rustic. cap. 148.* exponit. Et *cap. 147.* Vinum doliare, vino pendenti opponit, h. e. uvis nondum vindemia collectis. Ita *Plaut. in Trinumm.* Tum vinum priusquam coactum est, pendet putridum. Vini diffusi verba facit *Horat. lib. 1. epist. 4.*

Vina bibes iterum Tauro diffusa

Ubi *Dionys. Lambin. edit. Lugd. 1561. fol. m. 307.* annotat. Diffusa è torculari vel lacu vel dolio in amphoras fusa. *Juvenal. Satyr. 5.* Ipse capillato diffusum Consule potat. Et rursus *Horat. lib. 2. Sat. 2.* Et nisi mutatum parcat difundere vinum. Et *Cicer. lib. 2. de Finib.* Quibus vinum defusum sit pleno Oenophoro. Hujusmodi quoque fuisse dictum *vinum de Cupa* constat ex *Cicer. in Pison.* Hinc clare patet DOGAS seu DOCHAS dolia magna fuisse, in quibus vinum recenter vindemiarum colligeretur, cupas vero minora, in quibus depurgatum transfunderetur.

§. IV. Cum autem *Amphora, testa, & vini cadi* varii fuerint & ipsi noscerent, quale vinum; hinc amphoras, testas & cados gypso iniebant, ne virtus vini evanesceret, & SIGLIS signabant vasa, quibus vinum erat reconditum. Unde etiam Proverbium, *de meliore nota:* de quo apud *Adrian. Turneb. advers. c. 1.* atque hinc interpretationem capit illud *Petronii Arbitr.*

bitr. statim allatæ sunt amphoræ vitreæ ac diligenter gypsatae: quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo: FALERNUM OPIMIANUM, ANNORUM CENTUM: videatur *Salmuth. in not. ad Panciroll. pag. m. 82.*

§. V. Ex his patet, quod veteres Romani *Vini cados*, testas & amphoras in cellis condere notatas soliti fuerint. Constat hoc ex proverbio adducto, *de meliore nota*. Quare ut clariùs explicetur hic locus & significantius, non erit alienum exponere quid sit commendare, & quid nota. Commendare autem idem valet interdum, quod probare; uti ex *Cicerone* & *Horatio lib. 1. ep. 2. ad Lollium* elucet. Jam verò NOTAM pro sorte, aut conditione aut rerum genere sumi obscurum non est. Hinc enim loquendi formulæ: Ejusdem notæ, primæ, aut secundæ notæ vina. De meliore nota vinum est, quod præ cæteris commendatur & bonum esse probatur. vid. *Martin. de Roa Singul. lib. 1. pag. m. 54. 55.* Solebant enim Romani vini cados quibusdam SIGLIS & NOTIS signare, maxime verò aut patriæ vini nomine: ut si *Cacubum* esset ex *Italia*, cujus vires salubritatemque indicat *Horatius Epodon. ix.* cui adstipulatur *Plin. lib. xiv. cap. vi. conf. Ludov. Nonn. de re cibar. lib. 14. pag. m. 460.* SIGLA. C. doliis inscribatur; si *Falernum*, F. si *Rhenanum* R. si *Mosellanum*. MOS. si *Neccarinum* N. & ita sæpe contingebat, ut dolia fere per Alphabethum signata SIGLIS fuerint; uti hodie quoque moris est

V. A. Vinum Abbannum.

ViN. ARK. Vinum Arvisinum.

V. B. Vinum Bachrachinum. Burgund.

V. C. Vinum Cacubum,

V. G. Vinum Gallicum.

V. F. Vinum Francicum. Falern.

V. H. Vinum Hispanicum.

V. I. Vinum Italicum.

V. M. Vinum Maroneum Massicum, Meracum, Melitites,

Moravin. Mosellanum.

V. L. Vinum Lesbium.

V. O. Vinum Opimianum. Oligophoron.

V. S. Vinum Sabinum. Surrentinum.

V. R. Vinum Rhenanum.

V. T. Vinum Tyrolense.

Et ita in Principum cellis SIGLÆ à Cellariis benè observantur.

§. VI. Non solum autem nomina Patriæ vini Doliis per SIGLAS inscribebantur, sed etiam tempus, quo scil. hoc vinum prolatum & conditum. Veteres plerumque CONSULIS nomen sub quo vinum conditum inscribebant, ut inde melius de ætate ejus constaret. Hanc consuetudinem Cicero in Bruto indicat his verbis: Ut si quis vino Falerno delectetur, sed eo nec ita novo, ut proximis COSS. natum velit, nec rursus ita veteri, ut Opimum aut Anitium COS. quærat. Ex his dictis constat, Veteres duplices SIGLAS doliis seu Cadis inscripsisse, quarum prior Patriam seu natale solum indicaverit; altera tempus sub cuius Consulis imperio conditum. Huc respexerunt Horat. lib. 2. Od. 3.

*Seu mastus omni tempore vixeris
Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis.
Interiore nota Falerni*

Lib. 1. Sat. 10. de Chii ac Falerni commistione: — ut Chio Nota si commista Falerni est. Audiamus Martialem lib. 7. epigr. LXXIX. canentem:

*Potavi modo Consulare vinum
Queris quam vetus atque liberale
Ipso Consule conditum: sed ipse
Qui ponebat, erat, Severe, Consul*

Scribit potasse Consulare vinum i. e. vetus & κατ' ἐξοχήν Opimianum de quo lib. 1. epigr. xxvii. ubi Antiqui Opimi. L. Opimio COS. A. U. C. DC xxxiii. ea cæli erat temperies, ut vini optimi summa proveniret copia, quod in annos CC. duraret. Hinc nullum erat vinum, quod ætate FALERNUM vince- ret, præsertim quod OPIMIO COS. reconditum erat. Petronius enim in Satyrico, FALERNUM OPIMIANUM, annorum centum, in Trimalcionis convivium illatum scribit; Plinius vero lib. xiv. c. 4. illud in ducentefimum annum durasse auctor est. Ut autem veteres cognoscerent ætatem; ita illam notam reddebant. Pendebat è vasis Vinariis tabella, in qua vini ætas scripta erat, i. e. quo tempore, quibusque CONSULIBUS conditum esset. Et hæc de SIGLIS Cellarum.

CAPUT XLVII.

De Mercatorum & opificum SIGLIS.

§. I. **M**ercatores quoque SIGLIS uti certissimum est. Et si illorum libros perlustramus, certum est Libros Mercatorum ita inscriptos esse debere; Hic liber est BARTHOLOMÆI THORMASII, & plerumque SIGLIS ita

vel

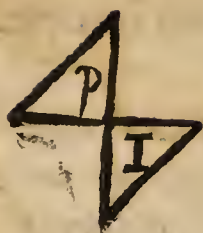
vel

i. e. David. Christian
Funck.

Quam necessaria itaque sit Inscriptio & quanti momenti sit in Mercatura indicant Scripta à *Bart. & Bald. in l. si patrus. C. Comm. utriusque judicii sub num. 6. arg. l. Nesennius. D. de negot. gest.* Sic sumitur argumentum ex Inscriptione ad Mercaturam communi nomine factam, si initio Codicis inscriptum sit: Hic liber est G: & B. i. e. *Georgii & Bartholomæi* fratrum, vel H. G. & C. M. F. i. e. *Henrich Gustav. & Christoph. Michael Fuhrmann.* consortium.

§. II. Quod ad merces attinet, illas signant certis SIGLIS Alphabeticis majoribus & minoribus, uti Bibliopolæ solent, hoc modo A. a. BBc. D. m. DDb. quibus pretium, quo vendere possint libros, indicant. Sic etiam alii *Mercatores* certis SIGLIS merces *Ballas, Dolia* consignant, uti illorum literæ ad alios missæ testantur. Necessè itaque est, ut *Balle Marcha* seu *Merca* notentur, ex quo Signo Proprietarius cognoscatur. Itaque sæpissime literis illis addunt SIGLAS. N. P. L. M. D. Z. G. H. O. F. V. S. & quæ aliæ sunt. Formulæ literarum hæ sunt: Hiermit überschicke ich demselben durch Ludwig Bährn fuhrmann allhier einen Ballen mit nebenstehenden Zeichen

chen

vel P. I. 20. Pfund wiegend. vel I. S. N. 1.
2. 3. Pœna hinc illi digni, qui Signa mutant,
& alterius SIGLAS suis inscribunt mercibus.

§. III. SIGLAS quoque usurpant Papyri fabri-
catores Germ. die Papiermacher. Hi papyro
suo insignia certa cum nomine per SIGLAS expressio induunt.
Quidam aquilam, quidam Leonem, quidam aliud insigne ad-
hibent nomine addito, qui hujus artifex sit. Imo severum
mandatum promulgatum, ne quis Chartarum fabricator alte-
rius signum, quod papyro exprimere solet, usurpet. Alii
sunt, qui Signo cornu postarum Post-horn utuntur. Ut autem
probemus hanc nostram opinionem, quæsumus, ut signa fabri-
catorum chartarum hujus regionis adspiciantur, & veritas palam
erit. Quot enim quis nomina habet, tot SIGLÆ extant. Esto
aliquis vocetur Samuel Stuff, SIGLÆ in charta hæ sunt. S. ST.
Ita H. H. M. denotat. Hansl' Heinrich Müller. Sic etiam alii
Opifices SIGLAS nominum rebus à se factis imprimunt, uti quo-
tidiana experientia docet.

CAPUT XLVIII.

*De SIGLA ista qua Judæi notantur & Literis Alphabeticis
Monetæ Gallorum incisis.*

§. I. Sat diu nobiscum mente revolvimus, unde consuetudo
Silla originem traxerit, qua Judæi tenentur gestare SI-
GLAM O flavum ein gelb Ringlein oder O. uti Francofurti &
aliis in locis, ubi Judæi morantur, moris est. Inter Insignia merito
numerantur hi circuli flavi die gelbe ringlein an den Röcken
oder Kappen, welche sie allenthalben unverborgten tragen ex
Reformat. guter Policey Zu Augspurg. Anno 1530. aufgerich-
tet. Rubr. von der Juden Kleidung. vid. Petr. Denais. de jur.
Cam. tit. Judæi 150. Arumn. discurs. 5. ad Aur. Bull. c. 9. th.
6. Latè Henr. Kornmann. resp. jur. de Jud. art. 13. 14. & 15.
ubi omnino vidend. Mart. Mager. de Adv. armat. c. 8. n. 277.
Joan. Mariana lib. 21. de reb. Hisp. c. 7. pag. 222. col. 1. 161.

rubro, croceove signo à cæteris distinguuntor: viri in pectore, in fronte foeminæ.

§. II. Quidam sunt, qui dicunt & existimant à Venetis originem processisse, propterea, quod *Marq. de Susanis tr. de Judais part. 1. c. 4. n. 2. & Hier. Megiser. lib. 1. descript. urbis Venet. cap. 20.* in hæc verba scribat: Im Jahr 1349. hat die Herrschafft von Venedig eine Ordnung gemacht, daff keine Jüden über 15 tage sich dürffen zu Venedig aufhalten, auch nichts auf Wucher leihen, sondern musten ein O. oder Ring, so gross als ein brodt auf der Brust tragen. Als nun hernacher nichts desto weniger die Jüden allerley betrug brauchten, sich unter die Christen mischten, und schwartze Paret trugen; also befahl die Herrschafft Anno 1436. damit sie von den Christen möchten unterschieden und erkandt werden, daff sie solten in einer Insel bey S. Hieron. als in einen besondern Städtlein, beyfammen wohnen, sie solten auch fürhin gelbe Paret und ein gelbes O. oder gelben Ring am Mantel tragen.

§. III. Verum si accuratius in rem inquirimus, affirmamus longe antiquiorem eum morem esse habendum, atque ab ipsis Judæis duxisse originem existimandum. Hi enim cum *Alexandria* machinas ad nocendum Christianis excogitare cæpissent, tesseram hanc sibi ipsis dedisse, nimirum, ut quisque *Annulum* five O ex cortice palmæ confectum gestaret, & ita nocturnam contra Christianos pugnam instituisse, referente *Socrate lib. 7. hist. Eccles. lib. 2. pag. 482.* & ita non sine causa lex lata, ut Judæi flavo O ceu annulo distinguantur ab aliis.

§. IV. Similiter etiam ob hanc causam haud illepidam, quam seqq. versibus suppresso Authoris nomine annotavit *Heidfeld. Ind. Sphing. cap. 26. pag. 973.*

Cur ferat Hebraeus VOCALEM pectore QUARTAM?

A multis queri, Lector amice, solet

Addictum æternis ut se cruciatibus esse

Cogitet, hæc secum signa doloris habet

Aut quia pro nihilo numeris apponimus illam

Inter mortales se sciat esse nihil.

Aut quia Judæis augetur fœnore nummi

Major ab hæc numerus nam solet esse nota.

Delinquunt itaque Judæi si non deferunt illa signa, quibus ab aliis discernuntur, aperta & palam, non abscondita vel visu difficilia, quinimo & nocte talia signa ferre tenentur, aliàs puniuntur. Uti constitutiones jubent.

§. V. Ita non injucundum erit LITERAS in numismatibus Gallicis excusas explicare, quæ non significant, ut vulgò putatur, quod nummi isti litera A signati, melioris conditionis essent ac alii. Sed Literæ hæc indicant locum seu civitatem, ubi nummi cusi. Recenset hoc liber Gallic. *les Bigarrures du Seigneur des Accords à Poitiers 1695. in 12. A. Paris. B. Rouen. C. Saint LO. D. Lyon. E. Tours. F. Angers. G. Poiteirs. H. la Rochelle. I. Lignoges. K. Bourdeaux. L. Bayonne. M. Thoulouse. N. Mompellier. O. Moulins. P. Dyon. Q. Chalon. R. Saint André. S. Troyes. T. Sainte. Menehoust. V. Thurin. X. Ville Franche. Y. Bourges. Z. Dauphine & Provence. 3. Bretagne. ✠ Cans.*

CAPUT XLIX.

De SIGLIS & NOTIS pecudum.

§. I. Nunc ad bruta accedimus, & illorum SIGLAS perlustremus. Non dicemus de notis ovibus astu à Jacobo impressis, sed illis, quas homines Ovibus imprimunt. Neminem latet, quod oves certis SIGLIS notentur, præprimis iis in locis, ubi plures gregem alunt, ubi oves atro vel rubro colore tinguntur & nomina possessorum inscribuntur per SIGLAS. v. g. Quidam civium esset, qui numerum aleret, ut igitur oves hæ ab aliis distinguantur, nomen suum ipsis imprimit, vel A. C. quod denotat ad Adolphum Caspartum, vel Abrahamum Christophorum pertinere: Interdum tantum cognomen additur e. g. Dominus vocaretur *Funck*, tunc SIGLA F. notarentur oves. Hinc *Festus* Signare pecora explicat SIGLIS notare, alibi: Dignorant, Signa imponunt, uti fieri solet in pecoribus, ubi sic Scaliger Glossar. *διὰ γνώσεως* lege dignorat. Ita etiam *Navius* apud *Priscian. lib. 7.*

Signare oportet frontem calda forcipe

Calpurnius. in *Bucolicis*.

Ingressurus ovi tua nomina.

Virgil. 1. *Georg.*

Aut pecori signum aut numeros impressit acervis

Et lib. 3. *Georg.*

Continuoque notas & nomina Gentis inurunt.

§. II. Cum enim natus esset pullus, aut vitulus, confestim eum SIGLIS iniustis signare & interstinguere bubulcum oportebat: ut quos juvencos aut admissuræ, aut sacrificiis aut aratris, aut plaustris consuefacere velit, in promptu habeat. vid. *Pontan. Ludovic. de la Cerd. Comment. in h. l.* Hinc forsan verbum DIGNORARE ortum. Dignorant ait *Festus*, signa imponunt, ut fieri solet in pecoribus. De *Equis Apulej. lib. 2. Metam. Virgil. lib. 3. Georg. v. 79.*

— — — *illi ardua cervix*

Argutumque caput, brevis alvus obesaque terga:

Luxuriatque toris animosum pectus: honesti

Spadices glaucique; color deterrimus albis

Et gilvo

Apud *Homer. Iliad. v. 445. 455.* Idomeneus Cretenfium Dux præ aliis equis oculos in eum vertit.

— — — *Equum spadica colore*

Integrum fronte excepta, quam parva notabat

Alba nota in formam revocantis cornua luna

§. III. Quod itaque Equi SIGLIS notati fuerint testatur *Anacreon.* Equi solent, inquit, iniustum coxis habere signum. Meminit ejusdem ritus ex *Arriano Titius l. 7. c. 20.* docens: Sibas Indorum gentem consuevisse bubus CLAVAE notam inurere in Herculis memoriam, qui illuc penetravit. Morem SIGLAS inurendi in equis agnoscere videtur *Aristophanes*, qui in *Nebulis COPPATIAM* inde Equum nominat, de qua re postea: *Suidas* prope *Phasidem* narrat equis solitam inuri *Phasianam* avem: & *Sisyphum* quendam solitum Ungulis suorum animalium SINGULAS LITTERAS i. e. SIGLAS inscribere. *Athenæus lib. 11.* ex *Aristoph.* scribit, equos, quibus Σ inscriptum erat vocatos σαμφορέας. In confesso itaque est olim apud Græcos curiosiores Equis illis, qui SAMPHORÆ vocabantur Σ. im-

pres-

pressum, & quia hæc litera illis iniusta fuerat, eo sunt nomine vocati, voce ipsa notæ hujusmodi signum præ se ferente.

§. IV. Sunt & alii equi, qui vocantur ΚΑΠΠΑΤΙΑΙ, quibus K. Καππα inurebatur, ut referunt *Calius Rhodigin.* & *Stephanus ex Eustathio & Hesychio*, quos sequitur *Samuel Bochart. in Hieroz. part. 1. fol. 129. edit. Francof.* asserens: quod Equi Cop-paticæ & Samphoræ non alia de causa dicti sint, quam propter SIGLAS K. vel Σ. impressas. Hujus vestigia premit *Höpping. de jure insign. fol. m. 717. edit. Norinberg.* Koppatiæ quibus K signum. Fuerunt, ait, apud *Pier. Val. lib. 42. hierogl. Rub. de Σ & K. pag. 313. col. 2. & seq.* Eustath. qui K. literam nomi-narent, uti nunc Teutones plerique omnes Papa scribunt & Popa pronunciant. Ita *Dorienses Σ, Σαν* dicebant. Ita usus in omnibus animalibus obtinuit, in coxa aut alio loco inurere SI-GNA, docente *Virgil. lib. 1. Georg.* Sic etiam per Signa im-pressa equis C. de *Fabricens. per hunc text. & l. 2. cum sua Gloss. fin. C. de frum. Alex. Anton. Gomez. comm. ad L. Tauri 45. n. 77.*

§. V. Pace itaque virorum horum hæc dicta sunt, qui fal-luntur, uti ostendit *Scaliger* in not. *Euseb. ex Alphabeto Jonico vetere vel Phænicio*, ubi post literam π hæc notæ, non literæ

Π Λ: ἐπίσημον σάνπι vel Σάν πι vel ἀντισίγμα πι vel ἐπίση-

μον ἐννεακόσια. Hæc enim nota Π nongenta significat, à

qua equi quibus ea iniusta vocantur σαμπόραι ἢ σαμφόραι, quem-admodum & κοππαίαι, quibus ΚΟΡΗΕ seu ΚΟΡΡΑ iniustum, non autem ΚΑΠΠΑΤΙΑΙ. Κοππα enim & Καππα valde differunt.

§. VI. Ab Equis non ad Asinos sed Boves transimus, de qui-bus *Virgil. lib. 3. Georg. v. 51. seqq.*

— — optima torva

Forma bovis, cui turpe caput, cui plurima cervix

Et crurum tenuis & mento palearia pendent.

Tum longo nullus lateri modus, omnia magna:

Pes etiam, & camuris hirta sub cornibus aures.

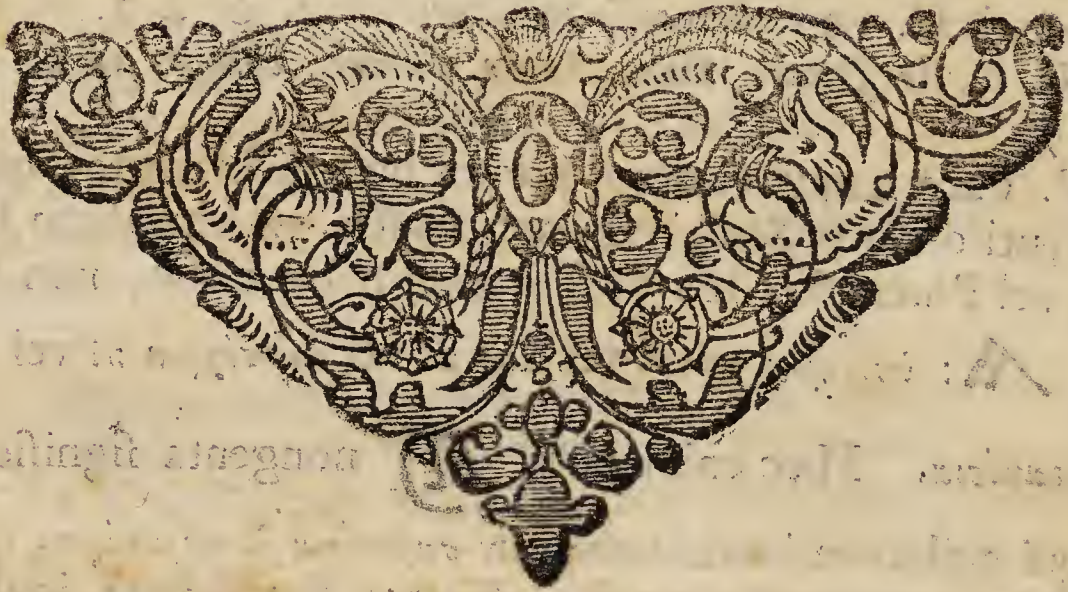
Nec mihi displiceat maculis insignis & albo:

Aut juga detrectans interdumque aspera cornu

*Et faciem tauro propior, quaque ardua tota
Et gradiens ima vertit vestigia cauda.*

De Apide Scriptores referunt, quod SIGLIS seu notis insigni-
tus fuerit, de bove hoc videatur *Athanas. Kircherus & alii.*
Verum hic colophonem laboribus nostris de SIGLIS imponimus,
gratias Deo Ter Optimo Maximo humillimas agentes, quod
vires clementer largiri voluerit, ut tractatus ad finem fuerit
perductus, cui laus & gloria in secula seculorum.

F I N I S.

Sigla - letters set
for words; characters;
shorthand.

RIPA, 212

Armin

~~P²~~
~~X 248~~ ~~P~~

~~A~~ ~~P~~ ~~201~~

